

B/6665.

A KÚRIA ELNÖKE

2019. El. II. A. 37. szám

A Kúria elnökének
országgyűlési beszámolója
a Kúria 2018. évi tevékenységéről
a jogegység biztosítása és
az önkormányzati normakontroll körében

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
1.1. A Kúria feladatai	3
1.2. A Kúria 2018. évi szakmai célkitűzései és megvalósulásuk	4
2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2018. évben	9
2.1. A Kúria Teljes Ülése	9
2.2. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások	10
2.2.1. A Büntető Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai	10
2.2.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai	11
2.2.3. A Polgári Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai	12
2.3. A jogegységi tanácsok tevékenysége	13
2.3.1. A büntető jogegységi tanács tevékenysége	13
2.3.2. A közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanács tevékenysége	14
2.3.3. A polgári-gazdasági jogegységi tanács tevékenysége.....	14
2.4. A kollégiumok előtt a 2018. évben felmerült szakmai problémák és az azok megoldása érdekében tett intézkedések	15
2.4.1. A Büntető Kollégium kollégiumi véleményei	15
2.4.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi véleményei	15
2.4.3. A Polgári Kollégium kollégiumi véleményei	18
2.5. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége	18
2.5.1. A büntető joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége.....	18
2.5.2. A közigazgatási és munkaügyi joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége	19
2.5.3. A polgári és gazdasági joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége	25
2.6. A Kúria által közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések	28
3. A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2018. évi tevékenysége	29
3.1. Az Önkormányzati Tanács működése a számok tükrében	29
3.2. Tartalmi kérdések	31
3.2.1. Helyi adók, hozzájárulás a közösségi terhekhez.....	31
3.2.2. Szabályozási hatáskör terjedelme és a hatáskör-gyakorlás rendje.....	34
3.2.4. Eljárási kérdések (a normakontroll-kezdemenyezés korlátai).....	36
4. A Kúria 2019. évi szakmai célkitűzései	37
4.1. A joggyakorlat-elemzés folytatása	37
4.2. Az új Polgári Törvénykönyv alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása	38
4.3. A civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos bírói gyakorlat egységesítése ... 38	
4.4. A devizakölcsön-szerződésekkel, az új polgári perrendtartással kapcsolatban felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása	38
4.5. A gyakornoki program folytatása	38
Összegzés	39

Mellékletek :

1. sz. melléklet: A Kúria 2018. évi jogegységi határozatai
2. sz. melléklet: A Kúria 2018. évben elfogadott kollégiumi véleményei
3. sz. melléklet: A Kúria által a 2018. évben közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések
4. sz. melléklet: A Kúria 2018. évi ügyforgalmi adatai

Tisztelt Országgyűlés!

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 117.§ (1) bekezdésének b) és c) pontjaiban foglaltak szerint a Kúria

- bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében kifejtett tevékenységéről, valamint
- az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének és megsemmisítésének, továbbá a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának vizsgálata során szerzett tapasztalatairól

az alábbi beszámolót nyújtom be:

1. Bevezetés

2018. január 1-jén hatályba lépett az új polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény, továbbá a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény. 2018. július 1-jén pedig hatályba lép az új büntetőeljárási kódex, a 2017. évi XC. törvény.

A Kúria számára az eljárásjogi reform különleges megmérettetést jelent: ki kell alakítania befogadási eljárásának gyakorlatát. Közigazgatási perekben a felülvizsgálati kérelmet akkor fogadja be, polgári perekben pedig a főszabály szerint kizárt felülvizsgálatot akkor engedélyezi a Kúria, ha az – többek között – a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása miatt indokolt. A beadványok formai és tartalmi szempontú szűrése a bírói függetlenség része, ami nem zárja ki, hogy az ítélkező tanácsokat e feladatuk teljesítése során megfelelő számú és képzettségű igazságügyi alkalmazott segítse, továbbá az azonos ügyszakban eljáró tanácsok részvételével koordinációs testületek működjenek az egységes gyakorlat kialakítása érdekében. Az egységes befogadási teszt kialakítása ugyanis elengedhetetlen ahhoz, hogy az új jogintézmény, a befogadás az állampolgárok számára átlátható eljárásként szilárduljon meg a napi gyakorlatban.

2012 áprilisában, a Kúria ünnepi teljes ülésén abbéli reményemnek adtam hangot, hogy az új hatáskörökkel felruházott Kúria bírái – ítélkezési, intellektuális teljesítményük által – a korszerű és hatékony igazságszolgáltatás esélyét teremtik meg. A visszaállított Kúria működésének hetedik esztendejében újabb jelentős változásokra készül. 2018-tól az új eljárásjogi kódexek határozzák meg tevékenységünk kereteit. Lehetőség nyílik arra, hogy a Kúria visszatérjen abba a jogi kultúrkörbe, ahol a legmagasabb szintű igazságszolgáltatási fórum mérlegelheti, hogy mely ügyeket tartja a jogrendszer működése, az ítélkezési gyakorlat egysége szempontjából olyan fontosnak, hogy azokat érdemben elbírálja. Az e változásra történő felkészülés kivételes feladat, amelynek iránya évtizedekre meghatározza a Kúria működését. A felkészülés megtörtént; a színvonalas megoldások megtalálása ismét a Kúria bíráinak szellemi teljesítményén múlik.

1.1. A Kúria feladatai

Magyarország Alaptörvénye, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.), továbbá a vonatkozó eljárási törvények rendelkezései értelmében a Kúria elbírálja a törvényben meghatározott ügyekben a törvényszék, továbbá az

ítélőtábla határozatai ellen előterjesztett jogorvoslatokat, valamint a felülvizsgálati kérelmeket, emellett

- a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz,
- dönt az önkormányzati rendelet Alaptörvényen kívüli más, magasabb szintű jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről,
- dönt a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról,
- elbírálja a népszavazással kapcsolatos jogorvoslatokat,
- polgári és közigazgatási ügyekben a bírósági határozat ellen irányuló, ún. valódi alkotmányjogi panasz sikeressége esetén dönt a követendő eljárásról, azaz a konkrét jogvitában meghatározza az alkotmányellenes helyzet megszüntetésének eljárási eszközét,
- az elvi bírósági határozatokon kívül elvi bírósági döntéseket is közzétesz, valamint
- joggyakorlat-elemzést folytat a jogerősen befejezett ügyekben, ennek keretében feltárja és vizsgálja a bíróságok ítélkezési gyakorlatát (Bsz. 24. § (1) bekezdés).

1.2. A Kúria 2018. évi szakmai célkitűzései és megvalósulásuk

a) Az egységes és magas színvonalú ítélkezési gyakorlat biztosítása az új jogegységi eszközökben rejlő lehetőségek kiaknázásával

A 2018. évi célok között szerepelt az ítélkezési gyakorlat aktuális kérdéseinek vizsgálata kúriai joggyakorlat-elemző csoportok keretein belül. A társadalom széles körét érintő, illetve a joggyakorlat egysége szempontjából kiemelkedő fontosságú jogalkalmazási problémák feltárása érdekében 2016. november 30-án tanácskozást tartottunk, amelyen a Kúria vezetői mellett több állami szerv (ÁSZ, GVH, MNB) képviselője, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke és többi jogi kar képviselője is részt vettek, és javaslatot tettek a 2018-as évben vizsgálandó kérdésekre. A javaslatokra figyelemmel, a Kúria kollégiumvezetőinek véleménye alapján 2018. évre az alábbi nyolc vizsgálati tárgykörben állítottam fel joggyakorlat-elemző csoportokat:

1. Jogági határvonalak az egyéni és közösségi igény érvényesítése terén – a magánélet védelme
2. Az országos büntetékiszabási gyakorlat vizsgálata
3. Ténybeli javítás jogerő után – perújítás a büntetőeljárásban
4. A migrációval összefüggő közigazgatási bírói gyakorlat
5. A földforgalmi törvénnyel kapcsolatos perek gyakorlata
6. A kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelésének gyakorlata
7. A munkaviszonyhoz kapcsolódó egyes megállapodások: a versenytilalmi megállapodásra és a tanulmányi szerződésre vonatkozó munkajogi szabályok értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat
8. A munkáltató kártérítési felelőssége összepszerúségének kérdései

A jogszabály rendelkezése értelmében az elemző csoportok vezetői és tagjai a Kúria bírái. Az előző évekhez hasonlóan az elemző csoportok munkáját – élve a jogszabály által adott lehetőséggel – idén is külső szakértők segítették, akik között egyaránt megtalálhatók az alsóbb fokú bíróságok bírái, más jogászai szakmák képviselői, valamint egyetemi oktatók és tudományos kutatók. A 2018. évi elemző munkát is jelentős mértékben megkönnyítették az előző években szerzett tapasztalatok. A cél ebben az évben is az volt, hogy a felmerülő

elméleti kérdések minél hamarabb sok szempontú műhelyvitákban kapjanak egyértelmű megoldást. Mindez segítheti az ügyek gyors és színvonalas elintézését.

A joggyakorlat-elemző csoportok működéséről a beszámoló 1.4.7. pontjában olvasható részletes tájékoztatás.

b) A Kúria jogegységi aktusainak felülvizsgálata

A jogbiztonság szempontjából elengedhetetlen, hogy a Kúria a jogszabályi változásokra, továbbá az Alkotmánybíróság Alaptörvény-értelmező tevékenységére figyelemmel időről-időre felülvizsgálja jogegységi aktusait.

A 2018-as évben felülvizsgált jogegységi aktusokról a beszámoló 1.4.3. és 1.4.4. pontjaiban olvasható részletes tájékoztatás.

c) Az új Polgári perrendtartás alkalmazása során felmerülő jogértelmezési kérdések vizsgálata

A kísértékű perek konzultációs testület 2018-tól az új Pp. alkalmazásában felmerülő gyakorlati kérdéseket vizsgáló konzultációs testületté alakult át. Tagjai nagy gyakorlattal rendelkező és a polgári eljárásjogot kiválóan ismerő bírók, akik a testületben való részvételükkel a magyarországi bírósági szintek mindegyikét képviselik. A konzultációs testület állásfoglalásai a bíróságokra nem kötelezőek, csupán iránymutatásokat fogalmaznak meg a felmerülő kérdések lehetséges értelmezésével kapcsolatban.

A 2018-as évben a konzultációs testület – a teljesség igénye nélkül – az alábbi kérdésekben foglalt állást:

- A jogsértő bizonyítékok felhasználási tilalma kapcsán a jogsértő szerzőmód értelmezése
- A szakértői bizonyítás lefolytatásának rendje gondnoksági perekben és más személyállapotú perekben
- A más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye felhasználásának indítványozása, perhatékonysági korlátai
- A fél kötelezettségei a felülbírálati jogkör megjelölése vonatkozásában
- A 2018. január 1-je előtt indult polgári peres és nem peres eljárásokban a 2018. január 1-jét követően előterjesztett költségkezdvezmény iránti kérelmek elbírálására alkalmazandó jogszabályok
- Az engedélyezést követően megszűnt társult perlési szerződés megszűnésének joghatásai
- Beszámítási kifogás előterjesztésének feltételei a perújítási eljárásban
- Az el nem bírált tényre, bizonyítékra vagy határozatra alapított perújítás esetén az önhiba hiányát kimondó rendelkezés alkalmazási köre
- A szakértő idézése a perfelvételi tárgyalásra
- A keresetlevél szabályszerű előterjesztésére vonatkozó szabályok értelmezése
- Az új Pp. szabályainak alkalmazása sajtó-helyreigazítási perekben
- A jogi képviselő által az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó szabályok figyelmen kívül hagyásával előterjesztett perorvoslati kérelem visszautasítása
- Az elsőfokú bíróság keresetlevelet visszautasító végzése ellen előterjesztett fellebbezés esetén a másodfokú bíróság döntési lehetőségei

Az állásfoglalások elérhetők a Kúria honlapján: <https://kuria-birosag.hu/hu/uj-pp-jogert>

d) Az új Polgári Törvénykönyv alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása

A 2014 őszén felállított új Ptk. Tanácsadó Testület 2018. évi működése elmélyült szakmai beszélgetéseket hozott, többek között a közös tulajdon megszüntetése és a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség témaköreiben. Miután a testület nem a bírósági szervezetrendszer része, véleményei semmilyen kötőerővel nem bírnak, ugyanakkor a testület ülésein megfogalmazódó gondolatok segítséget nyújthatnak a jogkereső közönségnek e történelmi jelentőségű, új magánjogi kódex alkalmazásának kezdeti lépéseiben.

2018. évben a testület – a teljesség igénye nélkül – az alábbi kérdésekben tett közzé állásfoglalást:

- Mi a következménye annak, ha az örökös a hagyaték (hagyomány) tárgyát jogszabály erejénél fogva nem szerezheti meg?
- Kiterjed-e a lemondás a végintézkedésen alapuló öröklésre is?
- Mi a közjegyzőnél letett végrendelet visszavételének joghatása abban az esetben, ha a végrendelet a letétel hiányában is megfelel az írásbeli magánvégrendeletre előírt alaki kellékeknek?
- Az osztályos egyezséggel engedett holtig tartó haszonélvezeti jog eshet-e megváltás vagy korlátozás alá?
- A bérleti és a lakásbérleti szerződés felmondására vonatkozó rendelkezések eltérést engedő vagy kógens normák-e?

Az állásfoglalások a <http://www.kuria-birosag.hu/hu/ptk> linken érhetők el.

2016. április 1-jén, a Kúria dísztermében tartották meg első találkozójukat az új Ptk. jogegységi csoportok. E csoportok létrehozásának egyik oka az volt, hogy olyan együttműködési forma jöjjön létre, amely nélkülözi a hierarchikus elemeket, kizárólag szakmai érdeklődésen alapul, és amelyen belül felvethetők problémák, amelyekre azonnali reakció várható.

A kezdeményezés másik oka az volt, hogy újonnan szabályozott jogterületek esetén a Kúria működése meglehetősen lassú. A hagyományos út – azaz amikor egy ügy elindul a járásbírói vagy a törvényszéki szinten és a fellebbezési fórumok után eljut a Kúriára – egy teljesen új kódex esetében, mint amilyen az új Ptk., nem járható. Sőt, joggal érheti az igazságszolgáltatást az a vád, hogy nem figyel fel elég gyorsan a kulcsproblémákra. A jogegységi csoportok feladata éppen ezért nem az azonnali válaszok megtalálása, hanem az új Ptk.-val kapcsolatos gyakorlat folyamatos figyelésén keresztül a kulcsproblémák jelzése.

A jogegységi csoportok öt témakörben működnek: az ember mint jogalany és a személyiségi jogok, családjog és öröklési jog, jogi személyek, dologi jog, kötelmi jog. Az egyes csoportok tagjai elsősorban online felület segítségével tartanak kapcsolatot; fontosnak tartom azonban, hogy a csoporttagok időről-időre személyesen is megosszák egymással tapasztalataikat. 2018-ban egy alkalommal nyílt lehetőség a személyes tapasztalatcserére. 2018. október 5-én délelőtt a jogegységi csoportok tagjai választásuk szerint az alábbi két tematikus tanácskozás egyikén (vagy akár mindkettőn) vettek részt:

1. Szerződés-átruházás az új Ptk.-ban, különös tekintettel a mezőgazdasági földhaszonbérletre

2. Sérelemdíj az új Ptk-ban, különös tekintettel a büntetés-végrehajtás hatálya alatt állókat ért személyiségi jogsértés érvényesíthetőségére

Mindkét tematikus tanács színvonalát emelték az előadóként meghívott egyetemi oktatók és kúriai, ítéltáblai tanácselnökök, továbbá annak ténye, hogy a csoportok tagjai az előzetesen megküldött vitaindító anyagok segítségével készülhettek fel a tanácskozás napjára.

e) A civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos jogalkalmazási problémák feltárása

A tavalyi évben folytatódott a civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos bírói gyakorlat egységesítése érdekében az OBH elnökével egyetértésben 2015-ben életre hívott konzultációs testület munkája, amelyben az ítéltáblák, a törvényszékek, a Kúria és a Legfőbb Ügyészség képviselői mellett az Országos Bírószábi Hivatal szakértői is részt vesznek. A kezdeményezés eredményeként a nyilvántartási ügyszakban egységesebbé vált a gyakorlat, csökkent a fellebbezések száma.

A testület a 2018-as évben három alkalommal ülésezett és – a teljesség igénye nélkül – a párt alapításával kapcsolatban a tagdíjfizetési kötelezettségen túli vagyoni hozzájárulás teljesítésének kérdésében és a „nullás mérleg” elfogadhatóságának kérdésében, az egyesület, az alapítvány és a sportegyesület esetében a nyilvántartásba vételt elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránt indított perben kibocsátott a (jogszabálysértő állapot megszüntetésére irányuló) bírószábi felhívás határozati formájával kapcsolatban, továbbá egyesület alapítását követően a nem megfelelő alapszabály miatt elrendelt hiánypótlás jogkövetkezményeit illetően foglalt állást.

f) A devizakölcsön-szerződésekkel kapcsolatban felmerülő jogértelmezési problémák feltárása

Az érvénytelenségi perekkel összefüggésben a bíróságok által megküldött kérdéseket, jelzéseket összegyűjtő és azokat megtárgyaló konzultatív testület 2018-ban is folytatta munkáját. A Testület 2018. október 10-én megtartott ülésén az Európai Unió Bírósága által a Fővárosi Ítéltábla által előterjesztett előzetes döntéshozatali kérelemében feltett öt kérdés tárgyában hozott C-51/17. számú ítélet értelmezésével kapcsolatban foglalt állást. A Testület az ítéletet úgy értékelte, hogy az számos tekintetben (az árfolyamkockázat tisztességtelenségének vizsgálhatósága, a vizsgálat szempontjai) megerősíti a Kúria gyakorlatát, és nem tartalmaz olyan új szempontokat, amelyek a Kúria korábbi iránymutatásai módosítását tennék szükségessé. Az egyes szerződések érvényességét az egyedi perekben eljáró bíróságoknak kell megítélniük.

g) A gyakornoki program folytatása

A jogi karok állam-és jogtudományi doktori iskoláival, továbbá a Nemzeti Közszoigálati Egyetem Közszoigálat-tudományi Doktori Iskolájával együttműködésben megvalósuló gyakornoki program 2018-ban is eredményesen folytatódott. A program működéséről részletes beszámoló a 6.3.4. pontban olvasható.

h) Főtanácsadói rendszer kiépítése

A Kúria és az OBH stratégiájával összhangban 2014-ben indult el az a folyamat, amelynek eredményeként a Kúrián a tartós titkári foglalkoztatás megszüntetésére kerül sor. Tekintettel arra, hogy a Kúrián nincsenek olyan feladatok, amelyeket a titkárok önálló hatáskörben végezhetnének, ennek a foglalkoztatási formának a hosszabb időtartamon keresztüli fenntartása indokolatlan. Ezzel egyidejűleg lehetővé vált egy olyan főtanácsadói rendszer kialakítása, amely hatékonyan képes segíteni a bírók érdemi munkáját.

A Kúrián 2015. év óta folyamatosan kerülnek kialakításra főtanácsadói álláshelyek, az engedélyezett létszám jelenleg 18 fő, betöltött létszáma 18 fő. A Kúria főtanácsadói rendszere a kölcsönös tanulás elvén nyugszik; egymástól tanulni viszont csak bizalmi légkörben lehetséges. A legtöbb esetben a tudomány világából érkező főtanácsadók eltérő szemléletük, bizonyos jogterületeken meglévő elmélyültebb szaktudásuk révén érdemben tudják segíteni a Kúria bírónak munkáját. Működésük azonban csak akkor lehet eredményes, amennyiben megismerik az ügyek végső fokon történő elbírálásához és az ítélezési gyakorlat egységének biztosításához szükséges felsőbbírói szemléletmódot. A bírói szervezetrendszer csúcán elhelyezkedő Kúria biztosítja a lehetőséget, hogy a főtanácsadók ráláthassanak a bírói joggyakorlat alakulására, megismerkedhessenek a napi jogértelmezési kihívásokkal, belülről lássanak rá az ítélezési tevékenységre. E folyamatos tapasztalatszerzést a főtanácsadók is nélkülözhetetlennek tartják.

i) Visszatérés a régi Igazságügyi Palotába

A Kúria szakmai és erkölcsi tekintélyének megőrzése elképzelhetetlen történelmi elődeink tisztelete, az általuk megfogalmazott szakmai-etikai értékek követése nélkül. A hagyománytisztületnek egyúttal a Kúria külső megjelenésében is meg kell mutatkoznia, így különösen a legfelső bírói fórumnak otthont adó épületnek kell mind külső, mind belső kialakításában tükröznie az intézmény közel ezer évre visszatekintő múltját és a bírói hatalmi ágban betöltött vezető szerepét. A 2012. évben nyilvánvalóvá vált az a kormányzati szándék, hogy a Kúria idővel visszatérjen a Hauszmann Alajos által tervezett, 1896-ban elkészült és átadott Igazságügyi Palotába, amely ma a Néprajzi Múzeumnak ad otthont.

A Steindl Imre Program harmadik ütemével kapcsolatos egyes döntések meghozataláról szóló 2025/2017. (XII. 22.) Korm. határozat 1.7. pontja értelmében a Kormány felkérte az OBH elnökét és az Országgyűlés Hivatalának (OGYH) főigazgatóját, hogy gondoskodjanak a Steindl Imre Program Nonprofit Zrt. és az Országos Bírósági Hivatal között létrejött támogatási szerződés OGYH részére történő átruházásáról, ami 2018. március 13-i hatállyal hatályával meg is történt.

Az állami tulajdonú nonprofit gazdasági társaság feladata többek között a tervezési program több változatban való elkészítése, figyelemmel az Igazságügyi Palota épületben történetileg elhelyezett igazságügyi szervezetek jelenlegi elhelyezési igényeire, az épület műszaki állapotára, a műemléki védettségéből fakadó korlátokra és a kiemelt nemzeti emlékhely sajátosságaira. Kiemelt feladata továbbá a Kossuth téri épület rekonstrukciójának lebonyolítása, ennek érdekében a szükséges tervek elkészítése és a műszaki ellenőri feladatok ellátása. A Támogatási Szerződés alapján megvalósításra kerülő beruházással és tervezéssel kapcsolatos egyes kérdések tekintetében felmerülő döntések meghozatala érdekében hat fős Projektirányító Bizottság (PIB) került felállításra.

A Steindl Imre Program Nonprofit Zrt. a 2018-as évben elkészítette és a PIB számára megküldte Tervezési Program tervezetét két („A” és „B”) változatban, egyidejűleg rögzítette a Tervezési Programmal kapcsolatos legfontosabb függő kérdéseket, illetve megküldte a Markó utca 16. alatti ingatlan beruházás utáni épülethasználatára vonatkozó javaslatát. A PIB 2018. október 30-án úgy határozott, hogy az „A” változatot fogadják el a további tervezési munka alapjaként. A tervezési folyamat során a tervező és a Társaság folyamatosan egyeztet a Kúria erre kijelölt munkatársaival. A tervezési határidő jelenleg 2020. március 31. napja.

2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2018. évben

2.1. A Kúria Teljes Ülése

A Kúria Teljes Ülésének tagjai a kúriai bírák. Részvételük a Teljes Ülésen kötelező. A Teljes Ülést a munkatervben előzetesen meghatározott időpontban, évente legalább egy alkalommal hívom össze. A Teljes Ülés napirendjéről és időpontjáról a bírakat lehetőleg az ülés kitűzött időpontja előtt legkésőbb 15 nappal írásban kell értesíteni. A Teljes Ülés előkészítése a Kúria főtákarának irányításával a Koordinációs, Személyzeti, Munkaügyi és Oktatási Osztály feladata.

A Teljes Ülés állandó meghívottjai az Országos Bírósági Hivatal elnöke és a legfőbb ügyész. A Teljes Ülésre meg kell hívni a Kúriára beosztott és kirendelt bírakat. Az ülésre eseti jelleggel más személyeket is meghívok. A meghívottakat szavazati jog nem illeti meg.

A 2018-as évben két alkalommal hívtam össze a Kúria Teljes Ülését.

A 2018. május 14-én megtartott Teljes Ülés első napirendi pontjaként tájékoztattam a Kúria bírait a Kúria 2017. évi tevékenységéről. Ezt követően dr. Bartal Géza tanácselnök, a Kúria Bírói Tanácsának elnöke tartott meg éves beszámolóját. Harmadik napirendi pontként a Kúria kollégiumvezetőinek javaslata alapján a Teljes Ülés tagjai szavaztak a Kúria mellett működő másodfokú szolgálati bíróság tagjelöltjeiről. A szavazás érvényes és eredményes volt, a tagjelöltek névsorát az Országos Bírói Tanács részére továbbítottam. Ezt követően került sor a hagyományos tanácselnöki beszámolókra: során három kúriai tanács (egy büntető, egy polgári és egy munkaügyi ügyszakos tanács) tanácselnökei számoltak be munkájukról. Utolsó napirendi pontként két kúriai tanácselnök tartott tájékoztatót a Kúria és az osztrák legfelsőbb bíróság bírúinak 2018. április 10-én megrendezett közös (polgári és büntető) bírói szemináriumáról, végül dr. Szabó Miklós, a Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Karának egyetemi tanára tartott előadást „A jogeset dialektikájához – A kazuisztika” címmel.

A 2018. július 2-i Teljes Ülés első napirendi pontja a Kúria elnökhelyettesi és közigazgatási kollégiumvezetői álláshelyeire benyújtott pályázatokról történő véleménynyilvánítás volt. A véleménynyilvánítást megelőzően a pályázóknak lehetőségük nyílt néhány szót szólni a Teljes Üléshez, ezt követően a Teljes Ülés titkos szavazással nyilvánított véleményt a pályázatokról: mindkét pályázó elnyerte a bírák több mint felének a támogatását. A második napirendi pont az Országos Bírói Tanács (OBT) póttagjait megválasztó küldöttgyűlés kúriai küldöttjeinek megválasztása volt, figyelemmel arra, hogy az OBT póttagjainak száma a Bszi. 92.§-ában meghatározott létszám alá csökkent. A teljes ülésen az előzetes javaslattétel alapján a jelölést elfogadó hat kúriai bíró szóban is megerősítette, hogy vállalja a jelöltséget. Ezt követően a teljes ülés titkos szavazással megválasztotta a küldötteket; érvényesen szavazni legfeljebb öt jelöltre lehetett. Mind az öt megválasztott küldött elérte a szavazatok 50%-át, a szavazás tehát

érvényes és eredményes volt. A Teljes Ülés harmadik napirendi pontja az OBT által adományozott Juhász Andor-díjak, továbbá kúriai tanácsosi és főtanácsos címek ünnepélyes átadása volt.

Összegzésként elmondható, hogy a Kúria Teljes Ülése – jóllehet e minőségében jogegységi eszközök kibocsátására nem rendelkezik hatáskörrel – rendkívül fontos belső szakmai fórum, amely lehetőséget teremt arra, hogy a Kúria különböző jogterületeken ítélkező bírái megismerjék egymás és a kúriai joggyakorlat-elemző csoportok munkáját, szempontokat kapjanak a több jogágot érintő értelmezési kérdések megnyugtató megoldásához. Különös jelentőséggel bírnak e körben a rendszeresen megtartott tanácselnöki beszámolók, amelyek elsősorban az azonos típusú ügyeket tárgyaló tanácsok között biztosítanak információcserét, így megelőzhető az esetlegesen divergáló kúriai gyakorlat. Végül, de nem utolsósorban a meghívott előadóknak köszönhetően lehetőség nyílik a társszakmák, illetőleg a jogtudomány által felvetett problémák megismerésére, továbbá a magyar igazságszolgáltatásra nézve is irányadó nemzetközi bírói fórumok (Európai Unió Bírósága, Emberi Jogok Európai Bírósága) joggyakorlatának megismerésére.

2.2. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások

2.2.1. A Büntető Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

A Büntető Kollégium 2018-ban összesen öt kollégiumi ülést tartott, amelyek napirendi pontairól az alábbiakban adok tájékoztatást. Hagyományosan megrendezésre került a büntető kollégiumvezetők évente kétszeri országos értekezlete. Emellett az év folyamán a Kollégiumban négy tanácselnöki értekezlet is volt.

A 2018. január 8-i kollégiumi ülés első napirendi pontja oron kívüli előresorolásra történő előterjesztés volt, ezt követően a kollégium elfogadta az ügyelosztási rend tervezetét.

A 2018. február 22-én megtartott, kihelyezett kollégiumi ülés (Szekszárdon) aktuális jogalkalmazási kérdéseket vitatott meg, és lehetőséget biztosított a különböző szintű bíróságokon szolgálatot teljesítő bírák szakmai találkozására is.

2018. június 8-10. között rendezték meg az évi első Büntető Kollégiumvezetők Országos Értekezletét.

A 2018. június 18-i kollégiumi ülés első napirendi pontja tanácselnöki álláshelyre érkezett pályázattal kapcsolatos véleménynyilvánítás volt, második napirendi pontként a Kollégium megtárgyalta és elfogadta „A büntetés-végrehajtás bírói gyakorlata, különös tekintettel a reintegrációs őrizetre” tárgykör vizsgálatára felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét.

2018. november 12-14. között került sor az évi második Büntető Kollégiumvezetők Országos Értekezlete.

A 2018. november 19-én megtartott kollégiumi ülés elfogadta a Büntető Kollégium Ügyelosztási Rendjét, valamint a Büntető Kollégium Szervezeti Rendjét.

A 2018. december 12- i kollégiumi ülés egyetlen napirendi pontja a kollégiumvezetői éves beszámoló volt.

2.2.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium 2018. évben összesen hét kollégiumi ülést tartott.

A kollégium 2018. március 5. napján tartott ülésén az első napirendi pontnak megfelelően a kollégiumvezető beszámolt a kollégium 2017. évi működéséről. Ezt követően a testület megvitatta a földforgalmi perek egyes kérdéseiről szóló 1/2018. KMK vélemény tervezetét. A KMK vélemény tervezetéről való szavazást a kollégiumvezető elhalasztotta azzal, hogy újragondolása után a kollégiumi ülés napirendjén újra szerepelni fog. Harmadik napirendi pontként a választási és népszavazási eljárásokkal kapcsolatos jogorvoslatokat vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét vitatta meg és fogadta el a kollégium. Negyedik napirendi pontként a testület a munkáltató felelősségének bírói gyakorlatát vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményével foglalkozott, melyet a jelenlévő bírák egyhangúlag elfogadtak. Az ötödik napirendi pont a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 157. § (2) és (3) bekezdésének értelmezésével felmerült jogalkalmazási problémák megvitatása volt. Ezt követően a 6. napirendi pontnak megfelelően a közigazgatási szakágba kiírt bírói pályázat véleményezésére került sor, majd a kollégium döntött a közigazgatási szakágba kiírt bírói pályázatról.

A 2018. június 4-én tartott részkollégiumi ülésén a közigazgatási szakág bírái a 2018. évi országgyűlési képviselő-választásokkal kapcsolatos bírósági felülvizsgálati ügyek tapasztalatait osztották meg egymással.

A kollégium 2018. június 25-én tartott ülésén az első napirendi pont szerint a testület a munkáltató kártérítési felelőssége összecszerúségét vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét tárgyalta meg és fogadta el egyhangúlag. A második napirendi pont alapján a munkáltatónak a munkavállalója egészségi állapotában bekövetkezett károkért fennálló felelőssége egyes kérdéseiről szóló KMK vélemény tervezetét vitatta meg. Kiegészítést követően a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium az 1/2018. (VI.25.) KMK véleményt szintén egyhangúlag elfogadta. A harmadik napirendi pont a kollégiumvezetői tisztségre beérkezett pályázatok véleményezése volt. A beérkezett pályázatot a jelenlévő bírák elfogadták.

A kollégium 2018. július 2-án tartott rendkívüli ülésén a közigazgatási bíráskodás átalakításával, ennek keretében a Közigazgatási Felsőbíróság felállításával összefüggő, küszöbön álló szervezeti változásokról, illetve kiemelten a közigazgatási bírák jogállásáról esett szó.

A kollégium 2018-ban tartott ötödik ülésén, szeptember 17-én az első napirendi pont a földforgalmi ügyek egyes kérdéseiről szóló kollégiumi vélemény második olvasatban történő megtárgyalása volt. A kollégium a változtatási javaslatok figyelembevételé után egyhangúlag elfogadta a 2/2018. KMK vélemény tervezetét. A második napirendi pont szerint a munkáltató egészségkárosodásért fennálló kártérítési felelősségének összecszerúségéről szóló kollégiumi vélemény tervezetének megvitatása történt, amelyet követően a kollégium ugyancsak egyhangúlag elfogadta a 3/2018. KMK vélemény tervezetét. Harmadik napirendi

pontként zárt ülésen a kollégiumvezető-helyettesi tisztségre beérkezett pályázatok véleményezésére került sor. A kollégium támogatta a pályázó kollégiumvezető-helyettesé váló kinevezését.

A kollégium 2018. november 19-én tartott ülésén az első napirendi pont a helyszíni bírsággal összefüggő jogorvoslatról szóló KMK vélemény tervezet megvitatása volt. A kollégium a vélemény tervezetet annak megtárgyalását követően nem fogadta el. Ezt követően a második napirendi pontnak megfelelően a kollégium a 2019. év ügyelosztási rendjének tervezetét vitatta meg. A megszavazott módosítással szavazásra bocsátott ügyelosztási rendet a kollégium többsége támogatta. Harmadik napirendi pontként a közigazgatási bíraskodás átalakításának a kollégium működésére gyakorolt hatásáról esett szó. Végül a munkaügyi szakágból nyugdíjba vonuló bírónő munkáját köszönte meg a kollégiumvezető és a kollégiumvezető-helyettes.

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium 2018. december 11-én tartott részkollégiumi ülésén a közigazgatási szakágba kiírt tanácselnöki pályázat véleményezése és a pályázó tanácselnök megválasztása történt. Ezt követően a kollégiumvezető a kollégium javára lemondott a kúriai tanácsos címre vonatkozó javaslattevői jogáról és kérte a kollégium tagjait, hogy javaslataikat 2019. január 8-ig juttassák el hozzá.

A munkaügyi szakág a kollégiumi ülések előtt rendszeresen részkollégiumi ülés keretében előzetesen egyezteteti a munkaügyi szakág bírójának a kollégium elé kerülő szakmai anyagokkal kapcsolatos álláspontját és megvitatja a jogértelmezési kérdéseket. Szükség szerint más esetekben is sor kerül részkollégium megtartására valamely elvi kérdésben egységes álláspont kialakítása érdekében. Ezen túlmenően rendszeresen – általában kéthavonta – kerül sor tanácselnöki értekezletre a munkaügyi szakág öt tanácselnökének részvételével, melynek során a tanácselnökök tájékoztatást adnak a többi tanácselnök részére a saját tanácsukat érintő felmerült szakmai kérdésekről, egyeztetik álláspontjaikat az egységes jogalkalmazás érdekében.

2.2.3. A Polgári Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

A 2018-as évben a Polgári Kollégium – nem számítva a csak személyi kérdésekben (pályázatok véleményezése, kitüntetési javaslatok megtétele, ügyelosztási rend véleményezése) döntő üléseket – három alkalommal tartott szakmai kollégiumi ülést.

A 2018. április 23-án megtartott kollégiumi ülésen a Kollégium megvitatta és elfogadta a rokонтartás szabályaival kapcsolatos ítélezési gyakorlat vizsgálatára felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét és a jegyző előtt indított birtokvédelmi ügyek bírósági gyakorlatának vizsgálatára felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét.

A 2018. december 3-án megtartott kollégiumi ülésen a Kollégium megvitatta és elfogadta az új Pp. alapján folyó felülvizsgálati eljárásban alkalmazandó iratmintákról szóló előterjesztést.

A 2018. december 11-én megtartott kollégiumi ülésen a Kollégium megvitatta és elfogadta a közérdekű adatok kiadásával kapcsolatos bírósági gyakorlat vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló jelentését.

2018. évben havi rendszerességgel nem, csak szükség esetén került sor tanácselnöki értekezlet megtartására. A 2018. április 16. napján tartott tanácselnöki értekezlet civilisztikai területen a jogalkotást érintő javaslatokat fogalmazott meg.

A kollégium jogegység biztosítása érdekében kifejtett tevékenységének hatékonyságát nagymértékben fokozta, hogy 2018-ban is 3 főállású és 6 részfoglalkoztatású főtanácsadó dolgozott a Polgári Kollégiumban. A főtanácsadók részt vettek a joggyakorlat-elemző csoportok tevékenységében, a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezletének előkészítésében és munkájában, valamint jogszabály-tervezeteket és kollégiumi anyagokat véleményeztek, szakmai anyagokat készítettek, különböző szakmai kérdésekben segítették a kollégiumvezetés munkáját.

2.3. A jogegységi tanácsok tevékenysége

2.3.1. A büntető jogegységi tanács tevékenysége

A 2018-as évben a büntető jogegységi tanács hat esetben hozott büntető jogegységi határozatot.

1/2018. BJE jogegységi határozat

Törvényes a vád – a katonai büntetőeljárás kivételével – akkor is, ha azt nem az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság mellett működő ügyész emelte.

A katonai büntetőeljárásban azonban a vád törvényességének feltétele, hogy azt katonai ügyész vagy a legfőbb ügyész által a katonai büntetőeljárásra kijelölt ügyész emelje. E szabály megsértése a vádemelési jogosultság hiányát jelenti.

2/2018. BJE jogegységi határozat

A gyermekpornográfia büntettének a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 204. § (1) bekezdésében írt eseteiben nem eredményez halmazatot önmagában az, hogy az elkövetési magatartás – az azokon szereplő tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek számától függetlenül – több pornográf felvételt érint. Ugyanakkor bűncselekményegységet csak az azonos törvényi tényállásba ütköző magatartások képeznek. E bűncselekmény tekintetében nem azonos, hanem külön-külön törvényi tényállást tartalmaznak a Btk. 204.§ (1) bekezdésének a), b) és c) pontjai.

Amennyiben az elkövető ugyanazon felvétellel kapcsolatban különböző pontokban írt elkövetési magatartásokat valósít meg, egységesen a legsúlyosabb büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmény valósul meg.

Ha az elkövető különböző felvételekkel kapcsolatban valósítja meg a Btk. 204. § (1) bekezdésének különböző pontjaiba ütköző elkövetési magatartásokat, az azonos törvényhelyen belül egységként minősülő cselekmények egymással valóságos halmazatban állnak.

A gyermekpornográfia Btk. 204. § (2) bekezdése szerinti minősített esetének rendbelisége a felvételeken szereplő, a törvényhelyben meghatározott feltételeknek megfelelő személyek számához igazodik.

3/2018. BJE jogegységi határozat

A Kúriai Döntések 2015. évi 4. számában EBD 2015.B.15. számon közzétett határozat elvi bírósági döntésként való fenntartását megszünteti.

4/2018. BJE jogegységi határozat

A vádirat benyújtásáig – a terhelt lakóhelyének (tartózkodási helyének) megváltoztatása kivételével – az ügyész hatáskörébe tartozik a házi őrizet részleges feloldása.

5/2018. BJE jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsának – a legfőbb ügyész indítványában kifejtettekkel egyező – álláspontja szerint azokban az esetekben, amikor a közfeladatot ellátó személy minősége kizárólag a Btk. rendelkezésén alapul, maradéktalanul érvényesül azon jogalkotói elképzelés, mely szerint az e személyi kör esetében ne csak a fokozott büntetőjogi védelem, hanem a Btk. 302. §-a és 306. §-a szerinti fokozott büntetőjogi felelősség is érvényesüljön. E személyi kör esetében kizárólag a személy státusza és az adott tevékenysége az alapja a büntetőjogi szempontból kiemelt minősítésnek, a büntetőjogi szabályozás önálló, nem függ az adott személyekre vonatkozó háttérjogszabályok értékelésétől, ezért a fokozott büntetőjogi védelem megadása mellett a fokozott büntetőjogi felelősség bevezetése kizárólag a büntető jogalkotás önálló döntése, hatásköre.

6/2018. BJE jogegységi határozat

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 404. § (1) bekezdésébe és (2) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény sértettje az a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet,
– amelynek vagyonát fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzete vagy fizetéseképtelensége esetén az elkövető a Btk. 404. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában írt magatartások valamelyikével ténylegesen vagy színleg csökkenti, és ezzel a hitelezők kielégítését részben vagy egészben megghiúsítja; illetve
– amelynek a Btk. 404. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában írt magatartások valamelyikével fizetéseképtelenné válását vagy annak látszatát idézi elő, és ezzel a hitelezők kielégítését részben, vagy egészben megghiúsítja.

A Btk. 404. § (4) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény sértettje az a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet, amelynek valamely hitelezőjét az elkövető a felszámolás elrendelését követően a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvényben meghatározott kielégítési sorrend megsértésével előnyben részesíti.

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet hitelezője a Btk. 404. § (1), (2) és (4) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban nem sértett, ezért magánfélként polgári jogi igényt nem érvényesíthet, és pótmagánvádlóként sem léphet fel.

2.3.2. A közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanács tevékenysége

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumban a jogegység követelményének biztosítása érdekében 2018. évben nem volt szükség jogegységi határozat meghozatalára.

2.3.3. A polgári-gazdasági jogegységi tanács tevékenysége

A kollégiumhoz 2018-ban 11 jogegységi eljárás lefolytatása iránti kérelem érkezett, 4 esetben ügyvédtől, 4 esetben magánszemélytől, 1 esetben egy törvényszék kollégiumvezetőjétől és 2

esetben az OBH Elnökétől. Ezekben az ügyekben – egy kivétellel – nem volt indokolt jogegységi eljárás kezdeményezése.

A Polgári Kollégium öttagú jogegységi tanácsa egy jogegységi határozatot hozott. A személyes illetékmentes fél illetékfizetési kötelezettsége tárgyában meghozott 1/2018. PJE határozat rendelkező része szerint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. §-a alapján személyes illetékmentességben részesült fél a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 86. § (2) bekezdése alkalmazásában nem kötelezhető a polgári pert követő végrehajtási eljárásban felmerülő, le nem rótt illetékek viselésére.

2.4. A kollégiumok előtt a 2018. évben felmerült szakmai problémák és az azok megoldása érdekében tett intézkedések

2.4.1. A Büntető Kollégium kollégiumi véleményei

A Büntető Kollégium a 2018-as évben nem alkotott kollégiumi véleményt.

2.4.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi véleményei

2018. évben a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium a Bszi. 27. § (1) bekezdése értelmében három kollégiumi véleményt fogadott el az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében. A vélemények elfogadását a kapcsolódó ítélkezési gyakorlat, valamint a tervezetek kollégiumi ülésen való előzetes megvitatása előzte meg. Az elfogadott vélemények közül egy közigazgatási jogi kötődésű, kettő pedig munkajogi tárgyú.

1/2018. (VI.25.) KMK vélemény a munkáltatónak a munkavállalója egészségi állapotában bekövetkezett károkért fennálló felelőssége egyes kérdéseiről

A KMK vélemény értelmezte a munkaviszonnal összefüggés és az okozati összefüggés kérdéskörét, a munkáltató és a munkavállaló bizonyítási terhét és annak terjedelmét, a munkáltatói kimentés bizonyítás feltételeit, különös tekintettel az ellenőrzési kör és az előreláthatóság törvényi kritériumaira a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 166. – 167. §-ainak értelmezésével.

A munkáltató kártérítési felelőssége a munkavállalója egészségkárosodása miatt bekövetkezett kárért a munkaviszonnal összefüggés alapján áll fenn, amely akkor állapítható meg, ha a munkavállalót ért kár valamilyen formában összefüggésben áll e jogviszonnal, melynek megítélésénél a munkaviszony időtartamának nincs jelentősége. A KMK vélemény rámutatott, hogy munkaviszonnal összefüggés hiányában az okozati összefüggés vizsgálata szükségtelen. Az okozati összefüggés akkor állapítható meg, ha az általános élettapasztalat szerint az adott körülmény alkalmas volt a kár, mint eredmény létrehozására. A KMK vélemény foglalkozott azzal a kérdéssel is, hogy miként áll fenn a munkáltató kártérítési felelőssége, ha a munkavállalónak a munkahelyi eredetű egészségkárosodása mellett természetes kórokú megbetegedése is fennáll. A kárviselés arányát a természetes kórokú és a munkahelyi eredetű egészségkárosodás egymáshoz viszonyított aránya határozza meg. A munkáltató azonban a munkavállaló teljes káráért felel, ha a munkavállaló egészségi állapota, fogyatékosága, szervezetének valamely sajátossága, vagy adottsága a munkahelyi egészségkárosodásig nem okozott jövedelemcsökkenést. Annak van jelentősége, hogy a

sajátos adottságai mellett a munkavállaló a munkakörét a sérelem bekövetkezése előtt teljeskörűen ellátta.

A munkáltatói kártérítési felelősség alóli mentesülés egyik feltétele, ha a munkáltató bizonyítja, hogy a kárt az ellenőrzési körön kívül eső körülmény okozta. A KMK vélemény kiemelte, hogy mely körülmények tartozhatnak a munkáltató ellenőrzési körébe, és ide sorolta a termelés kockázatát. A közlekedéssel összefüggő körülmények általában nem tartoznak a munkáltató ellenőrzési körébe.

Az ellenőrzési kör hiánya mellett a munkáltatónak azt is bizonyítania kell, hogy az ellenőrzési körön kívül eső körülménnyel nem kellett számolnia és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa. Mindezek körében a bíróságnak arról kell döntenie, hogy a munkáltató milyen gondosságot tanúsított, észszerűen számolhatott-e a károkozó körülmény valószínű bekövetkezésével. Nem minősül elháríthatónak a károkozó körülmény, ha a munkáltató átlagos erőfeszítéssel, a technika átlagos eredményeinek felhasználásával nem befolyásolhatta annak keletkezését, vagy kiküszöbölését.

Ha a munkavállaló a kárt kizárólag maga okozta és az a munkáltató részéről elháríthatatlan volt, a munkáltató mentesül a kártérítési felelősség alól, ha azonban a kár bekövetkezése más okra is visszavezethető, vagy a munkáltató terhére értékelhető bármely körülmény, a munkavállaló kizárólagos és elháríthatatlan magatartása nem állapítható meg. Munkáltatói közrehatás esetén kármegosztást kell alkalmazni. A kármegosztás arányát a munkáltató vétkesség nélküli felelőssége mellett is megállapítható vétkessége és a munkavállaló vétkességének aránya határozza meg.

A károkozó körülmény elháríthatatlanságát az adott munkáltatóra vetítve kell vizsgálni a technika átlagos eredményei és a munkáltatótól a rendelkezésre álló idő alatt elvárható, átlagosnak minősülő erőfeszítés alapulvételével. A munkáltatót tehát nem terheli az átlagot meghaladó ráfordítás teljesítésének kötelezettsége.

A KMK vélemény foglalkozott a munkavállalót terhelő kárenyhítési kötelezettséggel. Ennek megítélésénél külön-külön értékelni kell a munkavállaló egészségi állapotát, életkorát, a végzendő munka jellegét, a munkaerő-piaci körülményeket, a közlekedés általános feltételeit és általában az eset sajátos körülményeit. Az igazolt keresőkép telenség időtartamára a kárenyhítési kötelezettség nem áll fenn.

A kollégiumi vélemény elfogadása folytán a Legfelsőbb Bíróság MK 29., 30., és 31. számú állásfoglalások az Mt. alapján elbírált ügyekre nem tekinthetők alkalmazhatónak.

2/2018. (IX.17.) KMK vélemény a földforgalmi ügyek egyes kérdéseiről

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (Földforgalmi tv.) és a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) rendelkezéseinek értelmezéséről az egységes ítélezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotta:

1. A jegyző által elkövetett jogszabálysértések kiküszöbölésére a képviselő-testület nem jogosult, erre a mezőgazdasági igazgatási szerv előtti eljárásban van lehetőség.

2. A mezőgazdasági igazgatási szerv nem jogosult állásfoglalás kiadására, az a földbizottság/Agrárkamara feladata. A mezőgazdasági igazgatási szerv az adás-vételi szerződés hatósági jóváhagyásáról vagy annak megtagadásáról dönt.
3. Az Agrárkamara eljárási és anyagi jogi kifogásokra is alapíthatja keresetét. Kifogásainak a Földforgalmi tv. 23-25.§-ában foglalt feladatköréhez kell kapcsolódnia.
4. Az adás-vételi szerződés hatósági jóváhagyása – mérlegelési jogkörben eljárva – akkor tagadható meg, ha a föld forgalmi értéke és a vételár aránytalansága mellett az is megállapítható, hogy az aránytalansággal a vevő elővásárlási jogosultat elővásárlási jogának gyakorlásától visszatartja.
5. A haszonbérleti szerződés jóváhagyása – mérlegelési jogkörben eljárva – akkor tagadható meg, ha a haszonbér értékének aránytalansága mellett az is megállapítható, hogy a haszonbérelő előhaszonbérletre jogosultat tart távol ezen jogának gyakorlásától.
6. Az elővásárlásra jogosult ügyfél a jóváhagyási eljárás I. és II. (mindkét) szakaszában. A keresetösségi joga jogainak és jogos érdekének érintettségétől függ.

3/2018. (IX.17.) KMK vélemény a munkáltató egészségkárosodásért fennálló kártérítési felelőssége összegszerűségének egyes kérdéseiről

A kollégiumi vélemény a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 169-178. §-ai, továbbá a 286. § (4) bekezdése rendelkezéseinek értelmezésével összefüggő kérdéseket dolgozza fel.

A KMK vélemény egyértelművé tette, hogy a munkaviszony körében elmaradt jövedelem megállapításánál a számítás alapját nem a károsult munkavállaló távolléti díja, hanem havi átlagjövedelme képezi. Az elmaradt jövedelmet a munkáltató által ténylegesen kifizetett összegek alapján kell figyelembe venni, beleszámítva azt a juttatást is, amelyet a munkáltató a munkavállalói részére a káreseményt követően folyósít. A károsult jövedelemkiesését a károsodást megelőző zárt egy év adatai alapján kell kiszámítani a munkavállaló havi átlagjövedelmének alapulvételével, éspedig abban a pénznemben, amelyben ahhoz a károsult hozzájutott. Részben, vagy egészben külföldi pénznemben történő fizetés esetén ennek megfelelően az elmaradt jövedelmet külföldi pénznemben kell megítélni.

Amennyiben a károsult munkavállaló jelentős fogyatékosága ellenére szerez jövedelmet, ezzel a károkozó munkáltató nem kerülhet kedvezőbb helyzetbe, ezért a rendkívüli munkateljesítménnyel elért jövedelemmel a kártérítés összege nem csökkenthető.

A költségek megtérítéséről az Mt. nem tartalmaz kifejezett szabályt, ezért a KMK vélemény erre vonatkozó tételei az ítélkezési gyakorlat szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírnak. A kollégiumi vélemény rámutatott, hogy a társadalombiztosítás által nyújtott térítésen, illetve szolgáltatáson túlmenően is érvényesíthető költség iránti igény, ennek összege azonban nem irányulhat a kellő mértéktartást meghaladó igények kielégítésére. A kárért felelős munkáltató köteles megtéríteni az indokolt közlekedési költséget, ideértve a gépjármű beszerzésének költségét. A kollégiumi vélemény indokolása példalózóan felsorolja mindazokat a költségeket, amelyek a munkáltatói kártérítési felelősség körében érvényesíthetők.

A KMK vélemény foglalkozott a munkavállaló hozzátartozójával szemben fennálló munkáltatói kártérítési felelősséggel, amely csak akkor állhat fenn, ha a munkáltató kárfelelőssége a munkavállalóval szemben fennáll. Az eltartott hozzátartozó részére olyan mértékű tartáspótló járadékot kell megállapítani, amely biztosítja a káresemény előttinek

megközelítőleg megfelelő életszínvonalát. Fontos tétel, hogy a tartáspótló járadéokra jogosult szülőt terheli a kárenyhítési kötelezettség.

2.4.3. A Polgári Kollégium kollégiumi véleményei

A Polgári Kollégium 2018-ban nem fogadott el kollégiumi véleményt.

2.5. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

A joggyakorlat-elemzés vizsgálati tárgyköreit – a Bszi. rendelkezéseivel összhangban – minden év elején meghatározom. A vizsgálati tárgykör összetettségére, illetve a vizsgált ügyek számára figyelemmel az elemző csoport munkájának befejezésére, az összefoglaló vélemény elfogadására gyakran a tárgyévet követő évben van lehetőség. Jelen beszámolómban ezért több olyan joggyakorlat-elemző csoport működéséről is számot adok, amelyet még a 2017-os évben állítottam fel.

Az összefoglaló vélemények teljes terjedelemben a <http://kuria-birosag.hu/hu/joggyakorlat-elemzo-csoportok-osszefoglalo> oldalon olvashatók.

2.5.1. A büntető joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

2018-ban a büntető ítélkezési tevékenység vizsgálata körében három joggyakorlat-elemző csoport felállítását rendeltem el.

- „Az országos bünteteskiszabási gyakorlat vizsgálata”,
- „Ténybeli javítás jogerő után – a perújítás a büntetőeljárásban”,
- „Jogági határvonalak az egyéni és közösségi igény érvényesítése terén – a magánélet védelme” (több szakágot is érintő tárgykör)

A fenti tárgykörökben a vizsgálat jelen beszámoló elkészítésének idején is folyik.

A 2017-es évben állítottam fel a büntetés-végrehajtás bírói gyakorlatát vizsgáló joggyakorlat-elemző csoportot, amely munkáját 2018-ban fejezte be. A csoport által a vizsgálat alapján kialakított véleményt a Kúria Büntető Kollégiuma megtárgyalta és elfogadta. Az alábbiakban az összefoglaló vélemény rövid ismertetése olvasható.

A büntetés-végrehajtás bírói gyakorlata, különös tekintettel a reintegrációs őrizetre

A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye értelmében gondos megfelelést kell találni a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv.tv.) és az ebben nem szabályozott kérdésekben a büntetőeljárásról szóló – 2018. július 1. napjától hatályban lévő – 2017. évi XC. törvény (Be.) rendelkezései között.

Így például a Be. szerinti kötelező védelem nem érvényesül: védő jelenléte kizárólagosan a tárgyaláson kötelező, védő azonban meghatalmazás vagy kirendelés alapján eljárhat. A bv. bíró utólagos eljárással korrigálhatja a saját végzését, de felülvizsgálatnak és perújításnak nincs helye, ellenben alkalmazható a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat, helye van jogegységi eljárásnak is, míg az alkotmányjogi panasz alkalmazhatóságáról az Alkotmánybíróság dönt.

A joggyakorlat-elemző csoport szerint nem állítható, hogy a bv. bírászkodás mindenképpen egységes. Az viszont megállapítható, hogy a tradicionális jogintézmények (pl. feltételes szabadságra bocsátás, végrehajtási fokozat megváltoztatása, enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása) alapkérdéseiben tekintetben nincs széttartó gyakorlat, s az esetleges eltérések felszámolhatók az uralkodó többségi megoldások követésével.

Az új jogintézmények (reintegrációs őrizet, kártalanítás) szükségszerűen vetnek fel normaértelmezési problémákat, de e körben a gyakorlat már kiforróban van, várhatóan belátható időn belül képes lesz a kívánatos jogegység biztosítására. A bv. bírászkodás minőségére utal főként az, hogy a reintegrációs őrizet elrendelésének akadályait illetően túllépett a formális interpretáción, és felismerte azok valóságos jellegét, miszerint egyes akadályok véglegesnek, míg más akadályok időlegesnek tekintendők.

A vizsgálat kiemelt tárgyköre a reintegrációs őrizet. Megállapítható, hogy e jogintézmény erősítőleg illeszkedik a büntetés-végrehajtás általános reintegrációs tevékenységének a folyamatába, továbbá csökkenti a bv. intézetek zsúfoltságát. A kitűzött célok elérésére alkalmas jogintézmény. Ugyanakkor bonyolultabbá teszi a szabadságvesztés végrehajtásának rendjét; nem jelentéktelen terhet ró a végrehajtásában résztvevőkre; intézményi, emberi és egyéb erőforrásokat köt le, és jogalkalmazási problémákat is felvet.

Ezért a joggyakorlat-elemző csoport javaslatot tett arra, hogy a feltételes szabadságra bocsáthatósággal kapcsolatos perbírói rendelkezésektől eltérve a bv. bíró dönthessen: a szabadságvesztés fele részének kitöltése után az elítélt feltételes szabadságra bocsáthatóságáról, és/vagy a feltételes szabadságra bocsáthatóságból kizártság esetében a szabadságvesztés négynyolc részének kitöltése után az elítélt feltételes szabadságra bocsáthatóságáról. A csoport javaslatot tett továbbá arra is, hogy a feltételes szabadság elektronikus távfelügyeleti eszközök alkalmazása mellett is biztosítható legyen.

E két javaslat ötvöztetésével a szabadságvesztés tartamát jelenleg más módon lerövidítő reintegrációs őrizet kiváltható lenne.

Az összefoglaló vélemény teljes szövege a Kúria hivatalos honlapján olvasható: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_8.pdf

2.5.2. A közigazgatási és munkaügyi joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

2018-ban a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium három joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét fogadta el:

- A választási és népszavazási eljárásokkal kapcsolatos jogorvoslat
- A munkáltató kártérítési felelősségével kapcsolatos bírói gyakorlat
- A munkáltató kártérítési felelőssége összességének kérdései

Valamennyi joggyakorlat-elemző csoport a 2017-es évben kezdte meg munkáját. Az első két összefoglaló véleményt a 2017. évi beszámolómban már ismertettem, ezért a következőkben a fentiek közül kizárólag munkáltató kártérítési felelősségének összecszerúségét vizsgáló joggyakorlat-elemzés eredményeit mutatom be.

A munkáltató kártérítési felelőssége összecszerúségének kérdései

A joggyakorlat-elemző csoport áttekintette a munkáltató kártérítési felelőssége összecszerúségére vonatkozóan kialakult ítélkezési gyakorlatot, elemezte a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 169-178. §-ait, valamint a 286. § (4) bekezdése értelmezésével összefüggésben a bírói gyakorlatban felmerült kérdéseket. A joggyakorlat-elemzés különös figyelemmel volt arra a körülményre, hogy az irányadó munkajogi szabályok mellett több vonatkozásban alkalmazni kell a Ptk. egyes szabályait is, melyeket az Mt. 177. §-a tételesen felsorol. Az ezekhez kapcsolódó iránymutatások: a Kúria Polgári Kollégiuma egyes jogegységi határozatai, továbbá több kollégiumi állásfoglalás és PK vélemény.

A munkáltató a kártérítési felelőssége körében elsősorban az elmaradt jövedelmet köteles megtéríteni. E tárgyban irányadó a PK 44. számú állásfoglalás, valamint a 3/2014. (III.31.) és a 6/2016. (IX.28.) KMK vélemények egyes pontjai, melyekre a vizsgált ítéletek egy része nem hivatkozik, így az alkalmazás szükségességére a joggyakorlat-elemzésről készült összefoglaló jelentés felhívta a figyelmet. A joggyakorlat-elemzés kitért arra is, hogy mennyiben van helye sérelemdíj címén előterjesztett igény megítélésének. Felmerült, hogy olyan pályakezdő fiatal esetén, aki munkaviszonnal összefüggésben egészségkárosodást szenvedett és számítható jövedelemmel még nem rendelkezett, elmaradt jövedelem helyett sérelemdíj megítélésére van lehetőség. Az elmaradt jövedelem megállapításánál a közfoglalkoztatottként elért összeget figyelembe kell venni. A joggyakorlat-elemző csoport az Mt. és a Ptk. szabályainak összevetésével elemezte, hogy miként kell figyelembe venni a jövedelem jövőben bekövetkező változását a jövedelemkiesés meghatározásánál. A joggyakorlat-elemző csoport egy vizsgált ügy elemzése alapján hangsúlyozta, hogy önmagában a munkaviszony fennállása időtartamának nincs kártérítési felelősséget kizáró, vagy korlátozó szerepe, így nincs jelentősége annak, hogy a káresemény előtt a károsult esetleg más munkáltatónál nem rendelkezett jogszerűen szerzett jövedelemmel (feketén dolgozott). A kártérítésért felelős munkáltatónál végzett munka alkalmi jellege nem hat ki a munkáltatói kártérítés összegére.

Ha a munkabér forintból és devizaellátmányból tevődik össze, ez értékelendő az elmaradt jövedelemnél. E körben a bíróságok helyesen alkalmazták az MK 143. számú állásfoglalást azzal, hogy külföldi pénznemben való marasztalásra akkor van lehetőség, ha a jövedelmet a károsult így szerezte meg.

Jellemző hiányosságként merült fel a vizsgált ügyekben, hogy az ítéletekben nem volt megfelelő levezetés az elmaradt jövedelem számításáról. Több ügyben felmerült a hivatalbóli bizonyítás problémája. A joggyakorlat-elemzés rámutatott, hogy ettől különbözik a PK 44. számú állásfoglalásában jelzett helyzet, amikor a bíróság a kártérítés módjának meghatározásánál nincs kötve a felek kérelméhez.

A súlyos sérüléseket szenvedett munkavállaló elmaradt jövedelmének számításánál igazságügyi orvosszakértői vélemény szükséges annak megállapításához, hogy a károsult máshonnan utóbb megtérült jövedelmét rendkívüli munkateljesítménnyel, jelentős

erőfeszítésből eredően érte-e el. A rendkívüli munkateljesítményt a ház körüli munkák végzésénél is értékelni kell.

A joggyakorlat-elemzésről készült összefoglaló jelentés rögzítette, hogy a költségek megtérítéséről sem az Mt., sem a Ptk. nem tartalmaz kifejezett szabályt, ugyanakkor a vizsgált ügyekben a legkülönbözőbb jogcímenek igényelnek költségtérítést. Az elfogadható igényeket az összefoglaló jelentés példálózóan felsorolja, de rámutat, hogy a kármegosztás arányát a költségeknél is alkalmazni kell. A jövőre nézve is irányadónak tekintendő bírói gyakorlat, amely több elemzett ítéletben is megjelenik, mely szerint a házastárs, egyéb hozzátartozó által végzett segítő munka, ha azt ellenérték nélkül végzik, nem szolgálhat a kártérítésért felelős munkáltató javára, hanem annak ellenértékét esetenként szakértő igénybevitelével meg kell állapítani.

A gyakorlatban kérdésként merült fel, hogy a társadalombiztosítás által finanszírozott kezeléseken és szolgáltatásokon felül milyen más kezelések megtérítése igényelhető. Az összefoglaló jelentés rámutatott, hogy az ilyen igények indokoltságát bizonyítani kell, de a marasztalási összeg nem irányulhat a kellő mértéktartást meghaladó igények kielégítésére. Számos ügyben érvényesítettek közlekedési költség iránti igényt, erre vonatkozóan az ítélkezési gyakorlat hosszú ideje egységes és helyt ad a gépjármű beszerzésével és fenntartásával összefüggő kellően indokolt igényeknek.

Számos ügyben merül fel a munkavállaló hozzátartozójának a károkozással összefüggésben felmerült kára, ezekben az ügyekben is helytálló a bírói gyakorlat és figyelembe veszi, hogy a munkáltatónak a munkavállaló hozzátartozójával szembeni felelőssége járulékos jellegű.

A joggyakorlat-elemzés egyik legfontosabb szempontja az Mt. és a Ptk. szabályai egymás mellett történő alkalmazására, valamint a polgári jogi állásfoglalások és PK vélemények munkajogi szempontból való értelmezésére történt rámutatás. Mindezekre az összefoglaló jelentés részletesen kitért, ami nagyban hozzájárulhat az ítélkezési gyakorlat egysége megteremtéséhez. A joggyakorlat-elemző csoport munkájában a Kúria Polgári Kollégiumának egyik tagja aktívan részt vett.

A 2018-as évben a közigazgatási és munkaügyi ítélkezés területén felállított joggyakorlat-elemző csoportok közül eddig két csoport fejezte be munkáját:

- a közigazgatási perekben történő hatályon kívül helyezés gyakorlatát elemző csoport,
- a versenytilalmi megállapodással és a tanulmányi szerződéssel kapcsolatos bírói jogértelmezést elemző csoport

Összefoglaló véleményüket a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium 2019 tavaszán fogadta el; rövid ismertetésük az alábbiakban olvasható.

A hatályon kívül helyezés gyakorlata közigazgatási perekben (2017)

A közigazgatási perekben a Kúriának kiemelkedő szerepe van az ítélkezési tevékenység minőségi, jogszerűségi kontrollja körében, mivel fő szabály szerint az elsőfokú közigazgatási bíróság ítélete jogerős, eljárásjogi és anyagi jogi aggály esetén a feleknek (beavatkozónak) a felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat áll rendelkezésére. A felülvizsgálati bíróság a hatályon kívül helyezések körében lényegében valódi kasszációt alkalmaz, ha olyan lényeges

perrendi szabálysértést észlel, amely az ügy érdemi elbírálására kihatott, ezáltal az ügy érdemben és véglegesen nem zárható le [ekkor végzésben hatályon kívül helyezi a jogerős ítéletet és az elsőfokú (kivételes esetben: a másodfokú) bíróságot új eljárásra utasítja]. A vizsgálat indoka az volt, hogy a Kúria felülvizsgálati bíróságként hozott végzéseinek elemzésével feltárhatók a közigazgatási perek meghatározó szabályainak betartásával, betarthatóságával kapcsolatos problémák, a feltárt hibákból pedig valamennyi bíró tanulhat.

A vizsgálat első lépéseként a csoport problématérképet készített, amely kiindulópontként szolgált az aktavizsgálathoz. A jogerősen lezárt ügyek többsége 2015-2016-ban fejeződött be, egyes kérdések tekintetében azonban indokolt volt a 2013-2014. évekre visszamenően kiválasztani az aktákat. A problématérképen az alábbi eljárásjogi és anyagi jogi hibák szerepeltek:

Eljárásjogi hibák	Anyagi jogi hibák
1. a felek téves megjelölése, a beavatkozó mellőzése 2. a kereshetőségi joggal kapcsolatos eljárási tévedések 3. a kereseti kérelemmel és kiterjesztésével kapcsolatos hibák 4. a bírói kioktatás hibái 5. a bizonyítási teher téves kiosztása 6. a bizonyítási eljárás egyéb hibái (pl. köztudomású tények, hivatalos tudomás) 7. a szakértői bizonyítás útvesztői 8. a hibás ténymegállapítás okai 9. az ítélet elégtelen indokolása	1. Alkotmánybíróság döntéseinek 2. Európai Unió bírósága döntéseinek 3. Kúria jogegységesítő tevékenységének figyelmen kívül hagyása.

Az aktavizsgálat két párhuzamos szálon folyt. Egyrészt a Kúria határozatainak adatbázisában fellelhető 2015-2016. évi, hatályon kívül helyező végzések közül kiválasztott ügyekre „vetítették rá” a csoport tagjai a problématérképet, másrészt a közigazgatási-munkaügyi regionális kollégiumvezetők bevonásával a 2013. és 2014. évben hatályon kívül helyezett és 2015. vagy 2016. évben ismételen befejezett, felülvizsgálat alá vont ügyeket keresték ki annak érdekében, hogy a kúriai iránymutatások követése, avagy betartásuk elmaradásának oka ellenőrizhető legyen.

A vizsgálat eredményeit a joggyakorlat-elemző csoport véleménye – a vizsgálati tárgykör és a módszer ismertetését követően – három fejezetben foglalja össze. A bírói felülvizsgálattal szemben támasztott alkotmányos követelményekkel kapcsolatban az elemző csoport utal az Alkotmánybíróság állandósult gyakorlatára, amely szerint a közigazgatási hatósági határozat bírósági felülvizsgálata nem korlátozódhat a formális jogszerűségi felülvizsgálatra – a tényleges és hatékony jogorvoslat elve ugyanis megköveteli a korlátlan és teljes bírói felülvizsgálatot. Az elemző csoport felidézte a tisztességes eljáráshoz fűződő joggal, továbbá a jogbiztonság alkotmányos elvével kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlatot is, amelyek mérceként szolgálnak a felülvizsgálati ügyben eljáró kúriai tanácsok számára.

Ezt követi a hatályon kívül helyezéshez vezető eljárási hibák ismertetése, így – a teljesség igénye nélkül – a felperes és alperes, illetve az érdekelt személyének meghatározásával kapcsolatos hibák, a per kereteinek kijelölésével kapcsolatos tévedések (pl. túlterjeszkedés), a tényállás megállapításával és a szakértői bizonyítással kapcsolatos hibák, továbbá az ítélet

indokolásának hibái. A joggyakorlat-elemző csoport felhívta a figyelmet arra, hogy a per előkészítő szakaszában rögzült tévedés (pl. kereset tartalmának biztonságos meghatározása) végigkíséri a per egész folyamatát, esetenként nem, vagy csak nehézségek árán javítható ki. Hangsúlyozta, hogy a felülvizsgálati végzésben adott jogértelmezés, ténymegállapítás és jogi iránymutatás köti a megismételt eljárást lefolytató bírót. Az iránymutatással kapcsolatos szakmai kifogásokat szakmai fórumokon meg lehet vitatni, a megismételt eljárás ennek nem alkalmas terepe. Abszolút hatályon kívül helyezési ok, ha a felülvizsgálati bíróság döntésének a megismételt eljárásban a bíró nem tesz eleget.

Az anyagi jogi hibák vizsgálatát – az ágazati jogszabályok sokaságára és az elemzés terjedelmi korlátaira figyelemmel – a Kúria jogegységesítő tevékenységének, az Alkotmánybíróság (AB) és az Európai Unió Bírósága (EUB) döntéseinek figyelembe vételére szorította le a joggyakorlat-elemző csoport. Megállapította, hogy anyagi jogi kérdésekben a kúriai iránymutatások közül leginkább a jogegységi határozatok, továbbá az elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések szolgálnak zsinórmértékként. A csoport rámutatott, hogy eltérő tényállás esetén semmi akadályja annak, hogy az elsőfokú bíróság az elvi határozatban foglaltaktól eltérjen, ám az ítéletben ennek tényekkel alátámasztott, logikusan levezetett, konkrét indokát kell adnia – ennek hiányában az ítélet törvénysértő.

Az AB határozatok követésével kapcsolatban a csoport megállapította, hogy az elsőfokú bíróságok követik az alkotmánybírósági határozatokban foglaltakat. Szükség esetén azonban – az AB határozatok erga omnes hatályára figyelemmel – a felülvizsgálati bíróság akkor is érvényesíti az e határozatban foglalt jogértelmezést, ha az hosszú idő óta fennálló, egységes bírói gyakorlatot változtat meg, és az elsőfokú bíróság határozatát e gyakorlatra alapította.

Az EUB döntéseinek bírói nyomon követése elengedhetetlen, hiszen a felek keresetük alátámasztásaként hivatkozhatnak a közvetlen hatályú uniós normákra, illetve arra is, hogy ezek nem megfelelően kerültek átültetésre a nemzeti jogba. A joggyakorlat-elemző csoport 16 ügyben vizsgálta az EUB gyakorlat figyelembevételét, és megállapította, hogy a hatályon kívül helyezés oka számos esetben a nemzeti és közösségi anyagi jogszabály téves értelmezése, illetve alkalmazása volt, amely együtt járt a bizonyítási teher téves kiosztásával, a bizonyítások mellőzésével és a téves bizonyítékértékeléssel is.

Az összefoglaló vélemény teljes szövege elérhető a Kúria honlapján: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/a_felulvizsgalati_birosag_kozigazgatasi_perekben_kovett.pdf

A munkaviszonyhoz kapcsolódó egyes megállapodások: a versenytildmi megállapodásra és a tanulmányi szerződésre vonatkozó munkajogi szabályok értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat (2018)

Ugyancsak a 2018-as évben kezdték meg a munkaügyi szakág bírái a munkaviszonyhoz kapcsolódó egyes különleges megállapodásokkal kapcsolatos ítélezési gyakorlat vizsgálatát. Ebbe a körbe tartozik a versenytildmi megállapodás és a tanulmányi szerződés. A joggyakorlat-elemzést az e megállapodásokhoz kapcsolódó, a korábbi munkajogi kódextól eltérő szabályok tették indokolttá: szükségesnek mutatkozott megvizsgálni, hogy a korábbi ítélezési gyakorlat mennyiben tartható fenn.

Különösen izgalmasnak ígérkezett a versenytildmi megállapodásokkal kapcsolatos gyakorlat elemzése, mivel ebben a megállapodásban a munkáltató a munkavállalót a munkaviszony megszűnését követő időszakra, legfeljebb a megszűnést követő két évig megfelelő ellenszolgáltatás fejében arra kötelezi, hogy a volt munkáltató piaci versenytársainál ne

helyezkedjen el, a volt munkáltató tevékenységével konkuráló tevékenységet ne gyakoroljon, vagyis ne tanúsítson olyan magatartást, amellyel volt munkáltatója jogos gazdasági érdekét sértené, vagy veszélyeztetné. Mindezen munkavállalói kötelezettségek biztosítására a versenytilalmi megállapodásokban a munkáltatók különféle eszközöket, eljárásokat alkalmaznak és indokolt azok vizsgálata, hogy ezek a munkáltatói eszközök és eljárások összhangban állnak-e az Mt.-ben a versenytilalmi megállapodásra vonatkozó szabályozással, a megállapodás rendeltetésével. Vizsgálni kellett a munkavállaló korlátozásának irányát és mértékét, továbbá az ellenértéket, annak megfelelőségét és arányosságát.

Az elemzés módszere az aktavizsgálat volt: a csoport megvizsgálta a 2013. január 1-jétől 2017. december 31-éig meghozott első fokon jogerőre emelkedett, vagy a másodfokú bíróság által hozott olyan ítéleteket, amelyek ellen felülvizsgálati kérelmet nem nyújtottak be. A csoport kigyűjtötte és elemezte a tárgykörhöz kapcsolódó, a Kúriai Döntések (BH) c. folyóiratban közzétett elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket is. Az elemző munka több fázisból állt: az értékelhető jogi problémát tartalmazó határozatok alapján írásbeli részjelentések készültek, amelyeket a csoport megvitatott, és e konzultációk alapján készült el végül az összefoglaló jelentés. A joggyakorlat-elemző csoport főbb megállapításai – a teljesség igénye nélkül – a következők:

A versenytilalmi megállapodással kapcsolatos – nagyobb arányban munkáltatók által indított – perek elemzése alapján a csoport hangsúlyozta, hogy a versenytársi helyzet tisztázása során változatlanul a cégjegyzékben szereplő adatokat kell kiindulási alapnak tekinteni, azonban ellenbizonyításnak helye lehet.

A megállapodás tartalmának értékelésekor a felek szerződéskötési akarata az irányadó. A tiltott tevékenységi körnek megfelelően körülírtak kell lennie ahhoz, hogy a munkáltatógazdasági érdekeit védje, de nem korlátozhatja a munkavállaló megélhetését és általában a tisztességes versenyt. A bizonyítás terjedelme is a megállapodás tartalmához igazodik: a munkáltatói érdeket sértő vagy veszélyeztető magatartások pontos körülírása esetén a munkáltatónak elegendő azt igazolnia, hogy a munkavállaló a megállapodás konkrét rendelkezéseit megsértette.

Több jogvita elemzése alapján a csoport arra a következtetésre jutott, hogy a versenytilalmi megállapodás munkaszerződésbe foglalása esetén is megőrzi sui generis jellegét, ezért annak módosítása nem kizárólag írásban történhet.

Változatlanul fenntartandó az a gyakorlat, amely szerint a versenytilalmi megállapodás ellenértéke nem köthető ki oly módon, hogy az a mindenkori havi bér egyharmada – ha ugyanis a munkáltató a munkabért egységesen kezelte, és abból az ellenértéket nem különítette el, úgy ellenérték hiányában a megállapodás érvényesen nem jött létre. A csoport tagjainak álláspontja szerint az ellenérték rendeltetése, hogy a megélhetés költségét legalább részben biztosítsa arra az időtartamra, amíg az elhelyezkedési tilalom fennáll, ezért az csak pénzben határozható meg és fizethető ki.

A versenytilalmi megállapodás megszegésének jogkövetkezményeit illetően a csoport leszögezte, hogy e körben irányadó az Mt. 6. § (1) bekezdése, amely szerint saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki nem hivatkozhat. Azaz a szerződést megszegő fél nem követelheti a másik fél szerződés szerinti teljesítését. Bármelyik fél követelheti a versenytilalmi megállapodás megszegéséből eredő kárának megtérítését, sőt kötbér kikötésére is lehetőség van a Ptk. szabályai szerint.

A joggyakorlat-elemző csoport a törvény hiányosságaként tapasztalta a versenytilalmi megállapodás kötelező írásba foglalásának elmaradását, ezért az Mt. módosítására tett

javaslatot. Álláspontja szerint semmi nem indokolja, hogy a tanulmányi szerződés esetében kötelező az írásba foglalás, a versenytildalmi megállapodásnál pedig ilyen kikötés nincs. A kötelező írásba foglalás törvényi szabályozása a versenytildalmi megállapodás esetében is a jobbiztonságot szolgálná.

A tanulmányi szerződéssel kapcsolatos ügyekben a munkáltatók és a munkavállalók nagyjából azonos számban éltek keresettel. A vizsgált ítéletekből megállapíthatóan előfordult, hogy a felek a követelésüket fizetési felszólítással érvényesítették – a csoport álláspontja szerint ez helytálló, a fizetési felszólítás ugyanis összefoglaló elnevezése a korábban külön-külön nevesített munkáltatói döntéseknek. Az elemző csoport tagjai a jövőre nézve is irányadónak tekintették azt a következetes bírói gyakorlatot, amely szerint a munkavállaló által letöltendő időszak számításánál nem vehető figyelembe a tanulmányi szerződés megkötésétől a tanulmányok befejezéséig terjedő időszak, minthogy a munkavállaló a tanulmányi szerződést azzal teljesíti, hogy a tanulmányait határidőre befejezi, és az így megszerzett tudását, szakértelmét a munkáltató érdekében hasznosítja. A csoport ugyanakkor felhívta a figyelmet arra is, hogy önmagában a tanulmányi szerződésnek a munkaviszony – meghatározott ideig, de legfeljebb öt évig történő – fenntartására vonatkozó kikötés a határozott idejű munkaviszonyt nem hosszabbítja meg, a tanulmányi szerződésben vállalt kötelezettségek ugyanis nem eredményezik a munkaszerződés automatikus módosítását.

Fontos következtetésekre jutott az elemző csoport a tanulmányi szerződés megkötésének kizártságával kapcsolatban, így – többek között – arra, hogy a munkakör betöltéséhez szükséges képesítésre vonatkozó jogszabályi előírás hiányában a munkáltató maga meghatározhatja, hogy adott munkakör betöltéséhez milyen végzettséget tart szükségesnek. Ezért, ha a munkavállaló a végzettség megszerzését – akár a munkaviszony létesítését megelőző tárgyalások során – vállalja, akkor a képzésen való részvétel az ő döntésén, s nem munkáltatói kötelezésen alapul, így arra tanulmányi szerződés érvényesen köthető.

A tanulmányi szerződés megszegése körében a csoport rámutatott: lényeges munkáltatói köteleességszegésnek minősül, ha a munkáltató nem biztosítja teljes körűen az iskolai képzésen való részvételt és a szabadnapokat, ám – a megváltozott jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel – e kötelezettség csak akkor terheli a munkáltatót, ha a tanulmányi szerződésben erre kifejezetten kötelezettséget vállalt.

Izgalmas kérdést vetett fel a tanulmányi szerződés azonnali hatályú megszüntetése a fél körülményeiben bekövetkező lényeges változásra hivatkozással. E körben az elemző csoport kiemelte, hogy a munkáltató és a munkavállaló oldalán felmerülő hátrányok összehasonlítása nem következik az Mt. vonatkozó rendelkezéséből, hanem a munkáltató oldalán bekövetkezett, a szerződéses kötelezettség teljesítését lehetetlenné tevő lényeges körülményeket kell vizsgálni.

Az összefoglaló vélemény teljes szövege elérhető a Kúria honlapján: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/a_munkaviszonyhoz_kapcsolodo_egyes_megallapodasok_-_osszefoglalo_jelentes.pdf

2.5.3. A polgári és gazdasági joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

2018. évben a kollégiumban 5 joggyakorlat-elemző csoport működött az alábbi tárgykörökben:

- A jegyző birtokvédelmi eljárása;
- A rokонтartás szabályaival kapcsolatos bírói gyakorlat;
- Közérdekű adatok kiadásával, adatvédelemmel kapcsolatos perek gyakorlata;
- A földfoglalmi törvénnyel kapcsolatos perek gyakorlata;

- A kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelésének gyakorlata

Az első három joggyakorlat-elemző csoportot még a 2017-es évben állítottam fel; e csoportok összefoglaló véleményét a 2018-as év folyamán tárgyalta meg és fogadta el a Polgári Kollégium. Az utolsó két joggyakorlat-elemző csoportot 2018-ban állítottam fel; munkájuk befejezése a 2019-es év folyamán várható.

Figyelemmel arra, hogy a jegyző birtokvédelmi eljárásával és a rokонтartással kapcsolatos bírói gyakorlatot elemző csoportok összefoglaló véleményeit a 2017-es beszámolómban már ismertettem, a következőkben a közérdekű adatok kiadásával kapcsolatos pereket vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét ismertetem.

A közérdekű adatok kiadásával kapcsolatos perek (2017)

A tárgykör vizsgálatát az elmúlt években benyújtott közérdekű adatok, illetve közérdekből nyilvános adatok kiadása iránti kérelmek és az ezekkel összefüggésben indított perek számának ugrásszerű növekedése mellett indokoltá tette a közérdekű adatokhoz való hozzáférés garanciális jelentősége is. Az állam közadataihoz való hozzáférés joga biztosítja a közpénzekkel való gazdálkodás ellenőrzését, továbbá elősegíti a korrupció elleni harcot és a közügyekkel kapcsolatos megalapozott véleménynyilvánítást. A közérdekű adatok kiadásához való jog alkotmányos és emberi jogi megalapozottságú jogosultság, ezért az arra vonatkozó tételes jogi szabályok alkalmazásakor figyelembe kell venni az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróság következetesen kialakított gyakorlatát.

A joggyakorlat-elemző csoport a közérdekű adatok kiadásával összefüggő perek anyagi jogi és eljárásjogi kérdései egyaránt vizsgálta. A vizsgálat alapját az alsóbb fokú bíróságok által megküldött határozatok és a Kúria vonatkozó határozatai képezték. Az eljárási kérdések körében a csoport vizsgálta többek között az adatkezelő előzetes megkeresését (és e megkeresés eredményességét), az adatigénylők és az adatkezelők személyének körét, a kérelmek tartalmát, a keresetindítási határidő elmulasztásának jogkövetkezményeit, az egy éven belül azonos adatokkal benyújtott adatigénylések eseteit. Az anyagi jogi kérdések körében szükségesnek mutatkozott megvizsgálni a közérdekű adatok és a közérdekből nyilvános adatok körét, az adatkiadás törvényi korlátainak érvényesülését, és azt is, hogy a bíróság milyen formában kötelezi az adatkezelő szervet az adatkiadására. Külön vizsgálat tárgyát képezte a bíróságokat érintő közérdekű adatok kiadása, így különösen a ki nem adható adatok körének bírói gyakorlata.

Az elemző munka eredményeként elfogadott összefoglaló vélemény kizárólag a megszerzett tapasztalatokat mutatja be és ezek alapján tesz javaslatokat, külön tárgyalva az anyagi jogi és eljárásjogi kérdéseket. A témához kapcsolódó elméleti eszmefuttatások, a szabályozási környezet bemutatását az összefoglaló vélemény mellékletei tartalmazzák. A joggyakorlat-elemző csoport főbb megállapításai és javaslatai – teljesség igénye nélkül – a következők.

Az eljárásjogi kérdésekkel kapcsolatban a csoport megállapította, hogy az adatigénylések egyik tipikus problémája az, amikor az adatigénylő nem tudja kellő pontossággal meghatározni az igényelt adatok körét – ilyen esetben a bíróságok az adatigénylővel szemben jóhiszeműen járnak el, utalva arra, hogy épp az információ hiánya miatt nem tudja az adatigénylő pontosan megjelölni a kért adatok körét. Még mindig előfordul az az adatkezelői védekezés, miszerint az adatigénylő nem adta meg az adatigénylés indokát, holott ilyen követelményt a jogszabályok nem támasztanak. A keresetindítási határidő számításával

kapcsolatban a csoport tagjai egyetértettek abban, hogy e határidő elévülési jellegű, így elmulasztása esetén igazolási kérelem benyújtásának van helye. A csoport egyetértett azzal a bírói gyakorlattal, amely szerint az adatigénylő akkor is a törvényben előírt keresetindítási határidőben kell, hogy előterjessze keresetét, ha az adatkezelő egyáltalán nem válaszol az adatigénylésre. Az áttekintett ítéletek tanúsága szerint a közérdekű adatok kiadása iránt indított ügyekben általában a jogkérdések eldöntése hangsúlyos, következésképpen kevés a tételes bizonyítási cselekmény. Az adatkezelők (alperesek) egyik jellemző védekezése ugyanakkor a kért adat hiányára történő hivatkozás, márpedig nemleges tényekre („nem rendelkezik adattal”) érdemben bizonyítás nem folytatható le. Ilyen hivatkozás mellett is többször előfordult kiadásra kötelezés főként olyan esetekben, amikor konkrét jogszabály írja elő az adat birtoklását, létét.

Az anyagi jogi kérdések tekintetében a csoport megállapítása szerint gyakorlatilag felleltározhatatlan a kiadni kért közérdekű és közérdekből nyilvános adatok köre. A kiadni kért adatok egyik nagy csoportját képezték a személyzeti adatok, míg a másik nagy csoportot a szerződések, megállapodások, illetve az azok teljesítését igazoló vagy cáfoló dokumentumok jelentették. Az adatkezelők számos indokra (minősített adat, üzleti titok, személyes adatok védelme, döntés-előkészítés stb.) hivatkozva utasították el az adatigénylési kérelmeket. Az üzleti titokra hivatkozást illetően egységes a bírói gyakorlat abban, hogy pusztán általános hivatkozás nem elégséges: az adatkezelőnek konkrétan meg kell jelölnie, hogy milyen üzleti érdekek sérelméről van szó. Közpénzek felhasználásával összefüggő adatok kiadását üzleti titokra hivatkozással főszabály szerint megtagadni nem lehet; kivételt képezhetnek azok az adatok, amelyek megismerése üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelemmel jár (pl. technológiai eljárások), ám ezek sem tartoznak a kivételek közé. A döntés-előkészítésre történő hivatkozás kapcsán a joggyakorlat-elemző csoport szerint helytálló az a bírói gyakorlat, amely szerint az előkészítésre eredményesen hivatkozni csak akkor lehet, ha az adatkezelő véleménye szabad kialakításának korlátozásához vezetne az adat kiadása.

A megtagadási okok vizsgálatával kapcsolatban merült fel az a kérdés, hogy e vizsgálatot milyen időpontra vetítve kell elvégezni. A joggyakorlat-elemző csoport álláspontja szerint a megtagadás jogszerűségét mindig a kérelem előterjesztésének időpontjára vetítetten kell vizsgálni.

A keresetet elutasító döntések indoka jellemzően az volt, hogy a kért adat nem minősül közérdekű vagy közérdekből nyilvános adatnak. Az adatkezelő kizárólag közvetlenül a közfeladatának ellátása során keletkezett adatok kiadására köteles, az üzleti megfontolásból elvállalt piaci tevékenységre vonatkozó adatok kiadását jogszerűen tagadhatja meg. Így például egy egyetem által folytatott vállalkozási (szakértői, tanácsadási) tevékenység nem tartozik az alapító okirat szerinti közfeladatok közé, így e tevékenységről nem köteles adatot szolgáltatni. A „közérdekű adatnak minősülés” kérdésével a Kúria is több határozatában foglalkozott. Így például hangsúlyozta, hogy nincs jelentősége annak, hogy a kért adat az alperes elsődleges közfeladatának ellátásával kapcsolatban áll-e vagy sem, mert nem kizárólagosan a közfeladat ellátásának ténye alapozza meg a kiadási kötelezettséget, hanem az is, hogy az alperes állami tulajdonban van, alapvetően állami vagyonnal gazdálkodik.

A bíróságokkal szemben benyújtott keresetek elutasításának kérdésében a joggyakorlat-elemző csoport arra a problémára mutatott rá, hogy a bíróságok, bár közfeladatot látnak el, működésük során számos olyan adatot kezelnek, amelyek nem a közfeladat ellátásával összefüggésben keletkeztek, hanem a peres felek szolgáltatották azokat. E korábban keletkezett adatok tekintetében helytálló az a bírói érvelés, miszerint a nem igazságszolgáltatási

tevékenységre vonatkozó, korábban keletkezett adatok nem minősíthetőek közérdekű adatnak; megismerésükre az eljárási kódexek és az ügyviteli jogszabályok irányadók.

Mindezekből a joggyakorlat-elemző csoport azt a következtetést vonta le, hogy az említett bizonytalanságoktól eltekintve a bírói gyakorlat egységes. Kiemelte, hogy a jogalkalmazás fokozott figyelmet fordít az Alkotmánybíróság által meghatározott kritériumok megfelelő érvényesülésére, különös tekintettel a közérdekű adat fogalmára, a kötelezettek körére, valamint a közérdekű adatok kiadásához fűződő jog korlátaira.

A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye elérhető a Kúria honlapján: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemen_y_adatvedelem.pdf

2.6. A Kúria által közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések

Az elvi bírósági határozatok és az elvi bírósági döntések kiválasztására és közzétételére a Kúrián büntető, polgári, gazdasági, munkaügyi és közigazgatási szakágú elvi közzétételi tanács működik. Az elvi közzétételi tanács az elnökből és további 4 tagból áll.

Ha a Kúria ítélező tanácsa valamely, a társadalom széles körét érintő vagy a közérdek szempontjából kiemelkedő jelentőségű ügyben elvi kérdésekre is kiterjedő határozatot hozott, a tanács elnöke a határozat írásba foglalását követően haladéktalanul köteles arról az érintett szakág szerint illetékes kollégiumvezetőt tájékoztatni. A kollégiumvezető a határozatot az elvi közzétételi tanács elé terjeszti, amely indokolt esetben dönt annak elvi bírósági határozatként történő közzétételéről.

Ha valamely alsóbb fokú bíróság a fenti szempontoknak megfelelő határozatot hozott, és jogegységi eljárás lefolytatásának vagy elvi bírósági határozat közzétételének feltételei nem állnak fenn, a határozatot a Kúria érintett szakág szerint illetékes elvi közzétételi tanácsa elé terjeszti, amely dönt az elvi bírósági döntésként történő közzétételéről.

Az alsóbb fokú bíróságok elvi jelentőségű döntéseinek megismeréséhez elengedhetetlen a Kúria és az alsóbb szintű bíróságok közötti intenzív kapcsolattartás. A bíróságok közötti kapcsolattartást a Bszi. részletesen szabályozza. Ha a bíróság elnöke, az ítéletábla vagy a törvényszék kollégiumvezetője, illetve a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégium kollégiumvezetője arról szerzett tudomást, hogy a vezetése vagy a felügyelete alatt álló, illetve a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégiumhoz tartozó bíróságon elvi jelentőségű döntés született, köteles erről a magasabb szintű bíróság elnökét - a határozatok és a szükséghez képest az egyéb iratok felterjesztésével - tájékoztatni. Ha a jogalkalmazás egysége érdekében szükséges, az ítéletábla és a törvényszék kollégiumának kollégiumvezetője a Kúria elnökének vagy kollégiumvezetőjének elvi bírósági döntés közzétételére tesz javaslatot.

Az elvi közzétételi tanácsok valamennyi szakágban aktív tevékenységet folytattak a jogegység biztosítása érdekében, a közzétett határozatok lényegében a szakágak teljes ítélezési területét érintik. Valamennyi szakágról elmondható az is, hogy eltérő döntések esetében az illetékes elvi közzétételi tanács által meghatározott elvi tartalmú határozat a jogegység biztosítását megfelelően szolgálja, a határozat közzétételét követően mind az

érintettek, mind az alsóbb fokú bíróságok számára nyilvánvalóvá válik az adott kérdésben irányadó kúriai álláspont.

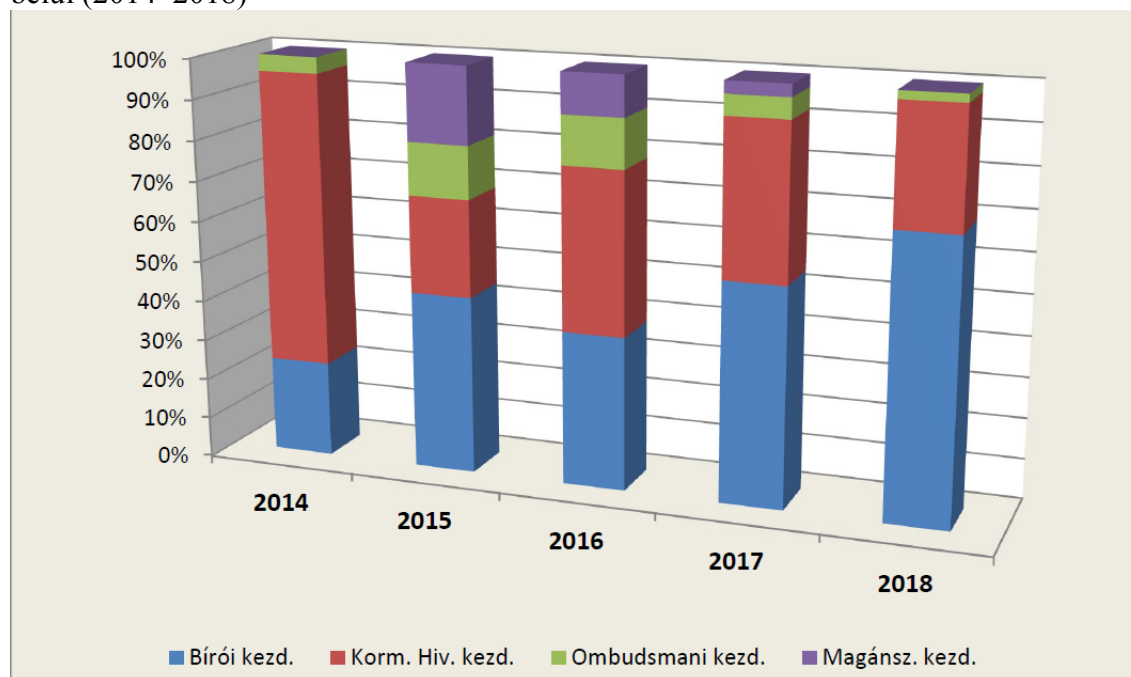
A Kúria elvi közzétételi tanácsai által a 2018. évben kiválasztott és közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések összefoglalóit a 3. sz. melléklet tartalmazza.

3. A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2018. évi tevékenysége

3.1. Az Önkormányzati Tanács működése a számok tükrében

2018-ban a Kúriára önkormányzati rendeletek vizsgálatával kapcsolatban 42 ügy érkezett, amelyek közül 29 bírói kezdeményezés, 12 kormányhivatali kezdeményezés, 1 az Alapvető Jogok Biztosának indítványa volt. Hasonlóan a 2015-ös és a 2017-es évekhez, ismét a bírói kezdeményezések száma a legmagasabb; az összes, adott évben érkezett ügy számához viszonyítva pedig – 2014–2018 évek statisztikai alapján – 2018-ban a legnagyobb az arányuk (69 %).

Bírói kezdeményezések aránya az ÖT-hoz érkezett, összes normakontroll-kezdeményezésen belül (2014–2018)

Az Önkormányzati Tanács 2018-ban 40 ügyet fejezett be, amelyből 6 darab 2017-ben, 34 darab 2018-ban érkezett ügy volt. A 40 befejezésből 35-ben érdemi döntés született, 3 esetben eljárás megszüntetésére¹, 2 esetben az indítvány visszautasítására került sor. Megfigyelhető tehát, hogy – a korábbi évek tendenciájával szemben – 2018-ban jóval kevesebb az érdemben nem vizsgálható indítványok száma. Így noha az ügyek száma összességében csökkent a megelőző (2012–2016) évekhez képest, a befejezett ügyeken belül jóval magasabb az érdemi döntések aránya.

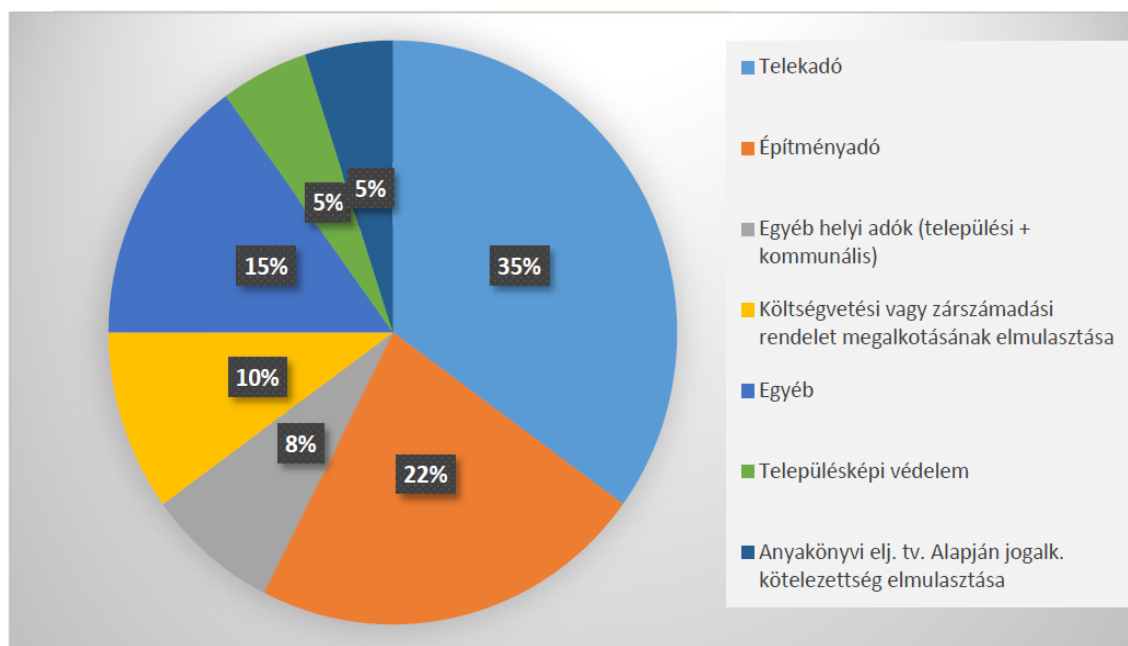
¹ Két esetben a törvényellenes rendelkezéseket az önkormányzat időközben megfelelően módosította, egy esetben az indítványozó az indítványát visszavonta.

Érkezett és befejezett ügyek száma a korábbi években (2012–2018)

	Érkezett ügyek	Befejezett ügyek
2012	86 (40+46)	n. a.
2013	76	n. a.
2014	66	68
2015	70	63
2016	60	56
2017	37	45
2018	42	40

A 35 érdemi ügy megoszlása: 11 határozat megsemmisítő vagy törvényellenességet megállapító, 15 elutasító tartalmú; 2 pedig részben megsemmisítő tartalmú, részben pedig elutasítja, illetve visszautasítja az indítványt. Törvényen alapuló jogalkotói kötelezettség elmulasztásának megállapítására 7 esetben került sor.

Ügyek tematikus eloszlása 2018-ban (befejezett ügyek)

2018. évben a helyi adó (telekadó, építményadó, települési, illetve kommunális adó) szabályozás törvényességének megítélése körében született döntések aránya még a korábbi évek gyakorlatához képest is jelentősen növekedett (24 döntés a 40 befejezett ügyből). A korábbi évekhez hasonló arányt mutatnak a költségvetési, illetve zárszámadási rendelet megalkotásának elmulasztása tárgykörben hozott határozatok. Jelentősen csökkent ugyanakkor a közösségi együttélés szabályozása, közterület használata, illetve helyi építési szabályzat (HÉSZ) törvényellenessége tárgykörökben született döntések aránya a korábbiakhoz képest (2018-ban csupán egy-egy ilyenfajta ügyben született döntés a tavalyi 7 (közösségi együttélés szab.) 4 (közterület használata) és 6 (HÉSZ) számokhoz képest.

3.2. Tartalmi kérdések

3.2.1. Helyi adók, hozzájárulás a közösségi terhekhez

a) Telekadó, építményadó

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a telekadó, építményadó, települési adó és kommunális adó adónemben vizsgálta felül önkormányzati rendeleteket. Az elbírált ügyek többsége (21) vagyoni típusú helyi adók – 14 ügy telekadó, további 9 építményadó – kivetésével állt kapcsolatban. Két esetben települési adó volt a vizsgálat tárgya, kommunális adó 2018-ban egyszer került normakontroll eljárás keretében a Kúria elé. Az indítványok jelentős része (23 indítvány a 24-ből) konkrét normakontroll eljárásnak minősült, azaz bíróságokról érkezett. Egy telekadó törvényellenességének megállapítására vonatkozó indítványt az Alapvető Jogok Biztosa terjesztett elő (Köf.5.015/2018/4. számú határozat), amelyben a Kúria az eljárás megszüntetéséről hozott döntést, mivel a törvényellenes rendelkezéseket az önkormányzat időközben megfelelően módosította.

A Kúria a vagyoni típusú helyi adók esetében a törvényességi felülvizsgálat korábbi években kialakított alapjait fenntartotta. 2018-ban – bár jóval kisebb arányban, mint 2017-ben – többnyire elutasította a telekadó-, illetve építményadó-rendeletek törvényellenességének megállapítására vonatkozó indítványokat; az összesen 21 ügyben összesen nyolc telek- illetve építményadó-rendeletet talált törvénytörőnek.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa elé a 2018. évben érkezett helyi adóval kapcsolatos ügyeket érintően lényeges változást jelentett a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 6. § c) pontjának módosítása, aminek következtében a Kúriának – a 2017. és azt követő adóévek vonatkozásában – újra kellett értelmeznie a vagyoni típusú adók (elsősorban telekadók) arányosságára vonatkozó korábbi gyakorlatát.

A 2016. évi LXVI. törvény 2017. január 1-től hatályon kívül helyezte a Htv. 6. § c) pontjában foglalt azon hármaskövetelményt, amely szerint az adó mértékét a helyi sajátosságokhoz, az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez és az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan kell megállapítani. A Kúria korábbi gyakorlata szerint az e rendelkezésben „az adóalanyok teherviselői képességéhez igazodó” fordulat arra utal, hogy az önkormányzati jogalkotó minden adóalany esetében a teherbíró képességhez igazítottan köteles az adófizetés mértékét megállapítani (Köf.5017/2012/8.). A Htv. 2017. január 1-től hatályos 7. § g) pontja azonban újradefiniálja a helyi szabályozás e korlátját az adóalanyok terhelése tekintetében, aminek a révén 2017. január 1-jei hatállyal az adóalap fajtája, az adó mértéke, a rendeleti adómentesség és adókedvezmény úgy állapítható meg, hogy azok összességükben egyaránt megfeleljenek a helyi sajátosságoknak, az önkormányzat gazdálkodási követelményeinek és az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherviselő képességének. Az új szabályokat a 2017. adóévtől kell alkalmazni.

A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2018-ban meghozott döntései (Köf.5010/2018/3, Köf.5022/2018/4. számú határozatok) szerint a szabályozás módosításából az következik, hogy a Htv. csak 2016. december 31-ig teszi lehetővé az adóalany egyéni teherviselő

képességének mérlegelését a vonatkozó szabályozás vizsgálata összefüggésében. Azt követően viszont ez a mérce az adóalanyok szélesebb köréhez igazodik, aminek terjedelmét az adóterhelés alapja oldaláról vett azonosság (az alkotmányosan védhető indok), továbbá ezen ok és az érintett kör lehatárolása közötti okszerű, nem önkényesen meghatározott kapcsolat által jellemezhető helyzet határolhatja be. Az adott adóalanyra szóló kötelezés így módon immár csak a normativitás szempontját sértheti.

A helyi adórendelet törvényességének meghatározása és a Htv. jelenleg hatályos 7. § g) pontjának alkalmazása körében tehát kérdésként merülhet fel, hogy az indítvánnyal érintett rendelkezés normatív-e, azaz nem kifejezetten meghatározott adóalany(oka)t céloz-e. A Kúria Köf.5.021/2015/7. számú ügyében megállapítást nyert, hogy az „arányos mértékű, a hasonló helyzetben lévő – homogén csoportba tartozó – adózókat egyenlően terhelő adó nem minősíthető az adózó tevékenységét közvetetten és nem adóztatási jelleggel befolyásoló gazdasági szabályozó eszköznek” (Köf.5022/2018/4.).

1) A Köf.5022/2018/4. számú ügyben vitatott önkormányzati rendeletek az építményadó éves mértékét általánosan 500 Ft/m²-ben határozták meg, azonban jóval magasabb (1280 Ft/m², illetve 1850 Ft/m²) volt ez az adómérték „a Szegedi út déli oldalán a 10. házszámtól kezdődően a Szegedi út 16. házszámgig bezárólag, ha az egy helyrajzi számon lévő, építményadó hatálya alá tartozó építmények összes hasznos alapterülete eléri a 100 m²-t”. A normativitás kérdését vizsgálva a Kúria megállapította, hogy a hasonló helyzetben lévő adózók egyenlően terhelhetőségének alapja ebben az esetben nem került meghatározásra és ezért az érintett kör lehatárolása nem történt meg jogszerűen indokolt módon. A meghatározott utca, meghatározott házszámai által kijelölt adótárgyak alapján egyedi kötelezettség kerül megállapításra a tulajdonos adóalanyokra nézve, ami a közteherviselés (Alaptörvény XXX. cikk) elvével ezen a módon azonban semmiképpen sem minősülhet összeegyeztethetőnek. A rendeletek vitatott szabályozása tehát nem normatív, mert adófizetési kötelezettség tekintetében a rendeletek által kötelezni kívánt homogén csoportot (vagyis az építménytulajdonosokat) közteherviselési szempontból indokolhatatlanul, gyakorlatilag nevesítetten felismerhető alanyokra kiterjedően, ezáltal megkülönböztetően differenciálja. Az eset összes körülményét figyelembe véve nincs ugyanis alkotmányosan védhető, objektív indoka a meghatározott útszakaszon elhelyezkedő ingatlanok vonatkozásában a magasabb adóteher megállapításának. Ez a körülmény az adott adózó tevékenységét nem adóztatásra jellemző módon befolyásoló, korlátozó tartalmú szabályozó eszközként hat. Az a szabályozás, amelyik az ingatlantulajdonosoknak lényegében egyenként azonosítható módon való kötelezésére épül, sérti az az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Etv.) 9. §-át is. Kivételt az képezhet, ha az ilyen szabályozás alkotmányos érteken alapul, ami jelen esetben azonban nem mutatható ki (Köf.5022/2018/4.).

2) A Köf.5014/2018/4. számú határozatban vitatott rendelet az ingatlanok övezeti besorolása szerint határozta meg a telekadó mértékét, adómentességet megállapítva meghatározott ingatlan kategóriákra („kivett út”, „saját használatú út” stb.). Az indítványban megfogalmazott kezdeményezés az volt, hogy a helyben tapasztalt és az ingatlant vélhetően érintő azbesztszennyezést mint helyi környezetszennyezési sajátosságot az Ör.-nek mentességi okként figyelembe kellene vennie a Htv. alapján. A Kúria először is megállapította, hogy az ingatlannal összefüggésben az okozott környezeti kárral kapcsolatos kártérítési ügyet mindenképpen el kell választani a normakontroll eljárástól. Az esetlegesen megalapozott, de végül nem megítélt, harmadik fél károkozóval szembeni kárigény önmagában (közvetlenül) aligha lehet normatív mentességi ok. Ha van e helyzetből adódóan

sérelem, az más, polgári bírósági eljárásra tartozik. A Kúria vizsgálta továbbá, hogy Ör. szabályozása normatív-e, illetve figyelemmel van-e az adóalanyok megfelelően széles körének teherbíró képességére a Htv. 7. § g) pontja alapján. Megállapítása szerint az a körülmény tehát, hogy a képviselő-testületi döntés a helyi önkormányzati gazdasági érdekre figyelemmel van, és ezzel érinti természetesen az adózók teherviselését, külön sérelem híján, nem jogellenes. Sem a Htv. 6. § c) pontja, sem 7. § g) pontja nem zárják ki ezt a lehetőséget. A Kúria megállapította, hogy ebben az esetben az ingatlan szabályozása nem egyedi, hanem vele területi egységet képező további ingatlanokra terjed ki. A szabályozás ezért nem tekinthető jogellenesen megkülönböztetőnek, hanem normatívnak minősül.

3) A Htv. fent részletezett módosítása eredményeként tehát a jelenleg hatályos Htv. 6. § c) pont² az adóalanyok teherviselő képessége figyelembevételének követelményét már nem tartalmazza (Köf. 5002/2018/5.). 2018-ban ugyanakkor több olyan indítvány is érkezett a Kúria Önkormányzati Tanácsához, amelyben az indítványozó bíró – a vitatott helyi adó rendelet által megsértett törvényi rendelkezésként – a Htv. 6. § c) pontját jelölte meg (a 7. § g) pontra való hivatkozás nélkül), de már 2017. január 1. napjától való fizetési kötelezettség megállapítása alapján indult ügyből kiindulón. A Kúria ezen indítványok alapján hozott döntései szerint a 2017. január 1-től hatályos Htv. 6. § c) pont sérelme nem állapítható meg, mivel nincs lehetőség ilyen esetben a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 143. § (3) bekezdése alapján³ a Htv. 7. § g) pontja szempontjából történő vizsgálatra (Köf.5013/2017/4. számú és Köf.5005/2018/3.). Az indítványozó szerepének átvételét ugyanis a Kp. 143. § (3) bekezdése nem teszi lehetővé. (Köf.5007/2018/4., Köf.5005/2018/3.)

b) Települési adó

A helyi adók rendszerében 2015. január 1-vel bevezetett, sajátos adó-típusnak tekinthető települési adóval összefüggésben az Önkormányzati Tanács 2018-ban egy határozatban (Köf.5037/2017/4.) vizsgálta érdemben az önkormányzati jogalkotói hatáskör határait.

A Köf.5037/2017. tárgyát képező, ún. „termőföld-adó” rendelet vitatott rendelkezéseit a rendezett városkép kialakítását határozták meg, ezért az elhanyagolt ingatlanok tulajdonosait akarták más magatartásra bírni. A rendelet szerinti fizetési kötelezettség a településen belül meghatározott utcák által határolt területen fekvő külterületrészre terjedt ki. Emellett az adó alól a termőföld akkor volt mentes, ha az adóévben annak teljes területe tényleges mezőgazdasági művelés alatt áll; illetve, amennyiben tulajdonosának tulajdoni illetősége az egész ingatlanra vetítve nem érte el az 1.000 m²-t.

A Kúria rámutatott, hogy az indítvány által vitatott rendelkezések egy jól körülhatárolható alanyi körre irányulnak. Különösen igaz ez a Kúria szerint a 2015. augusztus 1-jétől hatályos módosításra: A 3. § új (3) bekezdése szerint csak abban az esetben tekintendő a termőföld

² A Htv. 6. § c) pontja szerint az önkormányzat adómegállapítási joga 2017. január 1-től arra terjed ki, hogy az adó mértékét – a Htv.-ben meghatározott felső határokra, illetőleg az építményadó tekintetében a Htv. 16. § a) pontjában meghatározott m²-alapú felső határnak 2005. évre a KSH által 2003. évre vonatkozóan közzétett fogyasztói árszínvonal-változással, 2006. évtől pedig a 2003. évre és az adóévet megelőző második évig eltelt évek fogyasztói árszínvonal változásai szorzatával növelt összegére (a felső határ és a felső határ növelt összege együtt: adómaximum) figyelemmel – megállapítsa.

³ A Kp. 143. § (3) bekezdése értelmében a Kúria az önkormányzati rendelet vitatott rendelkezésével szoros összefüggésben álló rendelkezésének más jogszabályba ütközését is vizsgálhatja.

teljes területe ténylegesen mezőgazdasági művelés alatt állónak, amennyiben területének 100%-a művelés alatt áll, továbbá az ingatlanon nincs felépítmény, „különösen fészter, présház, stb.”, egyéb tárgy „különösen téglarakás, bármilyen mezőgazdasági tevékenységhez nem kötődő objektum, csatornafedél, stb.” A Kúria szerint a mentességek ilyen meghatározása az adott – eleve vitatható indokolással – lehatárolt területrészen belül is, még tovább, szinte névre szólóan körülírja a kötelezettek körét. Az adókötelezettség ilyen célzottá tétele a közteherviseléssel csak úgy hozható összefüggésbe, ha a szűkítés célja legitim. Csakhogy az érvényesíteni célzott településrendészeti szempont adóztatás útján történő megvalósítása nem egyeztethető össze az adó mint általános fizetési kötelezettség természetével, amely e sajátosságánál fogva nem szankció típusú kötelezésfajta. Előbbi célra ugyanis a fizetési kötelezettségek között a felelősségalapú bírság szolgál. Sérül az Alaptörvény XXX. cikke, ha közteherviselés címen valójában szankció alkalmazására kerül sor anélkül azonban, hogy a megállapítás tekintetében fair eljárásra kerülne sor, illetve jogorvoslatra lenne lehetőség. Mindez az említett szempontok alapján diszkriminatív helyzetet is eredményezhet.

3.2.2. Szabályozási hatáskör terjedelme és a hatáskör-gyakorlás rendje

a) Közjogi és magánjogi jogintézmények határán – Tulajdonos vagy hatóság?

A Köf.5033/2017. számú ügyben a Kúria fontos megállapításokat tett azzal összefüggésben, hogy milyen összefüggésben van a helyi rendeletalkotási jogkör terjedelmével az adott önkormányzat tulajdonosi minősége. Az indítványozó bíróság (a Kúria polgári ügyszakos tanácsa) a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában álló közterületek használatáról rendeletének (továbbiakban: Főv. Kgy. rendeletet) felülvizsgálatára irányuló normakontroll eljárás-kezdeményezése azt a kérdést vetette fel, hogy az önkormányzatok a közterület-használat vonatkozásában hatóságként közigazgatási eljárásban, vagy tulajdonosként magánjogi alapokon járhatnak-e el.

A Kúria megállapította a rendelet törvénysértő voltát és általános alkalmazási tilalmát (Köf.5033/2017.4.). A határozat indokolása szerint a közterület-használat tárgyában az önkormányzat rendeletalkotási joga a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Möt.v.) 23. § (4) bekezdésének 19. pontján alapul, amely szerint a szabályok és díjak megállapítása törvényben meghatározott kötelező feladat. Ebből következően ez a jog nem a tulajdonosi minőségből származik, a tulajdonos közhatalmi jog gyakorlására tulajdona tekintetében nincs feljogosítva. A Kúria kiemeli, hogy az önkormányzat nem szokványos magánjogi szerződő fél, hiszen a másik féllel való akarategyezés elérését részéről jelentősen támogatja az a körülmény, hogy egyben szabályozója is az önmagát érintő viszonyoknak. A közterület-használatra vonatkozó rendelet megalkotásával, a közhatalom jogán meghatározhatja mindenkire kötelező norma alkotásával azt az alapvető viszonylatot, amelyben aztán „mellérendeltség” keretei között a szerződő magánféllel tárgyalhat.

A vizsgált ügy kontextusára vetítve a Kúria azt is megállapította, hogy az önkormányzat rendeletalkotási jogosultságánál fogva közhatalmi szervként jár el. Nem lehet tehát mellérendeltségi viszonyban a használatot igénylővel. A véges közjóságnak minősülő közterület rendeltetéstől eltérő – például kereskedelmi jellegű – használatát ezért az önkormányzat csakis közhatalomként és nem tulajdonosként dönti el. Ezért ebben a kérdésben az önkormányzat megfelelő fórumának közigazgatási határozatot kell hoznia, amellyel

szemben fellebbezési jog biztosítandó. A perbeli tárgyban ezért önkormányzati hatósági ügynek kell keletkeznie. Az ebben meghozott jogerős közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata pedig közigazgatási bíróságtól kérhető. Az Alaptörvény és az Möt. hatálybalépése előtti alkotmánybírósági döntésekből sem következik olyan értelmezés, miszerint az önkormányzatnak korlátlan szabadsága lenne az alkalmazandó jogviszony kiválasztása terén.

b) Helyi építési szabályzat

A helyi építési szabályzatról (HÉSZ) szóló önkormányzati rendeletek törvényességi felülvizsgálatának tárgyában 2018-ban csak egy döntés született, amely ugyanakkor fontos elvet fektetett le az önkormányzati jogalkotási hatáskör határaival összefüggésben. A Kúria Köf. 5016/2018/4. számú, Szeged város helyi építési szabályzatát vizsgáló határozata megállapítja, hogy közigazgatási bíróságnak a HÉSZ szabályozási tárgykörét érintő egyedi ügyben hozott döntése az önkormányzat rendeletalkotási és rendeletmódosítási jogkörét nem érinti, szabályozási autonómiáját nem korlátozza. A korábbi építési szabályzat beépítést korlátozó övezeti szabályozása miatt az önkormányzatot terhelő, kisajátítási kérelem benyújtására vonatkozó kötelezettséget rögzítő jogerős ítélet nem akadályozza annak, hogy az önkormányzat később, az Alaptörvényben biztosított rendeletalkotási, azaz jogalkotó hatáskörével élve az építési szabályzat módosításával a korlátozást megszüntesse vagy csökkentse. Az önkormányzati rendelet nem következménye az egyedi jogalkalmazói aktusnak, hanem mint jogszabály feltétele annak.

c) Közösségi együttélés szabályai

A Kúria 2018. évi gyakorlatában – ellentétben az előző évekkel – csupán egy alkalommal került sor a közösségi együttélés szabályairól rendelkező önkormányzati rendeletek vizsgálatára. Ásotthalom nagyközség Köf.5006/2018. számú ügyben vitatott rendelete törvénysértő jellegének megállapítására – hasonlóan a korábbi évek gyakorlatához – alkotmányos alapelv megsértése miatt került sor. A vizsgált rendelkezés szerint a közösségi együttélés alapvető szabályaival ellentétes magatartást valósít meg, aki arcvonásait közterületen, vagy középületben ruházatával, vagy egyéb tárggyal úgy rejti, vagy takarja el, hogy ez által mások számára felismerhetetlenné válik. A Kúria úgy ítélte meg, hogy e rendelkezése alanyi és tárgyi hatályának joggal megkérdőjelezhetően célzott meghatározása valójában bizonyos vallásgyakorlás nyilvánvaló korlátozására irányult. Ezt erősíti a kivételek meghatározásának módja is (a ruházattal, vagy egyéb tárggyal való tiltott elrejtés vagy eltakarás nem valósul meg, ha az jogszabályi előírás alapján, az önkormányzat közreműködésével megrendezett művészeti, vagy hagyományörző rendezvényekhez, vagy sporttevékenységhez kapcsolódóan, egészségügyi, vagy szakmai indokok alapján történik). A rendelet vitatott rendelkezése ezért a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 4. §-ába, a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) 1. §-ába az Etv. 4. továbbá a 8. § a), i), j) és t) pontjába ütközik, valamint ellentétes az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével is. Törvény által tiltott, önkényes különbségtételt valósít meg ugyanis az önkormányzati szabályozás, ha abban az arc felismerhetetlenséget előidéző eltakarásának tiltása, legitimnek nem tekinthető okkal, megkülönböztető módon történik (Köf.5006/2018/3.).

d) Költségvetési és zárszámadási rendeletek megalkotása

Külön csoportot alkotnak a mulasztásos törvénysértés típusán belül a költségvetési, illetve a zárszámadási rendeletek megalkotásának elmulasztása miatt indított ügyek. 2018-ban három alkalommal került zárszámadási rendelet megalkotásának elmulasztása, egyszer pedig költségvetési rendelet megalkotásának elmulasztása a Kúria elé. A Kúria ebből két esetben a képviselőtestületet hívta fel a költségvetési (Köm.5012/2018/5., Köm.5023/2018/3.), illetve a zárszámadási rendelet megalkotására, további két határozatában (Köm.5038/2017/5., Köm.5003/2018/5.) pedig a zárszámadási rendelet pótlására kötelezte a Kormányhivatalt.

Az ügyek mindegyikében a képviselőtestület működésére (egészen pontosan működőképtelen voltára) volt visszavezethető a fenti kötelezettség elmulasztása. Így Érpatak, illetve Terem Községben jelentett visszatéró problémát a képviselőtestület határozatképességének hiánya.

A Kúria részben megerősítette a korábbi évek gyakorlatában rögzített elvet, amely szerint mind a költségvetési, mind a zárszámadási rendelet megalkotása az önkormányzati működés – és így a lakosság közszolgáltatásokhoz való hozzáférése, ellátása – szempontjából alapvető jogalkotási kötelezettsége a helyi képviselő-testületeknek (Köm.5023/2018/3.). A törvényi felhatalmazás által kötelező rendeletalkotás elmulasztása – adott esetben – a közügyek intézésének akadálya lehet az adott településen, a rendelet meg nem alkotása a helyi választópolgárok jogait és kötelezettségeit közvetlenül érinti (Köm.5038/2017/5.). A helyi önkormányzatok költségvetése az államháztartás rendszerébe tartozik, annak részét alkotja. Az Áht. pedig kötelezően előírja, hogy az önkormányzatok költségvetését, valamint a költségvetés végrehajtására vonatkozó zárszámadást önkormányzati rendeletben kell megállapítani. Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.) tehát a szóban forgó tárgykörök tekintetében egyértelműen szabályozási kötelezettséget határoz meg. Az önkormányzatok szabályozási autonómiája nem terjed addig, hogy a zárszámadási rendelet megalkotására vonatkozó törvényi kötelezettségét mellőzze. Az önkormányzat a törvény által kötelezően meghatározott feladat és hatáskörében köteles eljárni, s ez vonatkozik a jogalkotási kötelezettségére is (Köm.5023/2018/3.).

3.2.4. Eljárási kérdések (a normakontroll-kezdemenyezés korlátai)

a) Általános és egyedi alkalmazási tilalom

Eljárásjogi szempontból változást jelentett a Kúria Önkormányzati Tanácsának gyakorlatában, hogy a 2018. január 1-jét követően indult ügyekben már nem a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvényt, hanem a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvényt (Kp.) kell alkalmazni.

A Kp. 147. § (1) bekezdése szerint, ha az önkormányzati rendelet vagy rendelkezésének megsemmisítésére, illetve más jogszabályba ütközésének megállapítására bírói indítvány alapján került sor, a megsemmisített önkormányzati rendelet, illetve annak rendelkezése nem alkalmazható a bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben, valamint valamennyi, a megsemmisítés időpontjában valamely bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben. Ugyanezen rendelkezés (2) bekezdése azonban lehetőséget ad az általános alkalmazási tilalom mellőzésére, ha azt a közérdek védelme, a jogbiztonság vagy a rendelet hatálya alá tartozó jogalanyok alapvető jogainak védelme indokolja.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa 2018-as gyakorlatában az egyedi alkalmazási tilalom kimondására egy alkalommal került sor. A Köf.5054/2015/3. határozatában a Kúria

Halásztelek nagyközség időközben hatályon kívül helyezett építményadó rendelete rendelkezésének törvénysértő voltát és a konkrét ügyben való alkalmazási tilalmát, valamint az ezt megelőzően hatályban volt, de a Kúria korábbi döntésével már törvénysértőnek nyilvánított építményadó rendelet rendelkezésének egyedi alkalmazási tilalmát állapította meg.

b) Normakontroll és közzététel

A 2013. január 1-jével hatályos, a Nemzeti Jogszabálytárról szóló 338/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet értelmében a Nemzeti Jogszabálytárban közzé kell tenni valamennyi, 2013. január 1. után kihirdetett helyi rendeletet, illetve azok módosításait, ideértve a Kúria önkormányzati tanácsának határozatával érintett változásait is. A Köf.5022/2018/4. és a Köf.5025/2018/4. számú határozatok rámutattak arra, hogy problematikus lehet ennek technikai megoldása abban az esetben, amikor a módosító rendelet a jövőre nézve rendelkezik a helyi rendelet megsemmisítéséről, de visszamenőleges hatállyal annak alkalmazási tilalmáról.

4. A Kúria 2019. évi szakmai célkitűzései

4.1. A joggyakorlat-elemzés folytatása

A 2019-es évben a Kúria folytatja az ítélkezési gyakorlat aktuális kérdéseinek vizsgálatát a kúriai joggyakorlat-elemző csoportok keretein belül. A társadalom széles körét érintő, illetve a joggyakorlat egysége szempontjából kiemelkedő fontosságú jogalkalmazási problémák feltárása érdekében 2018. december 5-én tanácskozást tartottunk, amelyen a Kúria vezetői mellett az alsóbb szintű bíróságok vezetői, továbbá az igazságügyi tárca, az Országos Bírósági Hivatal, más állami szervek (Magyar Nemzeti Bank, Állami Számvevőszék) képviselői, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke és több jogi kar, illetve egy civil szervezet képviselője is részt vett, és javaslatot tettek a 2019. évben vizsgálandó kérdésekre.

E javaslatokat is figyelembe véve, a Kúria kollégiumai véleménye alapján 2019. évre az alábbi öt vizsgálati tárgykörben állítottam fel joggyakorlat-elemző csoportokat:

1. A jogos védelem gyakorlati kérdései
2. A keresetlevél visszautasítására vezető okok vizsgálata
3. A gondnokság alá helyezési perek bírósági gyakorlata
4. A gyógyulási (túlélési) esély csökkenésével (elvesztésével) kapcsolatos ítélkezési gyakorlat vizsgálata
5. Az érvénytelenség a munkaviszonyban

Fontosnak tartom, hogy azokban a kérdésekben is induljon el az együtt gondolkodás, amelyek a 2019-es évben nem váltak joggyakorlat-elemzés tárgyává. E témakörök listáját az öt elemző csoport felállítását követően elektronikus úton juttattam el a Kúria, az ítélőtáblák és a törvényszékek tárgykör szerint illetékes kollégiumvezetőinek.

4.2. Az új Polgári Törvénykönyv alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása

Az új Polgári Törvénykönyv gyakorlati alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket feltáró Tanácsadó Testület 2019-ben is havi rendszerességgel ülésezik. A Tanácsadó Testület által megfogalmazott vélemények a Kúria honlapján folyamatosan jelennek meg.

4.3. A civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos bírói gyakorlat egységesítése

A Kúria, az ítélőtáblák, a Fővárosi Törvényszék és a Budapest Környéki Törvényszék civil nyilvántartási ügyekkel foglalkozó tanácselnökei, bírái illetve bírósági titkárai, a Legfőbb Ügyészség képviselője, valamint az OBH munkatársai részvételével működő testület 2019-ben is rendszeresen ülésezik.

4.4. A devizakölcsön-szerződésekkel, az új polgári perrendtartással kapcsolatban felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása

Az érvénytelenségi perekkel összefüggésben a bíróságok által megküldött kérdéseket, jelzéseket összegyűjtő és azokat megtárgyaló konzultatív testület 2019-ben is folytatja munkáját. Az ülésekről készült emlékeztetők a Kúriai Döntések című lapban jelennek meg.

A kísértékű perekkel kapcsolatos jogértelmezési kérdéseket vizsgáló konzultatív testület 2018. január 1-jével az új Pp. alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket vizsgáló konzultációs testületté alakult át, amely 2019-ben is folytatja munkáját.

4.5. A gyakornoki program folytatása

A 2018. évi célkitűzések között szerepel a 2014-ben indult gyakornoki program folytatása. Ennek megfelelően a 2019. évre is pályázatot hirdettem az egyetemek állam-és jogtudományi karain, továbbá a Nemzeti Közszerződési Egyetem közigazgatás-tudományi karán működő doktori iskolák hallgatói számára a Kúrián gyakornoki feladatok ellátására.

Pályázatot nyújthatott be, aki doktoranduszként nappali vagy levelező tagozaton aktív hallgatói jogviszonyban áll. Pályázatot nyújthatott be az is, aki magyarországi jogtudományi iskola doktoranduszaként már abszolutóriumot szerzett, de még fokozatszerzés előtt áll. A korábbi gyakornoki programban való részvétel a pályázat benyújtásának nem volt akadálya.

A pályázatok benyújtásának határideje 2019. február 20-a volt, összesen tizenegy pályázat érkezett. A pályázók meghallgatására és a pályázatok elbírálására 2019. március 18-án került sor.

Összegzés

A 2018-as évben új polgári és új büntető eljárási kódexek léptek hatályba, a közigazgatási jogviták elbírálását pedig önálló eljárásjogi alapokra helyezte a jogalkotó. 2018. január 1-jén hatályba lépett az új polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény és az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény, továbbá a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény. 2018. július 1-jén pedig hatályba lépett az új büntetőeljárási kódex, a 2017. évi XC. törvény.

A Kúriát mindez nem érte váratlanul, hiszen az előző évet az új eljárásjogi szabályok alkalmazására való felkészülésnek szentelte. Az új szabályok alkalmazásának első évében a legfőbb bírói fórum – terveinek megfelelően – megkezdte az új jogintézmény, a felülvizsgálati eljárás engedélyezése (közigazgatási peres eljárásokban az ún. „befogadás”) egységes gyakorlatának kialakítását.

A felülvizsgálat – mint rendkívüli perorvoslat – mellett az új Pp. a polgári per folyamatának egészét tekintve is koncepcionális változást hozott. E változás a hatályba lépést követően komoly gyakorlati következményekkel járt: a bírák jellemzően igen szigorúan ítélték meg a keresetlevélre vonatkozó alaki és tartalmi követelményeket. Éppen ezért a 2019-es évben kúriai joggyakorlat-elemző csoport vizsgálja a keresetlevél visszautasítására vezető okok bírói gyakorlatát. A keresetlevéllel szemben támasztott elvárások tekintetében a helyes irány megtalálása kiemelkedő fontosságú a bírósághoz való hozzáférés szempontjából, és elengedhetetlen a Kúria számára is, hiszen az ítélkezési gyakorlat egységének biztosításához szükséges, hogy megfelelő számú egyedi ügy kerüljön a legfőbb bírói fórum elé, amelyekből megismerheti az aktuális bírói gyakorlatot.

A 2018-as év másik jelentős eseménye a közigazgatási bíráskodás szervezeti reformjára vonatkozó jogalkotói elképzelések jogszabályokba történő átültetése volt. A diskurzus alapját az jelentette, hogy egyrészt a közigazgatási jogviták különbírói szervezeti keretek között történő elbírálását a magyar alkotmányos hagyományok és szakmai szempontok (pl. a speciális közjogi ismeretek igénye) egyaránt indokoltá tehetik. Másrészt azt is fontos volt hangsúlyozni, hogy a közigazgatási határozatok bírói felülvizsgálatának általános elvét az 1989. évi alkotmánymódosítás teremtette meg: a legújabb kori magyar közigazgatási bíráskodás 1989 decemberében kezdődött.

Az azóta eltelt közel harminc esztendő alatt a közigazgatási ügyeket tárgyaló bírák jelentős mennyiségű tapasztalatot halmoztak fel, e tapasztalatok alapján pedig kialakult a közigazgatási perek sajátosságainak megfelelő „közigazgatási bírói” szemléletmód és értékrend. Fontos volt rávilágítani az értékek megőrzésére és arra, hogy a közigazgatási aktusok bírói felülvizsgálatának felelősségteljes feladatában a jövőben is részt vállaljanak azok a szakemberek, akik ezt az elmúlt három évtizedben kidolgozták.

A Kúria vezetése éppen ezért 2018-ban szoros szakmai együttműködést folytatott az igazságügyi tárccal és képviseltette magát abban a minisztériumi munkacsoportban is, amelynek célkitűzése a szervezeti reform jogállami kereteinek megteremtése, azaz az ítélkezés folyamatosságát biztosító és a közigazgatási ügyszakban szolgálatot teljesítő bírák jogállását védő, garanciális szabályok kidolgozása volt. A közös munka eredményeként létrejött, átmeneti rendelkezéseket tartalmazó törvény fontos rendelkezése a közigazgatási bíróságokon, illetve a Kúria Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiumában működő bírák számára nyitva álló nyilatkozattételi lehetőség, amely alapján áthelyezésüket kérhették a

tervezett nyolc közigazgatási törvényszékből és a Közigazgatási Felsőbíróságból álló szervezetbe.

A magyar kormány 2019 májusi döntése, azaz a szervezeti reform hatályba léptetésének elhalasztása következtében 2020-tól sem a közigazgatási perekben folytatott legfelső szintű ítélkező és jogegységi munka, sem egyéb hatáskörök tekintetében nem lép más bírói szerv a Kúria helyébe. A hangsúly a jogállami átmenet biztosításáról és a közigazgatási bírói szemléletmód megőrzéséről az 1989 óta elért szakmai eredmények gyarapítására, a közigazgatási ügyek – uniós igazságügyi eredménytáblából is kitűnően – gyors és szakszerű elbírálásának folytatására tevődött át.

Annak ténye, hogy a hatályba léptetés elhalasztása nem érinti Magyarország Alaptörvényének azon rendelkezését, amely szerint közigazgatási jogvitákban a közigazgatási bíróságok döntenek, jogalkalmazásuk egységét pedig a Közigazgatási Felsőbíróság biztosítja, arra enged következtetni, hogy a reform a későbbiekben megvalósul. Ezért mindaddig, amíg arra törvényi felhatalmazással bír, a Kúria joga és kötelessége a „közigazgatási felsőbírósági” feladatok magas színvonalon történő ellátása.

A Kúria évszázadokon át nemcsak a legfelsőbb ítélkezést gyakorolta, hanem a jogszokás keletkezésének és megszilárdulásának helye, a magyar jogi tradíciók megteremtője volt. Tekintélye abból fakad, hogy az igazságra törekedve formálta a magyar jogot, emellett mindenkor féltve őrizte a jogrend stabilitását, amely nemzetünk belső békéjének záloga. E nemes hagyományokból erőt meríthetünk a mindennapokban, ám a legfontosabb kérdés mégis az, hogy a Kúria hogyan biztosíthatja az ítélkezési gyakorlat egységét a jelenben és a jövőben, hogyan válhat a XXI. század elvárásai közepette is hatékony igazságszolgáltatási csúcsszervé. Meggyőződésem, hogy ez nem az írott jogszabályi rendelkezéseken, hanem sokkal inkább azon múlik, hogy alázattal teljesítjük-e szakmai feladatainkat.

A Kúria 2019. évi célkitűzései akként foglalhatók össze, hogy azok egyrészt a már elért eredményeink megszilárdítását szolgálják, másrészt konkrét tennivalókat határoznak meg az új eljárási törvények alkalmazására való felkészülés, a szakmai konzultáció erősítése, munkánk világos kommunikációja terén.

A fentiekre figyelemmel kérem a tisztelt Országgyűlést, hogy beszámolómat elfogadni szíveskedjen.

Budapest, 2019. július 5.

Dr. Darák Péter

1. sz. melléklet

A KÚRIA 2018. ÉVI JOGEGYSÉGI HATÁROZATAI

TARTALOM

1. Büntető jogegységi határozatok	2
1/2018. BJE számú jogegységi határozat.....	2
2/2018. BJE számú jogegységi határozat.....	8
3/2018. BJE számú jogegységi határozat.....	20
4/2018. BJE számú jogegységi határozat.....	25
5/2018. BJE számú jogegységi határozat.....	32
6/2018. BJE számú jogegységi határozat.....	51
2. Polgári jogegységi határozatok	67
3. Közigazgatási-munkaügyi jogegységi határozatok.....	70

1. Büntető jogegységi határozatok

1/2018. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2018. február 26. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Törvényes a vád – a katonai büntetőeljárás kivételével – akkor is, ha azt nem az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság mellett működő ügyész emelte.

A katonai büntetőeljárásban azonban a vád törvényességének feltétele, hogy azt katonai ügyész vagy a legfőbb ügyész által a katonai büntetőeljárásra kijelölt ügyész emelje. E szabály megsértése a vádemelési jogosultság hiányát jelenti.

I n d o k o l á s

I.

A legfőbb ügyész a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés c) pontjára hivatkozva az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta. A jogegységi indítvány szerint az ítélkezési gyakorlat megosztott abban a kérdésben, hogy a törvényes vád sérelmét jelenti-e, ha nem az arra kizárólagos illetékességgel rendelkező járásbíróság mellett működő ügyész emel vádat.

Az indítványozó ennek igazolására a következő határozatokra hivatkozott:

1. A Körmendi Járási Ügyészség B.336/2014/4. számú vádiratával információs rendszer megsértésének vétsége [Btk. 423. § (1) bekezdés b) pont] miatt emelt vádat a Körmendi Járásbíróságon. A járásbíróság a 2014. május 29. napján tárgyalás mellőzésével meghozott, és 2014. június 19. napján jogerőre emelkedett végzésével a terheltet – a váddal egyező minősítés mellett – információs rendszer megsértésének vétsége miatt egy évre próbára bocsátotta.

Az ügyben a Vas Megyei Főügyészség nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjára alapítva. Indokai szerint az információs rendszer megsértésének vétsége [Btk. 423. § (1) bekezdés b) pont] esetén a Be. 17. § (6) bekezdése alapján a törvényszék székhelyén lévő járásbíróság jár el, így a Körmendi Járásbíróság a Be. 373. § (1) bekezdés II. c) pont szerinti eljárási szabályt sértett, amikor a Szombathelyi Járásbíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyben eljár. Ezért indítványozta, hogy a Kúria a támadott határozatot helyezze hatályon kívül, és a Szombathelyi Járásbíróságot utasítsa új eljárásra. A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt fenntartotta.

A Kúria a 2016. július 11. napján meghozott Bfv.I.922/2016/4. számú végzésével a Körmendi Járásbíróság 6.Bpk.56/2014/2. számú végzését hatályon kívül helyezte, és a büntetőeljárást törvényes vád hiányában megszüntette. Indokolása szerint az ügyészség hatáskörét és

illetékességét általában – a legfőbb ügyész vagy a felettes ügyész eltérő rendelkezésének hiányában – annak a bíróságnak a hatásköre és illetékessége határozza meg, amely mellett működik. A Be. a törvényszék székhelyén lévő járásbíróság kizárólagos illetékességébe tartozó büntetőügyekben az ügyész illetékességét illetően a főszabályt jelentő rendelkezésen kívül eltérő szabályt nem tartalmaz. Ebből következően a Körmenyi Járásbíróságnak az információs rendszer megsértésének vétsége miatt nem volt jogosultsága a vádemelésre. A vádemelési jogosultság hiánya a vád törvényességének hiányát eredményezte.

2. A Tapolcai Járásbíróság a B.170/2014/8-I. számú vádiratával információs rendszer felhasználásával elkövetett, jelentős kárt okozó csalás büntette [Btk. 375. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont] miatt emelt vádat a terhelt lakóhelye szerinti Tapolcai Járásbíróságon. A Tapolcai Járásbíróság a 2014. december 15. napján meghozott és ugyanakkor jogerőre emelkedett 3.B.387/2014/3. számú ítéletével a terhelt bűnösségét a váddal egyezően információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás büntetvényében állapította meg, ezért őt egy év négy hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását két év próbaidőre felfüggesztette.

A bíróság jogerős ítélete ellen a Veszprém Megyei Főügyészség nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt okból. Indokai szerint a Tapolcai Járásbíróság a Be. 373. § (1) bekezdés II. c) pontja szerinti eljárási szabálysértést követte el azzal, hogy a Be. 17. § (6) bekezdése alapján a Veszprémi Járásbíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyet bírálta el. Erre figyelemmel a Tapolcai Járásbíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és a Veszprémi Járásbíróság új eljárásra utasítását indítványozta. A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt fenntartotta.

A Kúria a 2016. szeptember 14. napján meghozott Bfv.II.770/2016/4. számú végzésével a megyei főügyészség indítványát alaposnak találta, a Tapolcai Járásbíróság 3.B.387/2014/3. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, és a Veszprémi Járásbíróságot új eljárásra utasította. A határozat a vád törvényességének megkérdőjelezése nélkül rendelkezett a hatályon kívül helyezésről.

A legfőbb ügyész a Kúria Bfv.II.770/2016/4. számú végzésében kifejtett álláspontot tartotta helytállónak és kifejtette a következőket:

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 2. § (2) bekezdése nem határozza meg a vád törvényességének alaki feltételeként, hogy a vádiratot a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező ügyész nyújtsa be és ilyen értelmezést az 1. BK vélemény A/I/1/a. pontja sem ad.

Ezért az ügyet akkor is a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz kell áttenni, ha a vádiratot a hatáskörrel és illetékességgel nem rendelkező bíróságon a mellette működő – így hatáskörrel és illetékességgel szintén nem rendelkező – ügyész nyújtja be.

Az ügynek a Be. 264. §-a, a 270. § (1) bekezdése, a 308. § (1) bekezdése és a 310. § (1) és (4) bekezdése szerinti áttétele nem azt célozza, hogy a már hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság a büntetőeljárást törvényes vád hiányában megszüntesse, hanem az ügy érdemében döntsön.

Az indítvány szerint eldöntendő elvi kérdés, hogy a törvényes vád sérelmét jelenti-e, ha olyan ügyész emel vádat, aki erre hatáskörrel és illetékességgel nem rendelkezik.

II.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján jogegységi eljárásnak van helye, ha az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja szerint a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza. Miután a legfőbb ügyész képviselője indítványát a jogegységi tanács ülésén is fenntartotta, a Kúria Jogegységi Tanácsa a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva az eljárást – a Be. 439. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel a Bszi. 34-41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

III.

Az indítvány elbírálásánál irányadó jogszabályok a következők:

Be. 2. § (1) A bíróság az ítékezés során törvényes vád alapján jár el.
(2) Törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi.

Be. 28. § (1) Az ügyész a közvádló.

Be. 30. § (1) Az ügyészség hatáskörét és illetékességét általában annak a bíróságnak a hatásköre és illetékessége határozza meg, amely mellett működik. Az ügyészség szervezetét külön törvény alapján a legfőbb ügyész határozza meg.
(3) A legfőbb ügyész vagy a felettes ügyész rendelkezése alapján az ügyész olyan ügyben is eljárhat, amelyre a hatásköre vagy az illetékessége egyébként nem terjed ki.

Be. 217. § (1) Az ügyész vádiratnak a bírósághoz való benyújtásával emel vádat.

Be. 228. § (5) Vádemelés miatt nincs helye jogorvoslatnak.

Be. 474. § (1) A katonai büntetőeljárásban az ügyész feladatát a katonai ügyész, valamint a legfőbb ügyész által a katonai büntetőeljárásra kijelölt ügyész (a továbbiakban együtt: katonai ügyész) látja el. A katonai ügyész a vádemelés feltételeinek megállapítása végett maga végez nyomozást, vagy nyomozást végeztet.
(2) Kizárólag a katonai ügyész végzi a nyomozást a katonai által elkövetett
a) katonai büntett miatt,
b) katonai vétség miatt, ha azzal kapcsolatban más bűncselekményt is elkövetett, vagy ha több terhelt esetén az elkülönítés nem lehetséges,
c) nem katonai bűncselekmény miatt.
(3) A katonai ügyész végzi a nyomozást akkor is, ha a katonai szolgálati viszonya időközben megszűnt.
(4) A katonai ügyész végzi a nyomozást a szövetséges fegyveres erő tagja által belföldön, valamint az e személynek a Magyarország határain kívül tartózkodó magyar felségjelű úszólétesítményen vagy magyar felségjelű légi járművön elkövetett, magyar büntető joghatóság alá tartozó bűncselekménye miatt.
(4a) A katonai ügyész végzi a nyomozást a Honvéd Vezérkar főnöke és helyettese, a Katonai

Nemzetbiztonsági Szolgálat főigazgatója és helyettesei, az országos rendőrfőkapitány és helyettesei, a Terrorrelhárítási Központ főigazgatója és helyettesei, a Nemzeti Védelmi Szolgálat főigazgatója és helyettesei, az Országgyűlési Őrség parancsnoka és helyettesei, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka és helyettesei, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója és helyettesei, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói és helyettesei, a más szervnél szolgálatot teljesítő katona, valamint a rendészeti felsőoktatási intézmény ösztöndíjas és kettős jogállású hallgatója által elkövetett katonai vétség miatt.

A Be. 477. § (1) Ha a nyomozást nem a katonai ügyész végzi, nyomozó hatóságként az illetékes parancsnok (vezető) jár el.
(2) Ha a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó bűncselekményt nem katonai nyomozó hatóság észleli, vagy nem katonai nyomozó hatóság szerez ilyen bűncselekményről tudomást, a 170. § (4) bekezdésében meghatározott cselekmények elvégzéséről a katonai ügyészt haladéktalanul értesíti.

Be. 373. § (1) A másodfokú bíróság I. hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az eljárást megszünteti, c) ha az elsőfokú bíróság törvényes vád hiányában járt el, II. hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha c) a bíróság a hatáskörét túllépte, katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó, vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyet bírált el.

Magyarország Alaptörvénye 29. cikk
(1) A legfőbb ügyész és az ügyészség független, az igazságszolgáltatás közreműködőjeként mint közvádoló az állam büntetőigényének kizárólagos érvényesítője.
(2) A legfőbb ügyész és az ügyészség b) képviseli a közvádat a bírósági eljárásban.

Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény
2. § (1) Az 1. §-ban megjelölt feladatok teljesítése érdekében az ügyészség d) közvádlokként gyakorolja a vádemelés közhatalmi jogkörét; a bírósági eljárásban képviseli a vádat, továbbá gyakorolja a büntetőeljárás törvényben számára biztosított jogorvoslati jogokat.

8. § (3) Az ügyészség szervezetét, működését és illetékességét – törvényi keretek között – a legfőbb ügyész utasítással szabályozza.

13. § (1) A felettes ügyész az alárendelt ügyészeket utasíthatja, tőlük bármely ügy elintézését saját hatáskörébe vonhatja, illetve az ügy elintézésére más – alárendelt – ügyészt jelölhet ki.

IV.

A Kúria álláspontja a felvetett jogkérdésben a következő:

A vád monopóliuma az Alaptörvényből fakad. Az Alaptörvény 29. cikk (1) bekezdése szerint a legfőbb ügyész és az ügyészség független, az igazságszolgáltatás közreműködőjeként, mint közvádoló az állam büntetőjogi igényének kizárólagos érvényesítője. A (2) bekezdés b) pontja szerint a legfőbb ügyész és az ügyészség képviseli a közvádat a bírósági eljárásban. Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 2. § (1) bekezdés d) pontja szerint az ügyészség közvádlokként gyakorolja a vádemelés közhatalmi jogkörét, a bírósági eljárásban képviseli a vádat, továbbá gyakorolja a büntetőeljárás törvényben számára biztosított

jogorvoslati

jogokat.

A Be. 28. § (1) bekezdés első mondata alapján az ügyész a közvádoló. Az ügyész a vádiratnak a bírósághoz való benyújtásával emel vádat [Be. 217. § (1) bekezdés], a vádemelés miatt nincs helye jogorvoslatnak [Be. 228. § (5) bekezdés].

Az Alaptörvényből levezethető joga a legfőbb ügyésznek, hogy az ügyészi szervezeten belüli munkamegosztást kialakítsa. Az ügyészségi törvény 8. § (3) bekezdés szerint az ügyészség szervezetét, működését és illetékességét – törvényi keretek között – a legfőbb ügyész utasítással szabályozza. A Be. 30. § (1) bekezdés 2. mondata ennek megfelelően rögzíti, hogy az ügyészség szervezetét külön törvény alapján a legfőbb ügyész határozza meg.

Az ügyészség szervezeti felépítéséből, hierarchiájából fakadóan az eljáró ügyész hatáskörét a felettes ügyész (végső soron a legfőbb ügyész) elvonhatja, módosíthatja, az adott ügyben eljáró ügyész nem független az ügyészi szervezettől, a felettes ügyész utasításától, és az eljárás során helyettesíthető másik ügyésszel. Az ügyészségi törvény 13. § (1) bekezdése értelmében a felettes ügyész az alárendelt ügyészeket utasíthatja, tőlük bármely ügy elintézését saját hatáskörébe vonhatja, illetve az ügy elintézésére más – alárendelt – ügyészt jelölhet ki.

Ezt tükrözi a Be. 30. § (3) bekezdése, mely szerint a legfőbb ügyész vagy a felettes ügyész rendelkezése alapján az ügyész olyan ügyben is eljárhat, amelyre a hatásköre vagy az illetékessége egyébként nem terjed ki.

A törvényes bíróhoz való jog – hatáskör, illetékesség által meghatározott [Bsz. 8. § (1) bekezdés] – intézményének nincs megfeleltethető szabályozása az ügyészi szervezetben, ebben az értelemben nincs törvényes ügyészhez való jog.

A Be. 2. § (1) bekezdése szerint a bíróság az ítékezés során törvényes vád alapján jár el. A (2) bekezdés értelmében törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy pontosan körülírt, büntetőtörvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi. A vád törvényessége alaki és tartalmi követelményeken alapszik. A bíróság a vád törvényességét vizsgálja.

A vád alaki legitimációja a jogosultság kérdése, azaz vádat az ügyész, a magánvádoló és a pótmagánvádoló nyújthat be (a törvényben meghatározott feltételek mellett).

Az ügyész az Alaptörvényből fakadóan közvádoló, a közvádolói jogosultság így közjogi alapon nyugvó legitimáció.

A közvádolói tevékenység ugyanakkor a büntetőeljárás törvény keretei között meghatározott, igazodik a bírósági szintekhez. A Be. 30. § (1) bekezdése szerint az ügyészség hatáskörét és illetékességét általában annak a bíróságnak a hatásköre és illetékessége határozza meg, amely mellett működik.

Lényeges szempont, hogy a Be. 30. § (1) bekezdése nem kizárólagos rendelkezés. Következésképpen e rendelkezés önmagában nem képez jogi alapot arra, hogy kizárólag a bíróság hatásköre és illetékessége által meghatározott területen működő ügyész jogosultsága legyen elvárt.

A vád törvényességét illetően a közvádoló oldaláról nézve annak van jelentősége, hogy a törvény mikor ír elő valamely – a Be. 30. § (1) bekezdését meghaladó – konkrét kötelezést az

ügyész számára. Alapvetően ilyen a katonai büntetőeljárás (Be. XXII. Fejezet), mint speciális szabályokat tartalmazó külön eljárás, amely kifejezetten rendelkezik a vádemelés jogosultjáról.

A Be. 474. § (1) bekezdése szerint a katonai büntetőeljárásban az ügyész feladatát a katonai ügyész, valamint a legfőbb ügyész által a katonai büntetőeljárásra kijelölt ügyész (a továbbiakban együtt: katonai ügyész) látja el. A katonai ügyész emellett maga végez nyomozást, vagy nyomozást végeztet.

A speciális közvádloi jogosultságot célozzák a Be. 474. § (2)-(4a) bekezdésében, továbbá a 477. § (1)-(2) bekezdésében a nyomozásra vonatkozó további szigorú, döntően kizárólagos rendelkezések.

Következésképpen a hatáskörre és illetékességre vonatkozó speciális rendelkezések megsértése a katonai büntetőeljárásban a vádlói jogosultságra vonatkozó eljárási szabály megsértését jelentik. [A nyomozás során megvalósult eljárási szabálysértések a vád törvényességét azonban változatlanul nem érintik (EBH 2011.2299.)].

Ebben az esetben az alaki legitimáció, a vádlói jogosultság hiánya a törvényes vád hiányát jelenti, és a Be. 373. § (1) bekezdés I. c) pontja szerint feltétlen hatályon kívül helyezését és az eljárás megszüntetését eredményező eljárási szabálysértés. Megelőzi azt az eljárási szabálysértést, amit a bíróság akkor követ el, amikor megsérti a hatásköri szabályokat, vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó bűncselekményt bírál el, ami a Be. 373. § (1) bekezdés II. c) pontja szerinti szintén feltétlen hatályon kívül helyezést eredményez, azonban az eljárás megismétlésével orvosolható. Ebből következően a törvényes vád hiányában történt eljárás orvoslása új eljárás elrendelésével nem lehetséges, ezért a fellebbviteli bíróság a Be. 373. § (1) bekezdés I. c) pontja alapján a törvényes vád hiányában hozott határozatot hatályon kívül helyezi és az eljárást megszünteti.

Továbbra is irányadó azonban, hogy a törvényes vád hiánya miatti eljárás megszüntetése nem eredményez értelemszerűen res iudicata-t, azaz az ügyészség általában nincs elzárva attól, hogy a megszüntető határozat indokait megismerve, új vádiratot nyújtson be (1. BK vélemény A/II/4. pont).

Ezen túlmenően viszont az ügyész eltérő értékelése (akár tévedése) a hatáskört vagy illetékességet illetően – legyen annak alapja akár eljárásjogi, akár anyagi jogi – a vád alaki legitimációját nem befolyásolja. A bíróság azonban hatáskörének vagy illetékességének hiányát a saját eljárásában folyamatosan, illetve felülbírálat során köteles hivatalból vizsgálni és a megfelelő intézkedést megtenni. A Be. erre vonatkozó rendelkezései [Be. 19. §, 264. §, 270. § (1) bekezdés, 308. § (1) bekezdés, valamint 310. § (1) és (4) bekezdés] azt célozzák, hogy a nem megfelelő bírósághoz érkezett ügy a megfelelő bíróságra kerüljön, a cél a megfelelő eljárás lefolytatása és ennek eredményeként történő befejezése.

V.

A fentiekre figyelemmel a Kúria Jogegységi Tanácsa az ítélkezési gyakorlat egységessége érdekében – a Bszi. 37. § (1) bekezdése szerinti ülésen eljárva – jogegységi döntést hozott, a rendelkező rész szerint határozva.

A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2018. február 26.

Dr. Székely Ákos s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Márki Zoltán s.k.
bíró

Dr. Bartkó Levente s.k.
előadó bíró

Dr. Mészár Róza s.k.
bíró

Dr. Katona Sándor s.k.
bíró

a jogegységi tanács tagjai

2/2018. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által előterjesztett indítvány alapján indult jogegységi eljárásban Budapesten, a 2018. február 26. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

I. A gyermekpornográfia büntettének a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 204. § (1) bekezdésében írt eseteiben nem eredményez halmazatot önmagában az, hogy az elkövetési magatartás – az azokon szereplő tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek számától függetlenül – több pornográf felvételt érint. Ugyanakkor bűncselekményegységet csak az azonos törvényi tényállásba ütköző magatartások képeznek. E bűncselekmény tekintetében nem azonos, hanem külön-külön törvényi tényállást tartalmaznak a Btk. 204.§ (1) bekezdésének a), b) és c) pontjai.

II. Amennyiben az elkövető ugyanazon felvétellel kapcsolatban különböző pontokban írt elkövetési magatartásokat valósít meg, egységesen a legsúlyosabb büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmény valósul meg.

III. Ha az elkövető különböző felvételekkel kapcsolatban valósítja meg a Btk. 204. § (1) bekezdésének különböző pontjaiba ütköző elkövetési magatartásokat, az azonos törvényhelyen belül egységként minősülő cselekmények egymással valóságos halmazatban állnak.

IV. A gyermekpornográfia Btk. 204. § (2) bekezdése szerinti minősített esetének rendbelisége a felvételeken szereplő, a törvényhelyben meghatározott feltételeknek megfelelő személyek számához igazodik.

Indokolás:

I.

A legfőbb ügyész a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés c) pontjának felhatalmazása alapján eljárva jogegységi eljárást kezdeményezett a Btk. gyermekpornográfiáról szóló 204. §-ának értelmezése kapcsán akkor, ha az elkövető a törvényhely (1) bekezdésének a)-c) pontjában felsorolt elkövetési magatartásokat több passzív alannal vagy több felvétellel kapcsolatban fejt ki. Indítványában arra hivatkozott, hogy e bűncselekmény minősítése kapcsán az ítélkezési gyakorlat megosztott.

Az ennek igazolására felhívott bírósági határozatok a következők:

1.

A Hatvani Járásbíróság a 2015. július 1. napján kihirdetett 4.B.78/2015/14. számú ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki – egyebek mellett – 21 rendbeli, a Btk. 204. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző gyermekpornográfia büntetésében.

A járásbíróság által megállapított tényállás ezzel kapcsolatos részének lényege szerint a terhelt 2014. szeptember 3. és 7. napja között a Facebook közösségi oldalon keresztül különböző fenyegetésekkel arra kényszerítette a gyermekkorú sértettet, hogy az magáról készített szexuális tartalmú fényképeket küldjön a részére. A sértett előbb egy önmagát melltartóban, majd a terhelt további fenyegetéseinek hatására egy melltartó nélkül ábrázoló, végül pedig egy, a sértett nemi szervéről készített fényképet küldött meg, melyeket a terhelt a saját számítógépén tárolt. Ugyanezen a számítógépen a terhelt további 20, az internetről megszerzett képet tartott, melyeken gyermekkorú, tíz-tizennégy éves lányok férfiakkal közösjenek és fajtalanoknak.

A terhelt és védőjének fellebbezése nyomán eljáró Egeri Törvényszék a 2015. október 5. napján kelt és jogerőre emelkedett 4.Bf.248/2015/8. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét ezen részében akként változtatta meg, hogy a terhelt gyermekpornográfia büntetését megvalósító cselekményeit egy rendbelinek minősítette. Indokolásában kifejtette, hogy a gyermekpornográfia bűncselekménye a passzív alanyok és a képfelvételek számától függetlenül törvényi egységnek minősül. Ennek kapcsán hivatkozott a BH 2010.267. szám alatt közzétett jogesetre.

2.

Az Ajkai Járásbíróság a 2014. november 6. napján kelt és ugyanazonnap jogerőre emelkedett B.54/2014/18. számú ítéletében a terheltet (egy rendbeli) a Btk. 204. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző gyermekpornográfia büntetésében és (egy rendbeli) a Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző gyermekpornográfia büntetésében mondta ki bűnösnek és ezért vele szemben halmazati büntetést szabott ki.

A járásbíróság által megállapított tényállás lényege szerint a terhelt 2012. július 15. napján a számítógépén tartott 58 fényképfelvételt töltött fel a saját e-mail címéről egy internetes tárhelyre, melyek tizennyolc év alatti személyeket ábrázoltak súlyosan szeméremszértlő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon. Emellett 2012. december 23-án ugyancsak saját e-mail címéről két tizennyolc év alatti személyt súlyosan szeméremszértlő

nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon ábrázoló fényképfelvételt küldött el egy, a nyomozás során ismeretlenül maradt személy elektronikus levélcímére.

A bíróság ítéletének indoklásában kifejtette, hogy a terhelt a tényállás első részében leírt cselekményével egy rendbeli, a Btk. 204. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és aszerint minősülő, tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről pornográf felvétel megszerzésével (tartásával) elkövetett gyermekpornográfia büntettét, valamint a tényállás második felében leírt cselekményével egy rendbeli, a Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző és aszerint minősülő, tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről pornográf felvétel átadásával elkövetett gyermekpornográfia büntettét valósította meg.

A rövidített indokolással szerkesztett ítélet a minősítés jogi indoklását nem tartalmazza, de abból kitűnik, hogy a bíróság a felvételek megszerzését és tartását, illetve átadását a felvételek és az azokon szereplő személyek számától függetlenül külön-külön egységként értékelte.

3.

A Nyíregyházi Járásbíróság a 2015. november 5. napján kihirdetett és ugyanaznap jogerőre emelkedett 2.B.1190/2015/4. számú ítéletével a terhelt bűnösségét 31 rendbeli, a Btk. 204. § (1) bekezdés a) pontja szerint gyermekpornográfia büntettében állapította meg, és ezért vele szemben halmazati büntetést szabott ki.

Az ítéleti tényállás lényege szerint egy ismert személy a terhelt részére az interneten 2013. augusztus és november hónap között 20 fényképfelvételt és 11 videót küldött meg, melyeket a terhelt számítógépének merevlemezére mentett. A 20 fényképfelvétel összesen 23, a 11 filmfelvétel összesen 15 szemmel láthatóan tizennyolc évesnél jelentősen fiatalabb személyt ábrázol egyedül, egymással, vagy felnőtt férfiakkal súlyosan szeméremsértő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon.

A rövidített indokolással szerkesztett ítélet jogi értékelést nem tartalmaz, de abból egyértelműen kitűnik, hogy a bíróság a bűncselekmény rendbeliségét a felvételek száma alapján állapította meg.

4.

A Nyíregyházi Járásbíróság a 2013. december 4. napján kihirdetett 18.B.1645/2012/8. számú ítéletében a terhelt bűnösségét – más bűncselekmény mellett – 2 rendbeli, a Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző és a (2) bekezdés szerint minősülő gyermekpornográfia büntettében állapította meg.

Az ítéleti tényállás lényege szerint a terhelt a felügyeletére bízott négy- és hétéves gyermekeket arra kérte meg, hogy ruhájukat deréktól lefelé vegyék le, egymás meztelen nemi szervét fogják meg; majd a gyerekeket szexuális aktust imitáló helyzetbe állította. A terhelt kérésére az egyik sértett a testvére meztelen fenekét és nemi szervét szeméremsértő módon simogatta, miközben az így beállított pózokban lévő gyermekekről a terhelt 9 fényképfelvételt készített, melyeket a fényképezőgép memóriakártyáján tárolt.

A bíróság a bűncselekmény rendbeliségét a felvételeken szereplő kiskorú személyek száma alapján állapította meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletét a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.82/2014/3. számú, 2014. március 27. napján kelt és jogerőre emelkedett határozatával a gyermekpornográfia büntette vonatkozásában helybenhagyta.

A legfőbb ügyész a fenti ítéletekkel bemutatott eltérő gyakorlatok közül az Ajkai Járásbíróság 2. szám alatt írt ítéletében foglaltakkal értett egyet és arra tett indítványt, hogy a jogegységi tanács mondja ki a következőket:

A Btk. 204. § (1) bekezdése szerinti törvényi tényállás ugyanazon elkövetési fordulatának megszerzés (tartás), készítés (kínálás, átadás, hozzáférhetővé tétel) vagy kereskedés (forgalomba hozatal, nagy nyilvánosság részére történő hozzáférhetővé tétel) többszöri megvalósulása esetén a passzív alanyok és a felvételek számától függetlenül természetes egységet, azaz egyetlen bűncselekményt kell megállapítani.

Így bűncselekményegység megállapításának van helye abban az esetben is, ha a terhelt egyes felvételek esetében megszerzésként, míg más felvételek tekintetében tartásként értékelhető magatartást tanúsít. Hasonlóképp egy rendbeli bűncselekményként értékelendő, ha a terhelt egyes felvételeket maga készít, miközben más felvételek tekintetében cselekménye kínálásnak, vagy átadásnak minősül.

Amennyiben az elkövető ugyanazon felvétel tekintetében különböző alpontokban írt elkövetési magatartásokat is megvalósít, cselekménye a súlyosabb – mindhárom alpont egyidejű megvalósulása esetén a legsúlyosabb – büntetési tétellel fenyegetett fordulat szerint minősül. Így ha az általa megszerzett felvételt más számára is hozzáférhetővé teszi, az elkövető cselekménye a Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontja; míg ha az általa készített felvétellel kereskedik is, a Btk. 204. § (1) bekezdés c) pontja szerint büntetendő.

Abban az esetben, ha az elkövető egyes felvételek tekintetében csak megszerzésként vagy tartásként értékelhető magatartást tanúsít, míg más felvételekkel összefüggésben megvalósítja a készítést vagy a forgalomba hozatalt, cselekménye kettő rendbeli bűncselekményként minősül.

Szintén több rendbeli bűncselekmény megállapításának van helye, ha az elkövető egyes felvételek tekintetében csak megszerzésként vagy tartásként értékelhető magatartást tanúsít, míg más felvételekkel összefüggésben – a Btk. 204. § (1) bekezdés a) pontjában írt elkövetési magatartás mellett – megvalósítja az átadást vagy a forgalomba hozatalt is.

A legfőbb ügyész képviselője a jogegységi tanács ülésén az indítványt az abban foglalt érvek alapján tartotta fenn. Utalt az ítélkezési gyakorlat megosztottságára, és kifejtette, hogy az indítvány szerint az egymással rokonítható – a Btk. 204. § (1) bekezdés azonos pontjában feltüntetett – magatartások tekinthetők egységnek. Ha az elkövető ugyanarra az elkövetési tárgyra több, a hivatkozott törvényhely különböző pontjában írt elkövetési magatartást valósít meg, akkor csak a súlyosabb minősítés megállapítását tartja indokoltnak; míg halmazat megállapítására akkor kerülhet sor, ha az elkövető különböző elkövetési tárgyak tekintetében valósít meg a törvényhely eltérő pontjaiban szabályozott elkövetési magatartásokat.

II.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárás lefolytatásának van helye, ha elvi kérdésben az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatalára van szükség.

A Bszi. 33. § (1) bekezdésnek c) pontja szerint pedig a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza.

Miután a legfőbb ügyész képviselője az indítványát a jogegységi tanács ülésén is fenntartotta, a Kúria jogegységi tanácsa a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva az eljárást – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 439. § (1) bekezdésére figyelemmel a Bszi. 34–41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

III.

Az indítvány által érintett törvényi rendelkezések a következők:

Btk. 204. § (1) Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt

a) megszerez vagy tart, büntett miatt három évig,

b) készít, kínál, átad vagy hozzáférhetővé tesz, egy évtől öt évig,

c) forgalomba hoz, azzal kereskedik, illetve ilyen felvételt a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz, két évtől nyolc évig

terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott bűncselekményt az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélve követi el.

Magyarország Alaptörvénye 28. cikk
A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

Az Európai Parlament és a tanács 2011. december 13-i, a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2011/93/EU irányelv 2. cikk: az irányelv alkalmazásában
a) „gyermek”: bármely 18 évesnél fiatalabb személy;
c) „gyermekpornográfia”:

i. minden olyan anyag, amely vizuálisan ábrázolja a kifejezetten szexuális magatartást tanúsító

vagy ilyen magatartást színlelő gyermeket; vagy
ii.

gyermek nemi szerveit mutatja be, elsődlegesen szexuális céllal; vagy
iii.

minden olyan anyag, amely vizuálisan ábrázolja a kifejezetten szexuális magatartást tanúsító vagy ilyen magatartást színlelő gyermeknek tűnő személyt, vagy amely gyermeknek tűnő személy nemi szerveit mutatja be, elsődlegesen szexuális céllal; vagy
iv.

kifejezetten szexuális magatartást tanúsító gyermek valóság-hű képei, vagy gyermek nemi szerveinek valóság-hű képei, elsődlegesen szexuális céllal;
5. cikk (1) bekezdése: A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a (2)-(6) bekezdésben említett, jogellenesen elkövetett szándékos magatartások büntetendők legyenek.

(2) bekezdés: Gyermekpornográfia megszerzése vagy birtoklása szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább egy év.

(3) bekezdés: A gyermekpornográfiahoz való, informatikai és kommunikációs technológia útján történő tudatos hozzáférés szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább egy év.

(4) bekezdés: Gyermekpornográfia megosztása, terjesztése vagy továbbítása szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább két év.

(5) bekezdés: Gyermekpornográfia felajánlása, nyújtása vagy annak hozzáférhetővé tétele szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább két év.

(6) bekezdés: Gyermekpornográfia készítése szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább három év.

IV.

Előjáróban a Kúria utal arra, hogy a legfőbb ügyész indítványában bemutatta a kialakult eltérő ítélkezési gyakorlatot. A vizsgált körben közzétett iránymutatás, eseti döntés nem áll rendelkezésre. Az Egri Törvényszék 4.Bf.248/2015/8. számú ítélete felhívta ugyan a BH 2010.267. szám alatt közzétett jogesetet, abban azonban a bíróság csupán az indokolásában utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett: az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 195/A. § (3) bekezdése alapján a különböző érintett kiskorúak számához igazodva halmazat megállapításának lenne helye, míg ugyanezen törvénynek az elbíráláskor hatályos 204. § (3) bekezdése szerint viszont a több személyről készült felvétel természetes egység; ahhoz azonban indokolást nem fűzött, és a közzétett döntésben kiemelt iránymutatás sem erre vonatkozik.

Az indítványban jelzett további ítéletek közül kettő első fokon emelkedett jogerőre, s ekként a Be. 259. § (1) bekezdése szerinti rövidített indokolással készült; de a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.1645/2012/8. számú, és a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.82/2014/3. számú ítélete sem tartalmaz jogi indokolást a felvételeken szereplő személyek számához igazodó halmazatként való minősítés mellett.

A Kúria jogi álláspontjának kialakítása érdekében elsőként áttekintette a gyermekpornográfia üldözésével kapcsolatos magyar büntetőjogi szabályozás alakulását; azonbelül vizsgálta – a megválaszolendő kérdésre tekintettel – a gyermekeket ábrázoló pornográf felvételekre (nem a

személyes részvétellel folytatott pornográf műsorokra) vonatkozó alapeseti elkövetési magatartások törvényi szabályozását, annak történeti alakulását.

A gyermekeket ábrázoló pornográf felvételekkel kapcsolatos egyes magatartások büntetendőségét a magyar büntetőjogba a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény 21. §-a 1997. szeptember 15-i hatállyal vezette be. A bűncselekmény alaptényállását ezen időponttól a korábbi Btk. 195/A. §-a, majd 2007. június 1. napjától a korábbi Btk. 204. §-a a tiltott pornográf felvétellel visszaélés bűncselekménye, a 2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. 204. §-a a gyermekpornográfia bűncselekménye körében szabályozta az alábbiak szerint:

Az 1997. évi LXXIII. törvénnyel megalkotott szöveg hatályos 1997. szeptember 15. napjától (korábbi Btk. 195/A. §):

(1) bekezdés: Aki kiskorú személyről video-, film-, fénykép- vagy más módon előállított pornográf képfelvételeket készít, ilyen felvételeket forgalomba hoz, ezzel kereskedik, büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A korábbi Btk. 2001. évi CXXI. törvény 23. §-ával módosított 195/A. §-a, hatályos 2002. április 1. napjától:

(1) bekezdés: Aki kiskorú személyről pornográf video-, film- vagy fényképfelvételt, vagy ilyen képfelvételeket, illetőleg más módon előállított pornográf képfelvételt vagy képfelvételeket megszerez, tart, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) bekezdés: Aki kiskorú személyről pornográf video-, film- vagy fényképfelvételt, vagy ilyen képfelvételeket, illetőleg más módon előállított pornográf képfelvételt vagy képfelvételeket kínál, átad, büntettet követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) bekezdés: Aki kiskorú személyről pornográf video-, film-, fényképfelvételt vagy ilyen képfelvételeket, illetőleg más módon előállított pornográf képfelvételt vagy képfelvételeket készít, forgalomba hoz, azzal kereskedik, illetőleg ilyen képfelvételt a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz, büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A korábbi Btk. 2007. évi XXVII. törvény 8. §-ával beiktatott 204. §, hatályos 2007. június 1. napjától [a 195/A. §-t hatályon kívül helyezte az említett törvény 89. § (3) bekezdés a) pontja]:

(1) bekezdés: Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt megszerez, tart, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) bekezdés: Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt kínál, átad vagy hozzáférhetővé tesz, büntettet követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) bekezdés: Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt készít, forgalomba hoz, azzal kereskedik, illetőleg ilyen felvételt a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz, büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Btk. 204. § (1) bekezdése (gyermekpornográfia), hatályos 2013. július 1. napjától:

- Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt megszerez, tart, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt készít, kínál, átad vagy hozzáférhetővé tesz, büntettet követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt forgalomba hoz, azzal kereskedik, illetőleg ilyen felvételt a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz, büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

I.

A törvényi szabályozás változásait áttekintve tehát megállapítható, hogy a bűncselekmény különös részi tényállásának szövegezése 2007. június 1. napjáig következetesen arra utalt, miszerint a bűncselekmény megvalósulása – és ekként több elkövetési tárgy tekintetében való megvalósulása esetén a rendbelisége – szempontjából az elkövetési magatartásokkal érintett felvételek száma közömbös. Ez egyértelműen következik abból, hogy az említett időpontot megelőző szabályozás elkövetési tárgyként 2002. április 1. napjáig a „képfelvételeket”, azt követően pedig 2007. június 1. napjáig a „képfelvételt vagy képfelvételeket” jelölte meg. Nem utalt viszont a szabályozás a felvételeken szereplő személyek számára, s ekként a bírói gyakorlat úgy alakult, hogy a rendbeliséget a felvételeken ábrázolt kiskorú személyek száma szerint határozta meg.

2007. június 1. napját követően a szabályozás e körben – a törvényi tényállás más irányú változásaitól függetlenül – két ponton változott jelentősen. Az elkövetési tárgy már egységesen mindig a „felvétel” lett (elmaradt tehát a „felvételekre” való utalás). Ugyanakkor a törvény ezt követően következetesen mindig megjelölte, hogy a pornográf felvétel – az elkövetési tárgy – „személyről vagy személyekről” is készülhet, azaz személyt vagy személyeket ábrázolhat.

Az nem lehet vitás, hogy egy tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt ábrázoló egy felvétel – bármely elkövetési magatartás esetén – egy rendbeli bűncselekményt valósít meg. Értelmezést igényel azonban, hogy a Btk. 204. § (1) bekezdésében írt esetben halmazatot vagy egységet képez-e a gyermekpornográfia ugyanazon vagy különböző elkövetési magatartásainak megvalósítása

- egy tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt ábrázoló több felvétel tekintetében,
- több tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt ábrázoló egy felvétel tekintetében, illetve
- több tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt ábrázoló több felvétel tekintetében.

Az egység és a halmazat elhatárolása tekintetében nincs egységes rendező elv; azt az irányadó törvényi szabályozás alapulvételével a bírói gyakorlat alakítja ki. Általában elmondható, hogy többnyire halmazat megállapításához vezet a sértettek száma, az adott jogtárgy többszöri sérelme, különböző jogtárgyak sérelme, de az is, ha a megvalósult tényállások között nincs szükségszerű kapcsolat.

A gyermekpornográfia büntetnének a Btk. 204. § (1) bekezdése szerint minősülő esetei kapcsán eleve kérdéses lehet, hogy a pornográf felvételeken szereplő, tizennyolcadik életévét be nem töltött személy anyagi jogi értelemben sértett-e; avagy csak tágabb, kriminológiai értelemben tekinthető egyértelműen a gyermekpornográfia mindenkor sértettjének. Büntetőjogi szempontból a magyar Btk. szerint a felvételen szereplő kiskorú személy sértetti minősége a gyermekpornográfia törvényi tényállása alapesetének nem szükségszerű eleme. E kérdés további elemzése azonban szükségtelen, mivel 2007. június 1. napjától a törvényhozó eldöntötte, hogy a törvényi tényállás csak egyszer valósul meg, ha az elkövetési tárgyat képező pornográf felvétel egy személyt, és akkor is, ha személyeket (azaz több személyt) jelenít meg. A Btk. jelenleg hatályos szövege is ennek felel meg.

Következésképp egy felvétel esetében a bűncselekmény (bármelyik) alapesete kapcsán nyilvánvalóan közömbös, hogy azon egy vagy több személy szerepel-e; a cselekmény attól függetlenül – a különös részi tényállás szövegezése alapján – törvényi egységet képez. Azaz a gyermekpornográfia büntette Btk. 204. § (1) bekezdésében szabályozott alapeseteinek rendbelisége szempontjából a felvételen szereplő személyek száma közömbös, halmazatképző hatása nincsen.

Ekként az e körben megválaszolandó kérdésként az marad fenn, hogy

– amennyiben az elkövetési magatartás több felvételt érint, az (egy vagy több tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt ábrázoló) több felvétel önmagában halmazatot eredményez-e; és amennyiben nem,

– akkor a több felvételt érintő különböző elkövetési magatartások halmazatot vagy egységet képeznek-e.

Az első kérdést illetően a Kúria előjáróban rámutat arra, hogy a gyermekpornográfia büntette törvényi tényállásának eleme a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt vagy személyeket ábrázoló pornográf felvétel, tényállástani értelemben a bűncselekmény elkövetési tárgya. Önmagában a bűncselekménnyel érintett több felvétel (több elkövetési tárgy) esetében a szokásos, korábban említett halmazatképző elemek nem jelennek meg. Ugyanazon személyről vagy személyekről készült több felvétel semmiképpen nem jelenti sem különböző jogtárgyak sérelmét, sem az adott jogtárgy többszöri sérelmét; mind a gyermek zavartalan nemi és erkölcsi fejlődése, mind a gyermekeket ábrázoló pornográf tartalmú felvételek birtoklásának, készítésének, és terjesztésének megakadályozásához fűződő társadalmi érdek egyszeri sérelmet szenved, ha az elkövetési magatartás – egyidejűleg vagy egybefüggően – az adott kiskorú személyről vagy személyekről egy vagy több felvétel tekintetében valósul meg. Az egy cselekvőséggel érintett felvételek száma egyébként is gyakran esetleges és nehezen határolható el. A mozgóképfelvétel technikailag nagyszámú állóképre osztható, vagy tetszés szerinti részekre darabolható fel. Ehhez képest nem jelenthet több sérelmet néhány állókép, mint ugyanazon személyről vagy személyekről készült egyetlen hosszabb mozgóképfelvétel, ahhoz képest pedig nyilvánvalóan nem többletsérelem ugyanazon mozgóképfelvétel több részre való feldarabolása, önálló fájlokban való elhelyezése.

Következésképp nem képez halmazatot, ha az elkövető a Btk. 204. § (1) bekezdésének ugyanazon pontjába felvett elkövetési magatartást – egy vagy több személyről készült – több felvétel tekintetében valósítja meg. Ezt az értelmezést támasztja alá az is, hogy a Btk.-ban szabályozott valamennyi hasonló elkövetési magatartással megvalósuló bűncselekmény [pl.

kábítószer birtoklása (176. §), kábítószer-kereskedelem (178. §), lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés (325. §) stb.] esetében közömbös a rendbeliség szempontjából, hogy az elkövető fizikailag hány elkövetési tárgy (hány darab lőszer, hány darab lőfegyver, avagy hány csomag, és hányfajta kábítószer) tekintetében fejt ki – folyamatosan vagy egyidejűleg – ugyanazt az elkövetési magatartást.

A több felvétel tehát önmagában ugyancsak nem eredményez halmazatot. Mivel azonban a gyermekpornográfia büntettének a törvény több különböző elkövetési magatartását határozza meg, így vizsgálni kell azt az esetet is, amikor több felvétel – értelemszerűen: ugyanazon elkövető részéről – több elkövetési magatartással érintett.

Ennek kapcsán a Kúria utal az egység-halmazat kérdésében – más bűncselekmény, a korábbi Btk. 282.-282/C. §-ában meghatározott kábítószerrel visszaélés tekintetében – már az 1/2007. Büntető Jogegységi Határozatban kifejtett elvekre. Eszerint bűncselekményegységet csak az azonos törvényi tényálláson belül szabályozott elkövetési magatartások halmozódása teremthet; ellenben a külön törvényi tényállás alá eső kábítószerrel visszaélés megállapítását megalapozó elkövetési magatartások halmozódása feltétlenül és szükségszerűen valóságos anyagi halmazatot képez.

Mindez – a bűncselekmény eltérő tartalmából fakadó különbségekkel – irányadó gyermekpornográfia esetében is. A Btk. 204. § (1) bekezdése a gyermekpornográfia három önálló bűncselekményt megvalósító alapesetét határozza meg. Az említett törvényhely a), b) és c) pontjában meghatározott eseteiben nyilvánvalóan nem ugyanazon bűncselekmény alap- és minősített eseteiről van szó, mivel egyik súlyosabban fenyegetett alakzat sem foglalja magában szükségszerűen az enyhébbet. Ezért az eltérő büntetési tétel önálló bűncselekményeket is jelent. A jogalkotó a gyermekpornográfia elkövetési magatartásainak az említett három törvényi tényállásba történt szétosztásával – és ezáltal különböző büntetési tételkeret alá vonásával – egyértelmű különbséget tett az elkövetési magatartások társadalomra veszélyessége között, döntően az elkövetési magatartások eltérő jellege szerint.

A hatályos Btk. 204. § (1) bekezdésének a)-c) pontja a bűncselekmény kilenc elkövetési magatartását határozza meg, azokat a Lanzarote Egyezményvel és a 2011/93/EU irányelvvel összhangban, súly szerint három – különböző büntetési tétellel fenyegetett – csoportba osztva. A törvényhely a) pontja szerint három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvétel megszerzése és tartása, a b) pont szerint egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett az ilyen felvétel készítése, kínálása, átadása és hozzáférhetővé tétele, a c) pont pedig két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel a forgalomba hozatala, az azzal való kereskedelem, és az ilyen felvétel nagy nyilvánosság számára való hozzáférhetővé tétele.

A gyermekpornográfia tekintetében is irányadó tehát, hogy természetes egységet csak az azonos törvényi tényállásba ütköző magatartások képeznek. A Btk. 204. § (1) bekezdés azonos pontja szerint minősülő magatartások azonos törvényi tényállásba ütköznek, és ekként bűncselekményegységet képeznek. Így természetes (vagy a törvényi feltételek megléte esetén: folytatólagos) egység – az érintett felvételek és az azokon szereplő, tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek számától függetlenül – pornográf felvételek egyidejű vagy folyamatos

- megszerzése és tartása,
- készítése, kínálása, átadása és hozzáférhetővé tétele, valamint
- forgalomba hozatala, az azokkal való kereskedelem és a nagy nyilvánosság számára való hozzáférhetővé tétele.

Ekként egység valósul meg akkor, ha az elkövető ugyanazon felvételeket – például – megszerzi, majd tartja a későbbiekben, vagy maga készít felvételeket, és azokat adja át másnak, avagy az általa forgalomba hozott (ugyanazon) felvételeket még önállóan, külön is a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Ugyancsak egység valósul meg abban az esetben is, ha az elkövető (maga) pornográf felvételeket készít, de ezzel egyidejűleg (máshonnan megszerzett) felvételeket másoknak hozzáférhetővé tesz. Ezekben az esetekben a Btk. 204. § (1) bekezdés ugyanazon pontjaiban meghatározott elkövetési magatartás valósul meg többször, és a törvényhely ugyanazon pontjában szabályozott különböző elkövetési magatartások – az egyéb feltételek megléte esetén – mindig egységet képeznek.

Ki kell azonban emelni, hogy a bűncselekményegység általános feltételei a gyermekpornográfia esetében is követelményként jelentkeznek; azaz a természetes egység fogalmába – az egyéb feltételek fennállása esetén is – csak egymással szoros időbeli és térbeli kapcsolatban álló magatartások vonhatóak. A Btk. 6. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek fennállása esetén nem kizárt a folytatólagos elkövetés megállapítása sem (pl. az elkövetéssel való időleges felhagyás, majd azonos akaratelhatározásból fakadó, rövid időn belüli ismételt elkövetés esetén). Ha azonban az elkövetés (például a tiltott pornográf felvételek hatóság általi lefoglalása folytán) befejeződik, és az elkövető nem rövid időn belül valósítja meg ismét ugyanazt az elkövetési magatartást, bűncselekményegység megállapítására még együttes elbírálás esetén sincs törvényes lehetőség. Még kevésbé kerülhet sor arra, hogy ilyen esetben – külön eljárásokban való elbírálás esetén – a korábbi elítélés a bűncselekményegységre hivatkozással, „ítélt dolog” címén [Be. 6. § (3) bekezdés d) pont] az újabb eljárás akadályát képezze.

II.

Más a helyzet azonban akkor, ha az akár egy, akár több felvételt érintő különböző elkövetési magatartások a Btk. 204. § (1) bekezdése adott pontjának keretei közül kilépnek. Amint a Kúria az előbbieken rámutatott, a Btk. 204. § (1) bekezdés ugyanazon pontjaiban meghatározott elkövetési magatartások ugyanolyan bűncselekményt valósítanak meg, azonban ebből szükségszerűen következik az is, hogy egymástól különálló törvényi tényállásba tartozónak tekintendők Btk. 204. § (1) bekezdés a), b) és c) pontja szerinti alapesetekben meghatározott elkövetési magatartások.

Következésképp ilyenkor bűncselekményegységet már csak az ugyanazon felvételek tekintetében megvalósult elkövetési magatartások képezhetnek. Egy tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt vagy személyeket ábrázoló felvétel ugyanis egyszeri törvénytörést jelent, és az az elkövető büntetőjogi felelőssége körében csak egyszer számolható el. Ekként ilyen esetben a megvalósított elkövetési magatartások közül csak a gyermekpornográfia büntetnének a legsúlyosabb büntetési tétellel fenyegetett alakzata állapítandó meg, az enyhébb megítélésű elkövetési magatartás ebbe olvad bele. Így például ha az elkövető előbb megszerzi, majd tartja, végül átadja ugyanazt a pornográf felvételt vagy felvételeket, cselekménye egységesen a Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontja szerint minősül; az elkövető által készített képek általa való forgalomba hozatalával, vagy az elkövető által megszerzett képek kínálásával, majd az azokkal való kereskedéssel pedig egy rendbeli, a Btk. 204. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző bűncselekmény valósul meg. Ezek mellett az enyhébb megítélésű elkövetési magatartás értékelésének nincs helye, a Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontja szerint minősülő cselekmény mellett az a) pont szerint minősülő bűncselekmény, a c)

pont szerint minősülő bűncselekmény mellett az a) és a b) pont szerinti minősítés nem állapítható meg.

III.

Abban az esetben viszont, ha az elkövető – akár egyidejűleg – különböző felvételekkel kapcsolatban valósít meg a Btk. 204. § (1) bekezdés különböző pontjaiban meghatározott elkövetési magatartásokat, a korábban írtak szerint, a Btk. 204. § (1) bekezdés ugyanazon pontján belül bűncselekményegységeket képező magatartások – ugyancsak függetlenül az egyes cselekményekkel érintett felvételek számától – már egymással halmazatban állnak (Kúria Bfv.III.211/2017/8.). Így például egy rendbeli, a Btk. 204. § (1) bekezdés a) pontja és egy rendbeli, a Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontja szerinti gyermekpornográfia büntette valóságos halmazataként minősül, ha az elkövető egyfelől tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket ábrázoló pornográf felvételeket tart és más hasonló pornográf felvételeket pedig hozzáférhetővé tesz; ezen túl egy rendbeli, a Btk. 204. § (1) bekezdés c) pontja szerinti gyermekpornográfia büntette is megvalósul, ha – például – további pornográf felvételekkel kereskedik is.

IV.

A gyermekpornográfia büntettének speciális, kizárólag a Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott elkövetési magatartásaihoz kapcsolódó minősített esetét szabályozza a Btk. 204. § (2) bekezdése. Eszerint két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott bűncselekményt az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélve követi el.

E törvényhely szövegezéséből következik, hogy annak kapcsán az (1) bekezdés szerinti alapesetek rendbelisége tekintetében kifejtett elvek nem irányadók maradéktalanul. A törvényszöveg itt ugyanis egyértelműen utal a felvétellel érintett, tizennyolcadik életévét be nem töltött személy – anyagi jogi értelemben vett – sértetti jellegére. Következésképp a felvételek száma ebben az esetben is közömbös; az azokon szereplő, a minősített eset feltételeinek megfelelő személyek száma azonban nem. A Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző bűncselekménynek a (2) bekezdés szerinti minősített esete mindig a felvételeken ábrázolt, az említett törvényhelyben megjelölt feltételeknek megfelelő személyek száma szerint minősül.

Ekként többrendbeli bűncselekmény valósul meg, ha az elkövető több nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személyről, avagy több személyről, a velük kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélve készít, kínál, ad át vagy tesz hozzáférhetővé akár egy, akár több pornográf felvételt. Emellett a Btk. 204. § (2) bekezdése szerinti minősített eset az (1) bekezdés a) és c) pontjában írt bűncselekményekkel értelemszerűen, de a b) pontban meghatározott alapesettel is halmazatba kerülhet. Így például a gyermekpornográfia büntettének egy rendbeli alap-, és egy rendbeli minősített esete valósul meg, ha az elkövető által készített, kínált, átadott vagy forgalomba hozott akár egyetlen felvételen egy, a (2) bekezdés szerinti feltételeknek megfelelő személy; és akár egy, akár több más, tizennyolcadik életévét be nem töltött személy szerepel.

Megjegyzi a Kúria azt is, hogy a fentiekre tekintettel a legfőbb ügyész indítványában megjelölt 2. alatti jogerős ítélet mellett a 4. alatt bemutatott ítéleti minősítés is törvényes; az említett ügyben ugyanis a terhelt két felügyeletére bízott kiskorú személyről készített több pornográf felvételt.

V.

A fentiekre figyelemmel a Kúria az ítélkezési gyakorlat egységessége érdekében – a Bszi. 37. § (1) bekezdése szerinti ülésen eljárva – jogegységi döntést hozott, a rendelkező rész szerint határozva.

A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2018. február 26.

Dr. Székely Ákos s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Somogyi Gábor s.k. Dr. Mészár Róza s.k.
előadó bíró bíró

Dr. Katona Sándor s.k. Dr. Márki Zoltán s.k.
bíró bíró

a jogegységi tanács tagjai

3/2018. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a Kúria B.I. tanácselnöke által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2018. március 12. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A Kúriai Döntések 2015. évi 4. számában EBD 2015.B.15. számon közzétett határozat elvi bírósági döntésként való fenntartását megszünteti.

Indokolás

I.

A Kúria B.I. Tanácsának tanácselnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontja és a 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

A jogegységi indítvány szerint abban a kérdésben, hogy a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználhatóságának lehetőségéről döntő végzés ellen fellebbezésnek van-e helye, olyan törvényszéki határozat

meghozatalára került sor, amely ellen – annak törvénytörő volta okán – a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslati indítvánnyal élt; ez a törvényesség érdekében jogorvoslati indítvánnyal megtámadott határozat elvi bírósági döntésként is megjelent, ma is hatályban van, és amely közzétett, jelen jogegységi indítvánnyal támadott határozatban képviselt döntéstől a Kúria ítélkező tanácsa el kíván térni.

Az indítványozó indítványában a következő bírósági határozatra, az ítélkezésben kötelező érvénnyel bíró elvi bírósági döntésre, és a legfőbb ügyész által a törvényesség érdekében benyújtott jogorvoslati indítványra hivatkozott:

1.

A különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, bünszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt a NAV Észak-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóságán 16767/2013. bü. szám alatt folyamatban lévő büntetőügyben a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség B.13/2014/16. számon, 2014. október 8. napján indítványozta, hogy a járásbíróság nyomozási bírója engedélyezze a titkos információgyűjtés keretében beszerzett bizonyítékok büntetőeljárásban bizonyítási eszközként történő felhasználását.

A Nyíregyházi Járásbíróság a 2014. október 13. napján meghozott 36.Bny.566/2014/2. számú végzésében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség B.13/2014/16. számú indítványát elutasította. A jogorvoslati nyilatkozat tekintetében pedig úgy rendelkezett, hogy a végzés ellen a kézbesítéstől számított három napon belül fellebbezésnek van helye. A Nyíregyházi Járásbíróság az ugyanazon nap meghozott 36.Bny.566/2014/3. számú végzésével a /2. sorszámú végzését azzal javította ki, hogy a korábbi határozatával elutasított ügyészségi indítvány pontosan mire irányult. Eszerint a kijavított szöveg a következő: „az ügyészség indítványozta, hogy a nyomozási bíró engedélyezze a titkos információgyűjtés eredményének büntetőeljárásban történő felhasználását”. A határozat ellen a Főügyészség B.13/2014/16. számon, 2014. október 16. napján fellebbezést jelentett be.

A másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék a 2014. október 30. napján meghozott 3.Bnyf.425/2014/3. számú végzésével a Nyíregyházi Járásbíróság nyomozási bírójának a 2014. október 13. napján meghozott 36.Bny.566/2014/2. számú végzése ellen bejelentett ügyészi fellebbezést elutasította; az azonos napon meghozott 36.Bny.566/2014/3. számú – kijavító – végzését pedig helyben hagyta. A Nyíregyházi Törvényszék az ügyészi fellebbezés elutasítását azzal indokolta, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 215. § (4) bekezdése szerint nincs helye fellebbezésnek a nyomozási bíró által a Be. 207. § (2) bekezdés b) és e) pontjára, valamint a (3)-(4) bekezdésére vonatkozóan hozott határozat ellen. A Be. 207. § (2) bekezdésének b) pontja a nyomozási bíró jogkörébe utalja többek között a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználásának lehetőségéről [Be. 206/A. § (4) bekezdés] való döntést. Ezért a törvényszék – a nyomozási bíró saját téves rendelkezésén alapuló mulasztását pótolva – a Be. 359. § (1) bekezdése alapján az ügyésznek a /2. sorszámú végzés ellen bejelentett törvényben kizárt fellebbezését elutasította.

2.

A Nyíregyházi Törvényszék 2014. október 30. napján meghozott 3.Bnyf.425/2014/3. számú végzése a Kúriai Döntések 2015/4. számában B.15. szám alatt elvi döntésként közzétételre

került azt kiemelve, hogy a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként felhasználhatósága tárgyában hozott nyomozási bírói határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

3.

A legfőbb ügyész BF.1516/2015. számú, 2016. január 5. napján kelt – a Kúrián 2016. január 6. napján érkezett – átiratában a törvényesség érdekében jogorvoslati indítványt jelentett be a Nyíregyházi Törvényszék mint másodfokú bíróság 6.Bnyf.425/2014/3. számú végzésével szemben, mert az ügyészi fellebbezést elutasító határozatát törvénysértőnek tartja. Indítványát azzal indokolta, hogy a Be. 215. § (4) bekezdés b) pontjának 2013. december 31. napjáig hatályos szövege szerint valóban nem volt helye fellebbezésnek a Be. 207. § (2) bekezdés b) és e) pontjára, valamint a (3) és (4) bekezdésére vonatkozó – így a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználásának lehetőségéről döntő – határozatok ellen. E rendelkezést azonban az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról szóló 2013. évi CLXXXVI. törvény 46. § (2) bekezdése módosította, így a Be. 215. § 2014. január 1. napjától hatályos szövege már nem zárja ki a 207. § (2) bekezdés b) pontjában felsorolt döntések – köztük a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználásának lehetőségéről döntő végzések – elleni fellebbezést.

Erre figyelemmel a Nyíregyházi Törvényszék törvényt sértett, amikor 2014. október 30. napján kelt határozatával az ügyészi fellebbezést – mint törvényben kizártat – elutasította. Ezért – a kizárólag a legfőbb ügyészt megillető rendkívüli jogorvoslati lehetőség keretében – indítványozta annak megállapítását, hogy a Nyíregyházi Törvényszék mint másodfokú bíróság 6.Bnyf.425/2014/3. számú végzésének az ügyészi fellebbezést elutasító rendelkezése törvénysértő.

4.

A Kúria a Legfőbb Ügyész BF.1516/2015. szám alatt törvényesség érdekében benyújtott jogorvoslati indítványát Bt.I.25/2016. szám alatt lajstromozta. Ezt követően a Kúria B.I. Tanácsának tanácselnöke 2016. január 13. napján a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja és a 33.§ (1) bekezdés b) pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta arra figyelemmel, hogy álláspontja szerint a legfőbb ügyész álláspontja helytálló, s a Kúria ítélező tanácsa jogkérdésben el kíván térni a közzétett elvi bírósági döntéstől.

Ezért a Kúria a 2016. január 13. napján tartott tanácsülésen meghozott Bt.I.25/2016/2. számú végzésével a legfőbb ügyész által a Nyíregyházi Törvényszéknek a költségvetési csalás büntette miatt a NAV Észak-Alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóságán indult büntetőügyben 3.Bnyf.425/2014/3. szám alatt hozott végzése ellen a törvényesség érdekében benyújtott jogorvoslati indítványa alapján indult eljárást – a jogegységi határozat meghozataláig – felfüggesztette.

5.

A legfőbb ügyész 2018. február 14. napján kelt, a Kúrián 2018. február 15. napján érkezett BF.223/2018. számú átiratában a BF.1516/2015. számú, 2016. január 5. napján kelt, a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítványában foglaltakat megismételve, az abban foglaltakat fenntartva indítványozta, hogy a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa akként határozzon, hogy a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban a

bizonyítékként történő felhasználásának lehetőségéről döntő végzés ellen fellebbezésnek van helye, és a Bszi. 42. § (4) bekezdésében írtakra figyelemmel a Kúriai Döntések 2015/4. számában B.15. szám alatt megjelent határozat elvi bírósági döntésként való fenntartását szüntesse meg.

II.

Miután a jogegységi indítványban megjelölt jogkérdés kapcsán a Nyíregyházi Törvényszék téves jogalkalmazás alapján hozta meg döntését, amely elvi bírósági döntésként is megjelent, a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja szerinti okból a jogegységi határozat meghozatala indokolt.

A Kúria ezért a jogegységi indítvány érdemi elbírálása végett a Bszi. 38. §-a szerint ülést tartott, amelyen a legfőbb ügyész képviselője az írásbeli indítványukban foglaltakat fenntartotta, és azzal egyezően szólalt fel.

III.

A kezdeményezett jogegységi eljárásban a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a következő álláspontra helyezkedett.

A Kúriai Döntések 2015/4. számában B.15. szám alatt elvi döntésként közzétett Nyíregyházi Törvényszék 2014. október 30. napján meghozott 3.Bnyf.425/2014/3. számú végzése nem a meghozatalakor hatályos jogszabályon alapul.

A Be. – jelenleg hatályos – 215. § (4) bekezdése a), b), c) és d) pont alatt – szűkítő rendelkezés keretében – nevesíti a nyomozási bírói határozatok azon zárt körét, amelyek ellen nincs fellebbezésnek helye. Így kizárt a jogorvoslat a) a Be. 207. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti, a vádirat benyújtása előtt a bírósághatáskörébe tartozó kényszerintézkedések közül a 149. § (6) és (8) bekezdésével, a 151. § (3) és (6) bekezdésével és a 153. § (2) bekezdésével kapcsolatos indítványokról hozott határozat,

b) a Be. 207. § (2) bekezdés e) pontjára és (3)-(4) bekezdésére vonatkozó határozat, c) a Be. 212. § (2) bekezdése szerinti határozat, d) a Be. 214. § (1a) bekezdés szerinti határozat ellen.

A Kúria jogegységi tanácsa megállapítja, hogy a hivatkozott Be. 215. § (4) bekezdés b) pontja szerinti törvényi rendelkezés 2014. január 1-jével módosult a jelenleg hatályos törvényi rendelkezéssé. A Be. 215. § (4) bekezdés b) pontja alatti törvényhely korábbi, 2013. december 31. napjáig hatályos szövege nem csak a Be. 207. § (2) bekezdésének e) pontjára és (3)-(4) bekezdésére vonatkozó határozatra vonatkozóan mondta ki a fellebbezés kizártságát, hanem a Be. 207. § (2) bekezdésének b) pontja alá tartozó határozatokra, így a titkos adatszerzés engedélyezéséről [Be. 203. § (4) és (6) bekezdés], megszüntetéséről [Be. 205. § (3) bekezdés], a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználásra való alkalmasságának megállapításáról [Be. 206/A. § (3) bekezdés], valamint a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználásának lehetőségéről [Be. 206/A. § (4) bekezdés] szóló határozatokra is.

E rendelkezést azonban az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról szóló 2013. évi CLXXXVI. törvény 46. § (2) bekezdése módosította. A jogorvoslatot kizáró rendelkezések közül kivette a Be. 207.§ (2) bekezdés b) pontját, így a Be. 215. § 2014. január 1. napjától hatályos szövege már nem zárja ki a 207. § (2) bekezdés b)

pontjában felsorolt döntések – köztük a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználásának lehetőségéről döntő végzések – elleni fellebbezést.

A Kúria Jogegységi Tanácsa ezért rögzíti, hogy az elvi bírósági döntésként megjelent Nyíregyházi Törvényszék 3.Bnyf.425/2014/3. számú végzése a jogorvoslat tárgyában már hatályban nem lévő Be. rendelkezésre hivatkozott.

Másrészt a Kúria jogegységi tanácsa leszögezi, hogy a jogegységi eljárás célja és lényege a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása.

Jelen jogegységi eljárás tárgya olyan elvi bírósági döntésként megjelent határozat, amely – a fellebbezési jogosultság tárgyában – nem a meghozatalakor hatályos Be. szerint rendelkezett. Az elvi bírósági döntés kötőerejét szabályozza ugyanakkor a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja, amely kimondja, hogy jogegységi eljárásnak van helye, ha a Kúria valamely ítélkező tanácsban jogkérdésben el kíván térni a Kúria másik ítélkező tanácsának elvi bírósági határozatként közzétett határozatától vagy közzétett elvi bírósági döntéstől.

IV.

Ezért a Kúria jogegységi tanácsa a jogegységi indítvány alapján eljárva a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pont második fordulata szerinti okból a rendelkező rész szerint határozott. Miután a jogegységi eljárást generáló jogkérdést a Be. egyértelműen szabályozza, annak kimondása szükségtelen volt. Az EBD 2015.B.15. számon közzétett határozat elvi bírósági döntésként való fenntartása megszüntetésével ugyanakkor biztosította azt, hogy megfelelő legyen a törvényalkalmazás.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2018. március 12.

Dr. Székely Ákos s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Krecsik Eldoróda s.k.
előadó bíró

Dr. Márki Zoltán s.k.
bíró

Dr. Molnár Gábor Miklós s.k.
bíró

Dr. Csák Zsolt s.k.
bíró

a jogegységi tanács tagjai

4/2018. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2018. március 12. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A vádirat benyújtásáig – a terhelt lakóhelyének (tartózkodási helyének) megváltoztatása kivételével – az ügyész hatáskörébe tartozik a házi őrizet részleges feloldása.

Indokolás

I.

A) A legfőbb ügyész a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés c) pontjában biztosított jogkörében – az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben – jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta annak megállapítására, hogy a házi őrizet részleges feloldása a vádirat benyújtásáig az ügyész vagy a nyomozási bíró feladata-e.

Indítványában arra hivatkozott, hogy e kérdésben az ítélkezési gyakorlat megosztott.

Ennek alátámasztására az alábbi nyomozási bírói határozatokra hivatkozott:

1.

A gyanúsított védője a házi őrizet részleges feloldását kérte, hogy a gyanúsított a kijelölt lakóhelyét naponta két órára elhagyhassa. Az ügyészség a kérelmet annak elutasítására tett indítványával továbbította a nyomozási bírónak. A Kecskeméti Járásbíróság a 2016. szeptember 27-én meghozott 8.Bny.872/2016/2. számú végzésével a határozathozatalt mellőzte, megállapítva, hogy azzal szemben fellebbezésnek nincs helye. A végzés indokai szerint a házi őrizet végrehajtásáról szóló 6/2003. (IV. 4.) IM–BM együttes rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 6. § (1) bekezdése szerint ha a terhelt a házi őrizetre kijelölt lakóhelyét, illetőleg tartózkodási helyét meg kívánja változtatni, a bíróságnál – a vádirat benyújtásáig az ügyész útján – indítványozza a házi őrizetet elrendelő határozat módosítását. Ugyanakkor a kérelem a házi őrizet egyszeri feloldására irányult, s nem a lakóhely, tartózkodási hely megváltoztatására, amit nem is érint. Ezért azt mondta ki, hogy a házi őrizet részleges feloldásáról az eljárás ezen szakaszában az ügyész dönt. (A Kecskeméti Járásbíróság a 2016. szeptember 29-én meghozott 8.Bny.872/2016/4. számú végzésével az ügyészség fellebbezését mint törvényben kizártat elutasította.)

2.

A gyanúsított védője a házi őrizet részleges feloldását kérte, hogy a gyanúsított a kijelölt lakóhelyét a megjelölt két napon elhagyhassa. Az ügyészség a kérelmet annak helyt adására tett indítványával továbbította a nyomozási bírónak. A Kecskeméti Járásbíróság a 2016. október 5-én meghozott 18.Bny.892/2016/2. számú végzésével a határozathozatalt mellőzte, megállapítva, hogy azzal szemben fellebbezésnek nincs helye. Indokai megegyeztek az 1. pontbeli végzésben kifejtettekkel. (A Kecskeméti Járásbíróság a 2016. október 11-én

meghozott 18.Bny.892/2016/4. számú végzésével az ügyészség fellebbezését ugyancsak mint törvényben kizártat elutasította.)

3.

A gyanúsított védője a házi őrizet részleges feloldását kérte, hogy a gyanúsított a kijelölt tartózkodási helyét a megjelölt napon elhagyhassa. A Debreceni Járásbíróság a 2016. április 13-án meghozott 5.Bny.151/2016/15. számú végzésével a kérelemnek helyt adott, vagyis a kijelölt tartózkodási hely elhagyását engedélyezte.

4.

A gyanúsított védője a házi őrizet részleges feloldását kérte, hogy a gyanúsított a kijelölt tartózkodási helyét a megjelölt négy napon elhagyhassa. A Budakörnyéki Járásbíróság a 2016. április 14-én meghozott 4.Bny.92/2016/7. számú végzésével, a házi őrizetet „ideiglenesen” feloldva, a kérelemnek helyt adott, vagyis a kijelölt tartózkodási hely elhagyását engedélyezte.

5.

A gyanúsított védője a házi őrizet részleges feloldását kérte, hogy a gyanúsított a kijelölt tartózkodási helyét a megjelölt két napon elhagyhassa. Az ügyészség indítványozta a kérelemnek való helyt adást. A Miskolci Járásbíróság a 2016. június 1-jén meghozott 33.Bny.333/2016/2. számú végzésével a kérelemnek helyt adott, vagyis a kijelölt tartózkodási hely elhagyását engedélyezte.

B) A legfőbb ügyész a 3–5. pontbeli nyomozási bírói határozatokat tartotta helytállónak.

A legfőbb ügyész az indítványában a következőket fejtette ki.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 138. § (1) bekezdésének második mondata szerint házi őrizet elrendelése esetén a bíróság által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a terhelt csak a bíróság határozatában meghatározott célból, különösen a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása vagy gyógykezelés céljából, az ott írt időben és távolságra (úti célra) hagyhatja el. Ezzel összhangban a Rendelet 1. § (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy házi őrizet elrendelése esetén a bíróság közli a terhelttel, hogy a kijelölt lakást csak a bíróság határozatában megjelölt célból, az ott írt időben és távolságra (úti célra) hagyhatja el.

A fenti rendelkezések kizárólag a bíróságot – ekként a Be. 207. § (1) bekezdése alapján a vádirat benyújtásáig a nyomozási bírót – jogosítják fel annak meghatározására, hogy a terhelt a kényszerintézkedéssel megjelölt ingatlant mikor, milyen feltételekkel hagyhatja el. E jogszabályi rendelkezések nem tesznek különbséget aszerint, hogy a terhelt élethelyzetében mikor következik be olyan változás, amely a házi őrizet ideiglenes feloldását teheti indokolttá. Amennyiben ezek a körülmények a házi őrizet elrendelése idején ismertek, akkor a nyomozási bíró már a kényszerintézkedés elrendeléséről hozott végzésében engedélyezheti a gyanúsítottnak a házi őrizetre kijelölt tartózkodási hely meghatározott időpontokban és úti célokra történő elhagyását. Ha azonban a kényszerintézkedés helyéül kijelölt ingatlan ideiglenes elhagyását szükségessé tevő körülmények csak később merülnek fel, akkor erről az említett jogszabályi rendelkezések folytán szintén bírósági határozattal kell dönten. Nincs jogszabályi alapja annak, hogy a házi őrizet elrendeléséről hozott végzésben a nyomozási bíró által meghatározott azon feltételeket, hogy a gyanúsított a tartózkodási helyét mikor, milyen távolságra és célból hagyhatja el, az ügyész utóbb maga bővítse ki, ezáltal módosítva a

nyomozási bírónak a házi őrizet elrendeléséről hozott határozatát. Az e kérdésben történő döntéshozatalra a jogszabályok az ügyésznek nem adnak felhatalmazást.

A Be. 207. § (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott általános szabály szerint a nyomozási bíró dönt a vádirat benyújtása előtt a bíróság hatáskörébe tartozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos indítványokról. A kényszerintézkedésekkel összefüggő, a nyomozási bíróhoz telepített döntési jogkör alóli kivételeket mint speciális szabályokat a Be. külön rögzíti az egyes kényszerintézkedések részletszabályai között. Így a Be. 137. § (7) bekezdése szerint a vádirat benyújtásáig az ügyésznek kell határoznia a lakhelyelhagyási tilalom részleges feloldásáról. Ilyen rendelkezést ugyanakkor a Be.-nek a házi őrizetre vonatkozó 138. §-a nem tartalmaz. A Be. 138. § (3) bekezdése kizárólag az előzetes letartóztatásra vonatkozó egyes rendelkezések alkalmazását írja elő a házi őrizet elrendelése esetén, ugyanakkor a Be. 137. § (7) bekezdésére nem utal vissza.

A Szegedi Ítéltábla Bnyf.I.427/2009/4. számú, ÍH 2010.8. számon közzétett határozata ezzel egyező álláspontot foglalt el. Az ott kifejtettek szerint a vádirat benyújtása előtt a gyanúsítottal szemben elrendelt házi őrizet részleges feloldása tárgyában az ügyészt csak indítványtételi jog illeti meg, azt azonban a bíróságnak be kell szereznie.

A Rendelet 6. § (1) bekezdése kizárólag azt a kérdést rendezi, amikor a terhelt a házi őrizet helyéül kijelölt lakóhelyét, tartózkodási helyét meg akarja változtatni. Ebből azonban nem lehet levonni azt a – Be. 138. § (1) bekezdésével ellentétes – következtetést, hogy a kényszerintézkedés helyéül kijelölt ingatlant nem érintő kérdésben a nyomozási bíró nem jogosult dönteni.

II.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárásnak van helye, ha az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja alapján a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza.

A legfőbb ügyész képviselője az indítványát a jogegységi tanács ülésén is fenntartotta. A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a jogegységi döntés meghozatalát, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva, az eljárást – a Be. 439. § (1) bekezdésére figyelemmel a Bszi. 34–41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

III.

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsának álláspontja a jogszabályok értelmezése kapcsán a következő:

1.

A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvényben (a továbbiakban: korábbi Be.) 2000. március 1. napjával – a módosító 1999. évi CX. törvény 65. §-ával – került szabályozásra a házi őrizet jogintézménye.

Az 1999. évi CX. törvény javaslata a 65. §-hoz fűzött indokolás 3. pontjában eleve azt rögzítette, hogy „a lakhelyelhagyási tilalom sajátos formájaként rendelkezik a házi őrizetről”.

A házi őrizet ezen jellege világosan kitűnt a szabályozásból. Egyrészt a lakhelyelhagyási tilalomra vonatkozó alcím megmaradt, illetőleg a módosítást követően közössé vált. Másrészt: szemben azzal, hogy a lakhelyelhagyási tilalom elrendeléséről a vádirat benyújtásáig az ügyész, azt követően a bíróság határozott [korábbi Be. 99. § (3) bekezdés első mondat], a terhelt jogokat súlyosabban korlátozó házi őrizetet a bíróság „a lakhelyelhagyási tilalom keretében” rendelhet el [korábbi Be. 99/B. § (1) bekezdés első mondat]. Végül közös új rendelkezéssé vált, miszerint „a vádirat benyújtásáig az ügyész, azt követően a bíróság a terhelt kérelmére a lakhelyelhagyási tilalmat részlegesen feloldhatja” [korábbi Be. 99/A. § (2) bekezdés első mondat], valamint a lakhelyelhagyási tilalmat elrendelő határozatban előírhatóvá vált, hogy a terhelt meghatározott időközönként a rendőrségen jelentkezzen [korábbi Be. 99. § (4) bekezdés].

Ezáltal a 2000. március 1. napjától a korábbi Be. hatálya alatt kialakított jogalkalmazói gyakorlat számára nem volt, de nem is lehetett kétséges, hogy a házi őrizet – erre vonatkozó külön rendelkezés hiányában is – további korlátozás alá eshet, és részlegesen feloldható. A korábbi Be. 99/B. § (2) bekezdése azt mondta ki, hogy a házi őrizet elrendelése esetén a lakhelyelhagyási tilalom elrendelésére, tartamára, illetőleg fenntartására az előzetes letartóztatás elrendelésére (korábbi Be. 379/A–379/C. §), meghosszabbítására, illetőleg fenntartására vonatkozó rendelkezéseket (korábbi Be. 95. §) kell alkalmazni.

A korábbi Be. 404. § (1) bekezdés n) pontja alapján kiadott, a házi őrizet végrehajtásáról szóló 2/2000. (II. 26.) IM–BM együttes rendelet (a továbbiakban: 2/2000. (II. 26.) IM–BM együttes rendelet) egyetlen kérdésben, éspedig abban írt elő a házi őrizetre nézve eltérő szabályt, hogy a terhelt lakóhelyének (tartózkodási helyének) megváltoztatását a bíróság engedélyezi (3. §).

A 2/2000. (II. 26.) IM–BM együttes rendelet 3. §-ában foglaltakat a jogalkalmazói gyakorlat egységesen követte; azt nem tette kérdésessé, hogy a vádirat benyújtásáig az ügyész hatáskörébe tartozik-e a házi őrizet egyébkénti részleges feloldása.

2.

A Be. 2003. július 1-jén – a 2002. évi I. törvény 82. §-ának módosítása folytán – akként lépett hatályba, hogy a Be. VIII. Fejezet III. Címében és a normaszövegben külön-külön alcím alatt immár elkülönítetten szabályozta a lakhelyelhagyási tilalmat (Be. 137. §) és a házi őrizetet (Be. 138. §).

A 2002. évi I. törvény javaslatának a 82. §-hoz rendelt indokolása 1. pontjából kitűnően – utalva az 1999. évi CX. törvényre – nem változtatott azon, hogy „a házi őrizet [...] a lakhelyelhagyási tilalom egyik sajátos esete”.

3.

A lakhelyelhagyási tilalomra és a házi őrizetre vonatkozó rendelkezések azóta újabb módosítások alá estek, de a szabályozás lényege az alábbiakban változatlan.

A lakhelyelhagyási tilalom elrendeléséről a bíróság határoz. A lakhelyelhagyási tilalmat elrendelő határozatában a bíróság előírhatja, hogy a terhelt meghatározott időközönként a

rendőrségen jelentkezzék, és a lakhelyelhagyási tilalom célját biztosító más korlátozásokat is elrendelhet [Be. 137. § (3) bekezdés első és második mondat].

A lakhelyelhagyási tilalom megszüntetésére a vádirat benyújtásáig az ügyész is jogosult [Be. 137. § (8) bekezdés második mondat].

Ha a lakhelyelhagyási tilalom tartama alatt a terhelt életkörülményeiben olyan lényeges változás következik be, amely miatt a tilalommal érintett terület, körzet elhagyása vagy a tartózkodási hely, illetőleg lakóhely megváltoztatása szükséges, a vádirat benyújtásáig az ügyész, azt követően a bíróság a terhelt kérelmére a lakhelyelhagyási tilalmat részlegesen feloldhatja [Be. 137. § (7) bekezdés első mondat].

A házi őrizetet a bíróság rendelheti el. Ez a Be. 138. § szövegezéséből annak ellenére nyilvánvaló, hogy ilyen konkrét megfogalmazást tartalmaz. Miután azonban személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés (utóbbiak között van a lakhelyelhagyási tilalom és a házi őrizet) elrendeléséről [Be. 210. § (1) bekezdés a) pont] és a házi őrizet meghosszabbításáról [Be. 210. § (1) bekezdés b) pont 2. fordulat] a vádirat benyújtásáig a nyomozási bíró határoz, a kérdés közvetve elrendezett.

A házi őrizet tekintetében nincs a lakhelyelhagyási tilalom megszüntetésére az ügyészt a vádirat benyújtásáig feljogosító, a Be. 137. § (8) bekezdés második mondatának megfelelő szabály. Ez nem okoz problémát, mert az előzetes letartóztatást a vádirat benyújtásáig az ügyész is megszüntetheti [Be. 136. § (4) bekezdés], márpedig a Be. 138. § (3) bekezdése alapján a házi őrizet megszüntetésére az előzetes letartóztatás megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, s a Be. e körben megjelöli a 136. § (4) bekezdését.

4.

A házi őrizet tekintetében kétségtelenül nincs a lakhelyelhagyási tilalom részleges feloldását engedő Be. 137. § (7) bekezdésének, valamint a lakhelyelhagyási tilalom további korlátozását engedő Be. 137. § (3) bekezdésének megfelelő vagy legalább azokra visszautaló szabály.

A hiányzó szabályozás továbbra is kizárólag annak megfontolásával hidalható át, hogy a házi őrizet a lakhelyelhagyási tilalom sajátos – a terhelti jogokat súlyosabban korlátozó – formája. Ez azonban jogalkalmazói gyakorlat, ami a jogirodalom által sem vitatott, legfeljebb olyan álláspont ismert, hogy a házi őrizet az előzetes letartóztatás és a lakhelyelhagyási tilalom között elhelyezkedő jogintézmény. Ez azonban mindössze azt juttatja kifejezésre, hogy a házi őrizet jelenleg formálisan külön szabályozott.

A Kúria BH 2014.238. számon közreadott döntése is ennek megfelelő. Az eseti döntés bevezető összefoglalójában a Be. 137. § (7) bekezdése és a Be. 138. § (1) bekezdése került megjelölésre, ami világossá teszi, hogy a lakhelyelhagyási tilalom szabálya érvényesül a házi őrizet tekintetében.

A legfőbb ügyész indítványa mindezt az egységes és következetes értelmezést és joggyakorlatot nem érintette, nem kifogásolta.

5.

Helyes az a legfőbb ügyészi hivatkozás, hogy a Be. 207. § (2) bekezdés a) pontja alapján a nyomozási bíró dönt a vádirat benyújtása előtt a bíróság hatáskörébe tartozó (személyi szabadságot elvonó és korlátozó) kényszerintézkedésekkel kapcsolatos indítványokról.

Ugyanígy helytálló az érvelésének lényege, miszerint a Be. 138. § (3) bekezdése kizárólag az előzetes letartóztatásra vonatkozó egyes rendelkezések házi őrizetre alkalmazását írja elő, azaz nincs visszautalás a Be. 137. § (7) bekezdésére, amely alapján a vádirat benyújtásáig az ügyész a terhelt kérelmére a lakhelyelhagyási tilalmat részlegesen feloldhatja.

6.

Pusztán azonban azért, mert a Be. nem tartalmaz semmiféle visszautalást a lakhelyelhagyási tilalomra adott szabályozásra, nem jelenti azt, hogy a házi őrizet részleges feloldása és további korlátozása nem létező jogintézmény volna.

A házi őrizet szabályozása eleve – éppen a lakhelyelhagyási tilalom jellege miatt nem véletlenül – részleges. A részleges szabályozás ugyanakkor nyilvánvalóan tudatos, mert nem lehet kétséges, hogy a házi őrizet elrendelését követően ugyancsak bekövetkezhet a terhelt életkörülményeiben olyan lényeges változás, amely az elrendelés korrekcióját igényelheti.

A legfőbb ügyész a házi őrizet részleges feloldhatóságát és további korlátozhatóságát alkalmazhatónak látja, az ügyész vádirat benyújtása előtti részleges feloldási hatáskörét azonban nem fogadja el.

7.

A Legfőbb Ügyészség LFNIGA/80/2016. számú, a Be. alkalmazásának egyes kérdéseiről szóló Emlékeztetője a 106.1.1) pontban úgy szól, hogy: „A Be. 138. § (3) bekezdésére, valamint a 6/2003. (IV. 4.) IM–BM rendelet 6. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel a házi őrizet kereteinek, feltételeinek módosítását – a kényszerintézkedés részleges feloldását – célzó terhelti kezdeményezést az ügyész indítványával együtt a nyomozási bíróhoz küldje meg.” Ezt az álláspontot tükrözi a legfőbb ügyész indítványa is.

A Be. 138. § (3) bekezdése azonban nem vonatkozhat a házi őrizet részleges feloldására, miután csupán azt mondja ki, hogy a házi őrizet elrendelése esetén e kényszerintézkedés elrendelésére, tartására, illetőleg fenntartására, valamint megszüntetésére az előzetes letartóztatás elrendelésére, meghosszabbítására, illetőleg fenntartására, valamint megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseket [130. § (1) bekezdés, 131. §, 132. § (1) és (2) bekezdés, 136. § (2)–(4) bekezdés] kell alkalmazni. Az előzetes letartóztatást érintően a részleges feloldás eleve értelmezhetetlen.

A Rendelet 6. § (1) bekezdése pedig úgy szól, hogy ha a terhelt a házi őrizetre kijelölt lakóhelyét, illetőleg tartózkodási helyét meg kívánja változtatni, a bíróságnál – a vádirat benyújtásáig az ügyész útján – indítványozza a házi őrizet elrendelő határozat módosítását. Ha a terhelt lakóhelye, illetőleg tartózkodási helye – a bíróság engedélyével – megváltozik, a bíróság erről értesíti a házi őrizettel kapcsolatos feladatokat addig végző rendőrkapitányságot, valamint az új lakóhely (tartózkodási hely) szerinti rendőrkapitányságot.

A Rendelet a Be. 604. § (2) bekezdés h) pontja alapján került kiadásra, így a Rendelet 6. § (1) bekezdése – miként korábban a 2/2000. (II. 26.) IM–BM együttes rendelet 3. §-a – alkalmazandó, ám az abban foglalt rendelkezés egyedül a terhelt lakóhelyének (tartózkodási helyének) megváltoztatására vonatkozik, míg a házi őrizet feloldására egyebekben már nem. Ezért – szemben a legfőbb ügyész által utalt, ÍH 2010.8. szám alatt közzétett döntés indokolásával – nem hívható fel akként, hogy e rendelkezés teremti meg a házi őrizet részleges feloldásának lehetőségét.

Ily módon mindaz, amit a legfőbb ügyész a Be. 138. § (1) bekezdés második mondatából és a Rendelet 1. § (2) bekezdéséből kiemelt, az magára a házi őrizet elrendelésére vonatkozatható, amittől meg kell különböztetni az ahhoz képest utóbbi korrekciót (részleges feloldást, további korlátozást).

Egyébiránt ha – ami már ismertetésre került – az ügyész jogköre a házi őrizet vádemelés előtti megszüntetéséig terjed, akkor az értelemszerűen feloleli az alakító jellegű döntéshozatalt is.

8.

A Be. 12. § (4) bekezdése értelmében a vádirat benyújtása előtt a bíróság feladatait – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a nyomozási bíró látja el.

A törvény eltérő rendelkezésének tekintendő az, hogy a formálisan a lakhelyelhagyási tilalomra megfogalmazott Be. 137. § (7) bekezdés első mondata értelemszerűen vonatkozik a házi őrizet vádirat benyújtása előtti részleges feloldására is.

IV.

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a kifejtettek alapján az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében – a Bszi. 37. § (1) bekezdése szerinti ülésen eljárva – jogegységi határozatot hozott, és megállapította, hogy – leszámítva a terhelt lakóhelyének (tartózkodási helyének) megváltoztatását – a vádirat benyújtásáig az ügyész hatáskörébe tartozik a házi őrizet részleges feloldása.

A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2018. március 12.

Dr. Székely Ákos s. k.,
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Feleky István s. k.,
előadó bíró

Dr. Molnár Gábor Miklós s. k.,
bíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
bíró

Dr. Csák Zsolt s. k.,
bíró

a jogegységi tanács tagjai

5/2018. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2018. március 26. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Azokban az esetekben, amikor a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 459. § (1) bekezdés 12. pontjában felsorolt személyekre vonatkozó háttérjogszabály a közfeladati jellegűt csupán a büntetőjogi védelem szempontjából biztosítja, a közfeladatot ellátó személy nem lehet tette a Btk. 302. §-a szerinti közfeladatot ellátó személy eljárása során elkövetett bántalmazás büntettének és a Btk. 306. §-a szerinti közfeladati helyzettel visszaélés büntettének.

Indokolás

I.

A legfőbb ügyész a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés c) pontja szerinti jogkörében, a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata alapján, BF.890/2017/I-1. szám alatt – az ítélkezési gyakorlat egységének biztosítása érdekében – jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

Az ítélkezési gyakorlatot megosztottnak látta ugyanis azzal kapcsolatban, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontjában közfeladatot ellátó személyként meghatározott pedagógus lehet-e elkövetője a Btk. 302. §-a szerinti közfeladatot ellátó személy eljárása során elkövetett bántalmazás büntettének.

Az indítványozó az ítélkezési gyakorlat megosztottságának szemléltetésére a következő bírósági határozatokra hivatkozott:

1.

A Szekszárdi Járásbíróság 12.B.281/2016/7. számú, 2016. november 23. napján kelt – a Szekszárdi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.16/2017/3. számú végzése folytán – 2017. május 4. napján jogerős ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés szerint minősülő testi sértés vétségében, ezért őt megrovásban részesítette. A terheltet a Btk. 302. § (1) bekezdésébe ütköző közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntette miatt emelt vád alól felmentette. Az irányadó tényállás lényege szerint a terhelt egy általános iskolában tanítónak dolgozott. A terhelt a tanórákat magatartásával zavaró kiskorú sértettet rendre utasította, majd annak eredménytelensége után őt tenyérrel tarkón, majd arcul ütötte. A bántalmazástól a sértett orra vérezni kezdett.

A jogerős ítélet indokai szerint a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontja alapján a pedagógus a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetekben minősül közfeladatot ellátó személynek. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Köznevel. tv.) 66. § (2) bekezdése ugyanakkor a pedagógust csak a büntetőjogi védelem szempontjából tekinti közfeladatot ellátó személynek. A jogerős ügydöntő határozat

okfejtése szerint a törvényhozó a büntetőjogi fenyegetettséget nem tette bele a Köznev. tv. értelmező rendelkezései közé, tehát a pedagógusi minőséget kizárólag a sérelmükre elkövetett közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntette tekintetében kell értékelni. A nyelvtani értelmezésből kiindulva tehát a pedagógus nem követheti el a Btk. 302. § szerinti bűncselekményt.

2.

Az Esztergomi Járásbíróság 7.B.2/2015/19. számú, 2015. november 18. napján kelt és 2015. november 23. napján jogerőre emelkedett ítéletével a terhelt bűnösségét közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntetében és testi sértés büntetének kísérletében állapította meg. Az irányadó tényállás lényege szerint a terhelt egy általános iskola napközis tanáráként az udvaron felügyelte az alsó tagozatos gyerekeket. A kiskorú sértett az udvaron játék közben vízzel fröcskölte a többi diákot, de véletlenül a terheltet is lefröcskölte. A terhelt erre dühében káromkodva elkapta és megszorította a sértett bal alkarját, őt több alkalommal ököllel arcon ütötte, és megütötte az összegörnyedő sértett hátát is. A sértett nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett, de a súlyosabb sérülés keletkezésének reális veszélye fennállt.

Az első fokon jogerőre emelkedett, így a Be. 259. § (1) bekezdése alapján rövidített indokolással készült ítélet szerint a terhelt pedagógusként a Btk. 459. § (1) bekezdésének 12. pont i) alpontja szerint közfeladatot ellátó személynek minősül, a bűncselekmény elkövetését megelőzően a Köznev. tv. 25. § (5) bekezdése alapján a gyermek felügyeletét látta el.

A legfőbb ügyész a Szekszárdi Járásbíróság 12.B.281/2016/7. számú ítéletében és a Szekszárdi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.16/2017/3. számú végzésében képviselt azon álláspontot tartotta helyesnek, hogy a pedagógus nem lehet a közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás alanya.

A Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pontja a közfeladatot ellátó személy fogalmának meghatározásakor egyes esetekben kifejezetten a külön törvényben meghatározott munkakör ellátására, tevékenység végzésére utal [például: 12. pont c), g), h), j), k), l), m), n) és o) alpontok]. E személyek tekintetében a kiemelt büntetőjogi státusz szempontjából a külön nevesített tevékenység tényleges ellátása bír csak jelentőséggel, ezen túlmenően azonban megszorítást a Btk. nem tartalmaz. Más foglalkozások tekintetében azonban a jogalkotó kinyilvánította, hogy kizárólag a háttértörvény által meghatározott esetekben áll fenn a közfeladatot ellátó személyi jelleg. Így a Btk. 459. § (1) bekezdésének 12. pont f) alpontja szerint az egészségügyi dolgozó és az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy az egészségügyről szóló törvényben meghatározott esetekben, a 12. pont i) alpontja szerint a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben, a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos oktatója pedig a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben minősül csak közfeladatot ellátó személynek.

A Köznev. tv. 66. § (2) bekezdése szerint a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Felsőokt. tv.) 35. § (3) bekezdése szerint az oktató, tanári munkakörben foglalkoztatott személy, a tudományos kutató a képzési feladatok ellátása során a hallgatókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 139. §-a szerint az egészségügyi dolgozó egészségügyi szolgáltatás nyújtásával összefüggő tevékenység végzése során, valamint az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy ezen jogviszony alapján végzett, a betegellátással és a betegirányítással közvetlenül összefüggő feladatai tekintetében közfeladatot ellátó személynek minősül. Mivel azonban az utóbbi rendelkezés az egészségügyi dolgozók védelme címet viseli, így e jogszabályhely az egészségügyi dolgozót a közfeladatot ellátó személyt megillető fokozott büntetőjogi védelmet fejezi ki. Ezt támasztja alá az Eütv.-hez fűzött miniszteri indokolás is, mely szerint „az egészségügyi dolgozók munkájuk során esetenként olyan típusú fokozott veszélynek (veszélyhelyzetnek) vannak kitéve, ami indokoltá teszi a kiemelt védelmüket. Erre a jog körében nyilvánvalóan a büntetőjogi eszközök a legalkalmasabbak. Erre tekintettel a törvény értelmében a büntetőjog által kiemelten védendő közfeladatot ellátó személyek köre kibővülne”.

Az Eütv. 32. §-ának az egyes egészségügyi és egészségbiztosítási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi LXXVII. törvény 27. §-ával módosított, 2015. július 1. napjától hatályos (1) bekezdése szerint a betegjogi képviselő a betegjogi képviselői feladatainak ellátásával összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személynek minősül. Az egyes egészségügyi és egészségbiztosítási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi LXXVII. törvényhez fűzött miniszteri indokolás szerint a módosítás célja az volt, hogy a gyermekjogi képviselőkhöz hasonlóan megteremtődjön a betegjogi képviselők fokozott büntetőjogi védelme. Az Eütv. 32. § (1) bekezdése tehát a normaszövegre és a miniszteri indokolásra tekintettel – hasonlóan az Eütv. 139. §-ához – a betegjogi képviselő részére kizárólag a közfeladatot ellátó személyt megillető büntetőjogi védelmet hozta létre. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy e módosításra a közfeladatot ellátó személyek által elkövethető hivatali bűncselekményeket bevezető Btk. 2013. július 1. napján történt hatálybalépését követően került sor. Ebből pedig arra vonható következtetés, hogy a jogalkotó a közfeladatot ellátó személyek körében differenciált aszerint, hogy kik azok, akik csupán a fokozott védelemre tarthatnak igényt, és kik azok, akiket fokozott büntetőjogi felelősség is terhel.

A Btk. tehát a pedagógus esetében – az egészségügyi dolgozóhoz és a felsőoktatási intézmény oktatójához hasonlóan – a háttérjogszabályban meghatározott esetekre szűkítette le a speciális büntetőjogi státusz megállapíthatóságát, e háttérnorma pedig kizárólag a büntetőjogi védelem szempontjából minősíti a pedagógust közfeladatot ellátó személynek. A Köznev. tv., a Felsőokt. tv., valamint az Eütv. idézett rendelkezéseit a jogalkotó azt követően sem módosította, hogy a Btk. bevezette a közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás és a közfeladati helyzettől visszaélés törvényi tényállását. Ezzel ellenkezőleg, a jogalkotó az Eütv. 32. § (1) bekezdésének a Btk. hatálybalépése utáni módosításával egyértelművé tette, hogy a közfeladatot ellátó személyt megillető védelemhez nem minden esetben társul fokozottabb büntetőjogi felelősség is. Ekként tehát amennyiben a Btk. értelmező rendelkezése a közfeladatot ellátó személyi minőséget a háttérnormában meghatározott esetre hivatkozással állapítja meg, e külön törvény pedig csak a büntetőjogi védelem oldaláról határozza meg e speciális büntetőjogi státuszt, úgy a törvény szövegével

ellentétes, meg nem engedett kiterjesztéshez vezetne azon értelmezés, hogy az ilyen személy a Btk. 302. §-a szerinti bűncselekmény alanya lehet.

II.

A legfőbb ügyész által bemutatott jogerős bírósági határozatok azt szemléltetik, hogy a jogegységi indítványban megjelölt jogkérdést a bíróságok eltérően értelmezik.

Emellett a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa az alábbi, a jogegységi eljárás lefolytatása szempontjából releváns határozatokat is megvizsgálta.

1.

Az ügyben a Fehérgyarmati Járásbíróság a 7.B.248/2014/4. számú, 2015. március 2. napján kelt ítéletével a vádlottat bűnösnek mondta ki közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntetében, a Btk. 302. § (1) bekezdését megjelölve. Ezért kétszázötven napi tétel pénzbüntetésre ítélte, a pénzbüntetés egy napi tételének összegét 1200 forintban állapította meg. Kimondta, hogy az így kiszabott 300 000 forint pénzbüntetést a meg nem fizetése esetén napi tételenként egy-egy napi szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

Az elsőfokú ítélet ellen a vádlott és védője fellebbezést jelentettek be elsődlegesen a vádlott felmentése, másodlagosan a büntetés enyhítése végett.

Az ügyben másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék a 2015. november 24. napján kelt 1.Bf.354/2015/3. számú határozatával az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva a vádlottat az ellene közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntetének [Btk. 302. § (1) bekezdés] vádjára alól felmentette.

A másodfokú bíróság ítélete ellen az ügyész a vádlott terhére a felmentése miatt, a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezése és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében fellebbezett.

Az ügyészi fellebbezést a fellebbviteli főügyészség irányának megfelelően módosítva tartotta fenn a következőkre hivatkozva:

Az irányadó tényállás szerint a vádlott a kezében lévő osztálynaplóval egy alkalommal a sértett fejére koppintott, majd a sértett előtt az iskolapadon lévő füzetet felvéve azzal további egy alkalommal a kezére koppintott. A másodfokú bíróság nagyrészt a vádlott vallomásának megfelelően helyesbítette az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, azzal az eltéréssel, hogy a füzetet a vádlott nem a sértett kezére engedte, hanem azzal a sértett kezére koppintott. A tettelegesség tényét a vádlott is elismerte, bár cselekvőségét kisebbíteni törekedett, az ütés helyett a koppintás, koccintás kifejezést használta az ütés kis erejűségének értékelésére. A másodfokú bíróság helytelenül következtetett arra, hogy az irányadó tényállás szerinti vádlotti magatartás nem értékelhető bántalmazásként. A közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás törvényi tényállásában meghatározott bántalmazás ugyanis lényegében azonos a tetteleges becsületsértésnél megkívánt bántalmazással, közvetlen, tudatos ráhatást jelent a sértett testére, de nem eredményezheti a testi épség sérelmét. Megvalósításának nem tényállási eleme a sértési célzat nem kell, hogy fájdalom okozására vagy a becsület csorbítására irányuljon, az emberi méltóság megsértésére kell alkalmasnak lennie.

A vádlotti magatartás, a sértett testének támadó szándékú kétszeri kis erejű megütése túlmutat

a tetteges becsületsértésen. Az erőbehatásoktól a gyermekkorú sértettnek nem keletkezett sérülése, és fájdalmat sem érzett, az osztálytársak körében a pedagógus által leadott ütések azonban sértették az emberi méltóságát. Ezt a vádlott törvényes képviselője is kifejezésre juttatta a feljelentésében.

A Köznev. tv. 46. § (2) bekezdése, továbbá a nyomozás során beszerzett házirend szerint – összhangban az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményben foglaltakkal – a gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek. A másodfokú bíróság tévesen hozott felmentő ítéletet, mivel a vádlott tényállásban meghatározott cselekvése által a közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntettének törvényi tényállási elemei maradéktalanul megvalósultak. A jelentős sértetti közrehatásra, a nem durván erőszakos bántalmazási módra és arra tekintettel, hogy a célnél elsősorban nevelő, fegyelmező jellegű volt, a vádlott cselekményének elkövetéskori társadalomra veszélyessége csekély. Kedvező személyi körülményeire, büntetlen előéletére és az iskola igazgatója által elismert pedagógusi munkájára figyelemmel nem szükséges büntetés kiszabása, elegendő intézkedés – megrovás – alkalmazása.

A fentiekre tekintettel a fellebbviteli főügyészség azt indítványozta, hogy az ítélet a másodfokú bíróság ítéletét a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 398. §-a alapján változtassa meg, a vádlottat mondja ki bűnösnek a Btk. 302. § (1) bekezdésében meghatározott közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntettében, és vele szemben a Btk. 64. §-a alapján alkalmazzon megrovást.

A másodfokon eljáró bíróság álláspontja szerint az irányadó tényállásban rögzített vádlotti magatartás ugyan kétségtelenül közvetlen ráhatás volt a sértett testére, azonban miután sem fájdalom okozására, sem a becsület csorbítására nem volt alkalmas, tetteges bántalmazásként nem értékelhető, így azzal a vádlott nem merítette ki a Btk. 302. § (1) bekezdésében meghatározott közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntettének törvényi tényállását. Ha a tanár a tanítási órát figyelmen kívül hagyva és fegyelmezetlenséggel zavaró diák fejére koppint, illetve a füzetet a kezére ejti (engedi), nem értékelhető a diák emberi méltóságának megsértéseként, és a fájdalommal a sértetti nyilatkozat szerint sem járó koppintás az általános élettapasztalat szerint sem alkalmas nemhogy testi sérülés, de még fájdalom okozására sem. A szakirodalomban és a jogalkalmazási gyakorlatban az ilyen és hasonló jellegű magatartás (például testi sértés) megítélése során kialakult értelmezés szerint a tetteges bántalmazás a más teste ellen irányuló, de a testi épséget vagy becsületet érő támadás, például ütés, rúgás, illetve leköpés, fogdosás, leöntés, orrcsavarás.

A vádirati tényállás a bíróság szerint ugyan alkalmas lenne a minősítés szerinti büncselekmény törvényi tényállásának kimerítésére, az azonban nem nyert kétséget kizáróan bizonyítást, csupán a bántalmazásként nem, de figyelemfelhívásként annál inkább értékelhető „koppintás”, ezért a Be. 372. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság, ítéletét megváltoztatva, a vádlottat az ellene közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntettének vádjától a Be. 331. § (1) bekezdése alapján, a Be. 6. § (3) bekezdés b) pontjának első fordulataiban írt okból – mivel nem állapítható meg büncselekmény elkövetése – felmentette.

A Debreceni Ítéletbíróság, az ügyészség által bejelentett fellebbezést alaposnak találva, a 2016. április 4. napján kelt, Bhar.I.76/2016/3. számú ítéletében a Nyíregyházi Törvényszék mint

másodfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a vádlottat bűnösnek mondta ki közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntetében [Btk. 302. § (1) bekezdés], ezért őt megrovásban részesítette.

Az ítélet tábla indokolásában nem a másodfokú bíróság jogi álláspontját osztotta, a következőket kifejtve:

A Btk. 302. § (1) bekezdése szerinti bűncselekmény szabályozása – így büntetési tétele is – megegyezik a bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekményének szabályaival. A bűncselekmény szándékos, és azt tettesként csak az eljárást folytató közfeladatot ellátó személy követheti el. A Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont e) alpontja szerint közfeladatot ellátó személy többek között a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus.

Ugyanannak a személynek a többféle módon történő bántalmazása ugyanazon alkalommal természetes egység, ha pedig a bántalmazás különböző alkalommal történik, az egyes cselekmények a folytatólagosság egységébe tartoznak. Különböző személyek bántalmazása a személyek számához igazodó bűnhalmazat.

A cselekmény elkövetési magatartása a tetteges bántalmazás. A bántalmazás általában olyan közvetlen ráhatás más testére, ami fájdalom okozására, esetleg a becsület csorbítására irányul. Ilyen lehet például az ütés puszta kézzel, a kisebb erejű rúgás stb.

E tényállás szerint azonban csak akkor minősül a bűncselekmény, ha a bántalmazást a közfeladatot ellátó személy az eljárása során valósítja meg.

A Köznev. tv. a 27. alcímében a gyermekek, a tanulók kötelezettségeiről és jogairól rendelkezik, és a 46. § (2) bekezdése kimondja, hogy a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben, a gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak.

Az ítélet tábla szerint – ahogy arra a fellebbezési főügyészség is hivatkozott – a másodfokú bíróság helytelenül következtetett arra, miszerint az irányadó tényállás alapján a vádlotti magatartás nem értékelhető bántalmazásként. A közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás törvényi tényállásában meghatározott bántalmazás lényegében azonos a tetteges becsületsértésnél megkívánt bántalmazással. Közvetlen, tudatos ráhatást jelent a sértett testére, de nem eredményezheti a testi épség sérelmét. Megvalósulásának nem tényállási eleme a sértési célzat, nem kell, hogy fájdalom okozására vagy a becsület csorbítására irányuljon, az emberi méltóság megsértésére azonban alkalmas.

A pedagógus vádlott részéről tanórán a sértett testének támadó szándékú, kis erejű kétszeri megütése során ugyan a gyermekkorú sértettnek nem keletkezett sérülése, és fájdalmat sem érzett, azonban az osztálytársak körében a pedagógus által leadott ütések az emberi méltóságát sértették, így a közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntetése törvényi tényállási elemei maradéktalanul megvalósultak.

Mindezekre figyelemmel az ítélet tábla bűnösnek mondta ki a vádlottat a Btk. 302. § (1) bekezdése szerinti, közfeladatot ellátó személy eljárásában elkövetett bántalmazás büntetében.

Az ítélőtábla büntetés kiszabása során figyelemmel volt arra, hogy a Btk. 79. §-a alapján a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el, és a Btk. 80. § (1) bekezdése a büntetés kiszabásának elvei között rögzíti, hogy a büntetést az e törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez.

Az ítélőtábla súlyosító körülményként vette figyelembe az erőszakos jellegű bűncselekmények elszaporodottságát, enyhítő körülményként értékelte azonban a vádlott büntetlen előéletét, ténybeli elismerését, valamint a gyermekkorú sértett fegyelmezetlen magatartásával kifejtett közrehatását, az iskola igazgatója által elismert pedagógusi munkáját, és egyetértve a fellebbviteli főügyészség azon álláspontjával, hogy a nem durván erőszakos bántalmazási módra és az elsősorban nevelő, fegyelmező jellegű célzatra figyelemmel nincs szükség büntetés kiszabására, elegendő intézkedésként megrovás alkalmazása.

2.

A Szekszárdi Törvényszék a 2015. május 26. napján kelt, 8.B.207/2014/18. számú ítéletével a VIII. rendű vádlottat bűnösnek mondta ki közokirat-hamisítás büntetében [Btk. 342. § (1) bekezdés c) pont] és 13 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §), ezért halmazati büntetésül kétszázötven napi tétel pénzbüntetésre ítélte, egy napi tétel összegét 2000 forintban állapította meg azzal, hogy az így kiszabott összesen 500 000 forint pénzbüntetést a meg nem fizetése esetén napi tételenként egy-egy napi szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

Az ítélőtábla X. rendű vádlottat bűnösnek mondta ki 8 rendbeli közfeladati helyzettel visszaélés büntetében [Btk. 306. § a) pont], ezért halmazati büntetésül nyolc hónap börtönbüntetésre ítélte, a szabadságvesztés végrehajtását két év próbaidőre felfüggesztette, és a vádlottat előzetes mentesítésben részesítette.

A megállapított tényállás lényege szerint a középiskola, szakiskola és kollégium igazgatója 2010. évben a IX. rendű vádlott volt, aki az intézményt jelenleg is irányítja. Az iskola felnőttképzési akkreditációt szerzett, és ez alapján az iskola igazgatójaként a IX. rendű vádlott vadász, vadtenyésztő részsakképesítés és vadgazdálkodási technikus szakképesítés megszerzéséhez szükséges tanfolyamok, illetve a kapcsolódó vizsgáztatási tevékenység lebonyolításához a vádbeli kft.-vel több vállalkozási szerződést kötött. A szerződések szerint a kft. a meghatározott tanfolyamok keretében a vizsgázók elméleti képzéseinek megtartására, az oktatók díjazására és a tanfolyammal kapcsolatos dokumentáció folyamatos vezetésére, továbbá a vizsgáztatáshoz nélkülözhetetlen képzési iratok megőrzésére vállalkozott a megállapodás szerinti vállalkozási díj ellenében. Bár a szerződéseket a kft. nevében az ügyvezető írta alá, a IX. rendű vádlott, valamint az ő megbízása alapján eljáró, teljes körű felhatalmazással bíró X. rendű vádlott, az iskola igazgatóhelyettese a tanfolyamok lebonyolításával, szervezésével kapcsolatban nem az ügyvezetővel, hanem annak házastársával, a VIII. rendű vádlottal – akit korábban mint a szakképző iskola igazgatóhelyettesét már ismertek – állt mindvégig kapcsolatban. A 2010. évben hatályos szabályozás szerint az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott szakképesítés megszerzésére a szakmai vizsgát a szakmai és vizsgakövetelmény alapján és a szakmai vizsgaszabályzat rendelkezései szerint kellett megtartani, és a szakmai vizsgát elnökből és legalább két tagból álló vizsgabizottság előtt kellett letenni. A X. rendű vádlott mint a vizsgaszervező intézmény képviselője vizsgabizottsági tagként valamennyi vizsgán részt vett. E tevékenységi körében a vizsga előkészítésével és

lefolytatásával kapcsolatos szervezési feladatokat (az eredményhirdetés előkészítése, a vizsgairatok szabályszerű kiállítása és továbbítása, a vizsgaszervezési és lebonyolítási szabályzatban, vizsgaprogramban a vizsgázókra vonatkozó információkról való tájékoztatás) látta el. Ezen feladatkörébe utalt tevékenysége során – az évtizedek óta fennálló munkakapcsolatukra és ismeretségükre tekintettel – az igazgató feltétlen bizalmát élvezte, ekként munkájának tételes ellenőrzésére legtöbbször nem, avagy csupán formálisan került sor. A VIII. rendű vádlott a vád tárgyává tett vizsgákon a vizsgabizottság munkáját segítő szakértőként, esetenként kérdező tanárként vett részt.

A szakmai vizsgára bocsátás jogszabályi feltételeit megkerülve a vadász, vadtenyésztő megnevezésű részsakképesítés és a vadgazdálkodási technikus megnevezésű szakképesítés iskolarendszeren kívüli képzése során a IX. rendű vádlott a vizsgabizottság által a vizsgára bocsáthatóság kérdésében meghozandó döntéshez szükséges modulzáró igazolásokat – a vizsgák előtti időpontokra szóló dátumozással – olyan vizsgázók esetében is kiállította, akik modulzáró vizsgákon nem is vettek részt. Az igazolások kiállítására oly módon került sor, hogy azokat minden esetben a X. rendű vádlott készítette elő és juttatta el aláírásra az igazgatóhoz, aki végső soron a kettejük közti bizalmi viszonyra és a huzamosabb ideje fennálló munkakapcsolatra figyelemmel azok hitelt érdemlőségéről tudomással nem bírt. A kiállított bizonyítványok a már kifejtettek alapján valótlannal tartalmazták azt, hogy az abban nevezettek az adott iskolában végezték szakmai tanulmányaikat. Ténylegesen azonban e személyek iskolarendszeren kívüli képzésben vettek részt, így megjelenési kötelezettségük nem volt, ám modulzáró vizsgát (mely meglétének igazolása a vizsgára bocsátás előfeltétele volt) sem tettek, ezért esetükben a fenti bejegyzés a bizonyítványba valótlannal tartalmú volt, a vizsgázók elméleti vagy gyakorlati tanfolyamon sem a kft., sem az iskola szervezésében ténylegesen nem vettek részt, a vizsgákra egyénileg készültek fel. A fenti felnőttképzésben közreműködő, a vizsgáztatásban részt vevő személyek közül a IX. és X. rendű vádlottak beosztásukat, feladatkörüket, az aktuális jogviszonyaikat tekintve mint hivatalos, illetve közfeladatot ellátó személyek vettek részt, míg a VIII. rendű vádlott a vizsgabizottság munkáját segítő szakértőként ilyen státusszal nem rendelkezett.

Kifejtette a bíróság, hogy a büntetőjogi felelősséggel érintett vádlottak terhére rótt bűncselekmények elkövetési ideje után hatályba lépett Btk. jelentősen módosította a vádirat, illetőleg az ügyész végindítványa szerinti cselekmények egy részének szabályozását. A Btk. 2. §-a szerint akkor, ha a cselekmény elbírálásakor hatályos jogi szabályozás a vádlott számára kedvezőbb elbírálást tesz lehetővé, az új törvény alkalmazásának van helye, és miután a közfeladatot ellátó személyek körének meghatározása, a közfeladati helyzettel visszaélés büntette és a hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás büntette szankcióinak összevetése, ezen túlmenően pedig a büntető törvénykönyvek általános rendelkezései, így a pénzbüntetésre, valamint a feltételes szabadságra vonatkozó szabályok kedvezőbbek, az elbírálásakor hatályos törvény alkalmazásának van helye. A szakképzésről szóló – akkor még hatályos – 1993. évi LXXVI. törvény 12. § (2) bekezdése szerint a szakmai vizsga állami vizsga. A szakiskolában és a szakközépiskolában a szakképzési évfolyamokon szakképesítés megszerzésére irányuló, szakmai vizsgára történő felkészítés folyik, és a speciális szakiskolában és a készségfejlesztő speciális szakiskolában, valamint a közoktatásról szóló – akkor még hatályos – 1993. évi LXXIX. törvény 27. § (8) bekezdése szerint szervezett oktatásban részt vevők számára részsakképesítés megszerzésére irányuló felkészítés is folyhat. A szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről szóló – az elkövetés idején hatályban lévő – a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről szóló 20/2007. (V. 21.) SZMM rendelet (a továbbiakban: SZMM rendelet) tartalmazza a vizsgáztatás részletes szabályait. Ennek lényege szerint a

vizsgabizottság munkáját az elnök irányítja. Az elnök feladata a szakmai vizsga jogszerű és szakszerű megtartásának, zavartalan lebonyolításának biztosítása [SZMM rendelet 13. § (1) bekezdés]. A vizsgabizottság elnöke a szakmai vizsga megkezdése előtt ellenőrzi, a bizottság döntése alapján jóváhagyja a vizsga szervezési és lebonyolítási szabályzatát és a 8. § (7) bekezdése szerinti vizsgaprogramot, ellenőrzi a vizsga előkészítését, a szükséges szakmai feltételek, az egészséges és biztonságos vizsgakörülmények meglétét, az írásbeli, illetve az interaktív vizsgatevékenységről készített jegyzőkönyvet, vezeti a szakmai vizsgát és a vizsgabizottság értekezleteit, jóváhagyja azok jegyzőkönyveit, ellenőrzi a vizsga letételére való jogosultság feltételeinek meglétét, a vizsgával kapcsolatos iratokat, a vizsgaszervezési és lebonyolítási szabályzatnak megfelelően gondoskodik az írásbeli és interaktív dolgozatok és az elkészült gyakorlati vizsgamunkák értékeléséről, tájékoztatja a vizsgázókat az egyes vizsgarészek, vizsgafeladatok előtt az őket érintő döntésekről, valamint a vizsgarészekkel kapcsolatos tudnivalókról, elkészíti a vizsga előkészítésével, lebonyolításával, a vizsgáztatás feltételeivel, a vizsgázók felkészültségével, a vizsgafelmentéssel kapcsolatos döntéssel, a szakmai és vizsgakövetelmény teljesítésével, a jogszabályi rendelkezések betartásával kapcsolatos észrevételeket, javaslatokat tartalmazó írásos jelentését, és mellékeli hozzá a gyakorlati vizsgatevékenység keretében végrehajtott vizsgafeladatot vagy annak leírását az értékelési útmutatóval együtt, amelyeket a szakmai vizsga befejezését követő egy héten belül megküld megbízójának [SZMM rendelet 13. § (2) bekezdés]. A vizsgaszervező képviselőjét, a vizsgabizottság munkáját segítő szakértőket (beleértve a kérdező tanárt, javító tanárt, felügyelő tanárt), továbbá a jegyzőt a vizsgaszervező írásban bízza meg. A kérdező tanár személyére a szakképzést folytató intézmény javaslatot tehet [SZMM rendelet 14. § (1) bekezdés]. A vizsgabizottság munkáját segítő szakértő feladatait a vizsgabizottság által elfogadott vizsgaszervezési és lebonyolítási szabályzat szerint látja el, segíti a vizsgabizottság tevékenységét, javaslatot tesz a vizsgázó teljesítményének értékelésére [SZMM rendelet 14. § (5) bekezdés]. A vizsga jegyzője a szakmai vizsga előkészítésével és lefolytatásával kapcsolatos írásbeli feladatokat látja el, vezeti a vizsgabizottsági értekezletek jegyzőkönyvét, elkészíti annak mellékletét, kiállítja és vezeti a törzslapot, megírja a bizonyítványt, és elvégzi a szakmai vizsgával kapcsolatos egyéb adminisztratív teendőket [SZMM rendelet 14. § (6) bekezdés]. A vizsgabizottság döntéseit bizottsági értekezleten, határozat formájában hozza meg, és határozatait jegyzőkönyvben rögzíti. A vizsgabizottság értekezletet tart a vizsgaszervezési és lebonyolítási szabályzat és a vizsgaprogram elfogadása, a vizsgára jelentkező vizsgafelmentés tárgyában benyújtott kérelméről szóló döntés határozatba foglalása céljából, illetve a szakmai vizsga első vizsgatevékenységének megkezdése előtt, a szakmai vizsga utolsó napján, az utolsó vizsgatevékenység befejezését követően, a vizsgázók teljesítményének értékelése, a vizsga lebonyolítása szabályszerűségének megállapítása céljából, és ha a szakmai vizsga lefolytatását, megtartását, befejezését zavaró vagy gátló körülmény, illetőleg a vizsgázó elbírálása, az általa elkövetett szabálytalanság vagy egyéb ok azt szükségesé teszi.

A vizsgabizottság határozatait az elnök és a tagok nyílt szavazásával, egyszerű szótöbbséggel hozza. A szakmai vizsga vizsgabizottságának döntésével, intézkedésével vagy intézkedésének elmulasztásával kapcsolatos különvéleményét a vizsgabizottság elnöke, tagja vagy a vizsgabizottság munkáját segítő szakértő a vizsgabizottsági jegyzőkönyvben kérheti feltüntetni.

Valamennyi vizsgatevékenység csak a vizsgaszervezési és -lebonyolítási szabályzatban rögzített vizsgabizottsági tag és a vizsgabizottság munkáját segítő szakértő jelenlétében kezdhető meg, illetőleg folytatható. A vizsgabizottsági tag a vizsgázó személyazonosságát valamennyi vizsgatevékenység megkezdését megelőzően köteles ellenőrizni [SZMM rendelet 17. § (1) bekezdés].

A fentiek alapján a vizsgárabocsáthatóság (a megfelelő okiratok, igazolások megléte)

ellenőrzése a vizsgabizottsági elnök, illetve a tag(ok) feladata. Az ő és a vizsgabizottsági tag(ok) feladata továbbá a vizsgázó személyazonosságának ellenőrzése személyazonosító okmány alapján.

A bíróság vizsgálta, hogy a vádlottak az elkövetéskor és az elbíráláskor hatályos jogszabály alapján hivatalos személyként jártak-e el a vizsgáztatáskor. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) hatálya alatt a bírói gyakorlat a tanügyi, igazgatási feladatok ellátása során hivatalos személynek tekintette azokat, akik a különböző vizsgáztatásokban részt vettek. Az időközben bekövetkezett jogszabályváltozás azonban részben megváltoztatta a hivatalos személyek fogalmát, bevezette a közfeladati helyzettel visszaélés büntetést mint új bűncselekményt, ugyanakkor eltérően szabályozza a közfeladatot ellátó személyek fogalmát is.

A cselekmény elbírálásakor hatályos – az elkövetőkre nézve összességében kedvezőbb megítélést eredményező, ekként alkalmazandó – Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontja szerint a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő, oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója tekinthető közfeladatot ellátó személynek. Márpedig a bíróság álláspontja szerint a – vizsgabizottság összetételére és működésére vonatkozó – jogszabályi rendelkezések alapján hivatalos személyi minőséget eredményező tanügyi igazgatási feladatot a vizsgáztatás során egyrészt a vizsgabizottság elnöke látta el, aki a vizsga törvényességéért felelt, és aláírta a vizsgabizonyítványt. Hivatalos személy volt továbbá a vizsgabizottság tagja mint a vizsga során hozandó döntésekben ténylegesen részt vevő személy, ekként a X. rendű vádlott is [SZMM rendelet 15. § (1) bekezdés].

Az egyéb személyek, így a VIII. rendű vádlott mint a vizsgabizottság munkáját segítő szakértő nem tekinthető hivatalos, de közfeladatot ellátó személynek sem, mivel közvetlen igazgatási feladata nem volt a vizsgán, a vizsgabizottság döntéseiben közvetlenül nem vett részt. Emiatt a korábbi szabályozás, de az alkalmazandó új Btk. szerint sem rendelkezett ilyen státussal, így hivatali bűncselekményt sem valósíthatott meg.

A Btk. 306. § alapján az a közfeladatot ellátó személy, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon vagy jogtalan előnyt szerezzen

- a) közfeladattal kapcsolatos kötelességét megszegi,
 - b) közfeladattal kapcsolatos jogkörét túllépi, vagy
 - c) közfeladati helyzetével egyébként visszaél,
- büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az új tényállásként rögzített szabályozás célja, hogy a közfeladatot ellátó személyek a feladatuk ellátása érdekében rájuk ruházott jogosítványukat minden esetben rendeltetészerűen gyakorolják, és a rendeltetésellenes magatartások büntetőjogi értékelést is nyerjenek. A társadalom tagjai számára alapvető érdek, hogy az ilyen státussal felruházott személyek tevékenységüket visszaélések nélkül gyakorolják, közfeladatuk ellátása jogtalan hátrány okozására vagy jogtalan előny szerzésére ne vezessen.

A korábban, de a megismételt eljárás keretén belül fogatosított bizonyítás eredményére is tekintettel igazolható volt, hogy a X. rendű vádlott mint intézményi igazgatóhelyettes feladata volt a felnőttképzés vizsgáival kapcsolatos szervezési és lebonyolítási teendők intézése. Munkája során – a teljes körű felhatalmazás és a kialakított bizalmi viszony alapján – ő volt

az, aki elkészítette és aláírásra átadta a IX. rendű vádlottnak a modulzáró igazolásokat. Tette mindezt úgy, hogy tisztában volt azzal, a képzés során kik nem vettek részt a tanfolyamon, illetve kik voltak azok, akik modulzáró vizsgát sem tettek. Vétkességét ez esetben az alapozhatta meg, hogy a kft.-vel kapcsolattartóként az akkreditált intézményből ő érintkezett, így a vizsgárabocsáthatóság ellenőrzése is az ő feladatát képezte. A vizsgáztatásban részt vevő közfeladatot ellátó személyként a X. rendű vádlott tehát e helyzetével visszaélve (a vizsgára bocsátáshoz a vizsga előfeltételeinek hiányában hozzájárulva) a módosított ügyészi váddal egyezően a közfeladati helyzettel visszaélés büntetettét követte el.

A Szekszárdi Törvényszék ítéletét a Pécsi Ítéltábla 2015. december 8. napján kelt Bf.III.59/2015/6. számú ítéletében a VIII. rendű és a X. rendű vádlott cselekményeinek minősítését illetően helybenhagyta.

III.

Mindezekre figyelemmel a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa szerint a Bszi. 32. § (1) bekezdése a) pontjának második fordulata szerinti okból – a jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében – jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa ezért a jogegységi indítvány érdemi elbírálása végett a Bszi. 38. §-a szerint ülést tartott, amelyen a legfőbb ügyész képviselője a jogegységi indítványt fenntartotta.

IV.

1.

A jogegységi indítvány elbírálásának alapját képező jogszabályok:

Btk. 302. § (1) bekezdés

Az a közfeladatot ellátó személy, aki közfeladatának ellátása során mást tetteg bántalmaz, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) bekezdés

A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt csoportosan követik el.

(3) bekezdés

Aki bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) bekezdés

Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésének körülményeit a vádirat benyújtásáig a hatóság előtt feltárja.

Btk. 306. §

Az a közfeladatot ellátó személy, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon vagy jogtalan előnyt szerezzen

a) közfeladattal kapcsolatos kötelességét megszegi,

b) közfeladattal kapcsolatos jogkörét túllépi, vagy

c) közfeladati helyzetével egyébként visszaél,

büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont
közfeladatot ellátó személy:

i) a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója

Köznev. tv. 66. § (2) bekezdés
A pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

2.

A jogegységi tanács áttekintette a közfeladatot ellátó személy védelmére vonatkozó büntető jogszabályok kialakulásának történetét.

A) A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény 155. §-a szabályozta a hivatalos személy elleni erőszak büntetését, és a Büntető Törvénykönyv módosításáról és kiegészítéséről szóló 1971. évi 28. törvényerejű rendelet 40. § (2) bekezdésével megállapított 156. § (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a közforgalmú közlekedési és a távközlési vállalatoknak végrehajtó és biztonsági szolgálatát ellátó alkalmazottait, továbbá a biztonsági szolgálatot teljesítő katonai személyeket, a közfeladatot ellátó polgári őröket, a büntetőeljárásban a védőt, valamint a jogszabályban meghatározott körben az orvost a 155. § alkalmazása szempontjából ugyanaz a büntetőjogi védelem illeti, mint a hivatalos személyeket.

B) A korábbi Btk. vezette be a közfeladatot ellátó személy fogalmát, a 230. §-ban önálló törvényi tényállásként szabályozta a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetését, amely szerint a 229. § rendelkezései (hivatalos személy elleni erőszak) szerint büntetendő, aki az ott meghatározott cselekményt

a) a posta vagy a közforgalmú közlekedési vállalat végrehajtó vagy biztonsági szolgálatot ellátó alkalmazottja,

b) biztonsági feladatot teljesítő katona,

c) közfeladatot ellátó polgári őr,

d) a mentőszolgálat tagja,

e) bírósági vagy más hatósági eljárásban az ügyvéd,

f) jogszabályban meghatározott esetben az orvos
ellen követi el.

Az e) pontot az 1987. évi III. törvény 19. §-a átfogalmazta, a védett személyi kört a „bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő vagy a jogi képviselő” szövegre módosította, egyben beiktatta a g) pontot, amely „az állami, az önkéntes és a vállalati tűzoltóság tűzoltói feladatot ellátó tagja” elleni cselekményt rendelte büntetni.

A korábbi Btk. 230. § f) pontját az oktatásról szóló 1985. évi I. törvény hatálybalépéséről szóló 1985. évi 17. törvényerejű rendelet 8. §-a módosította, és a büntetőjogi védelmet kiterjesztette a jogszabályban meghatározott esetben az orvos mellett a pedagógusra vagy oktatóra is. Ezzel egyidejűleg a törvény 40. § (4) bekezdése akként rendelkezett, hogy a pedagógus és az oktató a munkaviszony, illetőleg nevelő-oktató munka végzésére irányuló

egyéb jogviszony keretében végzett tevékenységével kapcsolatban, valamint a nevelési-oktatási intézményben munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony alapján nevelő-oktató munkát végző személy e tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

C) A közfeladatot ellátó személy büntetőjogi védelmére vonatkozó büntetőjogi szabályozást jelentősen átalakította a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény. A közfeladatot ellátó személyek felsorolását a korábbi Btk. 230. §-ából áthelyezte az értelmező rendelkezések (137. §) közé, e szakaszba új 2. pontot iktatva be, amely a közfeladatot ellátó személyek körét az alábbiak szerint határozta meg:

„2. közfeladatot ellátó személy:

- a) a postai szolgáltató végrehajtó vagy biztonsági szolgálatot ellátó alkalmazottja, a közforgalmú tömegközlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtó vagy biztonsági szolgálatot ellátó személy, továbbá a közúti személyszállítási szolgáltatást végző más személy,
- b) a biztonsági feladatot teljesítő katona,
- c) a polgári védelmi szervezetbe beosztott és polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy,
- d) a mentőszolgálat tagja,
- e) a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő vagy a jogi képviselő,
- f) az egészségügyről szóló törvényben meghatározott esetben az egészségügyi dolgozó, valamint az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy,
- g) a közoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus,
- h) az állami, önkormányzati, önkéntes és létesítményi tűzoltóság tűzoltói feladatot ellátó tagja.”

A 2013. június 30. napjáig hatályban volt korábbi Btk. 137. § 2. pontja időközben kiegészült a következő rendelkezésekkel:

- „i) a polgárőr a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló törvényben meghatározott feladatok ellátásával kapcsolatban,
- j) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerint nyilvántartásba vett egyház lelkésze,
- k) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben, valamint a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvényben meghatározott munkakörben foglalkoztatott személy e tevékenysége gyakorlása során,
- l) az erdészeti szakszemélyzet az erdőben, az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen és az erdészeti magánúton végzett erdőőrzési tevékenységével, valamint a jogellenes cselekmény hatóságnak történő bejelentésével kapcsolatban,
- m) a villamos energiáról, a földgázellátásról, valamint a vízgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott felhasználási helyek műszaki felülvizsgálatát, ellenőrzését, kikapcsolását és leolvasását végző személyek, feladataik ellátásával kapcsolatban.”

A 137. § 2. pont e) és g) alpontját a 2005. évi XCI. törvény 3. § (2) bekezdése az alábbi szövegezéssel fogalmazta újra:

- „e) a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő vagy a jogi képviselő, a szakértő, és a hivatalos személynek nem minősülő kézbesítési végrehajtó,”
- „g) a közoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, illetőleg a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, valamint a felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára, tudományos kutatója,”

3.

A közfeladatot ellátó személyek körének jelenlegi szabályozási technikája a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvénnyel kialakított kodifikációs megoldást követi. A Btk. az értelmező rendelkezések (459. §) között taxatív felsorolást ad az alábbiak szerint:

„12. közfeladatot ellátó személy:

- a) a Magyar Honvédség szolgálati feladatot teljesítő katonája,
- b) a polgári védelmi szervezetbe beosztott és polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy,
- c) a polgárőr a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló törvényben meghatározott tevékenységének ellátása során,
- d) az egyházi személy és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja,
- e) a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő, a jogi képviselő, a szakértő, és a hivatalos személynek nem minősülő kézbesítési végrehajtó,
- f) az egészségügyi dolgozó és az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy az egészségügyről szóló törvényben meghatározott esetekben,
- g) az állami mentőszolgálat, valamint a mentésre feljogosított más szervezet tagja a mentéssel és betegszállítással összefüggésben,
- h) az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóság, valamint az önkéntes tűzoltó egyesület tagja a tűzoltási és műszaki mentési feladatainak ellátása során,
- i) a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója,
- j) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben, valamint a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvényben meghatározott munkakörben foglalkoztatott személy e tevékenységének gyakorlása során,
- k) az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti szakszemélyzet tagja az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- l) a hivatásos vadász a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- m) a halászati őr a halászátról és a horgászátról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- n) a közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személy e tevékenysége során,
- o) az egyetemes postai szolgáltatónál ügyfélkapcsolati feladatot ellátó személy e tevékenysége során;”

4.

Megvizsgálva azt, hogy a közfeladatot ellátó egyes személyek milyen alapon kerültek a felsorolásba, tehát a megjelölt személyekre vonatkozó háttérjogszabályok kinyilvánítják-e az adott személy közfeladatot ellátó voltát, a kapott eredmény vegyes.

A közfeladatot ellátó személyek közül

- a) a Magyar Honvédség szolgálati feladatot teljesítő katonája tekintetében sem a

honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény, sem a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény,

b) a polgári védelmi szervezetbe beosztott és polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy esetében a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény,

d) az egyházi személy és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja esetében a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény,

e) a védő, a jogi képviselő esetében az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII.

törvény, a szakértő esetében az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény, a kézbesítési végrehajtó tekintetében a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény,

g) az állami mentőszolgálat, valamint a mentésre feljogosított más szervezet tagja esetében az Országos Mentőszolgálatról szóló 322/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet,

h) az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóság, valamint az önkéntes tűzoltó egyesület tagja esetében a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény,

n) a közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személy kapcsán a 2012. évi XLI. törvény [a 2/2014. (VII. 7.) BK vélemény 1. pontja szerint ugyanis a közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezet fogalma alatt a személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény szerinti,

közszolgáltatási szerződés alapján, menetrend szerint végzett vasúti, közúti és vízi személyszállítási közszolgáltatást végző gazdálkodó szervezetet kell érteni],

o) az egyetemes postai szolgáltatónál ügyfélkapcsolati feladatot ellátó személy tekintetében a postai szolgáltatásokról szóló 2012. évi CLIX. törvény

nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy az adott személy közfeladatot lát el.

Ezzel szemben

c) a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény a polgárőrt kifejezetten nem minősíti közfeladatot ellátó személynek, azonban a törvény 16–22.

§-ai sorolják fel azokat a jogosultságokat, amelyek a polgárőrt megilletik;

f) az egészségügyi dolgozó és az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy tekintetében az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény pontosan meghatározza, hogy a betegjogi képviselő [32. § (1) bekezdés] a betegjogi képviselői feladatainak ellátásával összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személynek minősül, továbbá az egészségügyi dolgozó (az orvos, a fogorvos, a gyógyszerész, az egyéb felsőfokú egészségügyi szakképesítéssel rendelkező személy, az egészségügyi szakképesítéssel rendelkező személy,

továbbá az egészségügyi tevékenységben közreműködő egészségügyi szakképesítéssel nem rendelkező személy) egészségügyi szolgáltatás nyújtásával összefüggő tevékenység végzése során, valamint az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy ezen jogviszony alapján végzett, a betegellátással és a betegirányítással közvetlenül összefüggő feladatai tekintetében közfeladatot ellátó személynek minősül (139. §); ez utóbbi rendelkezés az „Az egészségügyi dolgozók védelme” alcímet viseli;

i) a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a Köznev. tv. 66. § (2) bekezdése alapján a büntetőjogi védelem szempontjából

közfeladatot ellátó személy, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 35. § (3) bekezdése szerint a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója, a képzési feladatok ellátása során a hallgatókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy;

j) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 11/A. § (10) bekezdése szerint a gyermekjogi képviselő a gyermekjogi képviselői feladatainak ellátása során hivatalból jár el, a 15. § (7) bekezdés b) pontja alapján pedig a helyettes szülői tanácsadó, nevelőszülői tanácsadó és gyermekvédelmi gyám, helyettes gyermekvédelmi gyám a gyermek közvetlen gondozásának ellenőrzése, illetve törvényes képviselőnek ellátása során hivatalból jár el, és e tevékenységükkel kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személynek minősülnek; továbbá a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 94/L. § (2) bekezdés a)–h) pontja szerint közfeladatot ellátó személynek minősül a házi segítségnyújtást végző szociális gondozó, ideértve a vezető gondozót, a családsegítést és gyermekjóléti szolgáltatást végző munkatársat, a támogató szolgálatot, a pszichiátriai betegek közösségi ellátását, a szenvedélybetegek ellátását végző szociális gondozót, a hajléktalan személyek ellátását végző szociális segítő és utcai szociális munkást, az előgondozással megbízott személyt, az intézményi ellátásban foglalkoztatott ápolót, intézményvezető ápolót, gondozót, szociális, mentálhigiénés munkatársat, a falu- és a tanyagondnokot és a támogatott lakhatásban foglalkoztatott esetfelelős munkatársat;

k) az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti szakszemélyzet tagja az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 100. § (1) bekezdése szerint az erdészeti szakszemélyzet, valamint a jogosult erdészeti szakszemélyzet az erdőben, az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen és az erdészeti magánúton végzett erdőőrzési tevékenységével, valamint a jogellenes cselekmény hatóságnak történő bejelentésével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy;

l) a hivatásos vadász a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 55. §-a szerint a feladatát ellátó, e törvény szerint alkalmazott hivatásos vadászt a Büntető Törvénykönyv szerinti büntetőjogi védelem illeti meg;

m) az EBH 2017.B.7. számú elvi határozat szerint akkor, amikor a Btk. értelmező rendelkezése valamely törvényi tényállásban szereplő fogalmat jogszabályra utalással határoz meg, ezt tartalmilag kell értelmezni; nem a felhívott jogszabály címének és számának, hanem szabályozási tárgyának van jelentősége. Ezért a halászati őr közfeladatot ellátó személy jellege alappal nem kérdőjelezhető meg arra hivatkozással, hogy a halászati őr tevékenységét 2013. szeptember 1-jéig a halászátról és a horgászátról szóló 1997. évi XLI. törvény, ezt követően – azonos tartalommal – már a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény határozta meg. A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény a halászati őrről nézve nem állapítja meg a közfeladatot ellátó jellegét, azonban természetesen olyan jogosítványokkal rendelkezik, amelyek a közfeladati jellegén túlmenően, már a hivatalos személyi minőségét alapozhatják meg [56. § (7) bekezdés: az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvény szerint alkalmazott halászati őr az ott meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök – épület, létesítmény és egyéb vagyontárgy őrzése, jogellenes cselekmény folytatásának megakadályozása, testi kényszer és vegyi eszköz alkalmazása, a tetten ért személy visszatartása, dolog ideiglenes elvétele, igazoltatás, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása, valamint jármű feltartóztatása, a tetten ért személy előállítását – alkalmazásán túl további jogosultságokkal is rendelkezik, amelyek már közhatalmi jellegű intézkedéseknek minősülnek].

5.

A fenti – 4. pont szerinti – áttekintésből látható, hogy vannak olyan, a büntetőjog szempontjából feltétlenül közfeladatot ellátó személyek, akiket kizárólag a büntető törvény minősít ilyennek, háttérjogszabály erről nem rendelkezik; a közfeladati minőség kizárólag az adott személy státuszán és a végzett tevékenységen alapul. Ilyen a Magyar Honvédség szolgálati feladatot teljesítő katonája, a polgári védelmi szervezetbe beosztott és polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy, az egyházi személy és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja, a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő, a jogi képviselő, a szakértő és a hivatalos személynek nem minősülő kézbesítési végrehajtó, az állami mentőszolgálat, valamint a mentésre feljogosított más szervezet tagja a mentéssel és betegszállítással összefüggésben, az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóság, valamint az önkéntes tűzoltó egyesület tagja a tűzoltási és műszaki mentési feladatainak ellátása során, a közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személy e tevékenysége során és az egyetemes postai szolgáltatónál ügyfélkapcsolati feladatot ellátó személy e tevékenysége során.

A közfeladatot ellátó személyek további csoportját képezik azok, akik esetében a büntetőjogi minősítés a vonatkozó háttérjogszabály rendelkezésén alapszik, és a háttérjogszabály tételesen, vagy legalábbis jól behatárolhatóan meghatározza azt a személyi kört és azt a tevékenységet, melynek végzése során az adott személy közfeladatot lát el. Idetartozik az egészségügyi dolgozó és az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy az egészségügyről szóló törvényben meghatározott esetekben (megjegyzendő, hogy bár az egészségügyi törvény a betegjogi képviselőt a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személynek minősíti, a Btk. szerint a betegjogi képviselő nem közfeladatot ellátó személy), a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben, valamint a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvényben meghatározott munkakörben foglalkoztatott személy e tevékenységének gyakorlása során, az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti szakszemélyzet tagja az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében, a hivatásos vadász a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében.

E személyi kör kapcsán azonban a háttérjogszabály kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a közfeladati jelleg kizárólag a büntetőjogi védelem szempontjából érvényesül, kivéve a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 94/L. § (2) bekezdése szerint a házi segítségnyújtást végző szociális gondozót, ideértve a vezető gondozót, a családsegítést és gyermekjóléti szolgáltatást végző munkatársat, a támogató szolgálatot, a pszichiátriai betegek közösségi ellátását, a szenvedélybetegek ellátását végző szociális gondozót, a hajléktalan személyek ellátását végző szociális segítőt és utcai szociális munkást, az előgondozással megbízott személyt, az intézményi ellátásban foglalkoztatott ápolót, intézményvezető ápolót, gondozót, szociális, mentálhigiénés munkatársat, a falu- és a tanyagondnokot és a támogatott lakhatásban foglalkoztatott esetfelelős munkatársat. Ezen esetben a törvény „irányultság” nélkül minősíti az adott személyi körhöz tartozókat közfeladatot ellátó személynek.

Végül a polgárőr és a halászati őr esetében a háttérjogszabály kifejezett rendelkezése hiányában is egyértelmű a közfeladati jelleg, minthogy az általuk alkalmazható intézkedések már a közhatalmi jelleg felé mutatnak.

6.

A Btk. 302. §-a és 306. §-a beiktatásának jogpolitikai indokairól az Országgyűléshez benyújtott törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) indokolása az alábbiakat tartalmazza:

„A Javaslat új bűncselekményként tartalmazza a bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában tényállását. A szabályozás indoka az, hogy a közfeladatot ellátó – így pl. a polgárőrként eljáró – személyek a részükre biztosított büntetőjogi védelemmel ne élhessenek vissza, és az „átlag állampolgárok cselekményénél” súlyosabb büntetéssel fenyegetse a jogalkotó, ha eljárásuk során más bántalmaznak. A bűncselekmény büntetési tétele megegyezik a bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekményénél megfogalmazott büntetési tételekkel, a bántalmazás hivatalos eljárásban tényállásánál írtak itt is irányadóak.”

„Új tényállásként tartalmazza a Javaslat a közfeladati helyzettel visszaélést, amelynek célja, hogy a közfeladatot ellátó személyek a feladatuk ellátása érdekében rájuk ruházott jogosítványaikat minden esetben rendeltetésszerűen gyakorolják és a rendeltetésellenes magatartások büntetőjogi értékelést is nyerjenek. Ahogy a jogalkotó gondoskodott a közfeladatot ellátó személyek eljárásának fokozott védelméről azzal, hogy az ellenük elkövetett erőszakot büntetni rendeli, ugyanúgy – ezzel párhuzamosan – indokolt büntetőjogi szankciót teremteni arra is, hogy tevékenységüket visszaélések nélkül gyakorolják, közfeladatuk ellátása jogtalan hátrány okozására vagy jogtalan előny szerzésére ne vezessen. A bűncselekmény – amelynek elkövetője csak közfeladatot ellátó személy lehet – szankciója megegyezik a hivatali visszaélés bűncselekményének büntetési tételével, a bűncselekmény megítélése kapcsán a hivatali visszaélés büntetével összefüggésben írtak az irányadóak.”

V.

1.

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsának – a legfőbb ügyész indítványában kifejtettekkel egyező – álláspontja szerint azokban az esetekben, amikor a közfeladatot ellátó személy minősége kizárólag a Btk. rendelkezésén alapul, maradéktalanul érvényesül azon jogalkotói elképzelés, mely szerint az e személyi kör esetében ne csak a fokozott büntetőjogi védelem, hanem a Btk. 302. §-a és 306. §-a szerinti fokozott büntetőjogi felelősség is érvényesüljön. E személyi kör esetében kizárólag a személy státusza és az adott tevékenysége az alapja a büntetőjogi szempontból kiemelt minősítésnek, a büntetőjogi szabályozás önálló, nem függ az adott személyekre vonatkozó háttérjogszabályok értékelésétől, ezért a fokozott büntetőjogi védelem megadása mellett a fokozott büntetőjogi felelősség bevezetése kizárólag a büntető jogalkotás önálló döntése, hatásköre.

Ilyen a Magyar Honvédség szolgálati feladatot teljesítő katonája, a polgári védelmi szervezetbe beosztott és polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy, az egyházi személy és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja, a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő, a jogi képviselő, a szakértő és a hivatalos személynek nem minősülő kézbesítési végrehajtó, az állami mentőszolgálat, valamint a mentésre feljogosított más szervezet tagja a mentéssel és betegszállítással összefüggésben, az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóság, valamint az önkéntes tűzoltó egyesület tagja a

tűzoltási és műszaki mentési feladatainak ellátása során, a közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személy e tevékenysége során és az egyetemes postai szolgáltatónál ügyfélkapcsolati feladatot ellátó személy e tevékenysége során.

Ez irányadó abban az esetben is, amikor a közfeladatot ellátó személy büntetőjogi meghatározása utal ugyan a vonatkozó háttérjogszabályra, a háttérjogszabály azonban a közfeladati jelleget nem mondja ki, de egyértelművé teszi, hogy az adott személyi kör olyan, a közfeladati jellegesen túlmutató, már a közhatalmi jogosítványok felé mutató intézkedési joggal rendelkezik, amely alapján a háttérjogszabályban foglalt jogok rendeltetésellenes gyakorlása – a bántalmazás vagy a közfeladati helyzettel való egyébkénti visszaélés – bekövetkezhet. Ez a helyzet a polgárőr, a halászati őr, valamint a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 94/L. § (2) bekezdése szerinti, a házi segítségnyújtást végző szociális gondozó esetében, ideértve a vezető gondozót, a családsegítést és gyermekjóléti szolgáltatást végző munkatársat, a támogató szolgálatot, a pszichiátriai betegek közösségi ellátását, a szenvedélybetegek ellátását végző szociális gondozót, a hajléktalan személyek ellátását végző szociális segítőt és utcai szociális munkást, az előgondozással megbízott személyt, az intézményi ellátásban foglalkoztatott ápolót, intézményvezető ápolót, gondozót, szociális, mentálhigiénés munkatársat, a falu- és a tanyagondnokot és a támogatott lakhatásban foglalkoztatott esetfelelős munkatársat.

2.

Más a büntetőjogi megítélés azon személyek esetén, akikre nézve a rájuk vonatkozó háttérjogszabály a közfeladati jelleget kizárólag a büntetőjogi védelemre korlátozza, a Btk. és a háttérjogszabály együttesen állapítja meg a büntetőjogi szabályozás terjedelmét, illetve irányát. Ilyenkor a Btk. a vonatkozó háttérjogszabályokra utalva határozza meg az adott személyi körhöz tartozókat közfeladatot ellátó személyekként, a háttérjogszabály azonban kizárólag a büntetőjogi védelem szempontjából minősíti e személyeket közfeladatot ellátókként.

Ezért a jogrendszer egységességének elve alapján a Btk. rendelkezése nem értelmezhető a háttérjogszabály szándékával szemben akként, hogy a közfeladati jelleg nemcsak a védelem, hanem a fokozott felelősség szempontjából is mérvadó. Ez ugyanis a büntetőjogi felelősség olyan kiterjesztő értelmezéséhez vezetne, amelyre a jogalkotó akarata nem terjedt ki, ekként a nullum crimen sine lege büntetőjogi alapelvébe ütközne.

Ez vonatkozik a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont f), i), j), k) és l) alpontjában meghatározott személyi körre, tehát az egészségügyi dolgozóra és az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személyre az egészségügyről szóló törvényben meghatározott esetekben, a pedagógusra, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottra, a felsőoktatási intézmény oktatójára, tanárára és tudományos kutatójára, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározott személyekre, az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti szakszemélyzet tagjára és a hivatásos vadászra.

VI.

A kifejtettekre figyelemmel a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata

szerinti okból a jogegységi indítványnak helyt adott, és a Bszi. 40. § (2) bekezdése alapján a rendelkező rész szerint határozott.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2018. március 26.

Dr. Székely Ákos s. k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Soós László s. k.
előadó bíró

Dr. Domonyai Alexa s. k.
bíró

Dr. Katona Sándor s. k.
bíró

Dr. Mészár Róza s. k.
bíró

a jogegységi tanács tagjai

6/2018. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által benyújtott jogegységi indítvány alapján eljárva Budapesten, a 2018. március 26. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

I. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 404. § (1) bekezdésébe és (2) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény sértettje az a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet,
– amelynek vagyontát fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzete vagy fizetéseképtelensége esetén az elkövető a Btk. 404. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában írt magatartások valamelyikével ténylegesen vagy színleg csökkenti, és ezzel a hitelezők kielégítését részben vagy egészben megghiúsítja; illetve
– amelynek a Btk. 404. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában írt magatartások valamelyikével fizetéseképtelenné válását vagy annak látszatát idézi elő, és ezzel a hitelezők kielégítését részben, vagy egészben megghiúsítja.

II. A Btk. 404. § (4) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény sértettje az a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet, amelynek valamely hitelezőjét az elkövető a felszámolás elrendelését követően a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvényben meghatározott kielégítési sorrend megsértésével előnyben részesíti.

III. A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet hitelezője a Btk. 404. § (1), (2) és (4) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény miatt

indult büntetőeljárásban nem sértett, ezért magánfélként polgári jogi igényt nem érvényesíthet, és pótmagánvádlóként sem léphet fel.

Indokolás

A legfőbb ügyész a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés c) pontja szerinti jogkörében, a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulója alapján BF.9/2017/27. szám alatt jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta. Az ítélkezési gyakorlatot megosztottnak látta abban a kérdésben, hogy a hitelező sértettje-e a csődbűncselekménynek, így megilleti-e a polgári jogi igény előterjesztésének, illetve a pótmagánvádlókénti fellépésnek a joga.

I.

Az indítványozó az ítélkezési gyakorlat megosztottságának szemléltetésére a következő bírósági határozatokra hivatkozott:

1. A hűtlen kezelés büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben a Kúria a felülvizsgálati eljárásban meghozott Bfv.II.538/2014/19. számú, 2014. szeptember 22. napján kelt ítéletének indokolásában arra az álláspontra helyezkedett, hogy a csődbűncselekmény sértettje a hitelezők összessége. A hitelezők vagyoni érdekeit a felszámolás elrendelését követően kizárólag a felszámolási eljárás szabályrendjében és a felszámoló útján lehet érvényesíteni. A felszámolási eljáráson kívül a fizetéképtelenné vált gazdálkodó szervezettel szemben vagyoni igény érvényesítésének nincs helye. Ezért végül is nem tévedett a Fővárosi Ítéltábla (az alapügyben másodfokon eljáró bíróság), amikor az egyes befektetők polgári jogi igényét elutasította. E kúriai álláspontból az következik, hogy az egyes hitelezők – sértetti jogállás hiányában – sem polgári jogi igényt nem érvényesíthetnek, sem pótmagánvádlóként nem léphetnek fel.

2. A csődbűncselekmény és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőeljárásban a Szombathelyi Városi Bíróság a 9.B.669/2009/42. számú, 2010. május 10. napján kelt és a Vas Megyei Bíróság Bkf.229/2010/4. számú végzésével 2010. augusztus 3. napján jogerőre emelkedett végzésével a B. Kft. hitelező képviselője által előterjesztett zár alá vétel elrendelése iránti indítványt elutasította. Indokolásának lényege szerint a B. Kft. az É. Kft. „f.a.” ellen folyó felszámolási eljárásban hitelezőként részt vevő cég. Az általa bejelentett hitelezői igényt a felszámoló teljes egészében nyilvántartásba vette, így annak kielégítése a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtörvény) rendelkezési alapján történik. A korlátolt felelősségű társaság tagjának a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 50. §-a szerinti mögöttes felelőssége pedig akkor áll fenn, ha ezt polgári bíróság megállapítja. Mindezek alapján a B. Kft. a vádlott ellen folyó büntetőeljárásban a hitelezői igények kielégítése iránti polgári jogi igényt nem terjeszthet elő – azaz magánfélként nem léphet fel –, így a vádlott vagyonának zár alá vételét sem indítványozhatja.

A másodfokú bíróság e végzést azzal hagyta helyben, hogy helyesen dr. T. magánfél által előterjesztett indítvány került elutasításra. Az elsőfokú végzés indokolását azzal egészítette ki, hogy a csődbüntett az adott gazdálkodó szervezet hitelezőinek az érdekeit sérti, a bűncselekmény sértettje pedig a hitelezők köre, összessége. Ebből következően a csődbüntett sértettjei nem az egyes hitelezők külön-külön, hanem a hitelezők összessége, azok teljes körét felölelő csoportja, hiszen a bűncselekménnyel okozott kár is a ki nem elégített hitelezői

igények együttes mértéke. Elvileg tehát a hitelezők (együttesen, pl. a valamennyi hitelezőt felölelő hitelezői választmány keretében) felléphetnek sértettként, s így magánfélként, külön-külön történő igényérvényesítésre azonban nincs törvényes lehetőség.

3. A csődbűncselekmény büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a Budakörnyéki Járásbíróság a 8.B.361/2012/20. számú, 2014. május 15-én kelt és a Budapest Környéki Törvényszék 9.Bf.926/2014/9. számú végzésével 2015. szeptember 24-én jogerőre emelkedett ítéletével egyebek között egyéb törvényes útra utasította a C. magánfél polgári jogi igényének érvényesítését, mivel álláspontja szerint annak büntetőeljárásban való érdemi elbírálását kizárja az a körülmény, hogy a csődbűncselekmény büntettjének sértettje nem a hitelező, hanem a felszámolás alá került gazdasági társaság, amelynek képviselőjében a sértetti jogokat a felszámolás kezdő időpontjától a felszámoló gyakorolja, ennek megfelelően a csődbűncselekménnyel összefüggésben polgári jogi igényt a felszámoló érvényesíthet.

4. A csődbűncselekmény büntette miatt pótmagánvádas eljárás keretében folyamatban volt büntetőügyben a Pesti Központi Kerületi Bíróság a 16.B.33.587/2016/2. számú, 2016. november 22. napján kelt és 2016. december 14. napján jogerőre emelkedett végzésével a felszámoló által előterjesztett vádindítványt elutasította azzal, hogy a pótmagánvádlóként fellépő felszámolóbiztos nem tekinthető a vádindítvány tényállásában körülírt cselekmény sértettjének. Álláspontja szerint a csődbűncselekmény sértettje a hitelezők összessége.

5. A csődbűncselekmény büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben – amelyben a feljelentő cég a jogi képviselője útján terjesztett elő pótmagánvádat – a Pesti Központi Kerületi Bíróság 10.B.XIV.21.316/2014/3. számú, 2015. február 25. napján kelt és a Fővárosi Törvényszék 23.Beüf.XIV.7459/2015/2. számú, 2015. május 18. napján jogerőre emelkedett végzésével a pótmagánvádló vádindítványát elutasította. Végzésének indokolásában kifejtette, hogy a 90. BK vélemény II. pont 1. pontja értelmében a sértett – pótmagánvádlóként – büntetőjogi igényét általában akkor érvényesítheti, ha passzív alanya a közzvádra üldözendő bűncselekménynek, vagy a tényállás eredményt tartalmaz. Általában kizárt a pótmagánvádló, ha az adott bűncselekmény alapvetően az állami, társadalmi vagy gazdasági rendet sérti vagy veszélyezteti, s a természetes vagy jogi személyt érintő jogsérelem csupán áttételesen következik be. Hivatkozott a Bfv.II.538/2014/19. számú kúriai határozatra is, mint amely megerősítette azt az álláspontot, hogy „a csődbűncselekménynek nincs passzív alanya, sértettje pedig a befektetők teljes köre, a hitelezők közössége. A sértett fogalomköre tágabb, mint a passzív alany fogalmi köre. Minden passzív alany a bűncselekménynek sértettje is, de nem minden sértett passzív alany.” Körültekintően kell vizsgálni, hogy a sértett igényének alapja a személyében való érintettség nélkül csupán egyszerű károsult vagyoni jogi érdek, vagy az adott, bűncselekménnyé nyilvánításban megtestesülő, büntetőjogi érdekhez szorosan kötődő, abban gyökerező olyan jog- vagy jogos érdekbeli sérelem, illetve veszélyeztetettség, amely az adott sértettre konkretizált és közvetlen. A kizárólag károsult vagyoni jogi érdek, illetve igény érvényesítésének korrekciós eszköze. A vádlott hitelezői csődegyezséget kötött, amely minden abban részt vevő hitelezőre kihatott. A csődegyezségről a részt vevő hitelezők többségi szavazattal döntöttek, a pótmagánvádló szavazatával kisebbségben maradt, de a határozat hatálya rá is érvényes volt. Olyan alapon tehát, hogy a csődegyezésben a hitelezők nagy része a vádlottal összejárzott, és ez a pótmagánvádló érdekeit sértette, vádindítványnak az adós cég vezetője ellen nincs helye. A csődegyezés megtámadására a csődtörvény szabályai az irányadók, de semmiképp sem képezheti a büntetőeljárás alapját. A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a kerületi bíróság végzését helybenhagyta. Egyetértett az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, hogy a feljelentő cég nem passzív alanya a bűncselekménynek. Rögzítette indokolásában, hogy a pótmagánvádló az eredmény

tekintetében nem sértette a bűncselekménynek. Egyrészt a csődbűncselekmény törvényi tényállásából következően az elkövetési magatartások többségének tényleges károsultja a felszámolás alá kerülő gazdasági társaság, ezen túl a hitelezők követelése nem a bűncselekményből eredően következik, hanem azt megelőző polgári jogi szerződésekből, a csődbűncselekmény elkövetőjének magatartása csupán a tartozás realizálását akadályozza. Másrészt a kielégítés részben vagy egészben történő meghíúsítása mint a tényállásban foglalt eredmény, független a hitelezők kielégítésétől, az megállapítható akkor is, ha végül a kielégítés nem hiúsul meg, csak jelentős késedelmet szenved. Mindebből, valamint a cselekmény minősített esetéből az a következtetés vonható le, hogy a cselekmény büntetni rendeltsége a gazdasági élet szereplőit mint egészet védi, és az eredmény sem köthető a konkrét hitelező személyéhez, pótmagánvádnak e cselekmény tekintetében tehát nincs helye.

6. A hitelezők kielégítésének meghíúsításával elkövetett csődbűncselekmény büntette és más bűncselekmények miatt akkor nyomozati szakban folyamatban lévő büntetőügyben a Békéscsabai Járásbíróság a 7.Bny.187/2016/2. számú, 2016. július 29. napján kelt végzésével az ügyész indítványára zár alá vételt rendelt el a gyanúsított egyes ingatlanainak tulajdoni hányadára, illetőleg a gyanúsított részére vezetett bankszámlákra. A másodfokon eljáró Gyulai Törvényszék az 1.Bnyf.188/2016/3. számú, 2016. augusztus 25. napján kelt végzésével az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta, a zár alá vétel iránti ügyészi indítványt elutasította arra hivatkozva, hogy az ügyben polgári jogi igény bejelentésének nem volt helye, mivel a büntetőeljárás gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmény miatt folyik, és ennek megfelelően sértettként a hitelezők nem léphetnek fel.

7. A csődbűntett miatt folyamatban volt büntetőügyben a Pesti Központi Kerületi Bíróság a 4.B.20.854/2015/4. számú, 2015. május 12. napján kelt végzésével a büntetőeljárást megszüntette, a pótmagánvádló által előterjesztett polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasította. E végzést a másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 28.Bpkf.9027/2015/2. számú, 2015. július 22. napján kelt végzésével helybenhagyta. Az elsőfokú bíróság végzésének indokolásában kifejtette, hogy a csődbűncselekmény passzív alanyai a hitelezők és a hitelezői érdekek védelme. A sértetti pozícióból eredő jogosítványok a hitelezőket is megilletik. Ezért az ügyben a sértett jogosult pótmagánvádlóként fellépni. A másodfokú bíróság álláspontja szerint is helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a pótmagánvádló pótmagánvád előterjesztésére jogosult, mert a bűncselekmény valamennyi fordulata a hitelezői érdekek védelmét célozza, az pedig tény, hogy a pótmagánvádló a polgári perekben jogerősen megítélt hasznosítási díjak folytán követelését a felszámolási eljárásban is előterjesztette.

8. A csődbűntett miatt ellen folyamatban lévő büntetőügyben a Szegedi Járásbíróság a 31.B.875/2015/62. számú, 2016. április 8. napján kelt végzésével az I. r. vádlott vagyontárgyaira, valamint bankszámláira korábban elrendelt zár alá vételt feloldotta, mert álláspontja szerint a büntetőbíróságok nem rendelkeznek hatáskörrel a polgári jogi igény tekintetében a csődbűncselekmény elbírálása kapcsán. A Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 3.Bpkf.1150/2016/2. számú, 2016. október 13. napján kelt végzésével az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta, az I. r. vádlott védője által a zár alá vétel feloldására irányuló indítványt elutasította. Indokolásának lényege szerint tévedett az elsőfokú bíróság, amikor arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ügyben az egyes hitelezők nem minősülnek sértetteknek, és így külön-külön polgári jogi igényt sem terjeszthetnek elő, ezért a követelés biztosítására zár alá vételnek sincs helye. Téves az elsőfokú bíróságnak a Csődtörvény 33/A. § (1) bekezdésével kapcsolatos azon álláspontja is, miszerint az ügyvezető magánjogi felelősség megállapítása nélkül a társaság által okozott kárért nem felelhet, és a büntetőbíróság nem rendelkezik hatáskörrel a csődbűncselekmény

kapcsán bejelentett polgári jogi igény elbírálására, mert nem járhat el kvázi csődbíróságként. A büntetőeljárás tárgya nem a társaság által okozott kárért való felelősség megítélése, hanem a vádlottaknak, mint vezető tisztségviselőknek a hitelezőket károsító vagyonelevonó magatartásért való büntetőjogi felelősségük elbírálása. A terhelt büntetőjogi felelősségét bármely más hatóság és bíróság döntésétől függetlenül kell megítélni, kizárólag a büntetőbíróság rendelkezik a törvény szerint hatáskörrel annak megállapítására, hogy a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselője a gazdasági társaság vagyonával kapcsolatosan végzett-e olyan fedezetelvonó, adott esetben észszerűtlen gazdasági tevékenységet, amely a hitelezői igények kielégítését megghiúsította, és ezzel kimerítette-e a csődbűncselekmény törvényi tényállását. Az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérő álláspontra helyezkedett a másodfokú bíróság a sértetti pozíciók kapcsán is. Álláspontja szerint ugyanis a csődbűncselekmény vonatkozásában ténylegesen károsultnak az a hitelező minősül, akinek a felszámolás alatt álló adóssal szembeni követelése nem vagy csak kisebb részben térül meg, mert a károkozó magatartás a felszámolási vagyont elvonta, csökkentette, így a csődbűncselekmény esetében a bűncselekmény sértettjei az adós hitelezői. Jelen ügyben a hitelezők mint magánfelek a felszámolási eljárásban a bűncselekmény miatt kielégítést nem nyert káruk érvényesítését nem a gazdasági társasággal szemben, hanem a vádlottakkal szemben kívánják érvényesíteni, akiknek a Btk. szerinti tényállásszerű magatartása idézte elő a kárt. Ezért a másodfokú bíróság alaptalannak tartotta az elsőfokú bíróság azon kúriai döntésre hivatkozását is, mely szerint a felszámolási eljáráson kívül a fizetéseképtelenné vált gazdálkodó szervezettel szemben vagyoni igény érvényesítésének nincs helye. A Csődtörvény 33/A. §-ában foglaltak szerint már egyetlen hitelezőnek lehetősége van az igény érvényesítésére: a társaság vezető tisztségviselője ellen pert lehet indítani, ha ügyvezetési feladatait nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látta el és ezáltal a gazdálkodó szerv vagyona csökkent. Ezt az úgynevezett megállapítási pert – törvényes határidőben – bármely hitelező megindíthatja, ezáltal perbizomány jön létre, azaz egy hitelező az összes hitelező későbbi marasztalási igényének jogalapjáról szóló bírósági döntést kezdeményezheti. A jogerősen megállapított felelősség alapján az ezt követő marasztalási perben bármelyik hitelező egyedileg kérheti keresettel a bíróságtól, hogy a megállapítási perben jogerősen megállapított felelősség alapján kötelezze az adós gazdasági társaság volt vezetőjét követelésének kielégítésére. A Csődtörvény ezen rendelkezése azt mutatja tehát, hogy a hitelezők külön-külön eljárva is jogosultak érvényesíteni igényüket, nem a gazdasági társasággal, hanem a vezető tisztségviselőkkel szemben is. Ez tehát az a jogintézmény, amely alapján levonható az a következtetés, hogy kártérítési igényüket a hitelezők kielégítésének megghiúsításában megállapítható, polgári peres úton érvényesíthetik. A másodfokú bíróság megítélése szerint a vádlottak bűnösségének megállapítása esetén a hitelezők a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 51. § (1) bekezdése alapján sértettnek minősülnek, mert a vádban leírt és a vádlottak által megvalósított tényállásszerű magatartás következtében vagyonukban kár keletkezett, és a bűncselekményt megvalósító magatartás és a kár között okozati összefüggés van attól függetlenül is, hogy a hitelezők nem álltak közvetlenül szerződéses kapcsolatban a vádlottakkal, csak az általuk vezetett gazdasági társasággal. A jelen esetben a vádiratban foglaltak szerint a hitelezők kárának megtérítésére, teljes körű kielégítésére a felszámolási eljárásban nincs esély, mert a gazdasági társaság vezető tisztségviselői feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, ennek következtében csökkent az általuk vezetett gazdálkodó szerv vagyona, ezért a gazdálkodó szervvel szemben igényeiket nem tudják érvényesíteni. A büntetőeljárásban a vádlottak nem a gazdasági társaság által okozott kárért felelnek, hanem azért a kárért, amelyet a bűncselekmény elkövetésével a hitelező sértetteknek okoztak. A törvény biztosít arra lehetőséget, hogy a vezető tisztségviselők saját vagyonukból álljanak

helyt az általuk korábban vezetett gazdasági társaság tartozásaiért, így a magánfelek polgári eljárás keretében érvényesíthetik a kártérítési igényeiket.

II.

A legfőbb ügyész a jogegységi indítványában a Pesti Központi Kerületi Bíróság 4.B.20.854/2015/4. számú és a Fővárosi Törvényszék 28.Bpkf.9027/2015/2. számú, továbbá a Szegedi Törvényszék 3.Bpkf.1150/2016/2. számú (a I/7. és 8. pontokban ismertetett) határozataiban képviselt azon álláspontot tartotta helytállónak, mely szerint a felszámolási eljárásban igényt bejelentett egyes hitelezők a csődbűncselekmény sértetteinek tekintendők, ebből következően polgári jogi igény bejelentésére, illetőleg – amennyiben annak egyéb feltételei is megvalósulnak – pótmagánvád előterjesztésére is jogosultak.

Az indítványban kifejtett jogi álláspont lényege a következő:

A Be. 51. § (1) bekezdése szerint sértett az, akinek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette. Ebből a meghatározásból az következik, hogy a Btk. 404. §-ában szabályozott bűncselekmény sértette a hitelező, hiszen vagyoni jogai vagy jogos érdekei a tettesnek a tartozás fedezetének elvonására irányuló magatartása következtében szenvednek sérelmet. Téves az a megközelítés, miszerint a bűncselekmény a hitelezők érdekeit csupán közvetett módon sérti, arra tekintettel, hogy követeléseik kielégítésére csak a felszámolási eljárás keretében kerülhet sor. Ez utóbbi körülmény magát a bűncselekményből eredő követelést és az elkövető magatartásával okozati összefüggésben bekövetkezett vagyoni érdeksérelem közvetlenségét nem befolyásolja.

A hitelezőnek a felszámolás alá vont gazdasági társasággal szemben fennálló és a felszámolási eljárás keretében kielégíteni szándékozott követelése nem azonosítható a csődbűncselekmény elkövetésével okozott kárral, mivel jogalapjuk is eltérő. A hitelezőnek a gazdasági társasággal szemben fennálló követelése általában polgári jogi jogügyletből származik, büntetőjogi vonatkozása nincs. E követelés a felszámolási eljárás keretében – részben vagy egészben – a csődbűncselekmény elkövetésének elmaradása esetében realizálható, kielégíthető lenne. A csődbűncselekmény elkövetési magatartásának kifejtése következtében azonban ez a kielégítési alap elvész, emiatt a követelés kielégítése – részben vagy egészben – meghiúsul. Nem kétséges, hogy az ezzel érintett hitelezők mindegyikét külön-külön éri a csődbűncselekmény által ily módon okozott kár, így az egyes hitelezők önmagukban is – nemcsak a hitelezők összessége – megfelelnek a Be. 51. § (1) bekezdésében körülírt sértetti fogalomnak. Ebből következően a sértetti jogosítványok az egyes hitelezőt is megilletik.

A Csődtörvény 33/A. § (1) bekezdése szerint a hitelező a felszámolási eljárás ideje alatt keresettel kérheti a bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezáltal a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítését meghiúsították. A megjelölt törvényhely (6) bekezdése szerint pedig a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céggközlönyben való közzétételét követő 60 napos jogvesztő határidőn belül – ki nem elégített követelése erejéig – bármely hitelező keresettel kérheti a bíróságtól, hogy az (1) bekezdés szerinti perben jogerősen megállapított felelősség alapján kötelezze az adós volt vezetőjét követelésének kielégítésére. Amennyiben határidőben

több hitelező terjeszt elő keresetet, a bíróság a pereket egyesíti, és a hitelezői követelések arányos kielégítéséről rendelkezik. E rendelkezések megteremtik annak lehetőségét, hogy a hitelező peres úton igényt érvényesítsen az adós azon vezetőivel szemben, akik ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezáltal a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők teljes mértékben történt kielégítését megghiúsították. E rendelkezéseknek a büntetőeljárásra kiható jelentőségére helytálló okfejtéssel mutatott rá a Szegedi Törvényszék a 8. pontban ismertetett 3.Bpkf.1150/2016/2. számú végzésének indokolásában.

III.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárás lefolytatásának van helye, ha elvi kérdésben az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatalára van szükség.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja szerint pedig a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza.

Miután a legfőbb ügyész képviselője indítványát a jogegységi tanács ülésén is fenntartotta, a Kúria jogegységi tanácsa a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva az eljárást – a Be. 439. § (1) bekezdésére figyelemmel a Bszi. 34-41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

IV.

Az indítvány által érintett törvényi rendelkezések a következők:

A Btk.

404. § (1) Aki a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzete esetén

- a) a vagyon vagy annak egy része elrejtésével, eltitkolásával, megrongálásával, megsemmisítésével, használhatatlanná tételével,
- b) színlelt ügylet kötésével vagy kétes követelés elismerésével, vagy
- c) az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes más módon

a gazdálkodó szervezet vagyont ténylegesen vagy színleg csökkenti, és ezzel a hitelező vagy a hitelezők kielégítését részben vagy egészben megghiúsítja, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet

- a) fizetéseképtelenné válását vagy annak látszatát az (1) bekezdésben meghatározott magatartások valamelyikével idézi elő, és ezzel vagy
- b) fizetéseképtelensége esetén az (1) bekezdésben meghatározott magatartások valamelyikével a hitelező vagy a hitelezők kielégítését részben vagy egészben megghiúsítja.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a csődbűncselekményt stratégiaileg kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetre nézve követik el, vagy
- b) a tényleges vagy színlelt vagyonsökkenés mértéke különösen jelentős.

(4) Aki a felszámolás elrendelését követően valamely hitelezőjét a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvényben meghatározott kielégítési sorrend megsértésével

előnyben részesíti, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Az (1)-(3) bekezdésében meghatározott bűncselekmény akkor büntethető, ha

a) a csődeljárást megindították,

b) a felszámolást, kényszertörlési, illetve kényszer-végelszámolási eljárást elrendelték, vagy

c) a felszámolási eljárás megindítása törvény kötelező rendelkezése ellenére nem történt meg.

(6) A csődbűncselekményt tettesként az követheti el, aki az adós gazdálkodó szervezet vagyonával vagy annak egy részével rendelkezni jogosult, vagy arra lehetősége van, akkor is, ha a vagyonnal történő rendelkezés alapjául szolgáló jogügylet érvénytelen.

A Be.

51. § (1) Sértett az, akinek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.

54. § (1) Magánfél az a sértett, aki a büntetőeljárásban polgári jogi igényt érvényesít.

(2) A magánfél a terhelttel szemben azt a polgári jogi igényt érvényesítheti, amely a vád tárgyává tett cselekmény következtében keletkezett.

56. § (1) A sértett, a magánvádló és az egyéb érdekelt – ha e törvény nem ír elő személyes közreműködési kötelezettséget – a jogait a képviselője útján is gyakorolhatja. Képviselőként meghatalmazás alapján ügyvéd, nagykorú hozzátartozó, vagy külön törvényben erre feljogosított személy járhat el.

54. § (7) Ha a polgári jogi igény érvényesítésével kapcsolatos eljárási kérdéstről e törvény nem rendelkezik, a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályait kell alkalmazni, feltéve, hogy azok e törvénnyel, illetőleg a büntetőeljárás jellegével nem ellentétesek. A terhelt a magánféllel szemben viszontkeresetet nem indíthat, és ellenkövetelését nem számíthatja be. A terhelt és a magánfél között létrejött egyezséget a bíróság nem hagyhatja jóvá.

335. § (1) A polgári jogi igényt – a 214. § (1a) bekezdése és a 284. § (3) bekezdése szerinti eseteket kivéve – a bíróság az ítéletben lehetőleg érdemben bírálja el; annak helyt ad, vagy azt elutasítja. Ha ez jelentékenyen késleltetné az eljárás befejezését, valamint a vádlott felmentése esetén, vagy ha az indítványnak a büntetőeljárásban való érdemi elbírálását más körülmény kizárja, a bíróság a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja.

53. § (1) A sértett az e törvényben meghatározott esetekben pótmagánvádlóként léphet fel, ha

a) az ügyész vagy a nyomozó hatóság a feljelentést elutasította, vagy a nyomozást megszüntette,

b) az ügyész a vádemelést részben mellőzte,

c) az ügyész a vádat elejtette,

d) az ügyész a nyomozás eredményeként közvadra üldözendő bűncselekményt nem állapította meg, ezért nem emelt vádat, illetőleg a vád képviseletét – magánvádas eljárásban elrendelt nyomozás eredményeként – nem vette át,

e) az ügyész a tárgyaláson a vádat azért ejtette el, mert megítélése szerint a bűncselekmény nem közvadra üldözendő.

229. § (1) Ha az ügyész vagy a felettes ügyész a sértettnek a feljelentést elutasító vagy a nyomozást megszüntető határozat elleni panaszát elutasította, és a 199. § (2) bekezdése alapján pótmagánvádnak van helye – feltéve, hogy a pótmagánvadás emelését a 199. § (3) bekezdése nem zárja ki –, továbbá ha az ügyész a vádemelést részben mellőzte, a sértett a panaszt elutasító határozat közlésétől számított hatvan napon belül pótmagánvádlóként léphet fel.

A Csődtörvény

3. § (1) bekezdés c) pont
ca) a csődeljárásban és a felszámolási eljárásban – a felszámolás kezdő időpontjáig – az, akinek az adóssal szemben jogerős és végrehajtható bírósági, hatósági határozaton vagy más végrehajtható okiraton alapuló, nem vitatott vagy elismert, lejárt pénz- vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van;
cb) a csődeljárásban a ca) pontban foglaltakon kívül az is, akinek az adóssal szemben vitatott, vagy a csődeljárás alatt esedékessé vált pénz- vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van, és a követelést a vagyonfelügyelő nyilvántartásba vette;
cc) csődeljárásban a ca) és a cb) pontban foglaltakon kívül az is, akinek az adóssal szemben olyan jövőben lejáró, pénz- vagy pénzben kifejezett, létező vagyoni követelése van, amely szállítási, vállalkozási, szolgáltatási és egyéb szerződésből jogszerűen ered, és amely a hitelező által már teljesített termékértékesítéshez, szolgáltatás teljesítéséhez, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír-, tulajdonosi részesedést jelentő befektetés értékesítéséhez, kölcsönnyújtáshoz vagy előlegfizetéshez kapcsolódik, és ezt a hitelezői követelést a vagyonfelügyelő nyilvántartásba vette;
cd) a felszámolás kezdő időpontja után hitelező mindenki, akinek az adóssal szemben pénzkövetelése vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van, és azt a felszámoló nyilvántartásba vette.

33/A. § (1) A hitelező vagy – az adós nevében – a felszámoló a felszámolási eljárás alatt keresettel kérheti a 6. § szerint illetékes bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a vezetői feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezzel okozati összefüggésben a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése más okból megghiúsulhat. E bekezdés alkalmazásában a hitelezői érdekeket figyelmen kívül hagyó tevékenységnek minősül az is, ha a vezető elmulasztotta a környezetkárosodás megelőzésére, a környezetkárosítás abbahagyására, illetve a kármentesítésre vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségeket, és ennek következtében a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése megghiúsulhat. Ha többen közösen okoztak kárt, felelőségük egyetemleges.

(2) A gazdálkodó szervezet vezetőjének minősül az a személy is, aki a gazdálkodó szervezet döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.

(3) A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható gondosság mellett látniuk kellett, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

(4) Mentésül a felelőség alól a vezető, ha bizonyítja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően nem vállalt az adós pénzügyi helyzetéhez képest indokolatlan üzleti kockázatot, illetve az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá az adós gazdálkodó szervezet legfőbb szerve (döntéshozó szerve) intézkedéseinek kezdeményezése érdekében.

(11) A felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céglétszabályban való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül bármely hitelező keresettel kérheti a 6. § szerint illetékes bíróságtól, hogy az (1) bekezdés szerinti perben jogerősen megállapított felelőség alapján, az okozott vagyoni hátrány mértékéig kötelezze az adós volt vezetőjét a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett, de ott meg nem térült követelésének kifizetésére.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.):

3:117. § [A vezető tisztségviselő társasággal szembeni kártérítési felelőssége]
(1) Ha a társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselő kérésére a beszámoló elfogadásával egyidejűleg az előző üzleti évben kifejtett ügyvezetési tevékenység megfelelőségét megállapító felmentvényt ad, a társaság a vezető tisztségviselő ellen akkor léphet fel az ügyvezetési kötelezettségek megsértésére alapozott kártérítési igénnyel, ha a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak.
(2) Ha a vezető tisztségviselői jogviszony két egymást követő, beszámolóval foglalkozó ülés között megszűnik, a vezető tisztségviselő kérheti, hogy a legfőbb szerv következő ülésén döntsön a felmentvény kiadásáról.
(3) A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése után a társaság vezető tisztségviselőivel szembeni kártérítési igényt – a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül – a törlés időpontjában tagsági jogviszonyban állók érvényesíthetik. A tag a kártérítési igényt a társaság megszűnésekor felosztott vagyonból őt megillető rész arányában érvényesítheti.

3:118. § [A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szembeni felelőssége]
Ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetéképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

V.

A jogegységi eljárásban az elvi kérdés tehát az, hogy a hitelező tekinthető-e a csődbűncselekmény sértettjének, így megilleti-e a polgári jogi igény előterjesztésének, valamint a pótmagánvádlókénti fellépésnek a joga.

Arra tekintettel, hogy kizárólag a bűncselekmény sértettje jogosult polgári jogi igényt előterjeszteni, illetve pótmagánvádlóként fellépni, azt a kérdést kell elsősorban megvizsgálni, hogy eljárásjogi értelemben ki – mely természetes vagy jogi személy – a Btk. 404. §-ában foglalt csődbűncselekmény sértettje.
A Be. 51. § (1) bekezdése szerint sértett az, akinek jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.
A sértett, és ekként a magánvádló, illetve a pótmagánvádló természetes vagy jogi személy egyaránt lehet.

Ahogy a Kúria a pótmagánvád elutasítása vagy elfogadása körében a 90. BK vélemény II.1. pontjában kifejtette, a Btk. 10. § (2) bekezdése alapján a bűncselekmény fogalma önmagában is feltételez valamilyen jogsértést, illetve veszélyeztetést. Kétségtelen az is, hogy minden bűncselekménynek van valamilyen következménye akár a szűkebb, akár a tágabb környezetre. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy minden bűncselekménynek feltétlenül van eljárásjogi (pótmagánvádlókénti fellépésre jogosult) sértettje.

Amennyiben a törvényi tényállás sem passzív alanyt, sem eredményt nem tartalmaz, akkor az adott bűncselekmény az állami, társadalmi vagy gazdasági rendet sérti vagy veszélyezteti, és esetleges következménye a természetes vagy jogi személyre nézve csupán áttételes. Ezzel szemben, ha a törvényi tényállás passzív alanyt – aki szükségképpen természetes személy – tartalmaz, akkor az őt ért sérelem egyben az eljárásjogi sértetti jogosultságot is

megalapozza. Ugyanígy, ha a törvényi tényállás eredményt tartalmaz; ez esetben is – akár passzív alany nélkül is – fennállhat a sértetti jogosultság. A kizárólag károsulti, vagyoni jogi érdek, igény érvényesítésének nem feltétele a bűnösség megállapítása, a pótmagánvád pedig nem a polgári jogi igény érvényesítésének újabb útja, hanem a büntetőigény érvényesítésének korrekciós eszköze. A jogegységi tanács a 90. BK vélemény kifejtetteket követve a büntetőeljárásban sértettként fellépő személy fogalmi ismérveit az ott lefektetett elvek mentén elemezte. Az eljárási törvény helyes értelmezéséből az következik, hogy eljárásjogi sértettnek az a természetes vagy jogi személy tekinthető, akinek joga vagy jogos érdeke a bűncselekmény következtében kifejezetten saját személyéhez tapadóan, vagy személyes érdekeit, vagyonát érintően sérelmet szenvedett, avagy a bűncselekmény azt veszélyeztette. Másképp fogalmazva sértettől a büntetőeljárásban csak akkor beszélhetünk, ha a bekövetkezett jog- vagy jogos érdekbeli sérelem, illetve veszélyeztetettség az adott természetes vagy jogi személyre konkretizált és közvetlen.

Megjegyzendő, hogy a sértett fogalmát a büntetőeljárásról szóló és 2018. július 1. napján hatályba lépő 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: új Be.) 50. §-a a 90. BK véleménnyel egyezően akként határozza meg, hogy sértett az a természetes, vagy nem természetes személy, akinek vagy amelynek a jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette.

Abban a kérdésben, hogy ki tekintendő a csődbűncselekmény sértettjének, a bírói gyakorlatban valóban eltérő álláspontok alakultak ki.

A jogegységi indítványban hivatkozott határozatok egy részében az eljáró bíróságok a hitelezők összességét [Kúria Bfv.II.538/2014/19. (I/1.), Vas Megyei Bíróság Bkf.229/2010/4. (I/2.), Pesti Központi Kerületi Bíróság 16.B.33.587/2016/2. (I/4.), Pesti Központi Kerületi Bíróság 10.B.XIV.21.316/2014/3. (I/5.)], másik részében a felszámolás alá került gazdasági társaságot [Budakörményi Járásbíróság 8.B.361/2012/20. (I/3.), Fővárosi Törvényszék 23.Beüf.XIV.7459/2015/2. (I/5.)], míg további ügyekben a hitelezőt tekintették a bűncselekmény sértettjének [Pesti Központi Kerületi Bíróság 4.B.20.854/2015/4. (I/7.), Szegedi Törvényszék 3.Bpkf.1150/2016/2. (I/8.)].

A Szegedi Törvényszék a 3.Bpkf.1150/2016/2. számú határozatában arra utalt, hogy a 90. BK vélemény érvelése szerint a Btk. 404. § (1) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény eredmény-bűncselekmény, így akár passzív alanyiság nélkül is fennállhat a sértetti jogosultság. A hitelezők mint magánfelek a felszámolási eljárásban a bűncselekmény miatt kielégítést nem nyert káruk érvényesítését nem a gazdasági társasággal szemben, hanem a vádlottakkal szemben kívánják érvényesíteni, akiknek a Btk. szerinti tényállásszerű magatartása idézte elő a kárt.

A legfőbb ügyész a Szegedi Törvényszék érvelésével egyezően kifejtette, hogy a csődbűncselekmény elkövetési magatartásának következtében a kielégítési alap elvész, emiatt a felszámolási eljárásban a követelés kielégítése – részben vagy egészben – meghiúsul. Ezzel az érintett hitelezők mindegyikét külön-külön éri a csődbűncselekmény által ily módon okozott kár, így az egyes hitelezők önmagukban is – nemcsak a hitelezők összessége – megfelelnek a Be. 51. § (1) bekezdése szerinti sértetti fogalomnak.

A sértett büntető eljárásjogi fogalma a büntető anyagi jog szabályaiból vezethető le. A sértett az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a bűncselekmény által sérelmet

szenvedett.

A büntetőjog által védett jogtárgy alapján megkülönböztethetünk olyan bűncselekményeket, amelyeknek van individuális – természetes vagy jogi személy – sértettje, és olyanokat, amelyeknél az állam vagy az egész társadalom a veszélyeztetett. Ez utóbbi esetben a bűncselekménynek nincs közvetlen sértettje. Annak eldöntése során, hogy a hitelező a csődbűncselekmény sértettjének tekinthető-e, a védett jogtárgyból kell kiindulni.

A csődbűncselekmény a Btk. XLI. Fejezetében a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények között helyezkedik el, azaz a csődbűncselekmény jogi tárgya a gazdálkodás törvényes rendje, a pénzforgalom biztonságának megóvása. A csődbűncselekmény kerettényállás, a Csődtörvény határozza meg a csőd- és felszámolási eljárás rendjét, és a büntető jogalkalmazás számára az ott rögzített fogalomrendszer irányadó. Így a vagyon, a fizetési képtelenség, a hitelező fogalmát nem általánosságban, hanem e törvényben meghatározott módon kell értelmezni. A csőd a piacgazdaság szükségszerű velejárója, és az természetes folyamat, hogy egyes gazdasági szereplők tönkremennek és felszámolás alá kerülnek. A gazdasági élet működésébe vetett hitelezői bizalom oltalmazása érdekében szükséges a gazdálkodó szervezet vagyonának közvetlen védelme, e vagyonnak a csökkenéstől, az elvonástól való megóvása, azon keresztül a hitelezők, a gazdaság működőképességének védelme.

Azonban a közvetlenül védett jogi tárgy nem az egyes hitelezők vagyoni joga, hanem annál általánosabb értelemben a gazdálkodás rendje, a piaci folyamatok szereplőinek a védelme. Ez következik a csődbűncselekmény rendszerbeli elhelyezéséből is, az ugyanis nem a vagyon elleni, hanem a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények között nyert szabályozást.

A jogegységi eljárásban azt kellett vizsgálni, hogy a csődbűncselekmény tényállásában rögzített eredmény megalapozza-e a gazdálkodó szervezet egyes hitelezőinek sértetti jogosultságát.

A Btk. 404. §-a a csődbűncselekmény négy alapesetét szabályozza:

1. a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzetben elkövetett csődbűncselekmény (vétkes gazdálkodás) [(1) bekezdés];
2. a fizetési képtelenséget előidéző csődbűncselekmény (csalárd bukás) [(2) bekezdés a) pont];
3. a fizetési képtelenségi helyzetben elkövetett csődbűncselekmény (fedezetelvonó csődbűncselekmény) [(2) bekezdés b) pont];
4. a hitelező jogtalan előnyben részesítésével elkövetett csődbűncselekmény (kielégítési sorrend megsértése) [(4) bekezdés].

Az elkövetési tárgy a gazdasági társaság tartozás fedezetéül szolgáló vagyona, tehát mindaz, amit a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Szt.) befektetett eszköznek, vagy forgóeszköznek minősít. A csődeljárás és a felszámolási eljárás körébe tartozik a gazdálkodó szervezet minden vagyona, amellyel a csőd- vagy a felszámolási eljárás kezdő időpontjában rendelkezik, továbbá az a vagyon, amelyet ezt követően az eljárás tartama alatt szerez [Csődtörvény 4. § (1) bekezdés].

Az első három alapeset eredménye az, hogy a gazdálkodó szervezet vagyona ténylegesen – vagy színleg – csökken, a gazdálkodó szervezet fizetési képtelenné válik, melynek további következménye a hitelezők kielégítésének teljes, vagy részleges megghiúsulása.

A gazdálkodó szervezet vagyona – minden további jognyilatkozat nélkül – a tartozás fedezetéül szolgál. A hitelezők kielégítésének megghiúsulása nem következhet be a fizetéképtelen – vagy azzal fenyegető – helyzetben beálló vagyonsökkenés nélkül, az annak szükségszerű, további következménye. Erre utal a tényállásban írt megfogalmazás: „és ezzel” a hitelezők kielégítését megghiúsítja.

A hitelező jogtalan előnyben részesítésével elkövetett negyedik alapeset eredménye, hogy egyes jogos hitelezői igények kielégítésével más jogos hitelezői igény (vagy igények) kielégítése részben, vagy egészben megghiúsul.

A bűncselekmény alapeseteiben írt magatartás a gazdálkodó szervezet fizetéképtelenségével, felszámolási eljárás során történő megszűnésével jár. A bűncselekmény megvalósulásához az szükséges, hogy a hitelezői igények kielégítése részben vagy egészben megghiúsuljon.

Az egyes hitelező sértetti jogosultságát eljárásjogi szempontból kell vizsgálni.

A gazdálkodó szervezet a tartozás fedezetéül szolgáló vagyon elvonása, vagy a vagyon kielégítési sorrend megsértésével történő felosztása folytán azt a sérelmet szenved el, hogy az állam csődvédelmi beavatkozása nélkül nem képes tartozásait teljesíteni, reorganizációra szorul vagy megszűnik. Az elkövető magatartásával közvetlenül ezt az eredményt idézi elő, míg a hitelezői érdekek sérelme csupán ennek az eredménynek a további következménye.

A büntetőeljárásban a sértetti pozíció a büntetőeljárás megindításakor keletkezik. Csődbűncselekmény miatt a büntetőeljárás csak akkor indítható, ha a csőd- vagy felszámolási eljárás megindult, így ettől az időponttól kezdődően a gazdálkodó szervezettel szemben követelést támasztó természetes vagy jogi személy a Csődtörvény hatálya alá tartozó hitelezővé válik.

A hitelezők kielégítésének megghiúsulása a gazdálkodó szervezet vagyonának elvonásából, vagy a kielégítési sorrend megsértéséből ered ugyan, azonban a hitelezők érdekeinek sérelme nem a bűncselekmény jogi tárgya, a bűncselekmény rendszerbeli elhelyezése alapján és a törvényi tényállás nyelvtani értelmezéséből is következően ez a sérelem csupán áttételes, míg a gazdálkodó szervezet érdekséremlé közvetlen.

A fentiekből pedig az következik, hogy a hitelező, illetve hitelezők érdekeit a csődbűncselekmény csupán közvetetten sérti, ezért a hitelező eljárásjogi értelemben nem sértett.

A bűncselekmény sértettje a vagyonsökkenést – illetve a kielégítési sorrend megsértéséből eredő sérelmet – elszenvedő gazdálkodó szervezet.

Ezt támasztja alá az is, hogy a minősített eset egyrészt akkor állapítható meg, ha a gazdálkodó szervezet stratégiaileg kiemelt jelentőségű, s ezért a Csődtörvény IV. Fejezete szerint speciális eljárás keretében kell lefolytatni a felszámolási eljárást; másrészt, ha a gazdálkodó szervezettől elvont vagyontömeg mértékéhez kötődik (ötszázmillió forint feletti a vagyonevonás).

Az ítélkezési gyakorlat töretlen abban, hogy a csődbűncselekmény különböző elkövetési magatartásainak kifejtése az azonos jogtárgysérelem és az azonos sértett folytán egység, a bűncselekmény rendbeliségét a csőd vagy felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetek száma határozza meg, és ez is azt az álláspontot erősíti, hogy a cselekmény sértettje a

gazdálkodó szervezet. A Btk. a „hitelezők” kifejezés használatával egyébiránt is arra utal, hogy a bűncselekmény következménye akár egy, akár többi hitelezői igény megghiúsítása is lehet, ez a rendbeliséget nem érinti.

A jogegységi tanács nem osztotta a legfőbb ügyész jogegységi indítványában kifejtett azon érvelését sem, mely szerint a csődbűncselekmény elkövetési magatartása következtében a hitelezők kielégítési alapja elvész, a hitelezők mindegyikét külön-külön éri a bűncselekmény által okozott kár; így a hitelezők önmagukban is megfelelnek a Be. 51. § (1) bekezdésében körülírt sértetti fogalomnak, ezért a Csődtörvény 33/A. §-ára tekintettel magánfélként léphetnek fel.

A Btk. 404. § (5) bekezdése szerint az (1)-(3) bekezdésében meghatározott bűncselekmény akkor büntethető, ha

a) a csődeljárást megindították,

b) a felszámolást, kényszertörölési, illetve kényszer-végelszámolási eljárást elrendelték, vagy

c) a felszámolási eljárás megindítása törvény kötelező rendelkezése ellenére nem történt meg.

Azaz a Btk. 404. § (5) bekezdése a bűncselekmény büntethetőségét további feltételhez, jelesül a csődeljárás megindításához, a felszámolási eljárás elrendeléséhez, vagy annak a ténynek a megállapításához köti, hogy a felszámolási eljárás megindítása a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem történt meg. A tényállásszerű magatartás tehát még az eredmény bekövetkezése esetén sem büntethető, amennyiben az objektív büntethetőségi feltételek valamelyike hiányzik.

Ebből is az következik, hogy sértett a büntetőeljárásban kizárólag a felszámolás vagy csődeljárás alatt álló gazdálkodó szervezet lehet.

A csődeljárás olyan eljárás, amelynek során az adós – a csődegyezség megkötése érdekében – fizetési haladékot kap, és csődegyezség megkötésére tesz kísérletet. A felszámolási eljárás pedig olyan eljárás, amelynek célja, hogy a fizetésektelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők e törvényben meghatározott módon kielégítést nyerjenek [Csődtörvény 1. § (2)-(3) bekezdés].

A polgári jogi igény érvényesítése a büntetőeljárásban adhéziós eljárás, melynek elintézésére a büntetőeljárás jellegéből adódó eltérésekkel a Pp. rendelkezéseit is alkalmazni kell [Be. 54. § (7) bekezdés]. Mivel a polgári jogi igény elbírálása során a büntető ügyekben eljáró bíróság a polgári anyagi és eljárási jog szabályait alkalmazza, vizsgálni kell azt is, hogy a csődbűncselekmény terheltjével szemben milyen jogszabályok alapján lehet helye a bűncselekménnyel összefüggő kártérítési igény érvényesítésének.

A Csődtörvénynek a legfőbb ügyész által hivatkozott 33/A. § (1) bekezdése szerint a hitelező a felszámolási eljárás ideje alatt keresettel kérheti a bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak, a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben a fizetésektelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezáltal a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követelésének teljes kielégítése más okból megghiúsulhat.

A hivatkozott törvényhely (11) bekezdése értelmében a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Cégközlönyben való közzétételét követő kilencven napos jogvesztő határidőn belül bármely hitelező keresettel kérheti a 6. § szerint illetékes bíróságtól,

hogy az (1) bekezdés szerinti perben jogerősen megállapított felelősség alapján az okozott vagyoni hátrány mértékéig kötelezze az adós volt vezetőjét a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett, de ott meg nem térült követelésének kifizetésére.

A jogegységi tanács utal a Ptk. 3:118. §-ára is, mely szerint akkor, ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőjével szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, feltéve, hogy a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe.

Emellett a Ptk. 3:117. § (3) bekezdése szerint a gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése után a társaság vezető tisztségviselőivel szembeni kártérítési igényt a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül a törlés időpontjában tagsági jogviszonyban állók érvényesíthetnek.

A csődbűncselekmény elkövetője általában azonos az adós gazdálkodó szervezet vagyonával rendelkezni jogosult vezető tisztségviselővel. A Csődtörvény. és a Ptk. említett rendelkezései pedig megtörik a jogi személy társaság korlátolt felelősségét, és a polgári ügyben eljáró bíróság a társaság mögött álló személyek hitelezőkkel szembeni – magánvagyonukra is kiterjedő – felelősségét állapíthatja meg.

A Csődtörvény 1. § (2)-(3) bekezdése szerint a csőd- és felszámolási eljárás rendeltetése az adós gazdálkodó szervezet reorganizációja, a hitelezőkkel történő egyezség megkötése, illetve a jogutód nélküli megszüntetés során a hitelezők e törvényben meghatározott módon – a Csődtörvény 57. § (1) bekezdése szerinti kielégítési sorrend betartásával – történő kielégítése. Nem más a helyzet akkor sem, ha a vezető tisztségviselő ellen csődbűncselekmény miatt büntetőeljárás van folyamatban, mert a hitelezők vagyoni igényének érvényesítése ez esetben is a felszámolási eljárás rendjében történik, melyet a vagyonfelügyelő vagy a felszámoló útján lehet érvényesíteni. Ilyen következtetésre jutott a jogegységi indítványban felhívott határozatban a Kúria is.

A Csődtörvény és a Ptk. hivatkozott rendelkezései szerint a vezető tisztségviselő ellen az okozott kár megtérítése iránt polgári peres eljárás kizárólag a gazdálkodó szervezet jogutód nélküli megszűnését követően indítható.

A csődbűncselekmény tényállásszerűségének megállapításához nem szükséges, hogy a gazdálkodó szervezet jogutód nélkül megszűnjék, hiszen csak a csőd- vagy felszámolási eljárás elrendelése a büntethetőség feltétele. Nem kizárt az sem, hogy a bűncselekmény megvalósulását követően a hitelezői igények a felszámolási eljárásban utóbb mégis kielégítést nyernek, ha a gazdálkodó szervezet vagyona felett rendelkezni jogosult felszámoló a gazdálkodó szervezet követeléseit behajtja, vagyonát értékesíti. Így az is lehetséges, hogy a hitelezőknek a felszámolás jogerős befejezésének időpontjában már nem is áll fenn vagyoni igénye.

A felszámolási eljárás alatt a hitelező – és ez esetben még a felszámoló is – csupán a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítása iránt perelhet, a marasztalás iránti kereset csak a felszámolás jogerős befejezését követően nyújtható be.

A polgári eljárás szabályai szerint a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőjével szemben a hitelező terjeszthet elő keresetet a gazdálkodó szervezet jogutód nélküli megszűnését

követően. Azonban a büntetőeljárásban – mivel a fentiek értelmében nem minősül eljárásjogi értelemben a csődbűncselekmény sértettjének – magánfélként nem léphet fel.

A gazdálkodó szervezet sértetti jogosultságai pedig a jogutód nélküli megszűnés folytán nyilvánvalóan megszűnik [Be. 53. § (6) bekezdés].

Téves ezért az az elvi megközelítés, hogy a magatartás és az eredmény közötti okozati összefüggés alapján a büntetőügyben eljáró bíróság a háttérnormákat figyelmen kívül hagyva a hitelezőnek a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezettel szemben fennálló követelését kártérítés címén polgári jogi igényként bírálja el. Ilyen eljárás ugyanis a felszámolási eljárás befejezését megelőzően a polgári ügyben ítélező bíróság előtt sem folytatható le.

A Be. 53. § (1) bekezdése szerint a sértett a törvényben meghatározott esetekben pótmagánvádlóként léphet fel. Mivel a kifejtettek szerint csődbűncselekmény esetén a hitelező vagyoni érdeksérelme csupán közvetett, a jogsérelem áttételesen következik be, ezért a hitelező a büntetőeljárásban nem sértett, így pótmagánvádlóként sem léphet fel.

VI.

A kifejtettek alapján a Kúria jogegységi tanácsa arra a következtetésre jutott, hogy – a Btk. 404. § (1) és (2) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény sértettje az a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet, amelynek vagyonát fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzete vagy fizetéseképtelensége esetén az elkövető a Btk. 404. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában írt magatartások valamelyikével ténylegesen vagy színleg csökkenti és ezzel a hitelezők kielégítését részben vagy egészben megghiúsítja, illetve amelynek a Btk. 404. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában írt magatartások valamelyikével fizetéseképtelenné válását vagy annak látszatát idézi elő, és ezzel a hitelezők kielégítését részben vagy egészben megghiúsítja; – a Btk. 404. § (4) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény esetében a sértett az a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet, amelynek valamely hitelezőjét az elkövető a felszámolás elrendelését követően a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvényben meghatározott kielégítési sorrend megsértésével előnyben részesíti.

A jogegységi tanács ezért a jogegységi indítvány alapján eljárva megállapította, hogy a hitelező a csődbűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban nem minősül sértettnek, így magánfélként polgári jogi igényt nem érvényesíthet, továbbá pótmagánvádlóként sem léphet fel.

Az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második mondata szerinti okból a rendelkező rész szerint határozott.

A jogegységi tanács határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2018. március 26.

Dr. Székely Ákos s. k. a jogegységi tanács elnöke
Dr. Domonyai Alexa s. k. előadó bíró

Dr. Mészár Róza s. k. bíró
Dr. Katona Sándor s. k. bíró
Dr. Soós László s. k. bíró

a jogegységi tanács tagjai

2. Polgári jogegységi határozatok

1/2018. PJE számú jogegységi határozat

A Kúria öttagú jogegységi tanácsa a Kúria Polgári Kollégiumának vezetője által kezdeményezett, a személyes illetékmentes fél illetékfizetési kötelezettsége tárgyában lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

j o g e g y s é g i h a t á r o z a t o t :

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. §-a alapján személyes illetékmentességben részesült fél a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 86. § (2) bekezdése alkalmazásában nem kötelezhető a polgári pert követő végrehajtási eljárásban felmerülő, le nem rótt illetékek viselésére.

I.

A Kúria Polgári Kollégiumának vezetője – az Országos Bírósági Hivatal elnökének a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 27. § (4) bekezdése szerinti jelzésére figyelemmel – a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását és határozat hozatalát indítványozta, abban a kérdésben, hogy milyen viszonyban áll a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 86. § (2) és (3) bekezdése és az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 5. § (1) bekezdése és kötelezhető-e az Itv. 5. § (1) bekezdése szerint személyes illetékmentes fél a Pp. 86. § (2) és (3) bekezdése alapján a végrehajtási eljárás illetékének és a végrehajtási eljárásban felmerülő egyéb illetékek megfizetésére. Megjelölte a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: 2016. évi Pp.) 95. § (6) bekezdését, 96. § (2) bekezdését és 97. § (1) bekezdését is, mint amelyek tartalmilag megegyeznek a Pp. hivatkozott rendelkezéseivel.

Indítványában rámutatott, hogy a gyakorlatban két ellentétes álláspont ismert. Az egyik szerint a perrendi szabályok felülírják az Itv. személyes illetékmentességgel kapcsolatos rendelkezéseit, ezért az Itv. alapján személyes illetékmentességben részesülő fél is viselni köteles a Pp. 86. § (2) bekezdése alapján a végrehajtási eljárásban felmerülő illetékeket. Ez az értelmezés jellemzi a Fővárosi Törvényszék és a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatát (pl.: Fővárosi Törvényszék 56.Pkf.639.180/2016/3.; Fővárosi Ítéltábla 2201-3.Pkf.25.422/2018/2.).

A másik álláspont szerint az Itv. rendelkezéseinek van elsőbbségük, és a Pp. hivatkozott költségviselési szabálya csak a bíróság által, a Pp. alapján engedélyezett

költségkedvezmények esetén érvényesül, a törvény alapján (*ex lege*) illetékmentes fél a végrehajtási eljárásban felmerülő illetékek viselésére nem kötelezhető. A Pp. 86. §-a – amelynek (2) bekezdése emeli ki a végrehajtási eljárási illeték viselését a bíróság által engedélyezett mentesség köréből – a bíróság által engedélyezett költségkedvezményekre irányadó, és nem terjeszthető ki az Itv. alapján fennálló személyes illetékmentességre, csak a tárgyi illetékmentességre. Utóbbira nézve ugyanis a jogszabályi hierarchiában azonos helyet elfoglaló külön törvény (Itv.) rendelkezik úgy, hogy a személyes illetékmentes féltől az illeték akkor sem követelhető, ha – egyéb szabályok alapján – az illeték őt terhelne [Itv. 4. § (1) bekezdés második mondata]. Ez az elv érvényesül a Debreceni Ítéltábla és a Pécsi Ítéltábla gyakorlatában (pl.: Debreceni Ítéltábla Pkf.II.20.615/2007/2.; Pécsi Ítéltábla Pkf.IV.25.444/2017/2.).

II.

A legfőbb ügyész a jogegységi indítványra adott nyilatkozatában kifejtette, hogy a kérdést a vonatkozó jogszabályi rendelkezések együttes értelmezésével kell eldönteni. Mivel a Pp. 86. § (1) bekezdése kizárólag a bíróság által engedélyezett költségmentességre irányadó, e § (2) és (3) bekezdésének Itv.-től eltérő szabályai is csak ebben a körben érvényesülhetnek, nem írják felül az Itv. ellentétes rendelkezéseit. Az Itv. alapján személyes illetékmentességben részesülő fél ezért nem kötelezhető a Pp. 86. § (2) és (3) bekezdése [2016. évi Pp. 96. § (2) bekezdés] alapján a végrehajtási eljárás során felmerülő illetékek viselésére.

III.

Az indítványban jelzett ellentmondás a két törvény – a Pp. és az Itv. – viszonyának tisztázásával oldható fel.

A személyes illetékmentesség a Pp.-ben a teljes költségmentesség része vagy a 2007. évi CLI. törvény 14. § (3) bekezdésével beiktatott, 2008. január 1-jétől alkalmazható jogintézmény, a részleges költségmentesség egyik esete. Az eljárási illeték előlegezése és viselése alól mentesítő részleges költségmentesség [Pp. 84. § (1) bekezdés a) pont] tartalma – látszólag – megegyezik az Itv. 5. § (1) bekezdése alapján fennálló személyes illetékmentességgel. A Pp. költségkedvezményeinek engedélyezését tehát a jogalkotó a bíróság hatáskörébe utalta, annak a kérelmező személyi és vagyoni körülményeire vonatkozó feltételeit határozta meg. A kedvezmények engedélyezésének indoka az arra rászoruló fél igényérvényesítési lehetőségeinek megkönnyítése mellett az eljárás kezdetén vagy a kedvezmény iránti kérelem előterjesztésekor fennálló jogvitás helyzet bizonytalansága, amelyet adott esetben az igényt érvényesítő fél javára kell értékelni. Ehhez képest a Pp. 86. § (2) bekezdés második fordulata a végrehajtási eljárásban egy megváltozott helyzetet szabályoz: a jogvitát jogerősen lezáró bírói döntés a kezdeti bizonytalanságot elhárította, azaz megszűnt a fél javára értékelhető, a költségkedvezményt indokoló egyik körülmény, ezért az igényérvényesítés illetékét a továbbiakban az állam nem vállalja át.

Az Itv. 5. § (1) bekezdése alapján személyes illetékmentességben részesített jogalanyok esetében a jogalkotó nem volt tekintettel sem a bírósági – vagy bármely más hatósági – eljárás belső logikájára, sem a Pp. szerinti személyi és vagyoni körülményekre. A személyes illetékmentesség közvetlenül a jogszabály rendelkezésén alapul, valamennyi eljárási és vagyonszerzési illetékre kiterjed, indoka pedig az adott jogalany tevékenységi köre, annak közhasznúsága. A jogalkotó az így meghatározott jogalanyi kör – azaz nem az igénybe vett eljárás dinamikája – tekintetében rendelkezik úgy, hogy a kedvezményezettek akkor sem

kötelezhetőek illeték fizetésére, ha egyébként az adott eljárás szabályai szerint arra kötelesek lennének [Itv. 4. § (1) bekezdés második mondat].

A kifejtettek értelmében az Itv. szerint fennálló személyes illetékmentesség és a Pp. hasonló tárgyú jogintézményei között kizárólag az a közös, hogy ha a személyes illetékmentességben részesülő fél polgári per alanyává válik, az őt illető kedvezmények a végrehajtási eljárás megindulásáig azonosak a bíróság által teljes költségmentességben, illetve az eljárási illeték előlegezése és viselése alól mentesítő részleges költségmentességben részesített felet az eljárási illeték vonatkozásában megillető kedvezménnyel. Ettől eltekintve, mind a keletkezés módja (bíróság engedélye vagy jogszabály rendelkezése), mind annak előfeltételei eltérőek az Itv. 5. § (1) bekezdése, és a Pp. alapján fennálló személyes illetékmentesség esetében. Az Itv. szerinti személyes illetékmentesség önálló, a Pp. számára speciális anyagi jogi jogintézmény, amely az Itv. kapcsolódó rendelkezéseivel együtt elsőséget élvez a Pp. szabályaival szemben (*lex specialis derogat legi generali*). Ilyen speciális, eljárási rendelkezést fogalmaz meg az Itv. 4. § (1) bekezdésének második mondata, amely a személyes illetékmentességben részesült jogalanyt gyakorlatilag az eljárás tárgyára, típusára és a kedvezményezett eljárási pozíciójára tekintet nélkül mentesíti az illeték előlegezése és viselése alól.

IV.

Az előzőektől eltérő megítélés alá esik a Pp. 86. § (3) bekezdésében szabályozott esetkör, amikor nem az állam, hanem az ellenérdekű fél által előlegezett költségek, illetékek viseléséről kell a bíróságnak döntenie. Az Itv. 5. §-a alapján fennálló mentesség a törvény sajátos, az állami szervek, bíróságok eljárása folytán az államot illető bevétellel, az illetékek kapcsolatban érvényesül maradéktalanul. Az Itv. szabályai, speciális jogintézményei ezért addig élveznek elsőséget más jogszabály – így a Pp. – rendelkezéseikhez képest, amíg e keretek között, azaz az állammal, illetőleg az állami szervekkel szemben keletkezett jogokról és kötelezettségekről kell állást foglalni. A jogegységi eljárás tárgyára vonatkoztatva az Itv. 5. §-a ebben a speciális körben biztosít mentességet a jogalany számára a bírósági eljárás illetékének viselése alól. Ezt az esetkört szabályozza a Pp. 86. § (2) bekezdése.

A Pp. 86. § (3) bekezdésében szabályozott eljárás azonban kívül esik az állami előlegezés és bevételezés, azaz az Itv. speciális keretein: az eljárási illetéket az ellenérdekű fél leróta, az így előlegezett illeték ez által a Pp. hatálya alá tartozó perköltség részévé válik, amelyről a bíróság a Pp. szabályai szerint dönt az eljárást befejező határozatában. Amennyiben tehát az eljárás illetékét az ellenérdekű fél leróta, annak viselésére a továbbiakban a Pp. perköltség viselésére vonatkozó szabályai az irányadók, és az Itv. speciális rendelkezései sem mentesítik az Itv. 5. §-a alapján illetékmentességben részesült felet az ellenérdekű fél által előlegezett költségek megtérítése, így az eljárási, ezen belül a végrehajtási illetékek viselése alól.

V.

Az ismertett indokok alapján a Pp. 86. § (2) bekezdése és az Itv. 4. § (1) bekezdése közötti ellentmondás látszólagos: az ex lege személyes illetékmentességben részesülő jogalany az Itv. speciális rendelkezésére figyelemmel a Pp. 86. § (2) bekezdése szerint nem kötelezhető a végrehajtási eljárásban felmerülő illetékek előlegezésére, illetve viselésére.

VI.

A jogegységi tanács a 2016. évi Pp.-nek mint hatályos eljárási kódexnek az indítványban megjelölt 95. § (6) bekezdésére 96. § (2) bekezdésére és 97. § (1) bekezdésére figyelemmel csupán utal arra, hogy a hatályos polgári eljárási kódex rendszerében a jogegységi indítvány tárgyává tett ellentmondás valódivá válik. A 2016. évi Pp. 94. § (2) bekezdése nevesíti a személyes illetékmentességet mint a jogosultat a személyére tekintettel, a törvény (Itv.) alapján megillető kedvezményt, a 2016. évi Pp. 96. § (2) bekezdése pedig rögzíti, hogy az illetékmentesség nem mentesíti a felet a végrehajtási eljárás során meg nem fizetett illeték megfizetése alól. Az ily módon kifejezett, a jogforrási hierarchia azonos szintjén álló jogszabályok (a 2016. évi Pp. és az Itv.) közötti ellentmondás feloldása – kialakult joggyakorlat ismeretének hiányában – ebben a jogegységi eljárásban nem lehetséges.

VII.

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, 25. §-a, valamint 40. § (1) és (2) bekezdése alapján, a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása [Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdés] érdekében, a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésében írtak szerint a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2018. november 5.

Dr. Orosz Árpád s.k. a jogegységi tanács elnöke
Dr. Döme Attila s.k. bíró
Dr. Farkas Attila s.k. bíró
Dr. Magosi Szilvia s.k. bíró
Dr. Varga Edit s.k. előadó bíró

3. Közigazgatási-munkaügyi jogegységi határozatok

A közigazgatási és a munkaügyi ítélkezés területén a 2018-as évben nem született jogegységi határozat.

2. sz. melléklet

A KÚRIA 2018. ÉVBEN ELFOGADOTT KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNYEI

TARTALOM

1. Büntető Kollégium.....	2
2. Polgári Kollégium.....	3
3. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium.....	4
1/2018. (VI.25.) KMK vélemény	4
2/2018. (IX.17.) KMK vélemény	11
3/2017. (IX.17.) KMK vélemény	16

1. Büntető Kollégium

A Büntető Kollégium a 2018-as évben nem alkotott kollégiumi véleményt.

2. Polgári Kollégium

A Polgári Kollégium 2018-ban nem fogadott el kollégiumi véleményt.

3. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium

1/2018. (VI.25.) KMK vélemény

1/2018. (VI.25.) KMK vélemény

a munkáltatónak a munkavállalója egészségi állapotában bekövetkezett károkért fennálló felelőssége egyes kérdéseiről

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a 2011. évi CLXI. tv. 27. § (1) bekezdése alapján az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a munkáltatónak a munkavállalója egészségi állapotában bekövetkezett károkért fennálló kártérítési felelősségéről, a mentesülés feltételeiről, egyes fogalommeghatározásokról a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 166. § - 167. §-ainak értelmezésével az alábbi kollégiumi véleményt alkotja:

I. [Mt. 166. § (1) bekezdés]

1.) A munkáltató kártérítési felelőssége a munkavállalója egészségkárosodása miatt keletkezett kárért akkor áll fenn, ha az a munkaviszonnal összefügg. A munkavállaló bizonyítja a munkaviszony fennállását, a kárát, továbbá a kárnak a munkaviszonnal való okozati összefüggését.

A munkaviszonnal összefüggés akkor állapítható meg, ha a felek között munkaviszony áll, vagy állt fenn és a munkavállalót ért kár valamilyen formában összefüggésben áll a jogviszonnal. Ennek megítélésénél a munkaviszony időtartamának nincs jelentősége.

A munkaviszonnal való „részleges összefüggés” nem lehetséges. Amennyiben a munkaviszonnal összefüggés nem bizonyított, a kereset elutasításának van helye.

2.) Az elsődleges vizsgálat eredménye alapján megállapított „munkaviszonnal összefüggés” után vizsgálható, hogy a kár okozati összefüggésben van-e a károkozó körülménnyel. Az okozati összefüggés akkor állapítható meg, ha az általános élettapasztalat szerint az adott körülmény alkalmas volt a kár mint eredmény létrehozására.

3.) Természetes kórokú és ezzel együtt munkahelyi eredetű egészségkárosodás esetén a bíróságnak a kártérítési felelősség jogalapjára, a munkaviszonnal összefüggésre vonatkozóan arról kell állást foglalnia, hogy a munkáltató kártérítési felelőssége a teljes kár helyett, annak hányad részére áll fenn. A kárviselés arányát a természetes kórokú és a munkahelyi eredetű egészségkárosodás egymáshoz viszonyított aránya szerint kell meghatározni.

4.) Ha a munkavállaló egészségi állapota, fogyatékosága, szervezetének valamely sajátossága vagy adottsága (a továbbiakban egészségi állapot) nem okozott

jövedelemcsökkenést és a jövedelemcsökkenésben mutatkozó kár a munkaviszonyával összefüggésben következett be, a munkáltató a teljes kárért felel.

II. [Mt. 166. § (2) bekezdés]

1.) A munkáltató az ellenőrzési körén kívül eső okból keletkezett kár megtérítése alól akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy az ellenőrzési körén kívül eső körülmény egyben olyan, amellyel nem kellett számolnia, továbbá nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa [Mt. 166. § (2) bekezdés a) pont].

A munkáltató ellenőrzési körén kívül esik mindaz a körülmény, amelyre a munkáltatónak nincs semmilyen ráhatása, befolyásolási lehetősége.

2.) A munkáltató az ellenőrzési körén belül eső körülmény miatt keletkezett kárt akkor nem köteles megtéríteni, ha bizonyítja, hogy azt kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta [Mt. 166. § (2) bekezdés b) pont; együttes feltételek].

A munkáltató ellenőrzési körébe tartozik a feladatainak ellátása, az ezzel összefüggő személyi magatartás, a munka megszervezése; a termeléshez (munkavégzéshez) szükséges anyag, felszerelés, berendezés, energia tulajdonsága, állapota, mozgatása, működése, általában a termelés kockázata.

Általában a munkáltató ellenőrzési körébe tartozik a telephelyen (székhelyen, stb.) kívül végzett munka kijelölt, körülhatárolt helyszíne, ideértve annak adottságait; a munkavégzés tárgyául szolgáló dolog, növény, állat, talaj, valamint a munkáltató által üzemben tartott, vagy ténylegesen használt járművel, annak a munkáltató által megbízott vezetője magatartásával, mulasztásával összefüggő körülmény. A közlekedéssel összefüggő – előbbieken kívüli – körülmények általában nem tartoznak a munkáltató ellenőrzési körébe.

3.) A „nem kellett számolnia” feltétel alkalmazásakor a bíróság arról dönt, hogy a munkáltató milyen gondosságot tanúsított, a jogainak gyakorlása és a kötelezettségeinek teljesítése során észszerűen számolhatott-e a károkozó körülmény valószínű bekövetkezésével.

4.) A károkozó körülmény nem minősül elháríthatónak, ha a munkáltató átlagos erőfeszítéssel, a technika átlagos eredményeinek felhasználásával nem befolyásolhatta annak keletkezését, vagy kiküszöbölését.

5.) A munkavállaló kizárólagos és elháríthatatlan magatartása vétkességére tekintet nélkül megállapítható.

A munkavállaló magatartása akkor vezet a munkáltató felelősség alóli mentesüléséhez, ha a kárt kizárólag a munkavállaló maga okozta, és az a munkáltató részéről elháríthatatlan volt. Ha a kár bekövetkezése nem kizárólag a munkavállaló magatartására vezethető vissza, a munkáltató a felelősség alól nem mentesülhet.

III. Mt. 167. §

1.) A munkáltató kártérítési felelőssége a teljes kárösszegre vonatkozóan áll fenn. A kár vagy egy részének egy részének megfizetése alól mentesül, ha bizonyítja, hogy
a) az a károkozás idején nem volt előre látható, vagy
b) a kárt részben a munkavállaló vétkes magatartása okozta, vagy
c) a kár vagy egy része abból származott, hogy a munkavállaló a kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget.

2.) Az előreláthatóság – alkalmazva a törvénynek a „nem kellett számolnia” feltételének jelentését – annak értékelését jelenti, hogy az adott helyzetben a munkáltatónak az Mt. 6. §-át alapul véve miről kellett tudnia. A munkáltatónak a károkozás időpontjában nem a pontos kárösszeget, hanem a kár nagyságrendjét és fajtáját kell előrelátnia. Figyelembe kell venni azonban, hogy a felek a munkaszerződés megkötésekor és a jogviszony fennállása alatt miről tájékoztatták egymást.

3.) Ha a munkavállaló egészségi állapota a kártérítésre alapot adó körülmény bekövetkeztéig nem okozott vagyoni hátrányt, és a kára a munkaviszonnyal összefüggő egészségkárosodás miatt következett be, a munkáltató kártérítési felelősségét már a kár típusának előreláthatósága is megalapozza, tekintet nélkül arra, hogy a károkozó számolható-e a kár nagyságrendjével.

4.) A munkáltató nem felel azért a kárért, amely a munkavállaló vétkes magatartásának (közrehatásának) következménye. A kármegosztás arányát a munkáltató vétkesség nélküli felelőssége mellett is megállapítható vétkessége és a munkavállaló vétkességének aránya határozza meg. A munkavállaló terhére csak az ő vétkes magatartásával összefüggő kár értékelhető.

5.) A munkavállaló szándékosan nem tesz eleget a kárenyhítési kötelezettségének, ha az egészségi állapotát és az egyéb körülményeket, például életkora, szakképzettsége, átlagos közlekedési feltételekkel megközelíthető munkahely megléte stb. figyelembe véve a munkaerejét nem, vagy nem a tőle elvárható mértékben, módon hasznosítja. A kárenyhítési kötelezettség teljesítésének elmulasztását a munkáltatónak kell bizonyítani.

I n d o k o l á s

I. 1.) A munkáltató a munkavállalót az egészségi állapotának megfelelően köteles foglalkoztatni [2012. évi I. tv. (Mt). 51. § (1) bekezdés, (3) – (5) bekezdés, a Munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. tv. (Mvt.) 9. § (1) bekezdés]. Figyelembe kell vennie a munkavállaló testi alkatát, fejlettségét (életkorát), fogyatékosságát. Ennek alapján biztosítja az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeit, a munkaköri alkalmassági vizsgálatot.

A munkáltató mindezen kötelezettségei (az Mt. kifejezett rendelkezése hiányában is) a munkavállaló egészségi állapotában bekövetkező károk megelőzésére irányuló intézkedéseket is megjelenítik, egyben befolyásolják a munkáltató kártérítési felelősségének megítélését.

A „munkaviszonnyal összefüggés” a felek között fennálló, vagy fennállt munkaviszony, és a kárnak e jogviszonnyal való összefüggése a munkaviszonyból folyó valamely tevékenység

(magatartás, mulasztás) és a károsodás közötti kapcsolat alapján állapítható meg. A munkaviszonnyal összefüggés megállapítható akkor is, ha a körülmények – akár írásba foglalt munkaszerződés nélkül – a jogviszony fennállására utalnak.

A munkaviszonnyal összefüggés különösen az alábbi esetekben állhat fenn: a munkaszerződésben meghatározott feladatok ellátása, a munkáltató utasításának teljesítése, ideértve a munkavégzéshez szükséges előkészületet; a munkavégzéstől elválaszthatatlan tevékenység; a személyes szükségletek kielégítése; a helyzetváltoztatás, közlekedés a munkahelyen. A munkáltató által nyújtott szolgáltatás, pl. jogszabály, vagy a munkáltató utasítása alapján kötelezően igénybe vett szállás is megalapozhatja a munkaviszonnyal összefüggést.

Az Mt. 166. § (1) - (3) bekezdése és az 1952. évi III. tv. (régi Pp.) 164. §-a, valamint a 2016. évi CXXX. tv. (új Pp.) 265. § egybevetése alapján – az Mt. rendelkezése hiányában is - a munkavállalónak kell bizonyítania a kárt, ideértve a károkozó magatartást, az okozati összefüggést, és a kár mértékét.

I. 2.) Munkaviszonnyal összefüggés hiányában az okozati összefüggés vizsgálata szükségtelen.

A károkozó körülmény és a kár közötti tényleges összefüggés megállapíthatósága az általános élettapasztalaton alapul, azonban szükség lehet szakértő igénybevételére is.

Okozatosság hiányában a munkáltató kártérítési felelőssége nem állhat fenn. Az Mt-nek a Ptk-hoz képest speciális szabályaira tekintettel a munkáltató kártérítési felelősségének vizsgálatakor az okozati összefüggésről szóló Ptk. 6:521. §-a nem alkalmazható.

I. 3.) A bírói gyakorlat alapján a munkáltató kártérítési felelőssége nemcsak teljes lehet, ugyanis számos esetben előfordul, hogy a kárt részben a munkaviszonnyal összefüggő, részben pedig azon kívül eső körülmények, pl. a munkavállaló természetes kórokú (életkorából fakadó, máshol szerzett) betegsége okozzák. Ilyen esetben a bíróság - a kártérítési felelősség jogalapjáról szóló döntésével – az előbbi és az utóbbi okok egymáshoz viszonyított aránya alapján határozza meg a kárviselés arányát.

I. 4.) Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. tv. (Ebktv.) 2. §-a alapján az Mt. egyenlő bánásmód követelményét előíró 12. §-át e törvénnyel összhangban kell alkalmazni. Ebből következően a munkáltató munkaviszonyból folyó kártérítési felelőssége elbírálásánál sem lehet hátrányos megkülönböztetést alkalmazni a munkavállaló ismert fogyatékosága, egészségi állapota, vagy életkora alapján [Ebktv. 8. § g), h), o) pont]. A munkaviszonnyal összefüggést értékelve a munkáltató kártérítési felelősségének jogalapját ilyen esetekben a munkavállaló említett adottságaitól függetlenül kell megállapítani. Amennyiben a kár a munkaviszonnyal összefügg, a munkáltató nem hivatkozhat arra, hogy az egészséges munkavállalónál a hasonló sérelem kisebb mérvű károsodásra vezetett volna. Ha például a félszemére vak munkavállaló – aki a munkakörét teljes körűen el tudta látni – a munkaviszonyával összefüggésben történt baleset miatt a másik szemét is elveszti és ennek folytán munkaképtelenné válik, a teljes kára megtérítését igényelheti. Ilyenkor nem lehet arra az álláspontra helyezkedni, hogy a munkáltató felelőssége csak olyan mérvű, amilyennek az orvosszakértői gyakorlat az egészségi állapot megváltozása szempontjából egy szem elvesztését minősíti. Ez a mérték ugyanis nyilvánvalóan csak az ép látású emberre irányadó. Annak van tehát jelentősége, hogy a sajátos adottságai mellett a

munkavállaló a munkakörét a sérelem bekövetkezése előtt teljes körűen ellátta; a kára, pl. munkabérének csökkenése a sérelem következménye.

II. 1. 2. A jogirodalom és a kialakult ítélkezési gyakorlat az Mt. rendelkezésének hiányában az ellenőrzési kört – amely leginkább fémjelzi a törvényalkotó korábbihoz képest a kimentésről kialakított eltérő koncepcióját – a munkáltató befolyásolási, ráhatási lehetőségével, illetve ennek hiányával határozza meg. Az ellenőrzési kör tehát nem azonos a Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. tv. 174. §-a alapján vizsgált működési körrel, bár lehetnek átfedések, pl. mindkét fogalomnak megfelel az, ha a szükséges szabályszerű munkaeszközt a munkáltató nem biztosítja.

A kollégiumi vélemény az Mvt. 54 – 60. §-aira is figyelemmel példálózó jelleggel tartalmazza azokat a körülményeket, amelyek a munkáltató ellenőrzési körén belül, és azon kívül eshetnek.

A munkáltatónak pl. nyilvánvalóan van ráhatása a munka megszervezésére, de nem befolyásolhatja a közúti közlekedés résztvevőinek magatartását. Ezért ha a munkavállaló a munkáját jellemzően a telephelyen/székhelyen kívül végzi és eközben a közúton kárt szenved (harmadik személy elüti a gyalogátkelőhelyen), a kártérítés iránti követelését a munkáltatóval szemben nem érvényesítheti. Ugyanakkor ha pl. a balesetet utasként, a munkáltatója által biztosított gépkocsiban kizárólag a munkatársa vétkes magatartása folytán szenved el, a munkáltató nem hivatkozhat arra, hogy a károkozó körülmény (a gépkocsivezető hibája) az ellenőrzési körén kívül esik. A munkáltatónak ugyanis van befolyása arra, hogy a jármű vezetője miként végezze a munkáját (pl. vezetésre alkalmas állapotban vezesse a járművet). A közúton, közforgalmú közlekedési eszközön, e közlekedéssel összefüggő átlagos körülmények tehát általában nem tartoznak a munkáltató ellenőrzési körébe.

Az előbbiekből következően, ha a kár a munkáltató ellenőrzési körén belül eső körülmény miatt következett be, a munkáltató a kártérítési felelőssége alól akkor mentesülhet, ha bizonyítja (együttes feltételként), hogy a kárt kizárólag a munkavállaló elháríthatatlan magatartása okozta.

Az ellenőrzési körön kívül eső okból bekövetkezett kár megtérítése alóli mentesüléshez az vezethet, ha a munkáltató bizonyítja a törvényben megjelölt három együttes feltétel megvalósulását.

A fentiekből az is következik, hogy ha a kárt a munkáltató ellenőrzési körébe eső körülmény okozta, a törvényben előírt további feltételeknek („nem kellett számolnia”, „nem volt elvárható”) nincs jelentősége. A munkáltató mentesülése vizsgálatánál az Mt. speciális szabályaira tekintettel a Ptk. 6:519. § második mondata nem alkalmazható.

II. 3. A munkáltató ellenőrzési körén kívül eső okból keletkezett kár esetén a kártérítési felelősség alóli mentesülés további feltétele az előreláthatóság hiánya, vagyis az, hogy a munkáltatónak a károkozó körülménnyel nem kellett számolnia. Értékelní kell, hogy a közvélekedés szerint, köznapi értelemben, ésszerűen az érintett munkáltató minden rendelkezésre álló eszköz használatával el tudta-e kerülni az ok keletkezését, az kiküszöbölhető volt-e, tőle az adott helyzetben mi volt elvárható. A szóban lévő feltétel értékelésénél figyelembe kell venni, hogy a károkozás időpontjában az előreláthatóság fennállhatott-e annak ismeretében, hogy a jogviszonyt keletkeztető munkaszerződés

megkötésekor a felek miről szereztek tudomást, és a jogviszony fennállása alatt miről tájékoztatták egymást (Mt. 6. §).

II. 4. A károkozó körülmény elháríthatatlanságát (harmadik együttes feltétel) az adott munkáltatóra vetítve kell vizsgálni a technika átlagos eredményei és a munkáltatótól a rendelkezésére álló idő alatt elvárható, átlagosnak minősülő erőfeszítés alapulvételével. A munkáltatót tehát nem terheli az átlagot meghaladó ráfordítás teljesítésének kötelezettsége.

II. 5. A munkavállaló kizárólagos és egyben elháríthatatlan magatartása a törvény kifejezett rendelkezése hiányában vétkességére tekintet nélkül fennállhat. Vizsgálni kell azonban az eset összes körülményeit, mivel e mentesülési feltétel fennállása akkor állapítható meg, ha a munkáltató bizonyítása sikeres arról, hogy a kár keletkezésében egyéb ok nem hatott közre. Amennyiben a bizonyítási eljárás eredménye alapján a munkavállaló károkozó magatartása és a munkáltató terhére értékelhető körülmény is megállapítható, vagyis kizárólagos és elháríthatatlan munkavállalói magatartás nem bizonyított, fenntartandó a kármegosztást alkalmazó ítélkezési gyakorlat.

A munkáltató a kimentésére irányuló feltételek bizonyításánál előírt sorrend hiányában az Mt. 166. § (2) bekezdés a) vagy b) pontjára belátása szerint hivatkozhat.

III. 1. 2. A teljes kártérítés elvének kimondása mellett a törvény vagylagos feltételek teljesülése esetén biztosítja a munkáltató kártérítési felelősség alóli mentesülésének lehetőségeit. A munkáltatónak meg kell jelölnie, hogy az Mt. 166. § (2) bekezdés a) pont, vagy a 167. § (1) bekezdés második mondata alapján a felelősség alóli mentesülés, vagy a kár egy része tekintetében hivatkozik az előreláthatóság hiányára. Az Mt. mindkét fenti esetben az előreláthatóság fogalmát alkalmazza („nem kellett számolnia”; „nem volt előre látható”).

A törvény a 167. § (1) bekezdés második mondatában kifejezetten tartalmazza a károkozás idejét, emellett irányadóak a II.3. pontban az előreláthatóság meghatározásáról egyebekben kifejtettek.

Az Mt. 167. § (1) bekezdése nem összegszerűségi, hanem a felelősség jogalapját rendező szabály, ennek alapján arról kell döntenie, hogy miként alakul a felelősség terjedelme, amely lehet részbeni is (százalékos megosztás), illetve mentesülést eredményező.

Az előreláthatóság mércéje az „azonos helyzetben lévő ésszerű személy” (munkáltató), akinek nem a pontos kárösszeget, hanem a kár nagyságrendjét és fajtáját kell előrelátnia.

III. 3. Az előreláthatósággal összefüggésben az Mt. 167. § alkalmazásakor is figyelembe kell venni az I.4. pontban kifejtett elvi megközelítést. Ezt egészíti ki az egységes nemzetközi és magyar kártérítésnél alkalmazott ítélkezési gyakorlat, amely szerint az ún. személyi károk (egészség, testi épség, élet) esetén az előreláthatóságnak csupán a kár típusára (fajtájára) kell kiterjednie. Ez a méltányos gyakorlat a károsult rejtett (előre meg nem ismerhető, nem látható) sajátosságából, érzékenységből indul ki. Személyi károk esetén tehát az ítélkezési gyakorlat – amint ez az MK.30. számú állásfoglalás indokolásában is megjelent – értelmében az előreláthatóságnak a kár nagyságrendjére nem kell kiterjednie [„thin skull” (vékony koponyacsont) doktrínája].

Egyéb esetekben az előreláthatóságot a kár nagyságrendjére (és fajtájára) is kiterjedően kell vizsgálni.

III. 4. Az Mt. 167. § (2) bekezdésben lévő kármegosztásra okot adó egyik körülmény a munkavállaló vétkes magatartása, amelyre vonatkozóan a II.5. pontban foglaltak is irányadóak.

A kármegosztás arányát a munkavállaló vétkes közrehatása, ennek kisebb vagy nagyobb súlya alapján kell meghatározni. Emellett fel kell tární, hogy a munkáltató vétkes magatartása mennyiben járult hozzá a kár bekövetkezéséhez (a vétkességre tekintet nélküli felelősségi alakzat mögött nyilvánvalóan fellelhető a munkáltató valamely mulasztása, vagy egyéb vétkes magatartása, pl. eltúri a szabálytalan munkahelyi gyakorlat alkalmazását, hiányzik a termelőeszköz megfelelő védelmi berendezése stb.). A fenntartandó ítélkezési gyakorlat a kármegosztás arányának kialakításakor a munkáltató vétkesség nélküli felelősségét értékeli kiinduló pontként, ennek nyomatékát fokozza a munkáltató vétkessége; ezeket kell egybevetni a munkavállaló vétkes közrehatásával. Súlyos munkavállalói magatartás azonban a munkavállalóra terhesebb kármegosztást is indokolhat.

Amennyiben a kárviselés arányát a természetes kórokú és a munkahelyi eredetű egészségkárosodás egymáshoz viszonyított aránya szerint kell meghatározni, nem mellőzhető a munkavállaló (bizonyított) vétkes közrehatásának értékelése. A munkavállaló vétkes közrehatását akkor is értékelni kell, ha a munkáltató nem a teljes, hanem csupán a munkaviszonnyal összefüggésben lévő kár arányában felel a kárért.

Mérlegelésnek van helye, ha a munkahelyi körülményekből eredő állapotrosszabbodás mértéke pontosan nem állapítható meg, mivel csupán ebből az okból a munkáltató kártérítési felelősségét nem lehet kizárni.

III. 5. A munkavállalót terhelő kárenyhítési kötelezettség teljesítésénél esetenként külön-külön értékelni kell az egészségi állapotát; életkorát; a végzendő munka jellegét; a munkaerőpiaci körülményeket; a közlekedés feltételeit; általában az eset sajátos körülményeit. Mindezeketől függ annak megállapítása, hogy a maradék munkaerejével a károsult milyen munkát tud ellátni. Figyelembe vehető az új szakképzettség megszerzésének bizonyított lehetősége, az egyéb méltányolható személyes körülmények. Az igazolt keresőképtelenség időtartamára a kárenyhítési kötelezettség nem áll fenn.

A kollégiumi vélemény elfogadása folytán az MK.29., 30., és 31. számú állásfoglalások a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) alapján elbírált ügyekre nem tekinthetők alkalmazhatónak.

2/2018. (IX.17.) KMK vélemény

- a földforgalmi ügyek egyes kérdéseiről -

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 27. § (1) bekezdése alapján a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (Földforgalmi tv.) és a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) rendelkezéseinek értelmezéséről az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotta:

1. A jegyző által elkövetett jogszabálysértések kiküszöbölésére a képviselő-testület nem jogosult, erre a mezőgazdasági igazgatási szerv előtti eljárásban van lehetőség.
2. A mezőgazdasági igazgatási szerv nem jogosult állásfoglalás kiadására, az a földbizottság/Agrárkamara feladata. A mezőgazdasági igazgatási szerv az adás-vételi szerződés hatósági jóváhagyásáról vagy annak megtagadásáról dönt.
3. Az Agrárkamara eljárási és anyagi jogi kifogásokra is alapíthatja keresetét. Kifogásainak a Földforgalmi tv. 23-25.§-ában foglalt feladatköréhez kell kapcsolódnia.
4. Az adás-vételi szerződés hatósági jóváhagyása – mérlegelési jogkörben eljárva – akkor tagadható meg, ha a föld forgalmi értéke és a vételár aránytalansága mellett az is megállapítható, hogy az aránytalansággal a vevő elővásárlási jogosultat elővásárlási jogának gyakorlásától visszatart.
5. A haszonbérleti szerződés jóváhagyása – mérlegelési jogkörben eljárva – akkor tagadható meg, ha a haszonbér értékének aránytalansága mellett az is megállapítható, hogy a haszonbérelő előhaszonbérletre jogosultat tart távol ezen jogának gyakorlásától.
6. Az elővásárlásra jogosult ügyfél a jóváhagyási eljárás I. és II. (mindkét) szakaszában. A keresetjogi joga jogainak és jogos érdekének érintettségétől függ.

[1] A termőföldre vonatkozó adásvételi szerződést joghatályosan – a jegyző útján – hirdetményi formában kell közzélni az elővásárlásra jogosultakkal. Az elővásárlásra jogosult az adásvételi szerződést elfogadó, vagy az elővásárlási jogról lemondó jognyilatkozatát a jegyzőnek személyesen adja át (Lemondásnak kell tekinteni, ha az elővásárlásra jogosult a megjelölt határnapiig nem nyilatkozik.). Az elfogadó nyilatkozat átvételekor a jegyző a Földforgalmi tv. 21.§ (4) bekezdésében foglaltak alapján ellenőrzi az elővásárlásra jogosult adatait, és azt, hogy a jognyilatkozat az elővásárlásra jogosulttól származik. A nyilatkozattételre nyitva álló határidő leteltét követő nyolc napon belül a jegyző – iratjegyzék készítése mellett - az adásvételi szerződést a jognyilatkozatokkal együtt megküldi a mezőgazdasági igazgatási szerv részére jóváhagyás céljából. A jegyzői eljárás lényegében a mezőgazdasági igazgatási szerv eljárását megelőző, előkészítő tevékenységnek minősül. A Földforgalmi tv. 23.§-a szerinti vizsgálat szükségszerűen érinti a jegyzői tevékenységet. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) garanciális szabályainak érvényesítése a jegyző eljárási

cselekményei vonatkozásában is az adás-vételi szerződés jóváhagyására irányuló hatósági eljárás keretében kell, hogy történjen, ily módon az eljárás jogszerűsége iránti felelősség megbontatlan marad. Ezért a jegyzői eljárás hibáinak kijavítására nem a képviselő-testület jogosult, hanem arra a mezőgazdasági igazgatási szerv előtti eljárásban van lehetőség.

[2] A Földforgalmi tv. 7. § (1) bekezdése alapján termőföld tulajdonjogának átruházásáról szóló szerződést – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a mezőgazdasági igazgatási szerv hagyja jóvá. A Fétv. 27. § (1) bekezdés alapján termőföld tulajdonjogának megszerzésére irányuló szerződés hatósági jóváhagyására vonatkozó eljárásra – a Földforgalmi tv.-ben és a Fétv.-ben foglalt eltérésekkel és kiegészítésekkel – a Ket., illetve a 2018. január elsejét követően indult hatósági ügyekben az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) rendelkezéseit kell alkalmazni.

A „jóváhagyási eljárás I. szakaszában” a mezőgazdasági igazgatási szerv a részére megküldött okiratok közül az adásvételi szerződést és az elfogadó nyilatkozatokat először kizárólag azok tartalma és alaki kellékei alapján érvényességi és hatályosulási feltételeknek való megfelelés szempontjából vizsgálja meg. Ennek során - az adásvételi szerződés jóváhagyását – a Földforgalmi tv. 23. § (1)-(2) bekezdése alapján megtagadja, vagy - több elővásárlásra jogosult esetén megkeresi a helyi földbizottságot/az Agrárkamara területi szervét állásfoglalásának beszerzése céljából. (Földforgalmi tv. 23.§ (3), (5) és (6) bekezdés). A helyi földbizottság/Agrárkamara területi szerve a Földforgalmi tv. 24. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül vagy állásfoglalást ad ki, vagy hallgat. A határidő eredménytelen eltelte esetén a mezőgazdasági igazgatási szerv a Földforgalmi tv. 26. §-a szerinti felhívással élhet, 2018. január elsejét követően a felhívás kibocsátásával egyidejűleg az eljárást felfüggesztheti az állásfoglalás beérkezéséig. (Fétv. 36. § (1) bekezdés). A mezőgazdasági igazgatási szerv nem jogosult állásfoglalás kiadására, az a földbizottság/Kamara feladata. Ez következik: a Földforgalmi tv. 24.§-ából és a Fétv. 36.§ (1) bekezdéséből és 103. §-ából. Az ezzel ellentétes értelmezés hatáskör elvonást eredményezne. A földbizottság/Kamara állásfoglalását a 17/2015.(VI.5.) AB határozat (továbbiakban: AB határozat) rendelkező részének 2. pontjából következően („a törvényben megkövetelt értékelést olyan részletességgel tartalmazza, hogy annak okszerűsége érdemben is elbírálgatható legyen a hatósági eljárásban”) indokolni kell. Az állásfoglalás ellen a Fétv. 103/A. § (1) bekezdése szerint a képviselő-testület előtt kifogás terjeszthető elő. A képviselő-testület (hatósági) döntését a Ket. 72.§ (1) bekezdése, illetve az Ákr. 81. § (1) bekezdése szerint indokolni kell. Az indokolás során a Fétv. 103/A. § (2) bekezdése az iránymutató, mely a Földforgalmi tv. 23-25. §-ára hivatkozik. Egyedileg ítéltető meg, hogy a hiányos tartalmú földbizottsági/kamarai állásfoglalás után a képviselő-testület döntése milyen tartalommal fogadható el kellően indokoltnak, felülbírálatra alkalmasnak. A képviselő-testület határozata a Ket. 73/A. §-a szerint alaki jogerővel bír, illetve az Ákr. 82.§ (1) bekezdése alapján végleges.

2018. január elsejét megelőzően a hivatkozott AB határozat alapján, 2018. január elsejét követően a Fétv. 103/D.§-ából következően a képviselő-testület kifogást elbíráló határozata – mint közbenső érdemi döntés – ellen bírósági felülvizsgálat vehető igénybe. A bíróság a felülvizsgálat során a földbizottság/Kamara döntését nem, csak a képviselő-testület határozatát helyezheti hatályon kívül, és csak a képviselő-testületet kötelezheti új eljárásra.

A „jóváhagyási eljárás II. szakaszában” a mezőgazdasági igazgatási szerv az adásvételi szerződést

- jóváhagyja a Földforgalmi tv. 30.§-a szerint, vagy
- a jóváhagyást a Földforgalmi tv. 27. § alapján megtagadja.

A mezőgazdasági igazgatási szervet csak a Földforgalmi tv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben köti a helyi földbizottság/kamara állásfoglalása. A Földforgalmi tv. 27.§ (2) bekezdése szerinti esetekben a támogató állásfoglalás ellenére meg kell tagadnia, a 27.§ (3) bekezdésében foglalt esetekben pedig megtagadhatja a szerződés jóváhagyását.

A Földforgalmi tv. 27. § (2) és (3) bekezdésében hivatkozott, „az adás-vételi szerződés jóváhagyását támogató helyi földbizottsági állásfoglalás” alatt érteni kell a kamara és a képviselő-testület támogató állásfoglalást is, de nem értendő alatta a bíróság ítélete. A bírósági jogorvoslat folytán hozott ítélet esetén a perbeli jogvita tekintetében ugyanis beáll az anyagi jogerő (Bszj. 6.§), így azt a mezőgazdasági igazgatási szerv nem változtathatja meg.

A mezőgazdasági szakigazgatási szerv döntési lehetőségei a Földforgalmi tv. 27-30.§-ai tükrében:

- Ha egy támogatott és egy nem támogatott személy (vevő, elővásárlásra jogosult) van, a mezőgazdasági igazgatási szerv a támogatás ellenére megtagadja a jóváhagyást, ha a Földforgalmi tv. 24.§ (2) bekezdés, vagy a Földforgalmi tv. 27.§ (1) bekezdés a) pontja szerinti megtagadási okot észlel, illetve megtagadhatja a jóváhagyást a Földforgalmi tv. 27. § (3) bekezdés alapján.
- Ha két támogató állásfoglalással rendelkező személy van, és az egyikkel szemben megtagadási ok áll fenn, akkor a másikkal jóváhagyja az adásvételi szerződést (a Földforgalmi tv. 30. § (1) bekezdés).
- Ha kettőnél több támogatással rendelkező, azonos ranghelyen álló személy (vevő, elővásárlásra jogosult) van és nincs megtagadási ok, az eladó választ és a mezőgazdasági igazgatási szerv az ő vonatkozásában hagyja jóvá a szerződést (Földforgalmi tv. 29. § (2) bekezdés és 30.§).
- Ha kettőnél több támogatással rendelkező, azonos ranghelyen álló személy (vevő, elővásárlásra jogosult) van és nincs megtagadási ok, és az eladó felhívás ellenére, határidőben nem nyilatkozik (nem választ), akkor a mezőgazdasági igazgatási szerv választ és a választottja vonatkozásában hagyja jóvá a szerződést (Földforgalmi tv. 29.§ (3) bekezdés).
- Ha csak olyan személy (vevő, vagy elővásárlásra jogosult) van („marad”) a mezőgazdasági igazgatási szerv előtti eljárásban, aki nem rendelkezik támogató állásfoglalással (vagy vele szemben utóbb megtagadási okot észlel a hatóság), akkor csak megtagadó döntés hozható (Földforgalmi tv. 27.§ (1) a) aa) pont és (2) bekezdés a) pont).

A Fétv. 37. § (1) bekezdése alapján a föld tulajdonjogának megszerzésére irányuló jogügylet jóváhagyására irányuló eljárásban a mezőgazdasági igazgatási szerv döntésének – az Ákr.-ben meghatározottakon túl – tartalmaznia kell a helyi földbizottság megnevezését, a helyi földbizottság elnökének nevét, a helyi földbizottság állásfoglalását, illetve állásfoglalásának kiadása hiányában ennek tényét. A Földforgalmi tv. 30.§ (5) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a mezőgazdasági igazgatási szerv döntésével szemben jogorvoslatként csak a döntés bírósági felülvizsgálata kezdeményezhető. (A mezőgazdasági igazgatási szerv elsőfokú határozatával szemben nincs helye fellebbezésnek a Fétv. 38.§-a alapján.) A mezőgazdasági igazgatási szerv határozatának bírósági felülvizsgálata során hozott elsőfokú ítélet ellen a

Fétv. 39. §-a alapján – kivéve a mezőgazdasági igazgatási szerv hatósági bizonyítványa ellen indított közigazgatási perben hozott elsőfokú ítéletet – fellebbezésnek van helye.

[3] A Magyar Agrár- Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamaráról szóló 2012. évi CXXVI. törvény (Kamarai tv.) 13/A. § (2) bekezdése szerint a Fétv. 103. §-a alapján a helyi földbizottság feladatkörében eljáró kamarát a helyi földbizottság állásfoglalása ellen előterjesztett kifogás elbírálására irányuló eljárásban – ideértve a jogorvoslati eljárásokat is – az ügyfél jogállása, továbbá a kifogás elbírálásról szóló döntés bírósági felülvizsgálata vonatkozásában keresetindítási jog illeti meg (erről ld. a 2/2017. (X.2.) KMK véleményben írtakat). A Kamarai tv. 13/A. §-át – az 59. § (1) bekezdése értelmében – a Kamarai tv. módosításáról szóló 2017. évi XLI. törvény hatályba lépésekor (2017. május 18-án) folyamatban levő ügyekben és folyamatban levő jogorvoslati eljárásokban is alkalmazni kell. Erre figyelemmel és az AB határozat 56. pontjában nevesített közvetett magánjogi érdek ellenére az Agrárkamarát – törvényi rendelkezés folytán – perindítási jogosultság illeti meg a jóváhagyási eljárás I. szakaszában hozott képviselő-testületi döntés nyomán meginduló közigazgatási perben, de a II. szakaszban hozott döntés elleni bírósági felülvizsgálati eljárásban nem.

Az Agrárkamara a Földforgalmi tv. 23-25.§ körében anyagi jogi és akár ehhez kapcsolódóan eljárásjogi okból is vitathatja a képviselő-testületi döntés jogszerűségét. Azt esetről-esetre kell megvizsgálni, hogy pl. a kamara eljárása, annak hibája, hiányossága miként járult hozzá a képviselő-testületi eljárás esetleges fogyatékoságához. A keresetösségi jog anyagi jogi kérdés, amelyben a bíróságnak érdemben állást kell foglalnia. Ilyenkor azt vizsgálja, hogy a fél és az igény állapotába jutott alanyi jog között van-e és milyen a kapcsolat. Az Agrárkamara keresetösségi joga – ahogy más közigazgatási perekben is eljáró felperesek esetében – nem általánosságban, hanem konkrét és feladatához kapcsolódó jogsértés mentén áll fenn. Az erről való döntés az ügy érdeméhez tartozik, ítéletben bírálendő el. A hatósági jóváhagyás tárgyában hozott döntés (jóváhagyási eljárás II. szakasz) bírósági felülvizsgálata iránti eljárásban az Agrárkamara – a 2/2017. (X. 2.) KMK véleményben foglaltaknak megfelelően – beavatkozóként/érdekelteként részt vehet. A Kamarai tv. 13/A. §-a speciális rendelkezésként tér el a Fétv. 27. § ügyfél fogalmától. A Fétv. 103. § (2) bekezdése az Agrárkamara területi szervéhez telepíti a földbizottság helyett az állásfoglalás kiadását. A Kamarai tv. alapján azonban egyértelmű, hogy a felperes és a beavatkozó/érdekeltek csak az Agrárkamara mint jogi személyiséggel rendelkező szerv lehet. 2018. január elseje után a Kp. hatálya alá tartozó ügyekben sincs ebben a körben változás, mert a Kp. 17. §-ához képest speciális rendelkezést tartalmazó Kamarai tv. 13/A. § alapján továbbra is az Agrárkamara (és nem a területi szerve) járhat el.

[4] A Földforgalmi tv. 24. § (2) bekezdésében meghatározott szempontok alapján adja ki támogató vagy támogatót megtagadó állásfoglalását a helyi földbizottság/kamara. A támogató állásfoglalás ellenére a mezőgazdasági igazgatási szerv megtagadhatja az adásvételi szerződés jóváhagyását a Földforgalmi tv. 27.§ (3) bekezdés a) pontja alapján. Mind a földbizottsági/kamarai, mind a mezőgazdasági igazgatási szerv döntésénél kijelenthető, hogy az állásfoglalás és a hatósági jóváhagyás megtagadásához nem elegendő annak megállapítása, hogy a föld forgalmi értékéhez képest a vételár aránytalan, mert a Földforgalmi tv. 24. § (2) bekezdés d) pontja szerint az értékaránytalanság csak az egyik feltétel, és emellett teljesülnie kell annak a kitételnek is, hogy a vevő az elővásárlási jogosultat elővásárlási jogának gyakorlásától visszatart. A Földforgalmi tv. 24.§ (2) bekezdés d) pontja tehát konjunktív feltételt tartalmaz.

[5] A haszonbérleti szerződés hatósági jóváhagyása során a mezőgazdasági igazgatási szerv megtagadhatja a hatósági jóváhagyást a Földforgalmi tv. 53.§ (2) bekezdés a) pontja alapján, ha azt állapítja meg, hogy a haszonbér aránytalan és a haszonbérelő azzal előhaszonbérletre jogosultat tart távol az előhaszonbérleti jog gyakorlásától. A Földforgalmi tv. 53.§ (2) bekezdés a) pontja is konjunktív feltételeket tartalmaz, kizárólag az aránytalanság megállapítása nem alapozhatja meg a hatósági jóváhagyás megtagadását. A haszonbér aránytalansága szakkérdés, – szakértelem és kellő adatok hiányban – a kamara e körben beszerzett állásfoglalására nem alapozható megtagadó döntés.(Kfv.III.37.289/2017/5., Kfv.II.37234/2017/5., Kfv.II.37.290/2017/6.)

[6] A Fétv. 27. § (2) bekezdés c) pontja alapján az elővásárlási jogosult – függetlenül attól, hogy tett vagy sem nyilatkozatot, illetve támogatták-e vagy sem a tulajdonszerzését – ügyfélnek minősül. Az elővásárlásra jogosult keresetőségi joga jogának és jogos érdekének közvetlen érintettsége alapján ítélt meg. Többek közt e körben értékelhető, hogy élt-e az elővásárlási jogával. Az elővásárlási joggal élő elővásárlásra jogosult keresetőségi joggal is rendelkezik, mivel a mezőgazdasági igazgatási szerv rá nézve is folytat vizsgálatot (Földforgalmi tv. 28. § visszautalva a 25. §-ra, Pp. 327.§ (1) bekezdés a) pont, Kp. 17.§ a) pont).

3/2017. (IX.17.) KMK vélemény

3/2018. (IX.17.) KMK vélemény a munkáltató egészségkárosodásért fennálló kártérítési felelőssége összecszerűségének egyeb kérdéseiről

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a 2011. évi CLXI. tv. 27. § (1) bekezdése alapján az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a munkáltatónak a munkavállalója egészségkárosodásért fennálló kártérítési felelőssége összecszerűségének egyes kérdéseiről a 2012. évi I. törvény (Mt.) 169-178. §-ai, továbbá a 286. § (4) bekezdése értelmezésével az alábbi kollégiumi véleményt alkotja:

- 1. A munkaviszony körében elmaradt jövedelem megállapításánál a számítás alapját a károsult havi átlagjövedelme képezi.**
 - 2. A munkavállaló elmaradt jövedelmét a munkáltató által ténylegesen kifizetett összegek alapján kell figyelembe venni.**
 - 3. Az elmaradt jövedelembe be kell számítani azt a juttatást is, amelyet a munkáltató a munkavállalói részére a káreseményt követően folyósít.**
 - 4. A károsult jövedelemkiesését a károsodást megelőző zárt év adatai alapján képzett havi átlagjövedelmének alapulvételével kell meghatározni.**
 - 5. Az elmaradt jövedelmet abban a pénznemben kell vizsgálni, amelyben ahhoz a károsult hozzájutott. Részben, vagy egészben külföldi pénznemben fizetett jövedelmet ennek megfelelően külföldi pénznemben kell megítélni.**
 - 6. A károkozó köteles megtéríteni a károsult rendkívüli munkateljesítménnyel elért jövedelmét.**
 - 7. A károsult költségeit a károkozó a teljes kártérítés elve alapján köteles megtéríteni.**
 - 8. A társadalombiztosítás által nyújtott térítésen, illetve szolgáltatáson túlmenően is érvényesíthető költség iránti igény. Ennek összege nem irányulhat a kellő mértéktartást meghaladó igények kielégítésére.**
 - 9. Házastárs, más hozzátartozó által ellenérték nélkül végzett munka nem szolgálhat a kárért felelős munkáltató javára.**
 - 10. Az indokolt közlekedési költséget, ideértve a gépjármű beszerzésének költségét, a kárért felelős munkáltató köteles megtéríteni.**
 - 11. A munkáltató a munkavállaló hozzátartozójával szemben abban az esetben tartozik kártérítési felelősséggel, ha e felelőssége a munkavállalóval szemben fennáll.**
- A károsulttal közös háztartásban élő hozzátartozó a kárát – annak jellegétől függően – önállóan, vagy a perben félként érvényesítheti a munkáltatóval szemben.**

12. Az eltartott hozzátartozó részére megállapított tartást pótló járadék célja a káresemény előttinek megközelítőleg megfelelő életszínvonal biztosítása.

A tartást pótló járadéokra jogosult szülőt terheli a kárenyhítési kötelezettség.

13. A kártérítés, a jövedelempótló járadék összegének meghatározásánál (járadékalap) a károsultnak a károsodás bekövetkezése előtti jövedelméből kell kiindulni.

14. A jogosultat terhelő, a jövedelemszerzésre vonatkozó kárenyhítési kötelezettség teljesítését az igazoltan keresőképtelen állapota időtartamának figyelmen kívül hagyása mellett kell vizsgálni. A kárenyhítési kötelezettség elmulasztását a munkáltató bizonyítja.

15. Keresetveszteségi (jövedelempótló) járadék a károsult tartásának kiegészítése, pótlása céljából állapítható meg.

16. A járadék iránti igény az általános elévülési időn belül érvényesíthető.

17. A kártérítés módosításának alapjául szolgáló munkabérváltozás mértékének meghatározásánál nem az összehasonlítható munkavállalók részére ténylegesen kifizetett munkabéreket, hanem a náluk megvalósult bérfeljesztés mértékét kell figyelembe venni.

18. Általános kártérítés abban az esetben állapítható meg, ha nyilvánvalóvá válik, hogy a kár mértéke nem számítható ki.

19. A megállapított kártérítés módosítására irányuló keresetet megalapozhatja különösen a munkáltatónál megvalósult bérfeljesztés, bércsökkenés; a károsult állapotában, egyéb körülményeiben bekövetkezett változás.

20. A kártérítés iránti követelés elévülése a károsodás bekövetkezésével, a kártérítés iránti követelés esedékessé válásával megkezdődik.

Az elévülés nyugvására és megszakítására a polgári jogi szabályokat kell alkalmazni.

1. Az Mt. 169. § (1) bekezdés rendelkezése hiányában, továbbá az Mt. 177. § alapján alkalmazandó Ptk. 6:528. § szabálya folytán elmaradt jövedelemként nem a munkavállaló távolléti díját, hanem az elért havi átlagkeresetét kell alapul venni. Ennek összege meghatározásánál megfelelően alkalmazandók a 3/2014. (III.31.) KMK véleményben (a továbbiakban: KMK 1.) és a 6/2016. (XI.28.) KMK véleményben (a továbbiakban: KMK 2.) kifejtettek. Irányadó továbbá az 1/2006. (V.22.) PK vélemény, amelynek I. pontja is az „átlagkereset” meghatározását tartalmazza.

A Kúria Közigazgatási – Munkaügyi Kollégiuma alkalmazza az 1/2014. Polgári jogegységi határozat V.1. pontjának elvi megállapítását, amely szerint valamely állásfoglalás „megfelelő” alkalmazására utalás azt jelenti, hogy az új jogszabály (Ptk., Mt.) hatálya alá eső ügyekben a korábbi iránymutatásokban szereplő, tartalmilag az újakkal azonos jogszabályokon alapuló iránymutatást alkalmazni kell az eltérő jogegységi határozat meghozataláig. A Ptk. szabályait

(kivéve, ha e kollégiumi vélemény indokolása ettől eltérő hivatkozást tartalmaz), az Mt. 177. §-a alapján kell alkalmazni.

2. Az elmaradt jövedelem (Mt. 169. §) a káresemény előtt, a kártérítésért felelős munkáltatónál megvalósult kifizetésekből (azok összege alapján) állapítható meg, nincs tehát jelentősége a károsult által betöltött munkakörnek, szakképzettségnek, továbbá annak, hogy korábban, más munkáltatónál milyen módon és időtartamban milyen jövedelemre tett szert, illetve volt-e jövedelme.

A károsult elmaradt jövedelmének része a természetbeni juttatás is, amelyhez a káreseményt megelőzően hozzájutott [pl. a nyugdíjas bányászok szénjárandóságának pénzbeli megváltásáról szóló 145/1992. (XI.4.) Korm. rendeletben lévő „szénjárandóság”].

Elmaradt jövedelem megállapítható a közfoglalkoztatásra vonatkozó szerződés és a hatóság határozata alapulvételével is [a közfoglalkoztatásról és közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. tv. 2. § (2) bekezdése]. A károsult bizonyíthatja a jövőre nézve további, közfoglalkoztatottként elérhető jövedelmét.

3. Az elmaradt jövedelem meghatározásánál figyelembe kell venni azt a jövőbeli változást is, amelynek bekövetkezésével számolni lehet, pl. a káreseményt követően valamennyi munkavállaló részére biztosított étkezési hozzájárulás, egészségpénztári befizetés, amelyekhez a káresemény hiányában a károsult is hozzájutna [Ptk. 6:528. § (5) bekezdés]. Az elmaradt jövedelem számítása tehát ez esetben elválik annak vizsgálatától, hogy a károsult a munkaviszonya alapján a munkabéren felül milyen juttatást vett rendszeresen igénybe.

A munkáltató által a káreseményt megelőzően nyújtott egyéb pénzbeli juttatás külön, e jogcím alapján érvényesíthető pl. jubileumi jutalom.

4. A számítást úgy kell elvégezni, hogy abban töredék hónap ne szerepeljen. Amennyiben tehát a káresemény pl. 2018. március 14-én volt, a vizsgálandó időszak 2017. március 1-jétől 2018. február 28-ig tart. Töredék hónap figyelembe vétele szükségtelen számítási nehézséget okozna, a korábbi szabályok alapján kialakult és érvényesülő egységes ítélkezési gyakorlattól eltérés az Mt. és a Ptk. rendelkezései alapján (tiltó szabály hiányában) nem indokolt [Ptk. 6:528. § (3) bekezdés, 1/2006. (V.22.) PK vélemény].

5. A külföldön foglalkoztatott károsult elmaradt jövedelme kizárólag külföldi pénznemben, illetve más esetben részben valutarész vagy ellátmány címén keletkezik, ezért annak összegét az MK. 143. számú állásfoglalás megfelelő alkalmazásával kell megállapítani; az így keletkezett összeget nem kell belföldi pénznemre átszámítani [a devizakorlátozások megszüntetéséről, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2001. évi XCIII. tv. 1. § (3) bekezdés].

A károsult bizonyíthatja, hogy a külföldi munkavégzése meddig tarthatott volna, ezért a jövőre nézve megállapított kártérítés (járadék) is részben, vagy egészben megállapítható külföldi pénznemben is.

6. A törvény annak érdekében, hogy a károsult munkavállaló jelentős fogyatékosága ellenére megszerzett jövedelme (jövedelem része) folytán a károkozó ne kerüljön kedvezőbb helyzetbe, előírja az így szerzett összeg figyelmen kívül hagyását. Ezért úgy kell tekinteni, mintha ezt a károsult nem szerezte volna meg, ezzel a kártérítés összege nem csökkenthető

[Mt. 169. § (3) bekezdés]. A körülmények vizsgálata alapján állapítható meg, hogy a károsult rendkívüli munkateljesítménnyel, pl. többlet munkaidő felhasználásával, szakértő által is igazolt többlet erőfeszítéssel éri-e el a jövedelmét, vagy annak egy részét.

Nincs helye azonban kártérítés (járadék) megállapításának, ha a károsult a rendkívüli munkateljesítménnyel elért jövedelem figyelmen kívül hagyása mellett is magasabb jövedelemre tesz szert, mint a káreseményt megelőzően.

Amennyiben a munkavállalónál a többlet erőfeszítéssel elért keresetrész levonása után nem jelentkezik jövedelemvesztés, a rendkívüli munkateljesítményre hivatkozást a sérelemdíj összegének megállapításánál lehet értékelni.

7. A költségek megtérítéséről az Mt. nem tartalmaz kifejezett szabályt. A kártérítésért felelős munkáltató ezen a jogcímen a Ptk. 6:522. § (2) bekezdés a) és c) pontja alapján marasztalható. A károkozó magatartás folytán ugyanis a károsult vagyonában értékcsökkenés jelentkezik, a költségek megtérítése a vagyoni hátrányok kiküszöbölésére szolgál.

A költségek az eljárásjogi szabályok megfelelő alkalmazásával előírt bizonyítási teher meghatározása szerint lefolytatott szükséges bizonyítás alapján állapíthatók meg. A költség indokoltsága szakértői vélemény, felmerülése pedig tanúk vallomása alapján bizonyítható (pl. akadálymentesített fürdőszoba kialakítása és ennek költsége; az átalakítás megtörténte).

Indokolt költségként jelentkezik pl. az ápolási költség, háztartási kisegítő költsége, többlet rezsi költség, a sérült által egyébként elvégzett és elvégezhető munkákért idegen munkaerőnek kifizetett díjazás, gyógytorna, közlekedési költség stb. Súlyos állapotú károsultnál az átlagostól eltérő költség is keletkezhet pl. internethasználat költsége, ha számára ez maradt a külvilággal való érintkezés módja.

A károsult által a kár miatt felvett banki hitellel kapcsolatos költség iránti igény esetében abból kell kiindulni, hogy a költség okozati összefüggésben van-e a káreseménnyel (pl. a korábban felvett kölcsön visszafizetésére való képesség átmeneti hiánya folytán felvett újabb kölcsön költsége).

8. A károsult a gyógyulását, a kár enyhítését elősegítheti olyan egészségügyi szolgáltatás, vagy termék igénybevételével, amelynek költségét a társadalombiztosítás nem fedezi (pl. magánorvos által nyújtott pszichiátriai kezelés az orvossalakértő által igazolt maradványállapot felszámolása céljából, gyógytorna stb.). E költségek összegét azonban nem lehet túlzóan, a szükséges mértéktartást mellőző összegben meghatározott igény szerint megállapítani (pl. gyógyúszás céljából vásárolt ruházatra fordított kiadás nem fogadható el, ha ez a legköltségesebb termék árát tartalmazza). Ez az eset ugyanis nem tartozik a Ptk-ban kifejezetten kivételként a károsult gazdagodását megengedő [pl. Ptk. 6:528. § (6) bekezdés] szabályok hatálya alá, továbbá a gazdagodást az Mt. sem teszi lehetővé.

9. Önmagában a szívésségből megvalósuló hozzátartozói, rokoni segítség nem eredményezheti a károkozó mentesülését. Az ily módon végzett munka bizonyított értékét meg kell térítenie, a hozzátartozók nem kötelesek ellenérték nélkül végzett munkára a károkozó kártérítési kötelezettségének mérséklése céljából [Mt. 171. § (1) bekezdés].

10. A károsult megmaradt munkaerejének hasznosítása, a kár enyhítése, más esetben a mindennapi szükségleteinek kielégítése, a családi, szociális kapcsolatainak fenntartása vagy

egyéb indokolt, méltányolható okból kényszerülhet arra, hogy időlegesen, vagy határozatlan időre közlekedési költség iránti igényt érvényesítsen. Ilyen lehet pl. a felgyógyulásáig az orvosi kezeléseken való részvétel, vagy a számára megfelelő gépkocsi használata miatt felmerülő kiadás [Ptk. 6:522. § (2) bekezdés c) pont].

Az utóbbi esetben a gépjármű beszerzésének költségét az összes körülmény mérlegelésével kell meghatározni, figyelembe kell venni a személygépkocsi biztonságos vezetéséhez fűződő egyéni és közérdeket, önmagában a jármű árából ez a költség nem állapítható meg.

A jármű beszerzésének költsége önálló jogcímű igényként érvényesíthető, a károsult azt nem az egyébként kapott járadékból, kártérítésből köteles fedezni.

A közlekedési költséghez tartozik a jármű fenntartásával kapcsolatos indokolt költség is, amelyből a közforgalmú közlekedési eszköz igénybevételével felmerülő vélelmezett költséget általában nem lehet levonásba helyezni.

A közlekedési költséget nem lehet leszállítani önmagában azért, hogy a károsult a jármű vezetését esetenként a hozzátartozóinak átengedi. Az igényérvényesítést e jogcímen nem zárja ki, ha a károsult nem képes gépkocsit vezetni, de van olyan jogosítvánnyal rendelkező hozzátartozója, aki a szükséges szállítást elvégzi.

11. A munkáltató kártérítési felelőssége a munkavállaló hozzátartozójával [Mt. 294. § (1) bekezdés b) pont, ezzel megegyező Ptk. 8:1. § (1) bekezdés] szemben járulékos jellegű [Mt. 171. § (1) bekezdés].

A károsulttal közös háztartásban élő hozzátartozó a munkavállaló személyéhez kötött tevékenységekhez (ápolás, gondozás, szállítás stb.) közvetlenül kapcsolódó kárait – ideértve az ellenérték nélkül végzett munka értékét – perben állás és a károsult engedményező nyilatkozata nélkül érvényesítheti. Ettől eltérően az egyéb kárát (pl. ápolás miatt elmaradt jövedelem) önállóan, a perben félként érvényesítheti.

A károsult érvényesítheti azt a kárt (költséget), amely harmadik személy (nem hozzátartozó) szolgáltatásának igénybevétele miatt merült fel.

A hozzátartozó részéről felmerült költségeknél megfelelően irányadóak a 7. pontban kifejtettek.

12. A tartást pótló járadék összegének meghatározásához figyelembe kell venni az elhunyt munkavállaló és a járadékot igénylő sérelem előtti jövedelmét, ideértve az eltartott hozzátartozók (pl. kiskorú gyermekek) számát és a sérelem előtti életszínvonalukat [Ptk. 6:529. § (3) – (5) bekezdései, PK 47. számú állásfoglalás indokolása]. A sérelem után meglévő jövedelmek alapulvételével, mérlegelésével, nem kizárólag összegszerű számítás alapján a járadékot úgy kell megállapítani, hogy a jogosultaknak a sérelem előttivel megközelítőleg azonos életszínvonalat biztosítson. Értékelni kell az eset egyedi körülményeit (pl. volt-e az elhunytnek olyan tevékenysége, amely miatt a bevételeinek egy részét nem a jogosultak és a saját megélhetése biztosítására fordította).

Az özvegyi nyugdíjra jogosultság összefügghet a káreseménnyel, a juttatást ezzel összefüggésben lévőknek kell tekinteni, ha a káresemény hiányában a jogosultat bármely okból nem illetné meg az özvegyi nyugdíj.

A Ptk. 6:529. §-a szerint a gyermekeket mint önálló jogosultakat a kárenyhítési kötelezettség nem terheli, a terhükre nem lehet figyelembe venni, hogy a tartásukért felelős másik szülő esetleg a kárenyhítési kötelezettségét neki felróhatóan elmulasztotta. Az említett jogszabály (4) bekezdése alapján azonban a tartást pótló járadékot igénylő másik szülő igényének elbírálásakor vizsgálni kell a kárenyhítési kötelezettség teljesítését. A tartást pótló járadék iránti követelést is, hasonlóan a jövedelempótló járadékhoz a PK 46. és 47. számú állásfoglalások figyelembevételével kell elbírálni.

13. A főszabály szerint [Ptk. 6:527. § (1) bekezdés] pénzbeli kártérítés megállapításánál megfelelően alkalmazni kell a KMK 1. és KMK 2. véleményeket. Figyelembe kell venni a PK 35. számú, 45. számú, 46. számú állásfoglalást, az 1/2006. (V.22.) PK véleményt, továbbá az MK 32. számú állásfoglalást. Az elmaradt jövedelem összegét jogcímenként kell indokolni.

14. A jogosultat az Mt. 172. § (1) bekezdés b) pontja és a Ptk. 6:528. § (1) bekezdés alapján terheli a kárenyhítési kötelezettség. Ennek teljesítése megtörténik, ha pl. hitelt érdemlően bizonyítja az elhelyezkedési kötelezettsége teljesítését azzal, hogy az egészségi állapotáról és az egyéb lényeges körülményekről az új munkáltatóját az Mt. 6. §-a alapján tájékoztatta. A kárenyhítési kötelezettség – egyéb lehetőség hiányában – alkalmi jellegű munkavállalással is teljesíthető.

A kárenyhítési kötelezettség teljesítését a korábban hatályban volt társadalombiztosítási szabályok alapján értékelő iránymutatásokat (pl. BH1979.87., BH2004.207.) nem lehet alapul venni.

A munkavállalás, az átképzés vizsgálatokor a jogosult egyéni körülményeit és az elhelyezkedési lehetőségeket kell értékelni.

A kárenyhítési kötelezettség elmulasztását a munkáltató az 1952. évi III. tv. (Pp.) 164. § és a 2016. évi CXXX. tv. (új Pp.) 265. §-a alapján bizonyítja.

A kártérítés összege megállapításánál felmerülő túlfizetés, beszámítás visszakövetelés esetén alkalmazni kell a PK 34. számú állásfoglalást, a kötelezett elszámolására vonatkozóan pedig az 1/2011. PJE határozatot.

15. A keresetveszteségi járadék megállapításánál is irányadóak az elmaradt jövedelemről kifejtettek. A bíróságnak tájékoztatást kell nyújtania arról, hogy a károsult bizonyítási terhe kiterjed arra, hogy milyen lényeges tények alapján kéri a járadék összegének meghatározását (pl. kiket jelöl meg összehasonlítható munkavállalóként, mivel bizonyítja a külföldi pénzben kapott munkabérből képzett megtakarításait; az állapota rosszabbodásáról milyen bizonyítékokat jelöl meg stb.).

A követelés összegszerűségről szóló döntés indokolásának azt is tartalmaznia kell, hogy a bíróság milyen kártérítést csökkentő tényezőket, milyen jövőbeli változást vett figyelembe (aminek bekövetkezésével számolni lehet).

A járadékra való jogosultságot önmagában az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése nem érinti, tehát e munkavállaló számára is megállapítható a járadék, illetve önmagában ez a tény nem lehet a kereset elutasításának indoka.

A járadék megállapításánál irányadóak a már említett iránymutatások, különösen az MK 32. és a PK 46. számú állásfoglalások.

16. Az Mt. nem tartalmazza az 1992. évi XXII. tv. (régi Mt.) 186. § (3) bekezdésének megfelelő szabályt a hat hónapnál régebbi időre visszamenőleg érvényesíthető járadék feltételeiről. A járadék iránti igény az Mt. 175. § (3) bekezdés b) pont és a Ptk. 6:528. §, 6:533. § (2) bekezdés alapján tehát – az említett korábbi szabály hiányában – az általános elévülési időn belül érvényesíthető, továbbá akkor sem érvényesíthető három éven túl, ha a munkáltató az Mt. 176. § (2) bekezdésében lévő értesítési kötelezettségét elmulasztotta. Az új tény keletkezésétől számított három éven belül erre alapozva új igény érvényesíthető. Az előbbiek miatt alkalmazni kell az MK 112. számú állásfoglalást az indokolás utolsó bekezdésének kivételével. Ugyanezen okból alkalmazni kell a PK 52. számú állásfoglalást az utolsó mondata, és az indokolásának utolsó mondata kivételével, amelyek az Mt. alapján már nem irányadóak.

17. A törvény az átlagos, éves munkabérváltozás mértékét tekinti irányadónak a kártérítés módosítása vizsgálatánál. Erre vonatkozóan alkalmazni kell az MK 111. számú állásfoglalást, amely egyezően a PK 48. számú állásfoglalással meghatározza, hogy milyen béremelkedés alapján igényelhető a járadék módosítása. Önmagában az infláció nem szolgálhat a keresetvesztéségi járadék összege módosításának indokául.

A gyermeket megillető járadék összegét a családi pótlékkal kapcsolatos jogszabályértelmezést tartalmazó PK 47. számú állásfoglalás, illetve az eltartottakra vonatkozó PK 46. számú állásfoglalás figyelembevételével kell megállapítani.

18. A kár összegének megállapítása céljából a bíróságnak – a bizonyítás esetleges nehézségei ellenére – minden lehetséges és célravezető bizonyítást le kell folytatnia a (bizonyítási teher figyelembevételével; PK 49. számú állásfoglalás). A marasztaló rendelkezést mindezek alapján kell indokolni az alkalmazott jogszabályok megjelölésével.

A marasztalás jogcíme általános kártérítés lehet pl. ha a tartást pótló kártérítés összegét a felek életszerűtlen módon jelölték meg, a pontos összeg bármely okból nem tisztázható; ha a költség pénzben pontosan nem fejezhető ki stb.

Általános kártérítés járadékként a kötelező legkisebb munkabér alapján is megállapítható. Feltétel lehet, hogy bizonyossággal határos valószínűséggel megállapítható legyen, miszerint a károsult legalább ilyen összegű jövedelemre szert tett volna a káresemény hiányában.

Az általános kártérítésről hozott döntésekhez alkalmazni kell a PK 49. számú állásfoglalást, amely iránymutatást ad az ilyenként elbírált követelésről hozott döntés ítélt dolog jellegéről, továbbá az esetleges perújításról is.

Az általános kártérítési járadék módosítható, ha e kártérítés megállapításánál figyelembe vett körülmények változtak meg, egyéb körülmények változása erre nem nyújt lehetőséget [Mt. 174. § (1) bekezdés].

19. A kártérítés az Mt. 174. §-ában megjelöltek alapján módosítható. Figyelembe kell venni, hogy a károsultat – a jóhiszemű és tisztességes eljárás követelményét megtartva – a körülményei változatlanul hagyásának kötelezettsége nem terheli.

A tartást pótló, és a keresetveszteségi járadék összegének módosításánál alkalmazni kell az MK 111. számú, és a PK 48. számú állásfoglalást.

A káreseményt követően a munkáltatónál bevezetett béren kívüli javadalmazás is megalapozhatja a megállapított kártérítés módosítását, ha ez a munkáltatói döntés változást jelent a lényeges körülményekben.

20. Az Mt. 286. § (4) bekezdése alapján az elévülésre a munkajogi rendelkezések mellett a Ptk. 6:24. § és 6:25. §-át kell alkalmazni, az esedékességről a Ptk. 6:532. és a 6:533. §-a tartalmaz rendelkezést.

Az elévülés nyugvásáról szóló szabály akkor irányadó, ha a károsult a károkozásról az esedékességkor nem szerez tudomást; annak van tehát jelentősége, hogy a károsult mikor jut teljeskörűen az igényérvényesítéshez szükséges információk birtokába.

A Ptk. 6:25. § (1) bekezdése elévülést megszakító okként – a korábbi szabályozástól eltérően – a kötelezett írásbeli felszólítását nem tartalmazza, továbbá a követelés bírósági eljárásban történő érvényesítése akkor szakítja meg az elévülést, ha a bíróság az eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozott [Ptk. 6:25. § (1) bekezdés a) – d) pontok].

A különböző jogcímű igények szempontjából az elévülési idő számítására az Mt. 175. §-át és az MK 93. számú állásfoglalást, a járadékkövetelés elévülésére a Ptk. 6:533. §-át kell alkalmazni.

A károsult állapotrosszabbodásával kapcsolatos igény elévülése nyugvásának megállapításánál, továbbá az erre vonatkozó ítélt dolog vizsgálatánál irányadónak tekinthetők a Pécsi Ítéltábla 2/2009. (X.09.) Kollégiumi véleményében foglaltak.

A károkozó magatartás, az esemény időpontjának bizonyítottsága, ennek hiánya, az alkalmazandó jog szempontjából nem mellőzhető a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. tv. hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről és törvénymódosításokról szóló 2012. évi LXXXVI. tv. (Mth.) 10. §-ának figyelembevétele.

A kollégiumi vélemény elfogadása folytán az MK 32., az MK 93., az MK 111., az MK 112. és az MK 143. számú állásfoglalások alkalmazhatónak tekinthetők a 2012. évi I. törvény (Mt.) alapján elbírált ügyekre; nem tekinthető alkalmazhatónak az MK 112. számú állásfoglalás indokolásának utolsó bekezdése.

3. sz. melléklet

A KÚRIA ÁLTAL A 2018. ÉVBEN KÖZZÉTETT ELVI BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK ÉS ELVI BÍRÓSÁGI DÖNTÉSEK

TARTALOM

1. A Büntető Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések	2
Büntető elvi határozatok:	2
Büntető elvi döntések:	8
2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések	10
Közigazgatási elvi határozatok:.....	10
Közigazgatási elvi döntések:.....	13
Munkaügyi elvi határozatok:.....	14
Munkaügyi elvi döntések:.....	19
3. A Polgári Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések	21
Polgári elvi határozatok:	21
Gazdasági elvi határozatok:	21
Gazdasági elvi döntések:.....	21

1. A Büntető Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések

2018-ban az elvi közzétételi tanács 17 büntető elvi határozatot és 11 büntető elvi döntést választott ki közzétételre.

Büntető elvi határozatok:

EBH2018. B.1.

Társadalomra veszélyesség hiánya miatt nem állapítható meg a hivatali vesztegetés elfogadásának büntette annak a büntetés-végrehajtási zászlósnak a terhére, akit a Nemzeti Védelmi Szolgálat tisztje az előzetes ügyészi engedéllyel végzett megbízhatósági vizsgálat keretében hivatali visszaélés elkövetésére bujtja fel, majd – az előzetesen kidolgozott és jóváhagyott végrehajtási terv kereteit túllépve, a fokozatosság követelményét megsértve – részére úgy ad át kéretlenül százezer forintot, hogy kész tények elé állítja a vádlottat, s amikor az nem tiltakozik, nyomban őrizetbe veszik.

A megbízhatósági vizsgálat alá vont büntetés-végrehajtási zászlós ugyanis a vesztegetéskor nem a saját szabad akarata (belátása) szerint járt el, hanem a vizsgálatot végző védelmi tiszt állította úgy kész tények elé, hogy választási lehetősége gyakorlatilag már nem volt.

A vádlott magatartását a hatóság mindvégig nyomon követte, ellenőrizte, így az előzetes forgatókönyv túlteljesítése folytán a közélet tisztasága és a büntetés-végrehajtás adatkezelésének rendje vagy más fontos érdeke nem sérült, ezért a konkrét ügyben (egyedi esetben) a cselekmény objektív társadalomra veszélyessége hiányzott [2012. évi C. tv. 294. § (1) bek.; 1998. évi XIX. tv. 6. § (3) bek. a) pont, 331. § (1) bek.; 1994. évi XXXIV. tv. 7. § (3) bek., 7/B. § (2) bekezdés b) pont].

EBH2018. B.5.

Az emberölés büntette kísérletének társtettesei azok, akik az általuk súlyosan bántalmazott (összevert, lábát eltört) megkötözött, s mindezek folytán önmentésre képtelen sértettet személygépkocsijának csomagtartójába bezárják, majd ebben az állapotában a 12 Celsius-fokos őszi hidegben egy erdei úton sorsára hagyják.

A sértett véletlen megtalálásáig és kiszabadításáig több mint öt órát töltött sanyargatott, kiszolgáltatott állapotban, s az időjárási viszonyokra, valamint az általa viselt öltözékre és sérült állapotára is figyelemmel kihűléses halála 10-12 órán belül bekövetkezhetett volna.

Ennek lehetőségét a vádlottak felismerték, azt egymás között szóba is hozták, de annak bekövetkezése iránt közömbösen viselkedtek. Cselekményük halálos eredménye a véletlen folytán maradt el. Amikor az elkövetők az általuk kifejtett testi épséget érintő magatartás halálos eredményének elmaradását a véletlenre bízzák, illetve annak bekövetkezése vagy elmaradása iránt közönyösek, akkor terhükre az emberölés büntetének eshetőleges szándékkal elkövetése megállapítása indokolt [2012. évi C. tv. 7. §, 10. § (1) bek., 160. § (1) bek.].

EBH2018. B.6.

I. Felülvizsgálati ok nem valósul meg, ezért az anyagi jogerő feloldására, és a jogerős határozat megváltoztatására nincs törvényes lehetőség, és a megtámadott ítélet hatályban tartása indokolt, ha a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv (EJEB) nem a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, nem a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének perbiróság általi kizárását tekintette egyezményesértőnek, hanem egy – már a

büntetés-végrehajtás szakaszába tartozó – olyan felülvizsgálati lehetőség hiányát, amely az EJEK által ajánlott idő kitöltése után és a köztársasági elnök kegyelmi eljárását és döntését is garantáló módon tenné de facto csökkenthetővé az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetésének csökkenthetőségét.

II. A nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv az Egyezmény 3. cikkének megsértését az egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2014. évi LXXII. törvény által módosított 2013. évi CCXL. törvény szabályozásának – általa vélt – jogszabályi hiányosságára alapozta, amely nem az ítéletet hozó bíróság (EJEK esetjogának megfelelő) eljárása és az ügydöntő jogerős határozatra vonatkozik, ezért kívül esik a Be. 427. §-ának (3) bekezdésében foglaltakon.

Az EJEK nem az adott büntetés (életfogytig tartó szabadságvesztés) kiszabhatóságát, hanem a végrehajtás kötelező kegyelmi eljárásnak szabályait bírálta, amelyen változtatni nem a jogalkalmazás, hanem a jogalkotás feladata. Ha pedig jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg, s nem pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával [Alaptörvény V. cikk; 1978. évi IV. tv. 47/A. § (1), (3) bek.; 2012. évi C. tv. 42. § II. ford.; 44. § (1) bek.; 3/2015. BJE határozat; 1998. évi XIX. tv. 416. § (1) bek. g) pont; 423. § (3) bek., (4) bek.].

EBH2018. B.8.

I. A terrorcselekmény büntette célzatos bűncselekmény, amelynek (1) bekezdés a) pontja szerinti esetében a célzat a törvényi tényállásban felsorolt passzív alanyok valamelyikének valaminek tevésére, nem tevésre vagy eltérésre kényszerítése. Éppen a passzív alanyok (állami szerv, más állam vagy nemzetközi szervezet) specialitása, fontossága miatt minősül a kényszerítés terrorcselekménynek, s megvalósulásához további terrorista cél nem szükséges [2012. évi C. tv. 314. § (1) bek. a) pont].

II. Megalapozatlanság miatt az elsőfokú ítélet csak akkor helyezhető hatályon kívül, ha a megalapozatlanság a másodfokú eljárásban nem küszöbölhető ki. A részleges megalapozatlanság másodfokon az iratok tartalma alapján, helyes ténybeli következtetés vagy bizonyítás útján kiküszöbölhető, annak mennyiségi korlátja nincs, részleges megalapozatlanság kiküszöbölése a másodfokú eljárásban kötelező. A hiányos vagy iratellenes tényállás tehát teljes, a másodfokú eljárásban ki nem küszöbölhető megalapozatlanságot fogalmilag nem eredményezhet [1998. évi XIX. tv. 352. § (1) bek. a) pont; 376. § (1) bek.].

III. Az indokolási kötelezettség teljesítése csak megalapozott, illetve megalapozottá tett tényállás tekintetében vizsgálható, amennyiben ugyanis tények megállapítása hiányzik, úgy az azokra vonatkozó indokolás sem kérhető számon [1998. évi XIX. tv. 351. §; 373. § (1) bek. III. pont a) pont].

IV. Az eljárási törvényt és a bírói függetlenséget sérti a hatályon kívül helyező végzésben az elsőfokú bíróság más tanácsa általi tárgyalásának abból az okból történő elrendelése, mely szerint ugyanazon tanácstól adott esetben a bizonyítékok eltérő értékelése nem várható el [Alaptörvény 26. cikk (1) bek.; 2011. évi CLXII. tv. 1. § (1) bek.; 1998. évi XIX. tv. 78. § (3) bek., 378. § (2) bek., 403. § (3)-(4) bek.].

EBH2018. B.11.

I. A javak elleni jogtalan támadást gépjárművel végrehajtó támadót gépjárművel nyomon követni, s a jogtalanul elvett javak visszaadásának kikényszerítése végett utolérni olyan törvényes joggyakorlás, amely védelmi cselekmény, a javak ellen intézett jogtalan támadást elhárító magatartás. Az ebből eredő nem szándékolt súlyosabb következmény kockázatát ez esetben is a jogtalan támadó viseli [2012. évi C. tv. 22. § (1) bek.].

II. A jogos védelem körében a javak ellen intézett jogtalan támadás a jogszerűen tulajdonban tartott vagy birtokolt vagyontárgy eltulajdonítást célzó elvétele, elragadása. A saját, illetve más javai ellen az elvétellel intézett jogtalan támadás elhárításának törvényes módja az elvétel folyamatának a védekező általi megszakítása, amely megvalósul a dolognak a tetten ért tolvajtól visszaszerzésével, ha a dolog feletti jogos uralmi helyzet így visszaállítható. Ennek az elhárító cselekménynek szükséges, jogszerű módja az, ha a tulajdonos (védekező) - a javak védelme, azok visszaszerzése érdekében - forró nyomon üldözőbe veszi a tetten ért tolvajt [2012. évi C. tv. 10. § (1) bek., 22. § (1) bek., 365. § (2) bek., 370. § (1) bek.; 1998. évi XIX. tv. 127. § (3) bek.].

III. Javak elleni jogtalan támadás elhárítása érdekében kifejtendő jogszerű védekező cselekményt a törvény nem szűkíti le az elvétel testi erővel történő fizikai megakadályozására, mert a javak elleni támadáshoz az elhárító magatartás - természetes módon - szükségszerűen éppen a dolog visszaszerzésével, tényleges hatalomban tartásával valósul meg [2012. évi C. tv. 10. §, 20. § (1) bek., 371. § (1) bek.].

IV. A jogos védelem körében kifejtett szükséges elhárító cselekmény nélkülözi a szándék bűnösségét, a szándék bűnösségének hiányából következik, hogy az ilyen szándékot nélkülöző cselekménynek gondatlan bűnösségi eredménye sem lehet, az fogalmilag kizárt. Ha az alapcselekmény jogszerű és nem büntetendő (mert nem veszélyes a társadalomra), úgy ahhoz gondatlanság sem társulhat [2012. évi C. tv. 7. §, 9. §].

V. A megtámadottat nem lehet a bűncselekménnyel szembeni védekezés lehetőségétől megfosztani amiatt, hogy a jogtalan támadás helyét, idejét, módját, eszközét a bűncselekmény elkövetője választja meg. A jogtalan támadó megtámadottal szembeni helyzeti előnye éppen ebben az önkényben áll, s a védekezéshez fűződő jog emiatti elvitatása a kockázatmentes elkövetés (bűnözés) elfogadását, ezáltal közvetve ösztönzését jelentené [2012. évi C. tv. 22. § (1) bek.].

EBH2018. B.12.

Ha az ítélet kihirdetés előtt írásba foglalt rendelkező része szerinti büntetés és a szóban kihirdetett ítélet szerinti büntetés tartama eltér egymástól, a kihirdetett ítélet szerinti tartam az irányadó akkor is, ha az ítélet kihirdetés előtt írásba foglalt rendelkező része, illetve az írásba foglalt ítélet rendelkező része és indokolása azonos.

Így a büntetés szóban kihirdetett tartama lesz irányadó akkor is, ha annak kihirdetésére tévesen, az eljáró tanács szándékától eltérően került sor [1998. évi XIX. tv. 257. § (4) bek., 262. § (2)-(3) bek., 373. § (1) bek. III. b) pont].

EBH2018. B.13.

I. A hivatali vesztegetés büntettének hatályos Btk. szerinti szabályozása eltér az 1978. évi IV. törvény ugyanezen bűncselekményekre vonatkozó különös részi tényállásaitól [1978. évi IV. tv. 250-253. §].

A hatályos Btk. a hivatali vesztegetés tényállásában az aktív vesztegető büntetendő cselekményeiről rendelkezik (293. §). A hivatali vesztegetés elfogadásáról szóló 294. § pedig a passzív vesztegetés elkövetési magatartásait állapítja meg.

Az aktív és passzív vesztegető tényállásszerű vesztegetési cselekményei - eltérően az 1978. évi IV. törvény rendelkezéseitől - nem teljes terjedelemben alkotják ugyanannak a korrupciós kapcsolatnak - az előny adásával, ígéretével szemben az adott vagy ígért előny kérésével, elfogadásával vagy az ezeket a magatartásokat tanúsítóval egyetértéssel - szimmetrikusan teljessé váló korrupciós kapcsolat egymást kiegészítő, szemben lévő két oldalát [1978. évi IV. tv. 250-253. §; 2012. évi C. tv. 293. §, 294. §].

II. A korábbi Btk. (1978. évi IV. tv.) alapján a jogtalan előny átadója és elfogadója az előny átadásának befejezettségével egyaránt bűncselekményt valósított meg. Az új Btk. szerint az előny elfogadója továbbra is bűncselekményt követ el - hivatali működése alatti és azt követő előny elfogadása esetén is -, az előny átadója viszont a hivatalos személy hivatali működésének befejezése után csak akkor, ha a hivatalos személy tevékenységének befolyásolására vonatkozó elhatározása bizonyított, mert a jogalkotó a befolyásolni törekszik tényállási elemmel jövőbe mutató céllal egészítette ki a törvényi tényállást.

Ha a hivatalos személy (passzív vesztegető) a működése közben megszegi kötelezettségét és az aktív vesztegető a működés befejezése után ad előnyt, akkor az aktív oldalon cselekvő elkövető nem feltétlenül bűnös.

Amennyiben bizonyított, hogy az aktív vesztegető már a hivatalos személy működése közben elhatározta a jogtalan előny későbbi juttatását, és ezt a szándékát kifejezte, akkor az aktív oldalon álló elkövető cselekménye is tényállásszerű, ellenkező esetben pusztán az előny önkéntes utólagos adása nem valósít meg bűncselekményt.

III. Az anyagi jogban bekövetkezett törvényi változás lényege tehát, hogy az ügyintézés lezárását követően történt előny adása differenciált megítélés tárgyává vált. Az ügyintézés lezárását követően az előny adása a célzat megállapíthatóságától vagy hiányától függően valósíthat meg bűncselekményt vagy - jóllehet aktív, ám - nem büntetendő magatartást.

Az előny utólagos juttatása - kizárólag az átadó részéről - akkor nem bűncselekmény, ha nem lehet arra következtetni, hogy ezt az ügyfél a hivatalos személy éppen folyamatban lévő vagy jövőbeni tevékenységének befolyásolása célzatával adja. A hivatalos személy általi elfogadás - akár hatósági működésének befejezése után is - mindenképpen passzív vesztegetés, tehát bűncselekmény [1978. évi IV. tv. 250. §, 253. §; 2012. évi C. tv. 7. §; 293. §, 294. §].

IV. Rendes jogorvoslat (így harmadfokú felülbírálat) esetében is a büntetőeljárás szabályok megtartásának ellenőrzése az első, s csak ezt követően kerül sor a tényállás megalapozottságának vizsgálatára, kivéve, ha az indokolási kötelezettség teljesítése a vitás, mert az eljárási szabályok megtartásának vizsgálata ebben az egy vonatkozásban megelőzi a tényállás megalapozottságának vizsgálatát. Az indokolási kötelezettség teljesítése ugyanis csak a megalapozott, illetve megalapozottá vált tényállás tekintetében vizsgálandó.

V. A felülvizsgálati határozat megalapozatlanságának kiküszöbölésére másod- és harmadfokú felülbírálat során eltérő terjedelmet biztosító eszközök állnak rendelkezésre. A harmadfokú bíróság által elvégezhető tényállás-kiegészítés és -helyesbítés csak a meglévő tényállásba illeszkedő ténymegállapítást eredményezhet, attól eltérőt nem.

Ami pedig nem tartozik a harmadfokú bíróság - másodfokhoz képest szűkebb - reformációs (tényjavítás lehetőségét biztosító) jogkörébe, úgy az értelemszerűen a hatályon kívül helyezés (kasszáció) jogkörébe kerül [1998. évi XIX. tv. 351. § (1), (2) bek., 352. § (1), (2) bek., 373. § (1) bek. III. a) pont; 388. § (1), (2) bek., 399. § (5) bek.].

EBH2018. B.14.

I. A súlyosítási tilalomba ütköző, konkrétan ki nem szabható büntetésekről, nem alkalmazható intézkedésekről a súlyosítási tilalom tartalmát meghatározó Be. 354. § (4) bekezdése taxatív felsorolást ad. Mindaz, ami nem ütközik az e törvényhely által felsoroltakba, az kiszabható, illetve alkalmazható, függetlenül attól, hogy - jóllehet, nem sérti a súlyosítási tilalmat - adott esetben a terheltre nézve hátrányosabb lehet [1998. évi XIX. tv. 354. § (1), (4) bek.].

II. A terhelt terhére bejelentett tárgyalás tartására irányuló kérelem hiányában nem sérti a súlyosítási tilalmat, ha az elsőfokú bíróság a tárgyalás mellőzésével hozott végzéssel kiszabott pénzbüntetés helyett - a tárgyaláson felmerült új bizonyíték és ennek folytán új tény megállapítása nélkül is - közérdekű munkát szab ki. A pénzbüntetés és a közérdekű munka között a büntetőeljárásról szóló törvény a súlyosítási tilalom tekintetében nem tesz különbséget [2012. évi C. tv. 47. §, 50. §; 1998. évi XIX. tv. 354. § (1), (4) bek., 549. § (4) bek.].

III. Sérti ezzel szemben a súlyosítási tilalmat, ha a másodfokú bíróság a terhelt terhére bejelentett tárgyalás tartására irányuló kérelem hiányában az első fokon tárgyalás mellőzésével hozott végzéssel kiszabott egy büntetésen felül további büntetést vagy büntetéseket szab ki [1998. évi XIX. tv. 354. § (1), (4) bek., 549. § (4) bek.].

IV. A garázdaság vétsége és a könnyű testi sértés vétsége egyaránt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. E bűncselekmények miatt a közérdekű munka kiszabását a Btk. 33. § (4) bekezdése önállóan megalapozza. Aszerint, ha a bűncselekmény büntetési tételének felső határa háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható. A pénzbüntetés és a közérdekű munka e rendelkezésben is mindennemű differenciálás nélkül áll egy sorban [2012. évi C. tv. 33. § (4) bek., 164. § (1), (2) bek., 339. § (1) bek.].

EBH2018. B.16.

Ha a megbízhatósági vizsgálat során a büntetés-végrehajtási zászlós hivatali (szolgálati) beosztását kihasználva azt a látszatot kelti, hogy egy, a média érdeklődésének középpontjába került fogvatartottról bizalmas információkat hajlandó közölni, és saját kezdeményezésére a védelmi tisztől kapott pendrive-ra adatokat visz fel, amit a védelmi tisztnek át is ad, továbbá vállalja, hogy egy ellenőrizhetetlen telefonszámon további adatokat szolgáltat és mindezért jogtalan előnyt fogad el, elköveti a hivatali vesztegetés elfogadásának büntettét [2012. évi C. tv. 294. § (1) bek.].

EBH2018. B.17.

Az ittas állapotban járművezetés megvalósulásához elegendő, ha az elkövetőnek a vezetéskor a szervezetében annyi alkohol van, amely alkalmas a törvényben írt alkoholszint előidézésére [2012. évi C. tv. 236. § (1) bek., 240. § (3) bek.].

EBH2018. B.19.

A véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátlan, és nem élveznek védelmet a gyalázkodó, bűncselekmény elkövetésére utaló, valótlan tartalmú tényállítások. Az olyan, a közszereplő működésével kapcsolatos tényállítások, amelyek - valóságuk esetén - a közszereplő ellen büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhatnak, meghaladják a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos határait, és alkalmasak a sértett jó hírének, becsületének megsértésére [2012. évi C. tv. 226. § (1) bek.].

EBH2018. B.20.

A megismételt perújítási eljárásból nem kizárt a perújítás megengedhetőségének a kérdésében döntő, hatályon kívül helyezett végzés meghozatalában részt vett bíró [1998. évi XIX. tv. 351. § (2) bek., 376. § (1) bek., 413. § (2) bek.].

EBH2018. B.21.

A súlyosítási tilalom a felülvizsgálati eljárás eredményeként megismételt másodfokú eljárás során is érvényesül, ezért a másodfokú bíróság főszabályként nem szabhat ki súlyosabb büntetést annál, mint abban a másodfokú határozatban, amelyet a terhelt javára benyújtott felülvizsgálati indítvány támadott [1998. évi XIX. tv. 354. §, 405. § (1) és (2) bek., 406. §].

EBH2018. B.24.

I. Végszükség miatt nem valósítja meg az állatkínzás büntetést, aki az emberek testi épségét, egészségét közvetlen támadással fenyegető kutyát lelövi [2012. évi C. tv. 15. § f) pont, 23. § (1) bek., 244. § (1) bek. a) pont, (2) bek. b) pont].

II. A támadás élőlény általi, más ellen irányuló ártó vagy veszélyeztető erő kifejtés, amellyel szemben helye van védekezésnek. Az állat általi támadással szembeni védekezés lehetősége pedig nem szűkebb, mint amikor a támadást ember hajtja végre [2012. évi C. tv. 22. § (1) bek., 23. §].

EBH2018. B.27.

I. A 2018. július 1. napján hatályba lépett 2017. évi XC. törvény, a Be. rendelkezéseit a hatálybalépésekor folyamatban lévő harmadfokú eljárásban is alkalmazni kell [2017. évi XC. törvény 868. § (1) bek.].

II. Amennyiben a másodfokú bíróság a vádlott bűnösségét olyan bűncselekményben is megállapította, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett, az elsőfokú bírósággal ellentétes döntést hozott, úgy ítélete ellen fellebbezésnek van helye. A fellebbezéssel azonban csak az ellentétes döntés, illetve a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezése vagy része támadható, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálata eredményezett.

A másodfokú ítéletnek egyéb rendelkezése, illetve része ellen nincs helye fellebbezésnek [2017. évi XC. törvény 615. § (2) bek. c) pont, (3) és (5) bek.].

III. A korábbi jogszabály alapján még joghatályosan előterjesztett olyan rendelkezés elleni fellebbezés elbírálását a bíróság mellőzi, amely ellen a Be. alapján már nincs helye fellebbezésnek [2017. évi XC. törvény 870. § (3) bek.].

IV. Nincs helye harmadfokú felülbírálatnak a másodfokú ítéletben megállapított olyan bűncselekmény kapcsán, ami a vádlott terhére már az elsőfokú bíróság által megállapított bűncselekménnyel alaki halmazatban áll, mivel a másodfokú ítéleti változtatás nem eredményezett a bűnösség kérdésében eltérő döntést, csupán annak a cselekménynek a minősítését érintette, amelyben az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét már megállapította [2017. évi XC. törvény 615. § (2) bek. c) pont].

V. A harmadfokú bíróság a határozatát arra a tényállásra alapítja, amely alapján a másodfokú bíróság az ítéletét meghozta, kivéve, ha a másodfokú bíróság ítélete a fellebbezéssel érintett ellentétes döntés tekintetében megalapozatlan; azaz a harmadfokú bíróság kizárólag a fellebbezhető ítéleti rendelkezés kapcsán vizsgálja a tényállás megalapozottságát, a

fellebbezéssel nem érintett bűncselekmény tekintetében ezt nem vizsgálhatja [2017. évi XC. törvény 619. § (1) és (4) bek.].

VI. A harmadfokú bíróság akkor bírálja felül a kiszabott büntetést vagy alkalmazott intézkedést is, ha az a fellebbezés, amely a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezését vagy részét sérelmezi, amely az ellentétes döntéssel összefügg, eredményes, és a harmadfokú bíróság e körben a bűnösség megállapítására, illetve a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezést megváltoztatja [2017. évi XC. törvény 590. § (5) bek. d) pont, 615. § (3) bek. b) pont, 618. § (3) bek. b) pont].

VII. Az eredményes másodfellebbezés következménye, hogy a harmadfokú bíróság az ítélet fellebbezéssel nem érintett része tekintetében is felülbírálja az ítéletet, ideértve a bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezést - ha a terheltet fel kell menteni vagy vele szemben az eljárást meg kell szüntetni -, továbbá a bűncselekmény minősítését, a kiszabott büntetést, valamint az intézkedést [2017. évi XC. törvény 590. § (5) bek. a)-c), d) pont, 618. § (3) bek. a), b) pont].

Büntető elvi döntések:

EBD2018. B.2.

Éjjel elkövetett személy elleni jogtalan támadással szemben akkor is szükséges és korlátlan a védekezés szabadsága, ha a tettegességet megvalósító jogtalan támadás olyan személyek ellen irányul, akik lakásnak nem minősülő helyiségben tartózkodnak, s a támadó 01 óra 40 perckor ebbe a - műkincsek elhelyezésére szolgáló - helyiségbe próbál erőszakkal behatolni, majd ennek érdekében az ott jogszerűen tartózkodókat megütni [2012. évi C. tv. 22. § (1) bek., (2) bek. a) pont aa) alpont].

EBD2018. B.3.

Kifosztás büntette esetén elválhat a sértett és a passzív alany személye. A gyermekkorútól pénzt tartalmazó pénztárca elvétele tehát alkalmas lehet a bűncselekmény minősített esete megállapítására abban az esetben is, ha a pénztárca és a pénz nem a gyermek, hanem az édesanyja tulajdona volt [1978. évi IV. tv. 322. § (1) bek. c) pont].

EBD2018. B.4.

Társasház sérelmére elkövetett bűncselekmény esetén a közös képviselő jogosult pótmagánvádlóként fellépni, a tulajdonostársak önállóan nem [1998. évi XIX. tv. 51. §, 53. §, 231. § (2) bek. c) pont].

EBD2018. B.7.

Társtettesként elkövetett rablás büntettének minősül azoknak a tetten ért tolvajoknak a cselekménye, akik az erőszakot nemcsak a menekülésük, hanem az ellopott dolog megtartása végett is alkalmazzák [2012. évi C. tv. 365. § (2) bek. első ford., (3) bek. f) pont].

EBD2018. B.9.

Aki a valótlan tartalmú adóbevallást olyan személlyel nyújtja be, akinek a bevallás valótlan voltáról nincs tudomása, a magánokirat-hamisítást is közvetett tettesként követi el [1978. évi IV. tv. 20. § (2) bek., 276. §].

EBD2018. B.10.

A jelentős mértékű és többször megvalósított sebességtúllépés közvetlen veszély okozása nélkül nem valósítja meg a közúti veszélyeztetés büntettét [2012. évi C. tv. 234. §].

EBD2018. B.15.

A perújítás során hozott új ítélet meghozatalánál is vizsgálni kell, hogy az elkövetéskor vagy az elbíráláskor hatályos Btk.-t kell-e alkalmazni [2012. évi C. tv. 2. §; 1998. évi XIX. tv. 415. § (1) bek.].

EBD2018. B.18.

A nyomozás megszüntetését követően, az elévülési idő eltelte után a gyanúsítottal szemben indított másik büntetőügyben felmerült új bizonyítéokra tekintettel nem rendelhető el a korábbi bűnügy nyomozásának folytatása [1978. évi IV. tv. 33. § (1) bek. b) pont; 2012. évi C. tv. 26. § (1) bek.; 1998. évi XIX. tv. 190. § (1) bek. a) pont].

EBD2018. B.22.

A büntetés végrehajtásának elhalasztása esetén a három hónapos határidő nem a kérelem előterjesztésétől, hanem az ítélet jogerőre emelkedésétől számít [2013. évi CCXL. törvény 39. § (2) bek. a) pont, 44. § (2) bek.].

EBD2018. B.23.

Abból, hogy a külföldi állampolgárságú terhelttel szemben külföldön lefolytatott büntetőeljárás során kényszervallatást alkalmaztak, és ezért a kihallgatást végző rendőrök ellen büntetőeljárás is indult, még nem vonható le az a következtetés, hogy a vele szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása súlyosan sértené a büntetőeljárás során a terheltet megillető nemzetközi szerződésben, vagy az európai uniós aktusban rögzített alapvető jogokat, és ezért annak kibocsátását meg kellene tagadni [2012. évi CLXXX. törvény 5. § (1) bek. f) pont].

EBD2018. B.25.

Az egyidejűleg lőfegyverre és lőszerre elkövetett tényállásszerű elkövetési magatartások esetén egy rendbeli bűncselekmény, lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés megállapításának van helye [2012. évi C. tv. 325. §].

EBD2018. B.26.

Nem kifosztás, hanem lopás bűncselekménye valósul meg, ha a terhelt kihasználva, hogy a sértett nem figyel, kikapja a táska tetején levő pénztárcát, és elszalad vele [2012. évi C. tv. 366. § (1) bek. c) pont, 370. § (1) és (2) bek. b) pont bd) alpont].

EBD2018. B.28.

A sikkasztás és a csődbűncselekmény alaki halmazata csak látszólagos, a specialitásra tekintettel kizárólag a csődbűncselekményt kell megállapítani [1978. évi IV. tv. 290. §, 317. §].

2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések

A 2018-as évben a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium közigazgatási szakága 22 elvi határozatot és 2 elvi bírósági döntést tett közzé. A munkaügyi szakág részéről 35 elvi határozat és 5 elvi bírósági döntés került közzétételre.

Közigazgatási elvi határozatok:

EBH2018.K.1.

A titkos információgyűjtés során beszerzett bizonyítékok jogszerűségi felülvizsgálatára a közigazgatási bíróság törvényi felhatalmazás hiányában nem jogosult. Ennél fogva miután az EUB döntésében előírt kontradiktórius eljárásban való felülvizsgálat a közigazgatási perben nem valósulhat meg, mindaddig míg a büntető bíróság döntésével azok beszerzésének jogszerűségéről nem dönt, bizonyítékként nem használhatók fel. A szabad bizonyítás rendszeréből következően valamennyi az eljárás során feltárt körülmény mérlegelése alapján kell az ügyben a tényállást megállapítani. Az EUB ítéletéből nem következik, hogy bármely körülménynek kizárólagos jelentőséget kellene tulajdonítani. Az új eljárásban az adóhatóság a Ket. 50. § (6) bekezdése alapján köteles a feltárt bizonyítékok értékelésére, mérlegelésére. [2003. évi XCII. tv. 1. §, 108. § (3) bek., 26. § (1) bek., 2004. évi CXL. tv. 50. § (6) bek., 2010. évi CXII. tv. 69. § (1) bek., 1998. évi XIX. tv. 206. § (1) bek., 1991. évi LXXXI. tv. 18. § (1) bek., 2000. évi C. tv. 46. § (4) bek.]

EBH2018.K.2.

Nem ütközik a visszaható hatály tilalmába és nem indokolja a jogszabály kiterjesztő értelmezését, ha a jogalkotó egy jogintézmény bevezetésekor meghatározza annak feltételeit, amelyek között kizáró feltételként korábban kiszabott földvédelmi bírság is szerepel. [2010. évi CXXX. tv. 2. § (2) bek., 2013. évi CXXII. tv. 53.§ (1) bek.]

EBH2018.K.4.

Az elővásárlási jog gyakorlására biztosított határidő anyagi jogi határidő. A határidő számítására a Ptk. 8:3.§ (3) bekezdése irányadó. [2013. évi V. tv. 8:3. § (3), 21. § (3) bek.]

EBH2018.K.5.

Megvalósul a vámfelügyelet alóli jogellenes elvonás akkor, ha a vámfelügyelet alatt álló nem közösségi árut nem mutatják be a rendeltetési vámhivatalban. A felperes vámadósnak minősül, mert alkalmazottja révén részt vett a vámfelügyelet alóli elvonásban, mivel úgy kezdeményezte az árutovábbítási eljárás lezárását és a szabadforgalomba helyezést, hogy tudta, hogy a nem közösségi áru nem került bemutatásra. [2913/92/EGK tanácsi rendelet 203. cikk (3) bekezdés második francia bekezdése, 37. cikk (2) bekezdése, 92. cikk, 4. cikk 15. és 16. pontjai, 84. cikk (1) bekezdés a) pontja, 2454/93/EGK rendelet 313. cikk (2) bekezdés c) pontja, 865. cikk első mondata]

EBH2018.K.6.

Településrendezési szerződésben elő lehet írni feltételeket, amelyek teljesítéséhez kötött a településrendezési eszköz alkalmazása, ezáltal a fejlesztő által kívánt célnak a helyi önkormányzat részéről történő elfogadása. [1997. évi LXXVIII. törvény 17., 27., 28., 30/A. §]

EBH2018.K.7.

Az adóhatósági irat személyes kézbesítésekor az átvétel megtagadása nem csak kifejezett nyilatkozattal valósulhat meg, hanem a kézbesítési körülmények értékelése alapján ráutaló magatartással is. Az adózó adókijátszás elkerülése érdekében megtett intézkedéseinek megítélésekor azt is figyelembe kell venni, hogy más vele kapcsolatban álló piaci szereplők felé ugyanolyan gondossággal jár-e el, illetve milyen gazdasági észszerűség indokolja a kisebb piaci potenciállal rendelkező gazdasági társaság bevonását. [2003. évi XCIII. tv. (Art.) 1. § (5) bek., 2. § (1) bek., 124. §, 2006. évi V. tv. (Ctv.) 7. § (1) bek., 1952. évi tv. (Pp.) 206. §]

EBH2018.K.8.

A szétválással létrejövő jogutód, a mezőgazdasági termelőszövetkezetkénti nyilvántartásba vételét a jogelőd jogán kérheti, ha a jogelődjét mezőgazdasági termelőszövetkezetként a szétválási szerződés kötésekör már nyilvántartásba vették. [2013. évi CXXII. tv. (Fftv.) 5. §]

EBH2018.K.9.

Az újrafelvételi kérelem elbírálása szempontjából nem minősül új ténynek az, ha az ingatlan tulajdonosa az ingatlant jogellenesen más célra hasznosítja. [2004. évi CXL. tv. (Ket.) 112. §]

EBH2018.K.11.

A Földforgalmi tv. 18. § (2) bekezdés b) pontja szerinti elővásárlási jogra hivatkozás esetén a cél valódiságát valószínűsíteni kell. [2013. CXXII. tv. (Fftv.) 18. § (2) bek., 21. § (5) bek., 23. § (1) bek.]

EBH2018.K.12.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások körében gépjárműbeszerzésre irányuló támogatások esetén a lopás és más vis maior eseteken a szükséges cserére a körülmények függvényében nem feltétlenül és nem kizárólag az új beszerzésre vonatkozó szabályok alkalmazandók. [1974/2006/EK rendelet (EK rendelet) 55. cikk (1) bek., 23/2007.(IV.17.) FVM rendelet (általános támogatási rendelet) 23. § (1) bek., 103/2013. (XI.8.) VM rendelet (részletes támogatási rendelet)]

EBH2018.K.13.

Az ítéletnek az előterjesztett kereset minden egyes részére kell tartalmaznia rendelkezést és indokolást [2004. évi CXL. tv. (Ket.) 72. § (1) bek., 1952. évi III. tv. (Pp.) 164. § (1) bek., 212. § (1) bek., 213. § (1) bek., 221. § (1) bek.]

EBH2018.K.14.

A Földforgalmi törvény 49. § (4) bekezdése nem értelmezhető kiterjesztően. Nyelvtani, rendszertani és a teleologikus értelmezés alapján sem következik a jogszabályi rendelkezésekből, hogy a jogalkotó a haszonbérleti szerződéssel szerző haszonbérbe vevőre is az előhaszonbérlettel teljesen azonos, a haszonbérlet céljára vonatkozó nyilatkozattételi kötelezettséget róna [2013. évi CXXII. tv. (Földforgalmi tv.) 46. § (1), (3) bek., 47. § (4) bek., 48. § (2) bek., 49. § (1), (4), (6) bek.]

EBH2018.K.15.

I. A Ve. alapvető követelmények teljesülését érintően lineáris médiaszolgáltatás esetében nem egyes műsorok, hanem a műsorfolyam vizsgálatát kell elvégezni. A műsorszám-műsorfolyam kapcsolat megteremtése során műsorfolyamként az adott ügy szempontjából összehasonlításra alkalmas meghatározott tartalmú műsorszámok értékelésére van lehetőség.

II. Kampányidőszakban a politikai, közéleti témákkal foglalkozó műsorban nem lehet csak egyes jelölő szervezetek vonatkozásában biztosítani a megjelenési lehetőséget. Ez a magatartás sérti a Ve. 2.§ (1) bekezdés c) pontját. [2013. évi XXXVI. tv. (Ve.) 2. §, 43. §, 152. §, 218. §, 151. §, 2017. évi I. tv. (Kp.) 85. §]

EBH2018.K.16

A Földforgalmi törvény 53.§ (2) bekezdés a) pontja alapján a hatóságnak csak lehetősége, de nem kötelezettsége a haszonbérleti szerződés jóváhagyásának megtagadása. Megtagadásra a törvényben megállapított két feltétel – a haszonbérleti díj aránytalansága és más előhaszonbérletre jogosult ügylettől való távol tartása - igazolása esetén, kellően feltárt tényállás alapján és megfelelően indokolt esetben kerülhet sor. Az aránytalanság kérdése szakkérdés, amelynek megválaszolására az Agrárkamara önmagában nem jogosult. [1952. évi III. tv. (Pp.) 221. § (1) bek., 339. § (1) bek., 2013. évi CXXII. tv. (Földforgalmi tv.) 53. § (2) bek.,]

EBH2018.K.17.

Az EUTAF által lefolytatott ellenőrzési eljárás nem tartozik a Ket. hatálya alá, az ellenőrzés eredményeként készített jelentése nem minősül közigazgatási ügyben hozott érdemi határozatnak, sem egyéb olyan döntésnek, melynek közigazgatási perben való bírósági felülvizsgálatát a vonatkozó uniós és hazai jog biztosítaná, ezért az EUTAF jelentése ellen kezdeményezett közigazgatási perben a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának van helye a Pp. 130. § (1) bekezdés f) pontja alapján. [1952. évi III.tv. (Pp.) 130. § (1) bek. f) pontja, 2004. évi CXL. tv. (Ket.) 13. §, 4/2011. (I.28.) Korm.rendelet (R.1.) 85. §, 110. §, 210/2010. (VI.31.) Korm.renelet (R.2.) 1. §, 3. § (1) bek., 4. § (1) bek.]

EBH2018.K.18.

A hamis adat és a hamis (hamisított) okirat egymást nem fedő kategóriák. A hamis okirat benyújtása mindazonáltal megdönthető vélelmet jelent arra nézve, hogy hamis adat vagy tény közlésére került sor. Az idegenrendészeti hatóság – egyéb bizonyíték hiányában – a hamis (hamisított) okirat alapján okszerűen vonhatja le azt a következtetést, hogy az okirattal igazolt adat hamis. Az ügyfél azonban bizonyíthatja, hogy a hamis (hamisított) okiratban szerepelt adat valós. [2007. évi II. tv. (Harmtv.) 13. § (1) bek., 18. § (1) bek.]

EBH2018.K.19.

I. Az „elévülés” lehetősége a versenyfelügyeleti eljárásban. [1996. évi LVII. tv. (Tptv.) 11. § (1) bek., 52. §, 53. § (2)-(4) bek., 67. §, 70. § (1), (4) bek.]
II. Az adatok zártan kezelése, (a védett tanúvá nyilvánítás) formai és tartalmi követelményei a közigazgatási eljárásban. [2004. évi CXL tv. (Ket.) 39/A. §, 54. § (4) bek., 1/2003. EK rendelet 25. cikk, 26. cikk]

EBH2018.K.20.

Az Art. 124. § (7) bekezdésében szabályozott kézbesítés esetén az első kézbesítésnek a joghatásait kell vizsgálni, függetlenül attól, hogy az adózó, avagy a meghatalmazott jogi képviselője volt a küldeményt átvevő személy. [2004. évi CXL. tv. (Ket.) 40. § (7) bek., 2003. évi XCII. tv. (Art.) 124. § (7) bek.]

EBH2018.K.21.

A gyermek családból történő kiemelését és ideiglenes elhelyezését elrendelő hatósági intézkedést eredményezhet, ha a szülő elmulasztja a gyermeke kötelező védőoltásainak beadatását, annak végrehajtását a gyermek elrejtésével akadályozza, és megtagadja az együttműködést az egészségügyi és gyermekvédelmi szervekkel. [1997. évi XXXI. tv. (Gyvtv.) 2. § (1) bek., 5. §, 12. § (4) bek.]

EBH2018.K.22.

A földforgalmi törvény alapján az eladót a társtulajdonos irányába közlési kötelezettség terheli a vételi ajánlatról, mivel a társtulajdonosnak elővásárlási joga van. [2013. évi CXXII. tv. (Fftv.) 13. § (4) bek., 17. § (2) bek., 21. § (1), (5), (9) bek., 23. § (1) bek.]

EBH2018.K.23.

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indított eljárásokban a jogsérelmet szenvedett félnek a valószínűsítése és a másik félnek a kimentési esetek bizonyítási kötelezettsége konkrétan meghatározott. [2003. évi CXXV. tv. (Ebktv.) 5. §, 7. §, 8. §, 17/A. §, 19. §, 22. §, 2012. évi I. tv. (Mt.) 65. §, 66. §, 78. §, 79. §, 2004. évi CXL. tv. (Ket.) 1. §, 50. §, 72. §, 1952. évi III. tv. (Pp.) 206. §, 221. §]

EBH2018.K.24.

Telekadó bevallás benyújtására köteles a telekingatlan tulajdonosa, az adóhatóság a bevallás alapján kivetéssel állapítja meg a közterhet. [2003. évi XCII. tv. (Art.) 172. § (1) bek., 1990. évi C. tv. (Htv.) 17. §, 18. §]

Közigazgatási elvi döntések:

EBD2018.K.3.

Az iparüzési adó alapja nem csökkenthető minden, a vállalkozás eredményének meghatározásakor elszámolható költségfajtával, így nem lehet egyenlőségjelet tenni a társasági adót csökkentő tényezők és a helyi iparüzési adó alapját csökkentő tényezők közé. [1990. évi C. tv. (Htv.) 35. § (1) bek., 39. § (1) bek., 52. § 22.a) pont, 40. pont, 2000. évi C. tv. (Számtv.) 72. § (1) bek., 86. § (2) bek.]

EBD2018.K.10.

A tankötelezettség és az óvodai nevelésben való részvételi kötelezettség nem azonos. Az óvodai nevelés a gyermek testi és szellemi fejlődésének biztosításával az iskolai tanulmányok előkészítését, a közösségi beilleszkedést szolgálja. Az óvodai kötelezettség külföldön való teljesítése alatt azt kell érteni, hogy a gyermek fizikailag külföldön tartózkodik. [20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet (EMMI rendelet) 20. § (2) bek., 2011. évi CXC. tv. (Nkt.) 91. § (1) bek.]

Munkaügyi elvi határozatok:

EBH.2018.M.1.

Amennyiben a felperes alperes által rendszeresített formanyomtatványon megváltozott munkaképességű személyek ellátása iránti kérelmet nem terjeszt elő, úgy a más eljárásban hozott szakvélemény alapján (általában) nincs lehetőség a 2011. évi CXCI. tv. (Mmtv.) szerinti eljárás lefolytatásával a megváltozott munkaképességű személyek ellátása körében határozatot hozni.

[2011. évi CXCI. tv. 19. §, 14. §]

EBH.2018.M.2.

A hivatalára méltatlanná vált kötelező felmentési ok fennálltára akkor lehet megalapozott következtetést levonni, ha a munkáltató nemcsak a kormánytisztviselő által tanúsított kötelezettségszegést bizonyítja, hanem azt is, hogy a kötelezettségszegést is megvalósító magatartás a kormánytisztviselő által betöltött beosztás tekintélyét, vagy a munkáltatója jó hírnevét, illetve a jó közigazgatásba vetett bizalmat súlyosan rombolja, mely miatt nem várható el, hogy a munkáltató a jogviszonyát a továbbiakban fenntartsa [2011. évi CXCIX. törvény 63. § (2)-(3) bekezdés, 64. § (1) és (3) bekezdés, 155. §].

EBH.2018.M.3.

A rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja nem zárható el a bírósághoz fordulás és a tisztességes eljárás alkotmányos jogától amiatt, mert a rendvédelmi szerv a szolgálati panaszát annak kizártságára hivatkozással nem bírálja el [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés, 1952. évi III. törvény (Pp.) 2. § (1) bekezdés, 95. § (2) bekezdés].

EBH.2018.M.4.

A forgalom visszaesésre alapított felmondási indok nem felel meg a valós, világos és okszerű indokolás törvényi követelményének. Ebből a munkavállaló számára ugyanis nem tűnik ki, hogy a jogviszony megszüntetést a munkavégzésének hiányossága, vagy a munkáltató működésével összefüggő indok tette-e szükségessé [Mt. 66. § (2) bekezdés].

EBH.2018.M.5.

Az 1992. évi XXII. törvény 85/A. § (2) bekezdés a) pontja alapján történő jogutódlás esetén főszabályként a jogutód munkáltatónak kell helyt állnia a jogutódlás időpontjában fennálló kötelezettségekért. Kivételes szabályként rendelkezik az Mt. 85/A. § (4) bekezdése a jogelőd munkáltató jogutódlás időpontját követő helytállási kötelezettségéről, amikor az egyetemleges felelősség feltételeit szabályozza. A jogelőd és a jogutód munkáltatónak a jogutódlás időpontját megelőzően keletkezett kötelezettségekért fennálló munkavállalóval szembeni egyetemleges felelősségének feltétele, hogy az igényt a jogutódlás időpontját követő egy éven belül érvényesítsék. A megelőzően keletkezett kötelezettség a jogutódlással átszáll a jogutódra, és elévülési időn belüli igényérvényesítés esetén a jogutódnak kell felelnie, ezért az igényérvényesítésre a jogutódlást követően előírt egy éves határidő a jogelőddel szembeni igényérvényesítésre vonatkozik. [1992. XXII. Tv. 85/A. §]

EBH.2018.M.6.

A kollektív szerződés megkötésére jogosult fél annak módosításából nem zárható ki. [1959. évi IV. tv. 240. § (1) bek., 2012. évi I. tv. 276. § (2) bek.]

EBH.2018.M.7.

Az egyes eljárásokra irányadó jogszabályi előírások eltérően határozzák meg, hogy mely rendelkezések minősülnek kiemelten fontos, olyan garanciálisnak nevezett eljárási szabálynak, melynek megszegése, annak vizsgálatától függetlenül, az érdemi határozat hatályon kívül helyezését eredményezi. A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény és a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai Fegyelmi Szabályzatáról szóló 11/2006. (III.14.) BM. rendelet sem a fegyelmi eljárás, sem a méltatlansági eljárás esetében erre vonatkozó taxatív felsorolást nem tartalmaz. Nincs tételes jogszabályi tilalom tehát arra nézve, hogy az állományilletékes parancsnok nem lehet jelen a vizsgálat során, így az garanciális, érdemi döntésre kiható eljárási szabálysértésként nem értékelhető.

EBH.2018.M.8.

Az élettársi kapcsolat megállapíthatóságát nem a házasság fennállása, hanem a házassági életközösség fennállása zárja ki. Az a tény, hogy egy házasság jogilag fennáll, nem jelenti azt, hogy a házassági életközösség is fennállna, ezért az élettárs jogcímén előterjesztett özvegyi nyugdíj iránti igény nem utasítható el pusztán arra hivatkozással, hogy a jogszerző házasságának fennállására tekintettel, jogilag az élettársi kapcsolat fennállása kizárt. [1997. évi LXXXI. tv. - Tny.- 45. §, 1959. évi IV. tv. -Ptk.- 685/A. §, 2013. évi V. tv. - új Ptk.- 6:514. §]

EBH.2018.M.9.

A polgári jogi igény büntetőeljárásban való érvényesítése a követelés bírósági úton való érvényesítésének minősül, ezért az elévülés megszakadását eredményezi. [1992. évi XXII. tv. -rég Mt.- 11. § (4) bek., 2012. évi I. tv. - új Mt.- 286. §, 1998. évi XIX. tv. 51. § (2) bek., 164. § (1) bek.]

EBH.2018.M.10.

Ha az egyeztető eljárás a sztrájkot kezdeményezőnek is felróható ok miatt nem jött létre, a tervezett sztrájk jogellenesnek minősül az egyes követelések vizsgálatától függetlenül. Ha az egyeztető eljárás a felek között azért nem kezdődött meg, mert a munkaügyi kollektív jogvitát kezdeményező fél nem adott a másik félnek megfelelő felkészülési időt, nem állapítható meg, hogy az egyeztető eljárás a sztrájkot kezdeményezőnek fel nem róható ok miatt jött létre [1989. évi VII. törvény 1. § (3) bekezdése, 2. § (1) bekezdés b) pont, 3. § (1) bekezdés].

EBH.2018.M.11.

Ha a munkajog vagy más jogág valamely jogintézményt egy elnevezéssel illet, egy más, hasonló tartalmú jogintézményt nem lehet avval azonosítani és annak szabályai szerint elbírálni, ha az az adott jogintézmény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit nem tartalmazza. Így a munkavállalói tartozás megfizetésére felhívó munkáltatói levél, amely tartalmazza, hogy elmaradás esetére a munkáltató az igényét bíróság előtt, keresettel érvényesíti, nem minősül az Mt. 285. § (2) bekezdése szerinti fizetési felszólításnak. [2012. évi I. törvény (Mt.) 285. § (2) bek.]

EBH.2018.M.13.

Az emberi reprodukciós eljárással összefüggő kezelés – de legkésőbb annak megkezdésétől számított 6 hónap időtartam – alatti felmondási védettség úgy értelmezendő, hogy az esetlegesen sikertelenül befejeződött kezelés után e védettség megszűnik, de ezen okból az újabb emberi reprodukciós eljárással ismételen elkezdődik a munkáltatói felmondás tilalmának időtartama [Mt. 65. § (3) bekezdés e) pont, 1997. évi CLIV. tv. 166. §].

EBH.2018.M.14.

A készenlétért járó ellentételezés a vezető munkakörű kormánytisztviselőt is megilleti mert a törvény az e munkakörű kormánytisztviselőt kizárólag a rendkívüli munkavégzés ellentételezéséből zárja ki, illetve bízza azt a közszolgálati szabályzat rendelkezésére [2011. évi CXCV. tv. 96. §, 97. §, 98. §]

EBH.2018.M.15.

Ha a munkáltató egyoldalú kinevezés-módosítása miatt a kormánytisztviselő a felmentését kéri, nemcsak a felmentéssel közvetlenül összefüggő, hanem a felmentéshez kapcsolható valamennyi járandóságot a kinevezés-módosítást megelőző illetménnyel kell elszámolni. [2010. évi CXXII. törvény 19/D. § (2) bekezdés, 2011. évi CXCV. törvény 48. § (8) bekezdés]

EBH.2018.M.16.

A külföldi munkavállaló által Magyarországon fizetett jogfenntartó járulék időtartamát és az annak alapjául szolgáló jövedelmet – átfedő idő, és a német társszerv szolgálati idő igazolása hiányában – a magyar (nemzeti) nyugdíj és a közösségi nyugdíj (pro rata) számításához magyar szolgálati időként és átlagkeresetként is figyelembe kell venni. [1997. évi LXXXI. tv. 22. §]

EBH.2018.M.17.

I. Amennyiben a munkavállaló a munkáltató jogellenes jogviszony megszüntetése miatt kártérítést kér, azaz pénzkövetelést érvényesít, a pertárgy értékének meghatározásakor az általános hatály irányadó. [1952. évi III. tv. -Pp.- 24. § (1) bekezdés]

II. A munkaviszony vitatása akkor történik, ha a munkavállaló a jogellenesen megszüntetett munkaviszony helyreállítását kéri. [2012. évi I. tv. - Mt.- 83. §]

EBH.2018.M.18.

I. Az azonnali hatályú felmondás megjelölt több indok közül elégséges, ha egy felel meg a törvénynek.

II. A felperes munkahelyéről engedély nélkül több órát volt távol, ez pedig a munkáltató azonnali hatályú felmondásának elégséges és jogszerű indoka lehet. [2012. évi I. tv. -Mt.- 52. §, 78. § (1) bek.]

EBH.2018.M.19.

I. A károkozás időpontjában hatályos új Mt. – szemben az 1992. évi XXII. tv. 192/A. § (1) bekezdésének azon előírásával, amely szerint a vezető a vezetői tevékenység keretében okozott károkért a polgári jog szerint felel – a vezető kártérítési felelőssége körében nem utal a Ptk. szabályainak alkalmazására, az általános munkavállalói felelősséghez képest csupán a gondatlan károkozás esetén tartalmaz szigorúbb szabályt, amikor a 209.§ (4) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy a vezető gondatlan károkozás esetén is a teljes kárért felel. [2012. évi I. tv. az 1992. évi XXII. tv. - új Mt.- 209. § (4) bek.]

II. Ügyvezető igazgató kártérítési felelősségére az új Mt. alapján irányadó bizonyítási teher szabálya szerint a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy a vezető állású munkavállaló nem

ügy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható, a kárt, valamint az okozati összefüggést [2012. évi I. törvény 179. § (1)-(2) bekezdés].

EBH.2018.M.20.

I.) Az ellenőrzési kör fogalmaként minden olyan objektív tény és körülményt érteni kell, amelynek alakítására a munkáltatónak lehetősége van. Ennek értékelése során a baleset közvetlen okát és a balesethez vezető egész munkafolyamatot vizsgálni kell: a munkamódszer megválasztását, az ahhoz biztosított munkaeszközt, a munkavállalói létszámot, szakismeretet, mert ezek biztosítása a munkáltató kötelezettsége, így arra befolyása, ráhatása van [2012. évi I. tv. -Mt.- 166. § (1) bekezdés a) pont].

II. A kárenyhítési kötelezettség megsértése esetén előfordulhat, hogy a munkáltató a munkavállaló elmaradt jövedelmét nem teljes mértékben, avagy a balesetben történő közrehatása mértékétől eltérően köteles megtéríteni [Mt. 167. § (2) bekezdés].

EBH.2018.M.21.

A tanulmányi szerződés írásban való megkötése törvényi kötelezettségéből következően a munkáltatótól csak olyan mértékű támogatás követelhető, amelyet a tanulmányi szerződés tartalmaz. Szerződéses kikötés hiányában csupán tanuvallomás alapján nem állapítható meg, hogy a munkáltató az adott juttatás „nettó” összegű biztosítását vállalta [2012. évi I. törvény 229. § (3) bekezdés].

EBH.2018.M.22.

Bizonyítottság hiányában a Ptk. jogi személyek létesítésére vonatkozó rendelkezéseiből nem következik, hogy a betéti társaság kültagjai személyes közreműködésükre tekintettel munkaviszony keretében végeztek a munkájukat. [2013. évi V. tv. - Ptk.- 3:4. §, 3:5. §]

EBH.2018.M.23.

A véleménynyilvánítás szabadságának alapjoga a munka világában korlátok között érvényesülhet, ezért a munkáltatónak az az intézkedése, amikor igazoló jelentést kér a munkáltató intézkedésének helyességét nyilvánosan bíráló közalkalmazottól egymagában nem vagyoni kártérítésre alapot adó személyiségi jogsértést nem valósít meg [1992. évi XXXIII. tv. 2. § (3) bekezdés, 2012. évi I. tv. 8. § (3) bekezdés, 14/2017.(VI.30.) AB határozat]

EBH.2018.M.24.

I. Az egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvét az egyenlő bánásmód követelményrendszerén belül kell értelmezni.

II. A munkavállalónak valószínűsítene kell, hogy rendelkezik védett tulajdonsággal, amelyre figyelemmel őt a munkáltató a vele összehasonlítható helyzetben lévő munkavállalóval szemben megkülönböztette és kevesebb bért fizetett számára. Ezt követően a munkáltató kötelezettsége a kimentéses bizonyítás alapján igazolni, hogy hiányzik az okozati összefüggés a hátrány és a védett tulajdonság között.

III. Az adott munkáltatónál munkaviszonyban eltöltött hosszabb szolgálati idő alatt megszerzett munkatapasztalat a munkavállaló számára feladatainak jobb teljesítését teszi lehetővé, ez pedig nála magasabb bérezést eredményezhet. Ezáltal nem sérül az egyenlő munkáért egyenlő bér elve. [2012. évi I. tv. - Mt.- 12. §, 2003. évi CXXV. tv. - Ebktv.- 8. §, 19. §]

EBH.2018.M.25.

A mulasztásos ítélet meghozatalának eljárásjogi feltételei fennállása esetén a fellebbezési eljárásban nincs lehetőség a fél által az elsőfokú eljárás során bejelenteni elmulasztott tények, bizonyítékok figyelembevételére. [1952. évi III. tv. -Pp.- 235. § (1) bekezdés]

EBH.2018.M.26.

Amennyiben a munkavállalói tartozás megfizetésére felhívó munkáltatói levél (intézkedés) az önkéntes teljesítés elmaradása esetére az igény egyéb jogi úton történő érvényesítését helyezi kilátásba, az nem minősül fizetési felszólításnak. [2012. évi I. tv. - Mt.- 285. § (2) bekezdés]

EBH.2018.M.27.

A kinevezésnek megfelelően történő foglalkoztatás a munkáltató lényeges kötelezettsége, ezért annak kötelező tartalmi elemei közül a munkakört és az illetményt érintő kikötése egyoldalú munkáltatói megváltoztatására alapított rendkívüli lemondás jogszerű. [1992. évi XXXIII. tv. (Kjt.) 29. § (1) bekezdés a) pontja].

EBH.2018.M.28.

A versenytilalmi megállapodás alapvetően egy „nem tevésre” irányuló szerződéses kötelezettséget jelent, vagyis egy olyan magatartást vár el a munkavállalótól, hogy tartózkodjon a munkáltató gazdasági érdekkörébe tartozó tevékenység meghatározott ideig történő gyakorlásáról. E körbe nem vonható a munkavállaló későbbi elhelyezkedéséről szóló tájékoztatás előírása. Ennek az egyoldalú kötelezettségvállalásnak esetleges megszegése önmagában nem jelentheti a munkáltató gazdasági érdekének megsértését vagy annak veszélyeztetését, ennélfogva nem vonhatja maga után az Mt. 228. § (5) bekezdésében biztosított kötbérfizetési kötelezettséget. (2012. évi I. törvény 228. §)

EBH.2018.M.29.

A törvénynek meg nem felelő – hibás adatok bejelentésével – eszközölt egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszony bejelentése, beazonosítható személy hiányában, joghatás kiváltására nem alkalmas. [2010. évi LXXXV. tv. -Efotv.- 11. §]

EBH.2018.M.32.

I. A jóhízeműség és tisztesség követelményét sérti, ha a fél az általa tudott és hivatkozott felmentési védelem mellett is kéri a felmentését, utóbb pedig emiatt bírósághoz fordul. [2011. évi CXCV. tv. - (Kttv.) - 48. § (7) bek., 2012. évi I. tv. -Mt.- 6. §]

II. Amennyiben a fél az egyoldalú kinevezés módosítást nem támadja, az erre vonatkozóan előterjesztett, a rendeltetésellenesség megállapítása iránti kérelme a felülvizsgálati eljárásban nem volt vizsgálható. [1952. évi III. tv. - Pp.- 213. §]

EBH.2018.M.33.

I. A felmondási idő határidőnek nem minősülő időtartam. Számítására az Mt. 25. § (2) és (3) bekezdés alkalmazandó.

II. A felmondási tilalmat megalapozó körülmények fennálltát a felmondás közlésének napjára tekintettel kell vizsgálni. [2012. évi I. tv. -Mt.- 68. §]

EBH.2018.M.34.

Nincs jogszabályi akadálya annak, hogy a munkáltató a kormánytisztviselő sorozatosan elkövetett vétkes kötelezettségszegését – a betöltött munkakör jellegére és a munkaköri feladatokra is figyelemmel – hivatalára méltatlanná vált felmentési oknak minősítse. [2011. évi CXCV. törvény -Kttv.- 63. § (2) a), 64. § (1) bekezdés]

EBH.2018.M.35.

I. A munka törvénykönyvében rögzített készenlét megállapíthatóságának feltételei nem irányadóak a hivatásos szolgálati jogviszonyban teljesített készenlét kógens rendelkezései alkalmazásakor.

II. A jogviszony speciális jellegéből adódóan a készenlét alatti tartózkodási helyet a munkáltató rendvédelmi szerv is kijelölheti azzal a korlátozással, hogy az nem lehet azonos a szolgálati hellyel. [2015. évi XLII. törvény -Hszt.- 141. § (1) bekezdés]

EBH.2018.M.36.

A társadalombiztosítási perben kirendelt igazságügyi szakértők szakvéleménye nem mellőzhető amiatt, mert a szakmai tartalmuk nem felel meg a társadalombiztosítási szerv vezetője által jóváhagyott, az irányítása alá tartozó szervek működését, tevékenységét, egységes jogalkalmazását szabályozó Eljárásrend előírásainak. [7/2012.(II.14.) NEFMI rendelet 2. sz. melléklete]

EBH.2018.M.37.

A kötelező felmentési ok fennállására akkor lehet megalapozott következtetést levonni, ha a munkáltató a kormánytisztviselő kötelezettségszegését, valamint a kötelezettségszegést megvalósító magatartásának a kormánytisztviselő által betöltött beosztás tekintélyét vagy munkáltatója jó hírnevét, illetve a jó közigazgatásba vetett bizalmat súlyosan romboló magatartását bizonyítja, amely miatt nem várható el, hogy a munkáltató a jogviszonyt a továbbiakban is fenntartsa. [A közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. tv. - Kttv.- 64. §]

EBH.2018.M.38.

I. Amennyiben a felülvizsgálati kérelmében a fél nem támadja (nem teszi vitássá), hogy a munkáltató kártérítési felelőssége annak feltételei hiányában nem áll fenn, a kár vagy egy része megtérítésére vonatkozó vizsgálat nem eredményezheti a kártérítési felelősség fennállásának megállapítását. [2012. évi I. tv. - Mt.- 167. § (1) bek., 1952. évi III. tv. - Pp. - 272. § (1) bek.]

II. Az ellenőrzési körre vonatkozó felülvizsgálati támadás hiányában az erről szóló döntés nem vizsgálható [2012. évi I. tv. -Mt.- 166. § (2) bek., 1952. évi III. tv. - Pp.- 272. § (2) bek.]

Munkaügyi elvi döntések:

EBD.2018.M.12.

Az életvitel vizsgálatától függetlenül nem felel meg a hivatásos állomány tagja a kifogástalan életvitel követelményének, ha vele szemben büncselekmény elkövetése miatt a bíróság szabadságvesztést szabott ki. A törvény a szabadságvesztéssel szankcionált büncselekmény elkövetését tekinti olyan magatartásnak, amely esetén az életvitel nem kifogástalan, függetlenül attól, hogy a büntetés végrehajtható-e. Ez esetben – a törvény szerinti kivétel hiányában – a szolgálati viszonyt felmentéssel meg kell szüntetni

[2015. évi XLII. törvény 86. § (2) bekezdés b) ont, 42. § (4) bekezdés b) pont, 86. § (9) bekezdés].

EBD.2018.M.30.

A versenytilalmi megállapodásban kikötött ellenérték megfelelő, ha figyelembe veszi az eset sajátos körülményeit, ezen belül különösen a munkavállaló képzettségét, tapasztalatát, végzettségét, továbbá a korlátozás egyedi jellemzőit.
[2012. évi I. tv. - Mt.- 228. § (2) bekezdés]

EBD.2018.M.31.

A közalkalmazott jubileumi jutalomra irányuló követelésének elévülése nem a jogviszonya megszűnésekor, hanem akkor kezdődik, amikor az igény esedékessé válik.
[1992. évi XXXIII. tv. -Kjt.- 2. § (3) bek., 91. § (1) bek., 2012. évi I. tv. - Mt.- 286. § (1) bek., 2013. évi V. tv. -Ptk.- 6:22. § (2) bek.]

3. A Polgári Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések

A Kúriai Döntések (Bírósági Határozatok) 2018. évi számaiban összesen 2 elvi bírósági határozatot és 1 elvi bírósági döntést jelentetett meg a Polgári Kollégium.

Polgári elvi határozatok:

EBH 2018.P.1.

A kár bekövetkeztével az annak megtérítése iránti igény eljárásjogi értelemben nem lehet idő előtti. A kár egyidejűleg érvényesíthető a szerződéses és a szerződésen kívüli károkozóval szemben [1959. évi IV. tv. (Ptk.) 339. § (1) bek., 344. § (1) bek., 349. § (1) bek., 360. § (1) bek.].

Gazdasági elvi határozatok:

EBH 2018.G.1.

Az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a fogyasztói tartozások kimutatására, és a szerződő felek az e kimutatás alapján készült, közokiratba foglalt ténytanúsítványt tekintik irányadónak, nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet a fogyasztó számára hátrányosan nem változtatja meg, és nem korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét sem. Minderre tekintettel az ilyen szerződéses rendelkezés nem tisztességtelen.

Gazdasági elvi döntések:

EBD 2018.G.2.

Vagyonjogi biztosíték nyújtására a vezető tisztségviselő a felelősség megállapításához szükséges törvényi tényállási elemek valószínűsítése esetén kötelezhető. Nem vonható le az 1991. évi XLIX. törvény szabályaiból olyan következtetés, hogy a vagyoni biztosíték nyújtásra kötelezés feltétele annak bizonyítása vagy valószínűsítése, miszerint a követelés későbbi kielégítése veszélyeztetve van [1991. évi XLIX. tv. (Cstv.) 33/A. §].

4. sz. melléklet

A KÚRIA 2018. ÉVI ÜGYFORGALMI ADATAI

TARTALOM

1. Az ügyforgalom.....	2
1.1. Az ügyérkezés, a befejezés, a folyamatban maradt ügyek általános tendenciái az előző három év viszonylatában.....	2
1.2. Az ügyforgalmi adatok alakulása az egyes szakágakban.....	4
1.2.1. Büntető Kollégium.....	4
1.2.2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium.....	6
1.2.3. Polgári Kollégium.....	7
2. Az időszerűségi adatok – különösen az éven túl folyamatban maradt ügyek - alakulása.....	9
3. A soron kívüli ügyek.....	11
3.1. Büntető Kollégium.....	11
3.2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium.....	11
3.3. Polgári Kollégium.....	11

1. Az ügyforgalom

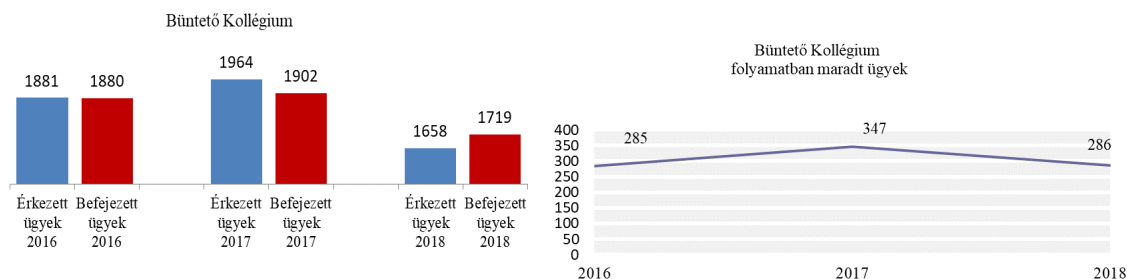
1.1. Az ügyérkezés, a befejezés, a folyamatban maradt ügyek általános tendenciái az előző három év viszonylatában

Az alábbi táblázatban az egyes szakágak összesített (valamennyi ügytípus adatainak egybe-számításával képzett) ügyforgalmi adatai olvashatók. A Közigazgatási- Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakágának adataiban az önkormányzati és választási ügyek adatai is szerepelnek.

A Kúria ügyforgalmi adatai 2016-2018. években

	2016			2017			2018		
	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt
Büntető Kollégium	1881	1880	285	1964	1902	347	1658	1719	286
Közigazgatási - Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakág	2030	2009	924	1889	1813	1000	2167	1949	1218
Közigazgatási - Munkaügyi Kollégium Munkaügyi Szakág	916	710	519	741	785	475	572	727	320
Polgári Kollégium Polgári Szakág	3201	2902	1390	3334	2908	1816	2617	2820	1613
Polgári Kollégium Gazdasági Szakág	922	690	353	784	765	372	572	647	297

A táblázat adatainak elemzéséből megállapítható, hogy a Büntető Kollégium 2018. évben érkezett ügyeinek száma nem érte el sem a 2016-os, sem a 2017-es év érkezését. A befejezések száma az előző két év adataihoz képest szintén csökkent. A befejezések száma meghaladta az érkezések számát, ezért a folyamatban maradt ügyek száma az előző évhez képest csökkent.

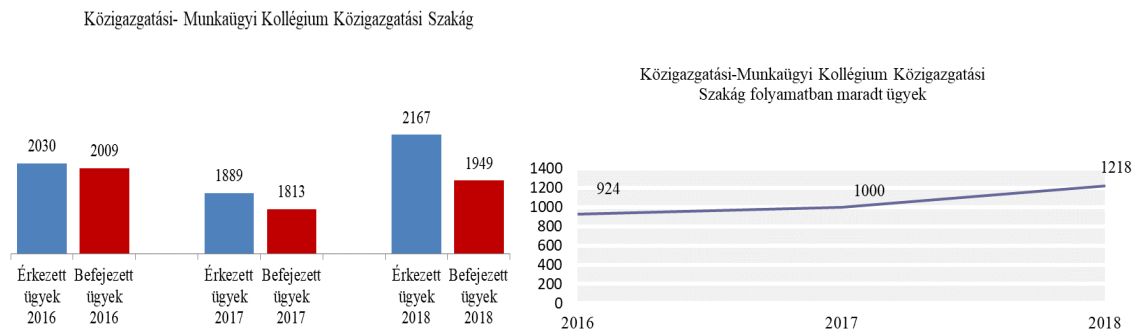

A fenti oszlopdiagramon a Büntető Kollégium utolsó három éves összesített érkezési és

befejezési adatai láthatóak, míg a grafikonon a folyamatban maradt ügyek számának előző évhez mért csökkenése látható.

A Közigazgatási- Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakága ügyforgalmának 2016-2018. évi adatait vizsgálva látható, hogy az érkezők és befejezések száma is 2017-ben csökkent, majd 2018-ban jelentős mértékben nőtt.

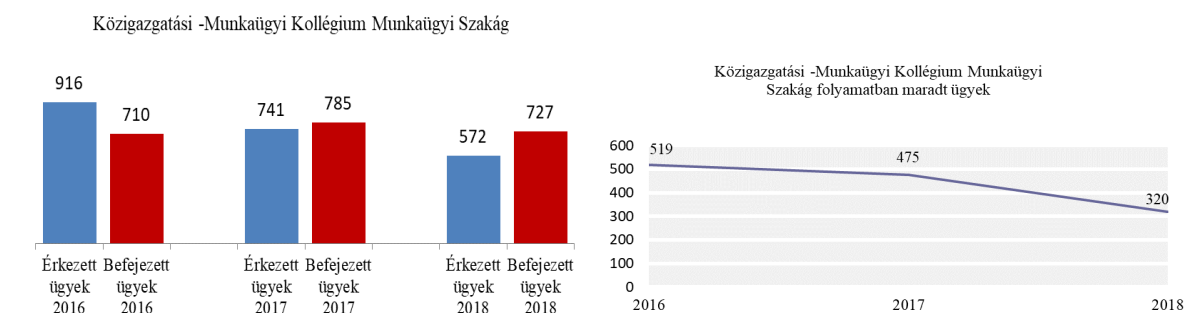
A diagramon jól látható, hogy az előző két évhez hasonlóan a befejezések száma a 2018-as évben sem haladta meg az érkezők számát.

A fenti oszlopdiagram a Közigazgatási Szakág utolsó három éves összesített érkezői és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikonon a folyamatban maradt ügyek számának előző évekhez mért erőteljes emelkedése látható.

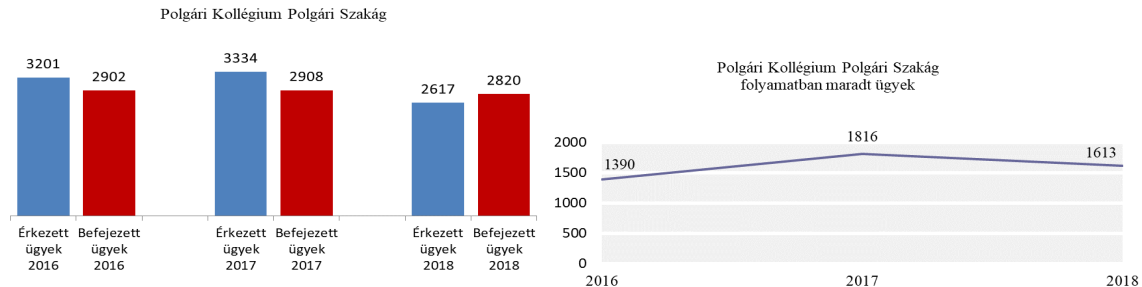
A Közigazgatási – Munkaügyi Kollégium Munkaügyi Szakágának 2018. évi ügyforgalmi adatait vizsgálva megállapítható, hogy az előző évekhez képest jelentős mértékben csökkent az érkezők száma.

A befejezések számát 3 éves időszakra vetítve megállapítható, hogy 2017-hez képest 2018. évben kismértékben csökkent a befejezések száma. A befejezések száma 2018-ban meghaladta az érkezők számát, ami a folyamatban maradt ügyek számának csökkenését eredményezte.

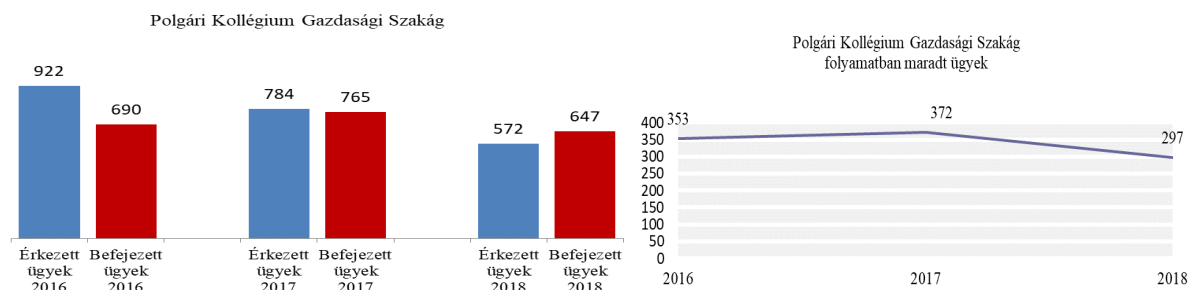
A fenti oszlopdiagramon a Munkaügyi Szakág utolsó három évi érkezői és befejezési adatai láthatók. A grafikonon a folyamatban maradt ügyek számának az előző évhez viszonyított csökkenése látható.

A Polgári Kollégium Polgári Szakágában a 2017. évi – a hároméves időszakot tekintve legmagasabb – ügyérkezéshez képest a 2018. évi érkezések száma közel 22%-kal esett vissza, míg a befejezett ügyek száma a 2017. évi magasabb ügyérkezésre is figyelemmel alig 3%-kal csökkent.

A fenti oszlopdiaagram a Polgári Kollégium Polgári Szakágának utolsó három éves összesített érkezési és befejezési adatait mutatja meg. A Kollégium befejezett ügyeinek száma 2018-ban meghaladta az érkezések számát, de így is az utóbbi három év befejezéseit tekintve a legalacsonyabb érték.

A Polgári Kollégium Gazdasági Szakágában a 2016-os évhez képest 2018. évben jelentős csökkenés tapasztalható mind az érkezések, mind a befejezések tekintetében. A befejezések száma ebben a szakágban is meghaladta az érkezések számát, és ebből következően a folyamatban maradt ügyek száma csökkent.

A fenti oszlopdiaagram a Gazdasági Szakág utolsó három éves összesített érkezési és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikon a folyamatban maradt ügyek számának 2017-es évhez viszonyított csökkenését ábrázolja.

1.2. Az ügyforgalmi adatok alakulása az egyes szakágakban

1.2.1. Büntető Kollégium

- 2017. évről áthozott ügyek száma: 347
- 2018. évben érkezett ügyek száma: 1658
- befejezett ügyek száma: 1719
- folyamatban maradt ügyek száma: 286

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):	1189
törvényességi (Bt.)	14
fellebbezett (Bkf.)	347
harmadfok (Bhar.)	30
bíróság kijelölése (Bkk.)	50
kifogás (Bkif.)	3
semmisségi (Bs)	13
peren kívüli (Bpk)	12
Összesen:	1658

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):	1233
törvényességi (Bt.)	19
fellebbezett (Bkf.)	353
harmadfok (Bhar.)	27
bíróság kijelölése (Bkk.)	61
kifogás (Bkif.)	3
semmisségi (Bs)	11
peren kívüli (Bpk)	12
Összesen:	1719

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):	250
törvényességi (Bt.)	2
fellebbezett (Bkf.)	21
harmadfok (Bhar.)	9
bíróság kijelölése (Bkk.)	2
kifogás (Bkif.)	0
semmisségi (Bs)	2
peren kívüli (Bpk)	0
Összesen:	286

A Büntető Kollégiumba 2018-ban 1203 db felülvizsgálati és törvényességi, 377 db fellebbezett, harmadfokú fellebbezett és 78 db egyéb ügy érkezett 2018. évben. A befejezett felülvizsgálati, törvényességi ügyek száma 1252 volt. A számokból jól látható, hogy a Kollégium több ügyet fejezett be, mint az érkezett ügyek száma.

Az elbírálás időtartamát nézve a felülvizsgálati ügyek 57 %-a (697 db) három hónapon belül, 378 db ügy (31%) 3-6 hónapon belül, a maradék 158 ügy (12%) 6-12 hónap között fejeződött be. 2018-ben a kollégiumban sem a befejezetteknél sem a folyamatban lévőnél nem volt 1 éven túli pertartamú ügy.

1.2.2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium

1.2.2.1. Közigazgatási Szakág

- 2017. évről áthozott ügyek száma:	1000
- 2018. évben érkezett ügyek száma:	2167
befejezett ügyek száma:	1949
folyamatban maradt ügyek száma:	1218

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	1648
fellebbezett	199
önkormányzati, választási, népszavazási	247
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	73
kifogás	0
Összesen:	2167

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	1537
fellebbezett	96
önkormányzati, választási, népszavazási	241
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	75
kifogás	0
Összesen:	1949

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	1097
fellebbezett	103
önkormányzati, választási, népszavazási	17
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	1
kifogás	0
Összesen	1218

A Közigazgatási Szakágba 2018-ban összesen 1648 db felülvizsgálati ügy, 199 db fellebbezett, 247 db önkormányzati, választási és népszavazási ügy valamint 73 db egyéb ügy érkezett.

A 2018. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 1537 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek (396 db) 26 %-a 3 hónapon belül, 6 hónapon belül 14 %-a (2009 db), 6-12 hónap között 769 db (50%) került befejezésre.

Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma 163 db, mely a 2018. évi befejezett felülvizsgálati ügyek számának 10%-a.

1.2.2.2. Munkaügyi Szakág

- 2017. évről áthozott ügyek száma:	475
- 2018. évben érkezett ügyek száma:	572
befejezett ügyek száma:	727
folyamatban maradt ügyek száma:	320

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	547
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	25
Összesen:	572

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	697
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	30
Összesen:	727

Folyamatban maradt ügyek:

Felülvizsgálat	317
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	3
Összesen	320

A Munkaügyi Szakágba a 2018. évben összesen 547 db felülvizsgálati ügy és 25 db egyéb ügy érkezett. A befejezett felülvizsgálati ügyek száma 697 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek (43 db) 6 %-a 3 hónapon belül, 6 hónapon belül 13 %-a (91db), 6-12 hónap között 492 db (71%) került befejezésre.

Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma 71 db, mely a 2018. évi befejezett felülvizsgálati ügyek számának 10%-a.

1.2.3. Polgári Kollégium

1.2.3.1. Polgári Szakág

- 2017. évről áthozott ügyek száma:	1816
- 2018. évben érkezett ügyek száma:	2617
befejezett ügyek száma:	2820
folyamatban maradt ügyek száma:	1613

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	2040
fellebbezett	122
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	448
kifogás	7
Összesen:	2617

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	2229
fellebbezett	133
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	449
kifogás	9
Összesen:	2820

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	1501
fellebbezett	48
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	64
kifogás	0
Összesen:	1613

1.2.3.2. Gazdasági Szakág

- 2017. évről áthozott ügyek száma:	372
- 2018. évben érkezett ügyek száma:	572
befejezett ügyek száma:	647
folyamatban maradt ügyek száma:	297

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	516
fellebbezett	56
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	0
kifogás	0
Összesen:	572

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	591
fellebbezett	56
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	0
kifogás	0
Összesen:	647

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	265
fellebbezett	32
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	0
kifogás	0
Összesen	297

2018. évben a Polgári Kollégiumba összesen 27 db „kiemelt felülvizsgálati ügy” érkezett. Ebből a polgári szakághoz 17 db, a gazdasági szakághoz 10 db.

A Polgári Kollégium két szakághoz (polgári szakág, gazdasági szakág) 2018. évben összesen 3189 ügy érkezett, ebből felülvizsgálati ügy 2556 db, fellebbezett ügy 178 db, nemperes ügy (bíróság kijelölés, elfogultság) 455 db, ebből az eljárás elhúzódása miatti kifogás 7 db volt.

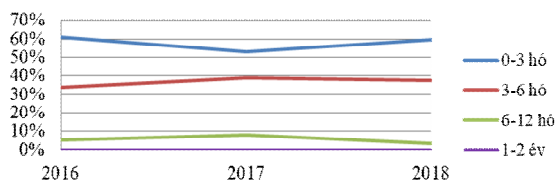
Összehasonlítva a két szakág 2017. évi 4118 db érkezését a 2018. évi adatokkal (3189 db) megállapítható, hogy az érkezések száma komoly mértékben csökkent.

A befejezett ügyek számát tekintve minimális csökkenés figyelhető meg, hiszen 2017. évben 3673 db befejezett ügy volt, ezzel szemben 2018. évben az elbírált ügyek száma 3467 db.

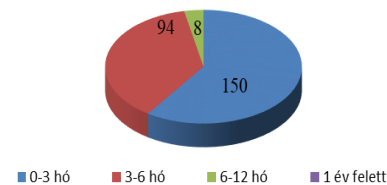
A folyamatban lévő ügyek száma 2018. év végén 1910 db, ami kismértékű 13%-os csökkenést mutat a 2017. évi 2188 db ügygel szemben.

2. Az időszerűségi adatok – különösen az éven túl folyamatban maradt ügyek - alakulása

Büntető Kollégium folyamatban maradt felülvizsgálati ügyek időszerűsége

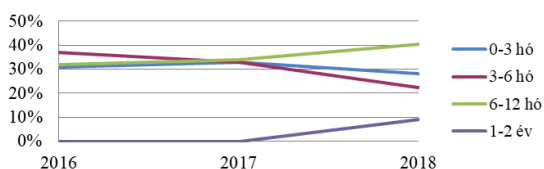

Büntető Kollégium folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

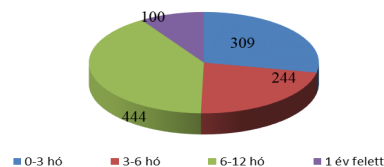

A Büntető Kollégium időszerűségi mutatói megfelelnek az elvárásoknak. A folyamatban maradt 252 db felülvizsgálati ügyből mindössze 8 db ügy csak, ami a 6-12 hónap közötti pertartamú, az összes többi 6 hónapon belüli, és abból is kevesebb a 3-6 hónap közötti feldolgozatlan ügy. A 6-12 hónap közötti ügyek száma a folyamatban lévő ügyek alig 3,2 %-át teszik ki.

Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium Közigazgatási szakág folyamatban maradt felülvizsgálati ügyek időszerűsége

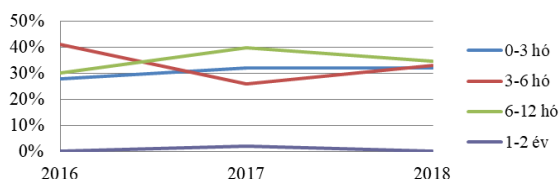

Közigazgatási - Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakágban folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

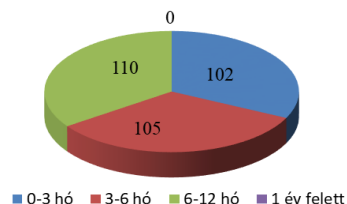

A Közigazgatási- Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakágában a folyamatban maradt ügyek számát nézve, a 0-3 hónap közötti felülvizsgálati ügyek száma csökkent 33%-ról 22%-ra. A 6-12 hónap közötti folyamatban maradt ügyek százalékos megoszlása 34%-ról 40%-ra emelkedett, míg az éven túli ügyek száma 9%-ra emelkedett.

Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium Munkaügyi szakág folyamatban maradt felülvizsgálati ügyek időszerúsége

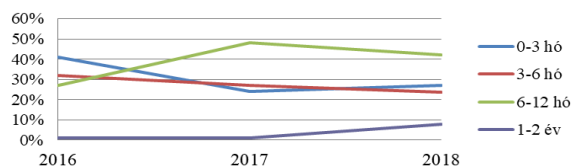
Közigazgatási- Munkaügyi Kollégium Munkaügyi Szakágban folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

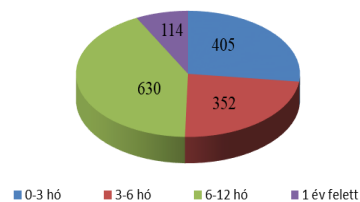
A Munkaügyi Szakágban az előző év végén egy éven túli, elbírátlan felülvizsgálati ügy nem maradt.

A folyamatban maradt ügyek számát az előző évhez viszonyítva, a 0-3 hónap közötti felülvizsgálati ügyek aránya azonos (kb. 32%), a 3-6 hónap közötti folyamatban maradt ügyek aránya 26%-ról 33%-ra emelkedett, míg 6-12 hónap közötti folyamatban maradt ügyek aránya 40%-ról 34%-ra csökkent.

Polgári Kollégium Polgári szakág folyamatban maradt ügyek időszerúsége

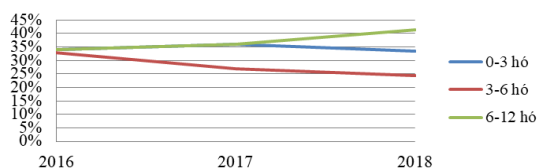

Polgári Kollégium Polgári Szakágban folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

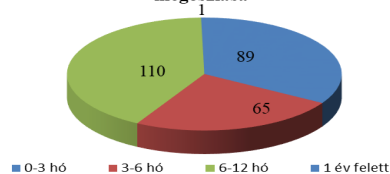

A Polgári Kollégium Polgári szakágában a folyamatban maradt ügyek fele fél éven belüli pertartamú, éven túli ügy 2018. év végén 114 db volt. Az utóbbi három év időszerúségi adatairól készített grafikon megmutatja, hogy a Szakág folyamatban maradt ügyeinek belső időszerúségi mutatóiban a 0-3 hónap pertartamú ügyek tekintetében 3 %-os növekedés, a 3-6 hónap pertartamú ügyek vonatkozásában a 2017-es évhez képest mért kismértékű csökkenés (27%-ról 23,5%), míg a 6-12 hónap pertartamú ügyek vonatkozásában minimális csökkenés tapasztalható. Az 1 éven túli folyamatban maradt ügyek száma 7,6%-a az összes folyamatban lévő felülvizsgálati eljárásnak.

Polgári Kollégium Gazdasági szakág folyamatban maradt ügyek időszerúsége

Polgári Kollégium Gazdasági Szakágban folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

A Polgári Kollégium Gazdasági Szakágban a folyamatban maradt ügyek kétharmada fél éven belüli pertartamú, egyharmada 6-12 hónap közötti.

Az időszériusági adatokat ábrázoló grafikon alapján a 0-3 hónap pertartamú ügyek tekintetében a 2017-es évhez képest 3 %-os csökkenés, a 3-6 hónap pertartamú ügyek vonatkozásában szintén 3 %-os csökkenés, míg a 6-12 hónap pertartamú ügyek vonatkozásában kb. 5%-os növekedés tapasztalható. Az 1 éven túli folyamatban maradt ügyek száma 0,4 %-a az összes folyamatban lévő felülvizsgálati eljárásnak.

3. A soron kívüli ügyek

3.1. Büntető Kollégium

A Büntető Kollégiumban lényegében nincs szükség a soronkívüliség intézményére, mivel az ügyek közel 91%-a fél éven belül befejeződik, éven túli folyamatos ügy pedig nincs.

3.2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium

2018. évben 14 db soron kívüli ügy volt a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumban, ebből 9 db a közigazgatási szakágban, 5 db a munkaügyi szakágban.

Az ügyek soron kívüli elbírálásának jogszabályi keretei változatlanok a korábbi évekhez képest. A soronkívüliség tárgyában hozott döntésem során figyelembe veszem az érintett tanács elnökének, valamint a kollégium vezetőjének a véleményét. A soron kívüli eljárás kivételes lehetőség, figyelemmel az ügyfélegyenlőség alapvető garanciális szabályára, elrendelésének oka vagy a közérdek érintettsége, vagy különös méltánylást érdemlő személyi körülmények.

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium mindkét szakágához rendszeresen érkeznek soronkívüliségi kérelmek, a kérelemnek helyt adó döntések aránya 2018. évben 30%-os volt. A soronkívüliség elrendelésének oka általában a közérdek érintettsége, amely indokoltá tette a gyorsabb elbírálást. A kollégium törvény által elrendelt soron kívüli eljárást a Pp. XXIV. fejezete szerinti ügyekben folytat le, ezekben az esetekben az iktatást követően általában 30 napon belül megszületik a Kúria döntése, melynek tárgya az alkotmánybírósági döntés eljárási következményének megállapítása.

2018. évben a munkaügyi szakágban a felek 5 felülvizsgálati ügyben terjesztettek elő soron kívüli eljárás engedélyezése iránti kérelmet.

2018-ban összesen 4 ügyben (Mfv.I.10.044/2018., Mfv.I.10.215/2018.; Mfv.II.10.325/2018. és Mfv.II.10.648/2018.) engedélyeztem soron kívüli eljárást a felek nyomós személyi érdeke alapján. Egy esetben, az Mfv.I.10.371/2018. számú ügyben ugyan előterjesztettek soron kívüli eljárás iránti kérelmet, azonban a felülvizsgálati kérelmet az eljáró tanács rövid időn belül hivatalból elutasította, így a soron kívüli eljárás iránti kérelem okafogyottá vált.

3.3. Polgári Kollégium

A Polgári Kollégiumban 20 soron kívüli eljárás elrendelése iránti ügy volt, a kérelmekről minden esetben a kollégiumvezető javaslata szerint döntöttem.